

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ОТЧЕТ · ЯНУАРИ – ЮНИ 2018 г.

Единъ народъ расте
самъ съ идеалите, съ задачите шо зема
на своите плещи — и съ тяхъ се той възйема
до подвизи, преди зарадъ каквито самъ
не се е смяталъ за кадърень. Ето вамъ
и примеръ: съ векове народа ни мърщина
живя въ душевень мракъ, и ражда се и гина
со скотове скотъ. Кое го възроди,
кое заспала мошь въ юначните гърди
събуди? Въ подвизи кое го днеска води?
Ричагътъ всемогъщъ за мъртвите народи —
светия идеалъ!

Българска народна банка

ОТЧЕТ • януари – юни 2018 г.

Издание на Българската народна банка
1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1
Телефони: 02 9145/1271, 1906
Телекс: 24090, 24091
Факс: 02 980 2425, 02 980 6493
Печат: Полиграфична база на БНБ

Интернет страница: www.bnb.bg

© Българска народна банка, 2018

В Отчета на БНБ за първото шестмесечие на 2018 г. са използвани данни и информация, публикувани до 3 октомври 2018 г.

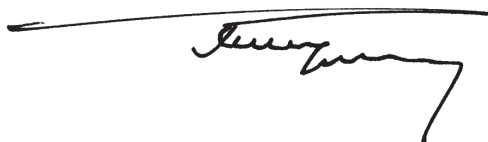
Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение, единствено с изричното позоваване на източника.

ISSN 1313-0641 (на хартия)

ISSN 2367-4938 (онлайн)

Уважаема госпожо Председател на Народното събрание,
Уважаеми госпожи и господа народни представители,

В съответствие с член 1, алинея 2 и член 50 от Закона
за Българската народна банка Ви представям Отчета на БНБ
за януари – юни 2018 година.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Dimitar Radev', is written over a horizontal line.

Димитър Радев
Управител
на Българската народна банка

Управителен съвет на БНБ

Седнали, от ляво на дясно: Боряна Пенчева, Нина Стоянова, Лена Русенова, Елица Николова.
Прави, от ляво на дясно: Димитър Костов, Димитър Радев, Калин Христов.

Управителен съвет на БНБ

Димитър Радев
Управител

Калин Христов
Подуправител
управление „Емисионно“

Нина Стоянова
Подуправител
управление „Банково“

Димитър Костов
Подуправител
управление „Банков надзор“

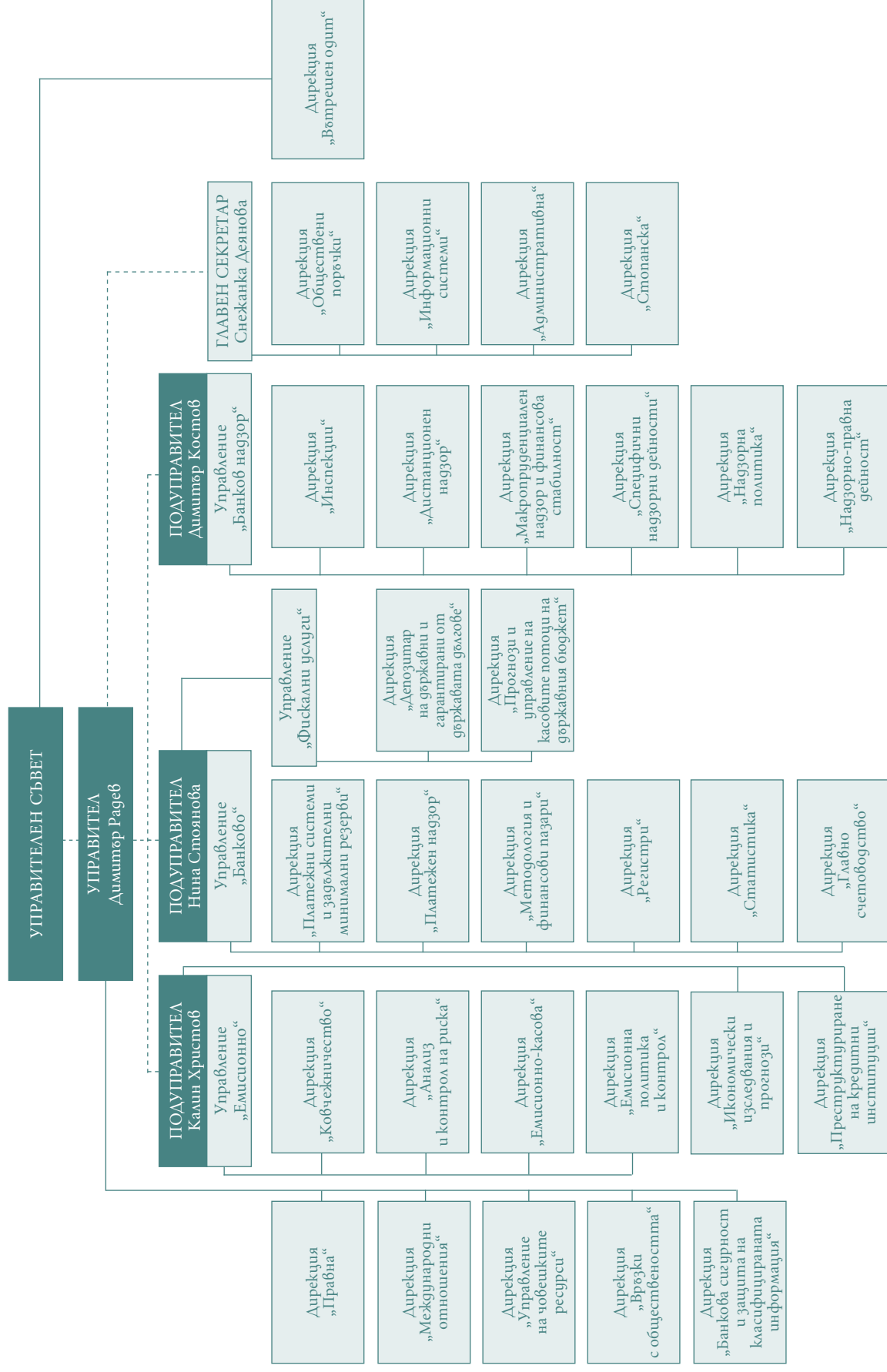
Боряна Пенчева

Лена Русенова

Елица Николова

Организационна структура на БНБ

(към ноември 2018 г.)

Съдържание

Резюме	9
I. Икономическо развитие през първото шестмесечие на 2018 г.	15
II. Брутни международни валутни резерви	34
III. Платежни системи и платежен надзор	45
IV. Резерви на банките в БНБ	53
V. Наличнопарично обращение	55
VI. Поддържане на стабилността на банковата система и защита на интересите на вложителите	60
VII. Дейност на БНБ по реструктуриране на кредитни институции	75
VIII. Участие в ЕСЦБ и в дейността на органите и институциите на ЕС	77
IX. Международни отношения	81
X. Статистическа дейност	82
XI. Централен кредитен регистър и Регистър на банковите сметки и сейфове	85
XII. Фискален агент и депозитар на държавата	89
XIII. Изследователска дейност	94
XIV. Управление на човешките ресурси	95
XV. Вътрешен одит на БНБ	98
XVI. Изпълнение на бюджета на БНБ за първото шестмесечие на 2018 г.	99
XVII. Консолидиран финансов отчет на БНБ към 30 юни 2018 г. (неодитиран)	103
Информация по чл. 17, ал. 5 от ЗБНБ относно решения, приети от Управителния съвет на БНБ през януари – юни 2018 г.	147

Статистически приложения (disk)

Абревиатури

АД	акционерно дружество
АДЦК	Система за провеждане на аукциони за продажба и обратно изкупуване на ДЦК
АС РОУД	Автоматизирана система за регистриране и обслужване на външния дълг
АТМ	банкомат
БВП	брутен вътрешен продукт
БИСЕРА	Банкова интегрирана система за електронни разплащания
БМР	Банка за международни разплащания
БНБ	Българска народна банка
БОРИКА	Банкова организация за разплащания с използване на карти
БФБ	Българска фондова борса – София
ДАС	данък върху добавената стойност
ДМА	дълготрайни материални активи
ДЦК	държавни ценни книжа
ЕБО	Европейски банков орган
ЕК	Европейска комисия
Екофин	Съвет на министрите на държавите – членки на ЕС, по икономически и финансови въпроси
ЕОНИА	<i>Euro OverNight Index Average (EONIA)</i> , регистрирана марка на Европейския институт за паричните пазари, <i>ЕММІ</i>
ЕС	Европейски съюз
ЕСС	Европейска система от национални и регионални сметки
ЕСРОТ	Електронна система за регистриране и обслужване на търговията с ДЦК
ЕССР	Европейски съвет за системен риск
ЕСЦБ	Европейска система на централните банки
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЗБНБ	Закон за БНБ
ЗВПКИИП	Закон за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници
ЗКИ	Закон за кредитните институции
ЗМР	задължителни минимални резерви
ЗПУПС	Закон за платежните услуги и платежните системи
ЗУНК	Закон за уреждане на необслужваните кредити, договорени до 31 декември 1990 г.
ИОБФР	Система за информационно обслужване на бюджета и фискалния резерв
КРМСФО	Комитет за разяснение на международните стандарти за финансово отчитане
КТБ (н)	Корпоративна търговска банка (в несъстоятелност)
КФП	консолидирана фискална програма
МВФ	Международен валутен фонд
МСС	Международни счетоводни стандарти
МСФО	Международни стандарти за финансово отчитане
МФ	Министерство на финансите
НОИ	Национален осигурителен институт
НСИ	Национален статистически институт
НТООД	нетърговски организации, обслужващи домакинствата
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ООН	Организация на обединените нации
ПКА	преглед на качеството на активите
ПОС	устройство за търговия на дребно с кредитни/дебитни карти
ПФИ	парично-финансова институция
РИНГС	Система за брутен сетълмент в реално време
СБ	Световна банка
СВТК	Стандартна международна външнотърговска класификация на стоките
СДЦК	Електронна система от сметки за сетълмент на безналични ДЦК
СМСС	Съвет по международни счетоводни стандарти
СПТ	специални права на тираж
ТАРГЕТ2	Трансевропейска автоматизирана система за брутен сетълмент в реално време на експресни преводи в евро
ТАРГЕТ2-БНБ	българският системен компонент на ТАРГЕТ2
УС	Управителен съвет
ФПБ	Фонд за реструктуриране на банки
ХИПЦ	хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦКР	Централен кредитен регистър
ЮРИБОР	<i>Euro InterBank Offered Rate (EURIBOR)</i> , регистрирана марка на Европейския институт за паричните пазари, <i>ЕММІ</i>
APP	програма на ЕЦБ за закупуване на активи
CHF	швейцарски франк
DBRS	<i>Dominion Bond Rating Service</i> , канадска агенция за кредитен рейтинг
EUR	евро
ФОМС	Федерален комитет по операциите на открития пазар
PSPP	програмата за закупуване на публични активи
ROA	възвръщаемост на активите
ROE	възвръщаемост на капитала
USD	долар
XAU	тройунция злато
XDR	специални права на тираж

Резюме

Българската народна банка (БНБ) провежда своята политика, отчитайки динамиката и тенденциите в международната конюнктура и процесите в развитието на националната икономика. В съответствие с изискванията на Закона за Българската народна банка (ЗБНБ) и използвайки ефективно целия си потенциал и възможности за въздействие, БНБ следва основната си цел – да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване на стабилността на националната парична единица.

В Отчета на БНБ за януари – юни 2018 г. са представени дейностите по изпълнение на функциите и задачите на БНБ, възложени ѝ по закон, както и изпълнението на други дейности на Банката, свързани или подпомагащи изпълнението на основните ѝ функции и задачи. Представени са също отчет за изпълнение на бюджета на БНБ за първото шестмесечие на 2018 г. и консолидиран финансов отчет на БНБ към 30 юни 2018 г. (неодитиран). Съгласно чл. 17, ал. 5 от ЗБНБ е представена информацията относно решенията, приети от Управителния съвет на БНБ през януари – юни 2018 г.

През първата половина на 2018 г. общият индекс на международната конюнктура (глобалният PMI) остана над неутралната граница от 50 пункта и продължи да сигнализира за нарастване на икономическата активност в глобален мащаб. Към края на полугодията несигурността относно глобалната търговия нарасна значително вследствие на въвеждането на протекционистични мерки от страна на САЩ и започналото обявяване на отговорни мерки от основните им търговски партньори. В еврозоната продължи тенденцията към нарастване на икономическата активност, основен принос за което имаха частното потребление и инвестициите в основен капитал. Всички държави от еврозоната отбелязаха растеж на реалния БВП, като най-висок бе растежът в Ирландия, а най-нисък в Италия. В САЩ вътрешното търсене и инвестициите също имаха основен принос за ускоряването на икономическия растеж. Глобалната инфлация продължи слабо да се ускорява и към края на юни 2018 г. възлезе на 2.4%. Инфлацията в еврозоната и в САЩ се повиши от 1.4% и 2.1% в края на 2017 г. до съответно 2.0% и 2.9% към юни 2018 г.

Различията в паричната политика на ЕЦБ и на Федералния резерв на САЩ нараснаха през първата половина на 2018 г. В еврозоната лихвените проценти на ЕЦБ по основните операции по рефинансиране, по пределното кредитно улеснение и по депозитното улеснение останаха без промяна на нива съответно от 0.00%, 0.25% и -0.40%, докато Федералният резерв продължи процеса на нормализиране на паричната политика на САЩ, като повиши с по 25 базисни точки през март и юни целевия коридор на лихвения процент по федералните фондове до 1.75–2.00%.

През първата половина на 2018 г. динамиката на цените на международните финансови пазари бе повлияна главно от фактори, като рисковете от задълбочаване на търговските конфликти между САЩ и търговските им партньори и политическата несигурност в Италия. Тези фактори предизвикаха засилено търсене на нискорискови финансови активи от страна на пазарните участници, вследствие на което доходността на ДЦК на Германия се понижи във всички надежни сектори, докато спреговете на доходността на ДЦК на останалите държави от еврозоната спрямо доходността на германските ДЦК предимно се разшириха. През периода, и особено през второто тримесечие, се наблюдаваше значителна колебливост на цените на европейските ДЦК, породена от засилването на политическата несигурност в Италия. През първото

шестмесечие на 2018 г. доходността на ДЦК на САЩ се повиши, като тази динамика бе по-силно изразена в краткосрочните надежни сектори, главно поради решенията на Федералния резерв да повиши коридора на целевата лихва по федералните фондове.

Икономическата активност в България през първото полугодие на 2018 г. остана сравнително висока, като темпът на растеж на БВП в реално изразение бе 3.4% (3.8% за същия период на 2017 г.). Запази се тенденцията от предходната година основен принос за растежа да имат частното потребление и инвестициите. За нарастването на потреблението допринесе продължаващото подобряване на ситуацията на пазара на труда. Броят на заетите в икономиката нарасна с 0.7% на годишна база, а равнището на безработица продължи да се понижава и достигна 5.6% през първите шест месеца на 2018 г. (при 6.6% средно за първото полугодие на 2017 г.). Производителността на труда общо за икономиката запази темпа си на растеж, като се повиши с 2.7% на годишна база. Средната работна заплата също продължи да нараства на годишна база както в номинално (с 4.8%), така и в реално изразение (с 2.8%), но с по-нисък темп спрямо същия период на предходната година.

Годишната инфлация продължи да следва тенденция към повишение и към юни възлеза на 3.0% (1.8% през декември 2017 г.). Определящо за динамиката на инфлацията през първите шест месеца на 2018 г. беше съществено повишението на международната цена на петрола, както и действието на специфични фактори при някои подгрупи услуги.

Продължаващото нарастване на привлечените средства от резиденти в банковата система допринесе за ускоряване на годишния темп на растеж на широките пари през първата половина на 2018 г. Общият годишен растеж на депозитите на неправителствения сектор в банковата система се ускори до 8.5% към юни 2018 г., като най-голям принос имаха депозитите на домакинствата. Благоприятната макроикономическа среда и ниските лихвени проценти по кредитите допринесоха и за постепенното ускоряване на годишния растеж на кредита за нефинансови предприятия и домакинства, който към края на юни възлеза на 5.8% (3.3% в края на 2017 г.). Основен принос за възходящата динамика на кредитирането за частния сектор имаха кредитите за домакинствата, които към юни 2018 г. нараснаха с 9.2% на годишна база, най-вече поради наблюдаваното ускорение на годишния растеж на потребителските и жилищните кредити. Ускореният растеж на потребителските кредити (15.1% към юни 2018 г.) бе съществено повлиян от включването на нова отчетна единица в обхвата на паричната статистика от април 2018 г. При кредитите за нефинансовите предприятия също се наблюдаваше ускоряване на годишния растеж до 3.8% през юни 2018 г. спрямо 1.6% в края на 2017 г.

Касовото салдо по консолидираната фискална програма (КФП) излезе на излишък от 1713.2 млн. лв. за първото полугодие на 2018 г., като общите приходи и помощи по КФП нараснаха с 9.9% на годишна база, а общите бюджетни разходи се увеличиха с 11.2%. Средствата от натрупания касов излишък бяха използвани главно за финансиране на реализираната отрицателна нетна емисия на ДЦК на вътрешния пазар в размер на -1051.6 млн. лв.

При управлението на брутните международни валутни резерви БНБ продължи да провежда консервативна политика, осигуряваща висока степен на сигурност и ликвидност на резервите. Пазарната стойност на брутните международни валутни резерви към края на юни 2018 г. възлеза на 23 509.83 млн. евро, което спрямо края на 2017 г. представлява понижение общо в размер на 152.29 млн. евро. Преобладаващата част от активите продължи да бъде инвестирана в ДЦК и в държавногарантирани дългови книжа на държавите от така нареченото ядро на еврозоната, както и в краткосрочни депозити при първокласни чуждестранни банки. Към края на първото полугодие

приблизително 68% от валутните резерви бяха инвестирани в активи с най-високо кредитно качество и дългосрочен кредитен рейтинг AAA. Нетният доход от управлението на международните валутни резерви през отчетния период беше отрицателен и бе в размер на -32.47 млн. евро, което представлява -0.15% обща доходност за първото шестмесечие на 2018 г. По компоненти нетният доход включва: доход от инвестиции на брутните международни валутни резерви в оригинална валута в размер на -26.19 млн. евро, дължащ се главно на отрицателната доходност, която продължиха да имат деноминирани в евро облигации с високо кредитно качество със срок до падеж до около 5 години; доход от валутен дисбаланс в размер на -15.15 млн. евро, дължащ се почти изцяло на промяна в пазарната цена на монетарното злато в евро; и нетен финансов резултат от пасивите, който бе положителен в размер на 8.88 млн. евро в резултат от въведената от октомври 2015 г. политика по начисляване на лихви по свръхрезервите на банките в БНБ и отрицателните пазарни лихвени проценти, които се начисляват по салдата на сметките на другите клиенти.

Създаването и функционирането на ефективни платежни системи и надзорът върху тях са важни функции на Централната банка. Платежните системи на страната функционират ефективно и осигуряват непрекъсваемост на потока от плащания. През първата половина на 2018 г. РИНГС – Системата за брутен сетълмент в реално време с оператор БНБ, е обработила 85.1% от стойността на извършените в страната плащания. През системата бяха извършени 499 443 бр. плащания (увеличение със 7.5% спрямо първото шестмесечие на 2017 г.) на стойност 460 763 млн. лв. (увеличение с 44.1% спрямо същия период на предходната година). Броят и стойността на операциите чрез платежните системи БОРИКА и БИСЕРА също се увеличиха през първите шест месеца на 2018 г. спрямо същия период на предходната година.

Чрез ТАРГЕТ2-БНБ – националния системен компонент на Трансевропейската автоматизирана система за брутен сетълмент в реално време на експресни преводи в евро (ТАРГЕТ2) с оператор БНБ, са извършени 131 830 бр. плащания (увеличение с 10.2% спрямо първото шестмесечие на 2017 г.) на обща стойност 214 708 млн. евро (увеличение с 29.2% спрямо първото полугодие на 2017 г.).

БНБ регулира и осъществява надзор върху дейността на операторите на платежни системи, операторите на системи за сетълмент на ценни книжа при осъществяване на дейността им по извършване на платежни операции, платежните институции, дружествата за електронни пари и другите доставчици на платежни услуги. През първата половина на 2018 г. бяха приключени три и започнати четири надзорни проверки на доставчици на платежни услуги.

БНБ притежава изключителното право да пуска в обращение банкноти и монети. Банкнотите и монетите, издадени от Банката, са законно платежно средство в страната и задължително без ограничения се приемат за плащания по пълната им номинална стойност. БНБ изпълнява своите емисионни и касови функции, като осигурява отпечатването на нови банкноти и отсичането на нови монети и извършва операции по приемане, предаване, изплащане, обработка, проверка за истинност и годност на постъпващите в БНБ банкноти и монети и чуждестранна валута, замяна на повредени български банкноти и монети, както и по унищожаване на негодни български банкноти и монети. В края на юни 2018 г. в обращение бяха 440.4 млн. бр. банкноти (увеличение с 5.73% спрямо юни 2017 г.) на стойност 15 375.1 млн. лв. (увеличение с 10.82% спрямо юни 2017 г.) и 2350.5 млн. бр. разменни монети (увеличение със 7.17% спрямо юни 2017 г.) на стойност 386.0 млн. лв. (увеличение с 15.76% спрямо юни 2017 г.). Във връзка с контролните си функции по гарантиране

на чистотата и сигурността на наличнопаричното обращение през първото полугодие БНБ извърши две пълни проверки в кредитни институции за спазване на изискванията за контрол върху качеството на банкомите и монетите в наличнопаричното обращение.

БНБ регулира и осъществява надзор върху дейността на банките в България с цел поддържане на стабилността на банковата система и защита на интересите на вложителите. Дейността на банковия надзор беше насочена към анализ и оценка на финансовото състояние на системата и на отделните банки с цел своевременно идентифициране на потенциални рискове и предписване на мерки за противодействието им.

Банковата дейност през първото полугодие на 2018 г. продължи да се осъществява при поддържане на адекватни нива на ликвидната и на капиталовата позиция на кредитните институции. Активите на банковата система нараснаха през периода с 2.4 млрд. лв. (2.4%) до 100 млрд. лв. Продължи тенденцията към подобряване на показателите за качество на активите в банковата система. В края на юни 2018 г. делът на брутните необслужвани кредити и аванси в общия брутен размер на кредитите и авансите намаля до 9.1% (при 10.2% в края на декември 2017 г.), като същевременно степенята на покритие на брутните необслужвани кредити и аванси с присъщата обезценка се повиши и в края на периода възлезе на 54.2%. Остатъчният кредитен риск, измерен чрез сумата на нетните необслужвани кредити и аванси, също продължи да намалява и остана изцяло покрит от капитала, превишаващ минималното регулаторно изискване за 8%, в размер на 7.2 млрд. лв. В края на първото полугодие на 2018 г. банковата система отчете печалба от 801 млн. лв., като съотношенията за възвръщаемост на активите (*ROA*) и на капитала (*ROE*) се повишиха до съответно 1.60% и 13.30%.

Сред приоритетните задачи на дистанционната надзорна дейност през първите шест месеца на годината беше извършването на преглед и оценка на изготвяните от банките отчети за вътрешен анализ на адекватността на капитала и вътрешен анализ на адекватността на ликвидността за 2017 г. Основната цел на проведените надзорни инспекции на място бе да се направи преглед на действащите процеси и системи за управление и механизми за контрол, засягащи конкретни рискове и области в банките, с акцент върху кредитния риск и риска от кредитни конценрации. Важен елемент от проверките на място бе проследяване на степенята на изпълнение на наложени надзорни мерки от предходни инспекции. Констатирани бяха подобрения в управлението и механизмите за контрол на кредитния риск. Въз основа на констатациите от извършените инспекции в надзорните доклади бяха включени препоръки към ръководствата на проверените банки. Макропруденциалната надзорна дейност беше насочена към наблюдение на процесите и развитието на вътрешно присъщите рискове, които оказват влияние върху стабилността на банковата система. През първата половина на 2018 г. бе проведен по-задълбочен анализ на динамиката на необслужваните кредити и на прилаганите от банките кредитни стандарти при отпускането на ипотечни заеми, както и на рисковете, свързани с експозиции на банките към трети страни.

В изпълнение на функцията си на орган по реструктуриране на кредитни институции съгласно Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници (ЗВПКИИП) през първата половина на 2018 г. дейностите бяха насочени към подготовка, преглед и изготвяне на планове за реструктуриране. Продължиха действията по разработване и усъвършенстване на методологии и процедури с цел осигуряване на единен подход при оценките и анализите, извършвани в процеса на изготвяне на плановете за реструктуриране, както и при изпълнение на другите задължения на БНБ по ЗВПКИИП. Според изискванията на този

закон през март 2018 г. Управителният съвет на БНБ определи общата сума на вноската на банковата система във Фонда за реструктуриране на банки за 2018 г. на 121 956 хил. лв.

Чрез своите представители, участващи в комитетите и работните групи към Европейската система на централните банки (ЕСЦБ), Европейската комисия (ЕК), Съвета на Европейския съюз, Европейския съвет за системен риск (ЕССР), Европейския банков орган (ЕБО), както и в националния Съвет по европейски въпроси, БНБ допринася за формирането на позициите на България в ключови области на икономическото управление и финансовия сектор. През първото полугодие на 2018 г. представители на БНБ участваха в създадената на национално ниво организация за подготовката и провеждането на Българското председателство на Съвета на ЕС и участваха в тематичните екипи по законодателни предложения на ЕК в областта на финансовите услуги, подпомагайки с експертния си опит екипите на Министерството на финансите. Представителите на БНБ участваха в дискусиите по законодателните предложения, свързани с намаляване на рисковете в банковия сектор (така наречения банков пакет), прегледа на Европейската система за финансов надзор, пакета от мерки за обезпечените облигации, както и с предложения в рамките на пакета от мерки за справяне с необслужваните кредити.

В областта на статистическата дейност през първите шест месеца на 2018 г. БНБ продължи да събира, обработва, анализира и разпространява официалната парична и лихвена статистика, статистиката на външния сектор, статистиката на тримесечните финансови сметки на всички институционални сектори, държавната финансова статистика, статистиката на небанковите финансови институции, включително на лизинговите дружества, инвестиционните фондове, дружествата, специализирани в кредитиране, и застрахователните и презастрахователните дружества. Наред със съставянето на статистически данни БНБ активно участва в редица национални, европейски и международни форуми във връзка с обсъждания и разрешаване на методологически въпроси в областта на статистиката.

БНБ поддържа Централен кредитен регистър – информационна система за паричните задължения на клиентите към банките, финансовите институции, платежните институции и дружествата за електронни пари, отпускащи кредити по реда на чл. 19 от Закона за платежните услуги и платежните системи. През първите шест месеца на годината банките, финансовите институции, платежните институции и дружествата за електронни пари, както и държавните и съдебните органи, които имат право на достъп по електронен път, са извършили 4309 хил. проверки (в това число 3713 хил. проверки на физически лица и 596 хил. проверки на юридически лица), като средномесечно бяха извършвани 718 хил. проверки. От началото на 2017 г. БНБ поддържа електронна информационна система (ИС) за номерата на банковите сметки, техните титуляри и упълномощените да се разпореждат със сметките лица, данни за наличие на запови по сметки, както и за лицата, наематели на сейфове в банки и техните пълномощници – Регистър на банковите сметки и сейфове (РБСС). Към 30 юни 2018 г. в ИС на РБСС се поддържаха записи за 1.461 млн. бр. новооткрити сметки, за 1.648 млн. бр. закрити сметки и за 209.2 хил. сметки с наложени запови след 1 януари 2018 г. През първите шест месеца на 2018 г. от органи и институции с право на достъп до информационната система на регистъра са извършени общо проверки на 305 180 лица. Постъпилите в БНБ искания за издаване на справки от ИС на РБСС от началото на януари до края на юни 2018 г. бяха 1056 бр., от които 1017 бр. бяха подадени от физически лица, а 39 бр. – от юридически лица.

Във връзка с изпълнението на функцията си на фискален агент и депозитар на държавата БНБ поддържа, развива и обновява специализирани електронни

системи, чрез които осигурява информационното обслужване на бюджета и фискалния резерв, обслужва провеждането на аукциони, сетълмента и търговията с ДЦК, осигурява Регистъра на особените залози и обслужва трансакции по външния държавен дълг. През отчетния период продължи работата по втория етап от проекта за модернизация на Системата за провеждане на аукциони за ДЦК (АДЦК).

Деятелностите, свързани с икономическите изследвания и прогнози, подпомагат ръководството на Банката при вземането на решения, както и при формирането на позиции по въпросите на икономическата политика. В изпълнение на Плана за изследователската дейност през първата половина на 2018 г. се работеше по теми, свързани с анализ на механизмите за определяне на разходите за труд в предприятията от нефинансовия сектор, факторите, определящи динамиката на инвестициите, функционирането на трансмисионния механизъм, връзката между финансов и бизнес цикъл, конструиране на индикатор за несигурност за България, както и оценки на потенциални несъответствия между търсенето и предлагането на труд.

Развитието и поддържането на конкурентна система за управление на човешките ресурси на БНБ се реализира посредством осигуряването на благоприятна работна и социална среда, привличането на подходящи кандидати за работа и задържането на квалифицираните служители посредством насърчване на тяхното професионално и кариерно развитие. През първото шестмесечие на 2018 г. числеността на персонала бе 884 при 873 служители в края на юни 2017 г. Годишната програма за обучение и професионална квалификация предостави широк кръг възможности за участие в разнообразни форми на обучение и специализация.

Вътрешният одит на БНБ се осъществява в съответствие с международните стандарти за професионална практика по вътрешен одит, Етичния кодекс на вътрешните одитори, Правилата на Комитета на вътрешните одитори към ЕСЦБ и приетите от Управителния съвет на БНБ правила за дейността. През периода януари – юни 2018 г. бяха извършени пет одитни ангажимента. Целта на одитите беше да се предостави увереност за адекватността и ефективността на контрола, корпоративното управление и управлението на рисковете, присъщи на съответните дейности, за да се гарантират: ефективно постигане на целите и задачите; надеждността и целостта на финансовата и оперативната информация; ефективността и ефикасността на оперативните дейности и програми; опазването на активите; съответствието със закони, подзаконови и вътрешни актове, политики, процедури и договори. Беше извършено проследяване на изпълнението на препоръките от предходни одити на местно ниво.

Бюджетът на БНБ осигурява изпълнението на функциите и задачите на Банката. През първото шестмесечие на 2018 г. БНБ е изразходвала за издръжка средства в размер на 46 267 хил. лв. (44.9% от утвърдения годишен бюджет), включително 14 421 хил. лв. за издръжка на паричното обращение. Разходите за изпълнението на инвестиционната програма на Банката през отчетния период са в размер на 514 хил. лв., което е 2.1% от средствата, утвърдени в бюджета по този показател за годината. Планираните средства по инвестиционната програма на Банката са свързани с процедури за провеждане на обществени поръчки, някои от които са в процес на подготовка или провеждане, поради което значителна част от тях не са използвани към края на отчетния период.

Консолидираният финансов отчет представя финансовото състояние на Банката към 30 юни 2018 г.

I. Икономическо развитие през първото шестмесечие на 2018 г.

Международна среда

През първата половина на 2018 г. общият индекс на международната конюнктура (глобалният *PMI*) остана над неутралната граница от 50 и продължи да сигнализира за нарастване на икономическата активност в глобален мащаб. Средната стойност на индикатора за януари – юни 2018 г. се увеличи спрямо съответния период на 2017 г., което се дължеше на едновременно повишение на индекса на промишленото производство и на индекса на услугите. През първата половина на годината несигурността относно глобалната търговия нарасна значително вследствие на въвеждането на протекционистични мерки от страна на САЩ и започналото обявяване на отговорни мерки от основните им търговски партньори. Тези фактори повлияха за наблюдавания спад на глобалния *PMI* през второто тримесечие спрямо отчетената стойност през първите три месеца на годината.

Основни макроикономически показатели

(%, сезонно неизгладени данни)

	Темп на растеж на БВП в реално изражение				Инфлация (в края на периода)				Равнище на безработица (средно за периода)			
	2016	2017	2018		2016	2017	2018		2016	2017	2018	
			I	II			I	II			I	II
ЕС	2.0	2.4	2.1	2.2	1.2	1.7	1.5	2.1	8.6	7.6	7.4	6.8
Еврозона	1.9	2.4	2.1	2.2	1.1	1.4	1.3	2.0	10.0	9.1	8.9	8.2
ЕС – нови държави членки	3.2	4.8	4.4	4.2	0.9	2.0	1.7	2.5	5.8	4.6	4.2	3.6
ЕС-3	1.9	1.8	1.8	1.4	1.5	2.7	2.3	2.3	5.2	4.7	4.2	4.0
САЩ	1.6	2.2	2.6	2.9	2.1	2.1	2.4	2.9	4.9	4.4	4.3	3.8
Япония	1.0	1.7	1.0	1.3	0.3	1.0	1.1	0.7	3.1	2.8	2.5	2.4
Китай	6.7	6.9	6.8	6.7	2.0	1.6	2.1	1.9	4.0	3.9	3.9	3.8

Забележки: Използвани са данни, публикувани към 10 октомври 2018 г. „ЕС – нови държави членки“ включва държавите, присъединили се към ЕС от 2004 г. насам, без тези, които вече са членки на еврозоната. „ЕС-3“ включва Обединеното кралство, Швеция и Дания. Показателите за „ЕС – нови държави членки“ и „ЕС-3“ са изчислени чрез претегляне на динамичните редове, като се използват теглата на съответните страни в общия БВП на групата (за растежа), в общата за групата величина за работната сила (равнище на безработица), а при претеглянето на инфлацията са използвани изчисленията от Евростат тегла на държавите от ЕС в хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ). Растежът на реалния БВП е изчислен на годишна база от сезонно неизгладени данни. Тримесечните данни за безработицата са сезонно неизгладени. Данните за безработицата в Дания не са налични за първото шестмесечие на 2018 г.

Източници: Евростат, *Bureau of Economic Analysis*, *Bureau of Labor Statistics*, Статистическа служба на Япония, Национална статистическа служба на Китай, изчисления на БНБ.

В световен мащаб индустриалното производство се повиши с 3.6%¹ на годишна база за периода януари – юни 2018 г. (при растеж от 3.1% през същия период на 2017 г.), като ускорението беше широкообхватно по географски региони с изключение на Япония и Централна и Източна Европа, при които бяха отчетени по-ниски темпове на растеж. Обемът на световната търговия нарасна с 4.1%², като слабо забави темпа си спрямо регистрирания годишен растеж от 4.2% през първата половина на 2017 г. Забавянето

¹ По данни на CPB: Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis към 24 септември 2018 г.

² Пак там.

се определяше от динамиката на външната търговия при икономиките с нововъзникващи пазари, докато растежът на търговията на развитите държави се ускори.

Тенденцията към нарастване на икономическата активност в еврозоната продължи и през първото шестмесечие на 2018 г., подкрепена от мерките по паричната политика на ЕЦБ. Основен принос за растежа на реалния БВП на годишна база³ както през първото, така и през второто тримесечие имаха частното потребление и инвестициите в основен капитал. Всички страни от еврозоната отбелязаха положителен темп на растеж през първата половина на 2018 г., като по страни най-висок темп бе отчетен в Ирландия (растеж в реално изражение на годишна основа през първото и второто тримесечие на 2018 г. съответно от 9.3% и 9.0%), а най-нисък – в Италия (съответно от 1.2% и 1.5%). Същевременно на верижна база бе отчетено забавяне на растежа на реалния БВП в еврозоната през първите две тримесечия на 2018 г. спрямо наблюдавания през втората половина на 2017 г. Равнището на безработица се понижи до 8.6% средно за първите шест месеца на 2018 г. (при 9.5% за същия период на предходната година), като най-висока продължи да бъде безработицата в Гърция (20.1%). През първите две тримесечия на годината Германия остана страната с най-ниска безработица в еврозоната (3.6%).

Растежът на икономическата активност в САЩ в реално изражение се ускори през първата половина на 2018 г. до 2.8% на годишна база, като основен положителен принос имаха частното потребление и инвестициите в основен капитал. Равнището на безработица продължи да следва тенденция към понижение, като достигна 4.1% средно за първите шест месеца (при 4.6% за същия период на 2017 г.).

Цените на основните стокови групи и суровини на международните пазари се повишиха на годишна база през първото полугодие на 2018 г. Средно за периода цената на петрола тип „Брент“ нарасна на годишна база както в долари⁴ (с 35.5%), така и в евро (с 21.2%). Основните причини за покачването на петрола бяха по-високото търсене на петролни продукти спрямо същия период на 2017 г., ограничаването на производството на петрол в резултат от споразумението на ОПЕК и другите големи страни производителки, както и прекъсването на производството на петрол в някои региони на САЩ и Венецуела. През първото полугодие цените на храните в долари останаха без промяна на годишна база, но поради покачването на еврото спрямо долара цените в евро на храните отбелязаха спад от 10.6% спрямо първата половина на 2017 г. Цените на зърнените култури се повишиха с 6.6% в долари (спад от 4.6% в евро). Покачването на цените в долари се дължеше най-вече на покачването на пшеницата в резултат от неблагоприятните метеорологични условия в Русия и в страните от ЕС, които доведоха до понижение на текущите добиви и обусловиха очакванията за по-слаба реколта спрямо предходната година.

Индексът, отчитащ изменението на цените на металите, се повиши с 11.2% в долари за периода януари – юни 2018 г. спрямо първата половина на 2017 г. (спад от 0.7% в евро). Основните фактори, които допринесоха за повишението на цената на металите в долари, бяха свързани с нарастването на търсенето в глобален мащаб, както и със свиването на световното производство главно вследствие на предприетите мерки от Китай за понижаване на замърсяването на въздуха. Допълнително влияние за покачването

³ На база сезонно неизгладени данни.

⁴ Тук и по-нататък под „долар“ се разбира националната валута на САЩ.

на металите оказаха и търговските санкции на САЩ срещу руската компания „Русал“, втория по големина производител на алуминий в света, както и опасенията от последващи санкции на САЩ върху износа на никел от Русия. В резултат цената на алуминия в долари се повиши на годишна база със 17.6% (нарастване с 5.2% в евро), а тази на никела – с 42.3% (нарастване с 27.2% в евро).

Инфлацията в глобален мащаб възлезе на 2.4%⁵ към юни 2018 г., като се ускори слабо спрямо края на 2017 г. Инфлацията в развитите икономики се повиши спрямо края на 2017 г., докато в развиващите се икономики тя остана без съществена промяна.⁶

Към юни 2018 г. годишната инфлация в еврозоната⁷ се повиши до 2.0% (при 1.4% през декември 2017 г.), като базисната инфлация (изключваща храна, енергийни продукти, алкохолни напитки и тютюневи изделия) остана без промяна на ниво от 0.9%. Към края на първото полугодие най-висока годишна инфлация в еврозоната беше отчетена в Естония (3.9%), а най-ниска беше инфлацията в Ирландия (0.7%).

Инфлацията в САЩ⁸ възлезе на 2.9% на годишна база през юни 2018 г., което представляваше ускорение спрямо отчетения годишен темп на нарастване на потребителските цени от 2.1% в края на 2017 г. През първото полугодие инфлацията, измерена чрез ценовия индекс на индивидуалните потребителски разходи, се повиши до 2.0% на годишна база (1.8% през първата половина на 2017 г.).

Различията в паричната политика на ЕЦБ и на Федералния резерв на САЩ се запазиха и през първата половина на 2018 г.⁹ През първите шест месеца на 2018 г. в еврозоната лихвените проценти при основните операции по рефинансиране, по пределното кредитно улеснение и по депозитното улеснение останаха без промяна на нива съответно от 0.00%, 0.25% и -0.40%. На заседанието си през януари Управителният съвет на ЕЦБ не промени насоката на бъдещата си парична политика, както и параметрите на разширената програма на ЕЦБ за закупуване на активи (*Asset Purchase Programme, APP*). При отчитане на данните за икономическото развитие на еврозоната на проведеното заседание през март отпадна възможността за бъдещо увеличение на размера на покупките по *APP*. През юни УС на ЕЦБ обяви намерение за удължаване на срока за изпълнение на разширената програма за закупуване на активи от октомври до декември 2018 г. при намален месечен обем от 15 млрд. евро, като очаква нетните покупки да приключат в края на декември. На заседанието беше променен и ориентирът относно лихвените проценти в еврозоната, като очакванията на членовете на УС на ЕЦБ са те да останат на текущите си равнища най-малко до края на лятото на 2019 г.

⁵ Според сезонно изгладени данни на Световната банка към 3 октомври 2018 г.

⁶ Там там.

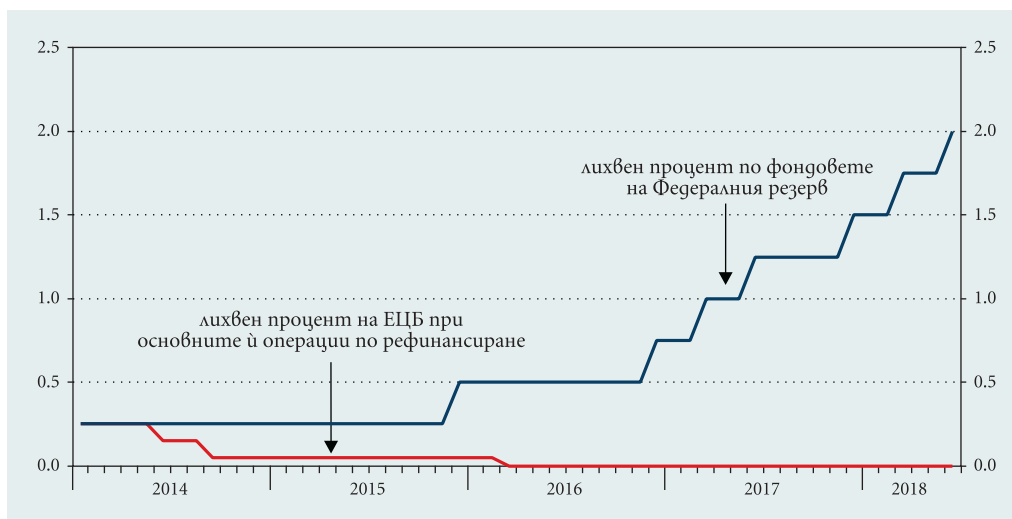
⁷ Измерена с ХИПЦ.

⁸ Измерена с индекса на потребителските цени.

⁹ За по-подробна информация относно паричната политика на ЕЦБ и на Федералния резерв виж тук глава II.

Лихвени проценти на Федералния резерв и на ЕЦБ

(%)

Източници: ЕЦБ, Федерален резерв.

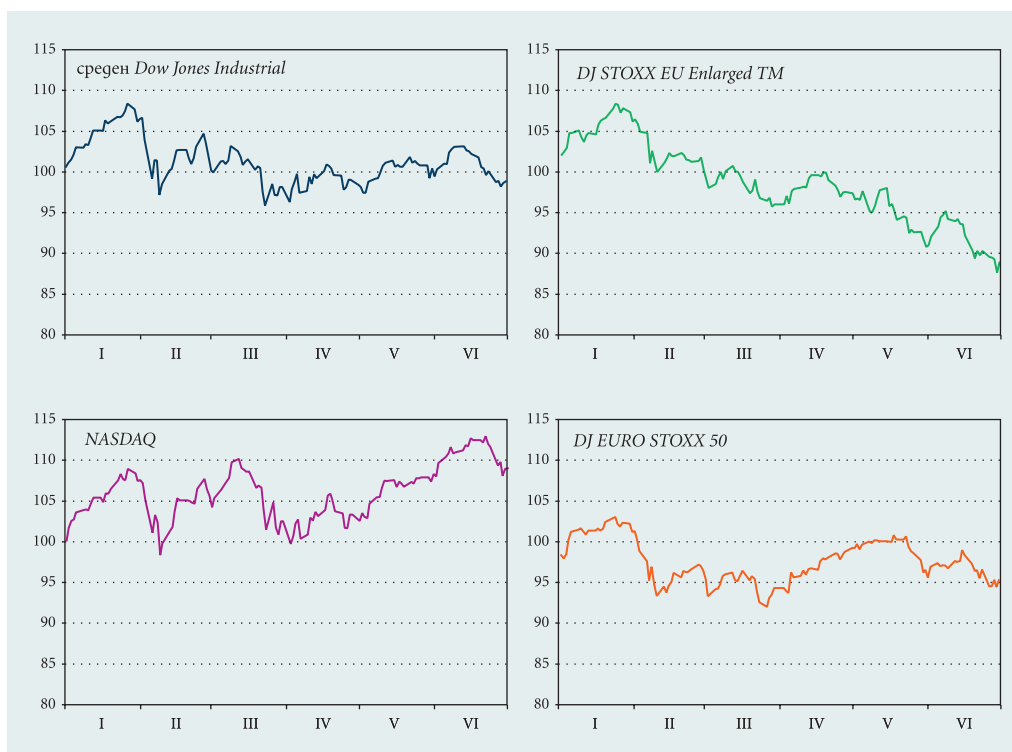
През първата половина на 2018 г. Федералният резерв продължи процеса по нормализиране на паричната политика на САЩ, като целевият коридор на лихвения процент по федералните фондове беше повишен с по 25 базисни точки през март и юни. През март Федералният комитет по операциите на открития пазар (*FOMC*) промени във възходяща посока коридора на референтната лихва до 1.50–1.75%, отчитайки подобряването на икономическата активност и на ситуацията на пазара на труда в страната. С продължаващото стабилизиране на растежа на заетостта, понижаването на равнището на безработица и доближаването на годишния темп на нарастване на потребителските цени в САЩ до инфлационната цел на Федералния резерв от 2.0%, през юни целевият коридор на лихвения процент по федералните фондове беше повишен за втори път от началото на годината до 1.75–2.00%.

През първата половина на 2018 г. динамиката на цените на международните финансови пазари бе повлияна главно от фактори, като рисковете от задълбочаване на търговските конфликти между САЩ и търговските им партньори и политическата несигурност в Италия.¹⁰

Фондовите индекси в Европа (*EURO STOXX 50* и *STOXX EU ENLARGED*) и в САЩ (*Dow Jones* и *NASDAQ*) се характеризираха с висока колебливост през първото полугодие на 2018 г. При европейските фондови индекси бе отчетена тенденция към понижение спрямо края на 2017 г., за която допринесоха макроикономическите данни за еврозоната, публикувани през периода, както и политическата несигурност в Италия и Испания. Същевременно динамиката на индексите в САЩ беше повлияна от предприетите мерки по отношение на външнотърговската политика на страната, както и от нарастването на геополитическото напрежение след решението на САЩ да се оттегли от ядреното споразумение с Иран.

¹⁰ Информация за пазарите на ДЦК е представена тук в глава II.

Основни фондови индекси през първото полугодие на 2018 г.

Забележка: Индексите са изчислени в долари при база декември 2017 г. = 100.

Икономиката на България

През първото шестмесечие на 2018 г. според сезонно неизгладените данни темпът на растеж на реалния БВП в България възлезе на 3.4%¹¹ на годишна база, като се запази тенденцията от предходната година основен фактор за растежа да бъдат компонентите на вътрешното търсене¹². Най-висок положителен принос за повишаването на икономическата активност имаха частното потребление (4.9 процентни пункта) и в по-ниска степен инвестициите в основен капитал (1.6 процентни пункта). Нетният износ имаше отрицателен принос за реалния икономически растеж от -3.9 процентни пункта вследствие на повишения внос на стоки и услуги при отчетен спад на износа. Влияние за намаляване на реалния износ на стоки оказва свиването на производството на нефтени продукти поради извършването на планов ремонт на производствени мощности през март и април.¹³ Правителственото потребление и в по-малка степен изменението на запасите имаха нисък положителен принос за нарастването на икономическата активност в страната.

¹¹ В отчета са използвани данни за БВП, публикувани от НСИ на 3 октомври 2018 г.

¹² Подробна информация и анализ на развитието на основните макроикономически показатели на България се публикуват в тримесечното издание на БНБ „Икономически преглед“.

¹³ Използвани са данни на НСИ за външната търговия и за производството и доставката на енергийни продукти.

Темп на растеж на БВП в реално изражение и принос по компоненти на крайното използване

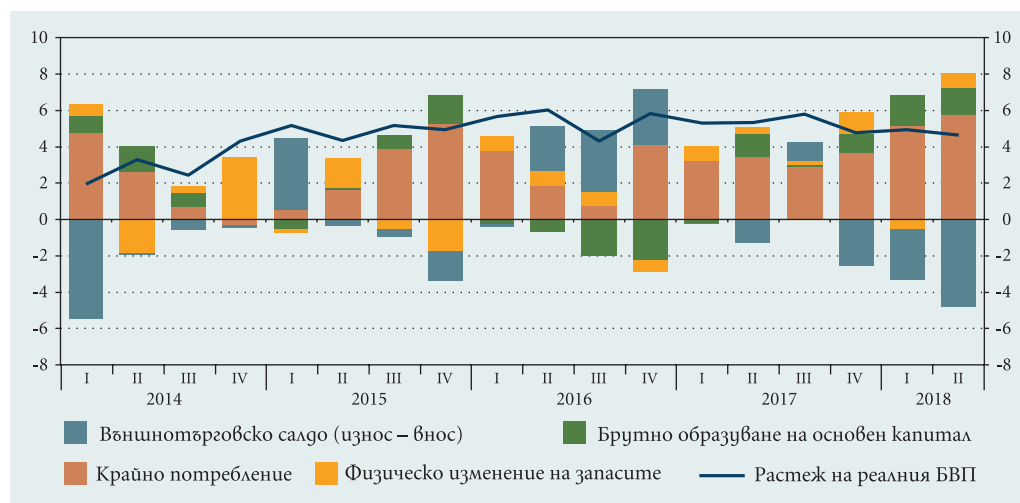
(спрямо съответния период на предходната година, сезонно неугладени данни)

	2017 г.				2018 г.	
	I полугодие		II полугодие		I полугодие	
	Изменение (%)	Принос (процентни пунктове)	Изменение (%)	Принос (процентни пунктове)	Изменение (%)	Принос (процентни пунктове)
БВП	3.8	-	3.8	-	3.4	-
Крайно потребление	4.3	3.4	4.4	3.3	6.9	5.5
Потребление на домакинствата	4.4	2.7	4.6	2.7	7.9	4.9
Потребление на НТООД	4.8	0.0	8.2	0.1	7.4	0.0
Крайни потребителски разходи на сектор „държавно управление“	4.7	0.4	1.3	0.1	2.5	0.2
Колективно потребление	2.9	0.2	5.7	0.4	4.1	0.3
Брутно образуване на основен капитал	3.3	0.6	3.2	0.6	8.5	1.6
Физическо изменение на запасите	-	0.6	-	0.7	-	0.2
Нетен износ на стоки и услуги	-	-0.7	-	-0.8	-	-3.9
Износ на стоки и услуги	6.0	3.8	5.6	3.6	-0.7	-0.5
Внос на стоки и услуги	7.6	4.6	7.3	4.4	4.8	3.4

Източници: НСИ, БНБ.

Темп на растеж на БВП в реално изражение и принос по компоненти на крайното използване

(%, процентни пунктове; спрямо съответното тримесечие на предходната година, сезонно неугладени данни)

Източници: НСИ, БНБ.

През първите шест месеца на годината потреблението на домакинствата беше благоприятствано от нарастването на заетостта и увеличаването на доходите от труд на домакинствата. Потреблението на домакинствата беше подкрепено и от запазващата се дългосрочна тенденция към подобряване на потребителското доверие и ниските нива на лихвените проценти, които продължиха да стимулират търсенето на потребителски кредити. В резултат крайните потребителски разходи на домакинствата се увеличиха със 7.9% в реално изражение на годишна база.

Брутното образуване на основен капитал през първото шестмесечие на 2018 г. се повиши с 8.5% в реално изражение спрямо същия период на предходната година. Растежът на инвестициите се определяше от

нарастването както на публичните, така и на частните инвестиции¹⁴. За увеличаването на публичните инвестиции допринесе основно ускоряването на инвестициите по програми на ЕС, докато частните инвестиции бяха подкрепени от подобряването на очакванията на предприятията за бизнес ситуацията в страната, високото натоварване на производствените мощности, запазването на благоприятни условия за финансиране и повишаването на рентабилността на предприятията.

Темп на растеж на brutната добавена стойност в реално изражение и принос по отрасли

(спрямо съответния период на предходната година, сезонно неузгладени данни)

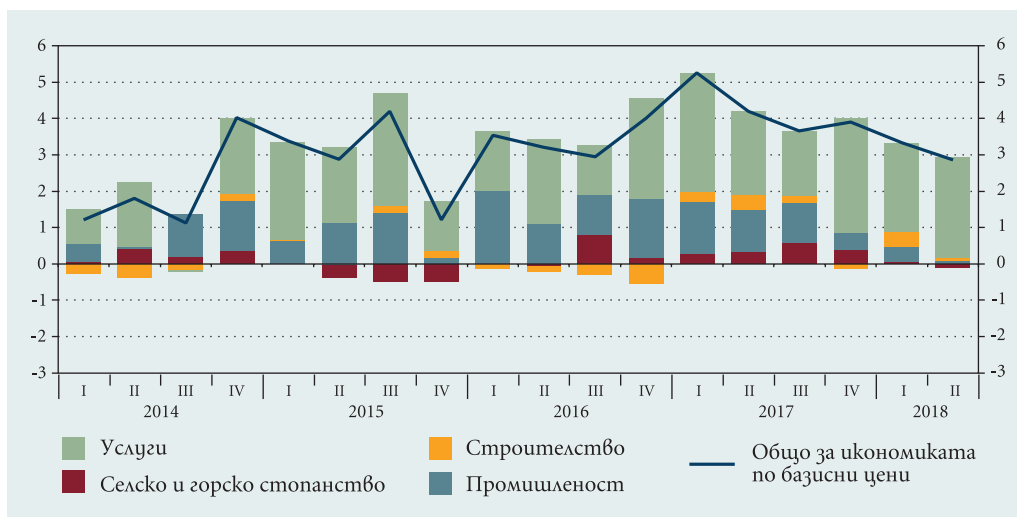
	2017 г.				2018 г.	
	I полугодие		II полугодие		I полугодие	
	Изменение (%)	Принос (процентни пунктове)	Изменение (%)	Принос (процентни пунктове)	Изменение (%)	Принос (процентни пунктове)
Брутна добавена стойност	4.7	4.7	3.8	3.8	3.1	3.1
Селско и горско стопанство	8.0	0.3	9.3	0.5	-1.5	0.0
Индустрия*	5.2	1.6	3.0	0.8	1.4	0.4
Услуги	4.1	2.7	3.7	2.5	4.0	2.6

* Промисленост и строителство.

Източници: НСИ, БНБ.

Темп на растеж на brutната добавена стойност в реално изражение и принос по отрасли

(%, процентни пунктове; спрямо съответното тримесечие на предходната година, сезонно неузгладени данни)

Източници: НСИ, БНБ.

През първата половина на 2018 г. растежът на brutната добавена стойност в икономиката възлезе на 3.1% в реално изражение (4.7% през съответния период на 2017 г.). Положителен принос за растежа на икономическата активност през полугодие то имаха секторът на услугите и в по-ниска степен секторът на индустрията. При услугите най-висок принос за растежа

¹⁴ Оценката за частните и правителствените инвестиции е направена, като са използвани публикуваните данни от националните сметки за общите инвестиции в икономиката, както и данни от тримесечните нефинансови сметки на сектор „гържавно управление“ и отчетите за изпълнение на консолидираната фискална програма.

на добавената стойност общо за икономиката имаха подсекторите „операции с недвижими имоти“, „търговия“¹⁵ и „държавно управление“¹⁶.

През първата половина на 2018 г. броят на заетите в икономиката нарасна с 0.7% на годишна база (1.0% за първото полугодие на 2017 г.), като по-ниският растеж спрямо същия период на предходната година бе определен от спада на самонаетите в селското стопанство. Останалите основни сектори допринесоха положително за растежа на заетите в икономиката, като най-висок принос имаше подсекторът на услугите „търговия“, следван от подсекторите на индустрията – „промишленост“ и „строителство“.

Равнището на безработица, изчислено на база регистрираните безработни в Агенцията по заетостта, се понижи и възлеже средно на 6.7% за първата половина на 2018 г. (7.8% през първото полугодие на 2017 г.). Според данни от Наблюдението на работната сила на НСИ равнището на безработица (по дефиницията на Международната организация на труда) също се понижи и достигна 5.6% през първите шест месеца на 2018 г. (6.6% средно за първото полугодие на 2017 г.). През първата половина на 2018 г. дългосрочно безработните продължиха да намаляват, но поради по-голямото понижение на броя на краткосрочно безработните делът на дългосрочно безработните се увеличи до 55.4% от всички безработни (54.9% през съответния период на 2017 г.). Коефициентът на икономическа активност на населението във възрастовата група 15–64 години се повиши до 71.2% (при 70.5% за първото полугодие на 2017 г.), което беше съпътствано от понижение на броя на обезкуражените лица в същата възрастова група до средно 88 хил. души (124 хил. души през първата половина на 2017 г.).

През първото полугодие на 2018 г. производителността на труда общо за икономиката запази темпа си на растеж, като се повиши с 2.7% на годишна база (2.8% за съответния период на 2017 г.). Динамиката на производителността на труда по сектори беше разнопосочна, като най-високо нарастване в сравнение със същия период на предходната година се наблюдаваше в подсектора на услугите „операции с недвижими имоти“, както и в аграрния сектор. Производителността на труда отчете слаб спад на годишна база в подсекторите на индустрията и в някои подсектори на услугите („култура, спорт и други дейности“, „създаване и разпространение на информация“ и „търговия“).

Увеличението на минималната работна заплата, на минималния осигурителен доход и на възнагражденията в публичния сектор повлия върху динамиката на работната заплата. Повишаването на икономическата активност в страната, измерена чрез динамиката на добавената стойност, и нарастването на заетостта в повечето икономически подсектори също допринесоха за увеличението на работните заплати. Средната номинална работна заплата нарасна с 4.8% на годишна база през първото полугодие (8.1% през същия период на предходната година). Според данните от националните сметки заплатите се повишиха във всички основни сектори на икономиката, като понижение спрямо същия период на предходната година се наблюдаваше в някои от подсекторите на услугите („операции с недвижими имоти“, „създаване и разпространение на информация“ и „търговия“). За намаляването на заплатите в последните два сектора оказва влияние понижението на производителността на труда в тях. Относително по-висок

¹⁵ Да се разбира секторът „търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство“ по разбивка A10 на икономическите дейности.

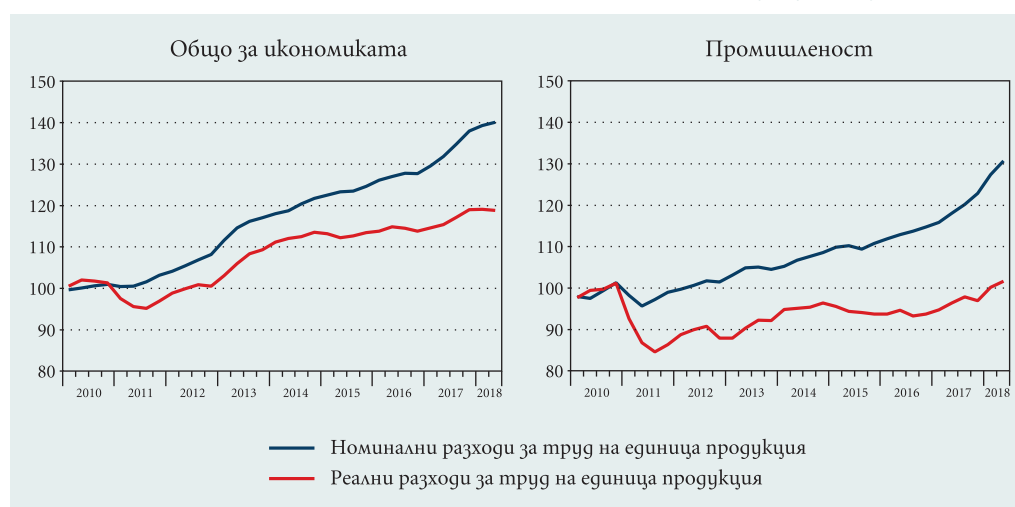
¹⁶ Да се разбира секторът „държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа“ по разбивка A10 на икономическите дейности.

спрямо средния за икономиката темп на нарастване на заплатите бе отчетен в индустрията и подсекторите на услугите „култура, спорт и други дейности“ и „държавно управление“. Средната работна заплата в реално изражение нарасна с 2.8% на годишна база през първата половина на 2018 г., като забави растежа си спрямо същия период на 2017 г. (7.0%). Компенсацията на един нает се повиши с 5.5% на годишна база (9.0% през първите шест месеца на 2017 г.).

Разходите за труд на единица продукция в номинално изражение забавиха темпа си на растеж, като нараснаха с 2.8% на годишна база през първата половина на 2018 г. (6.0% през първото полугодие на 2017 г.). В реално изражение те се понижиха с 0.4% (при увеличение с 2.5% през съответния период на предходната година).

Разходи за труд на единица продукция

(плъзгаща се средна, 2010 г. = 100)

Източници: НСИ, БНБ.

Брутният опериращ излишък общо за икономиката забави темпа си на растеж до 4.5% на годишна база през първото шестмесечие на 2018 г. (6.9% през съответния период на 2017 г.). Основен принос за растежа на опериращия излишък имаха подсекторите на услугите, докато приносът на индустрията („промишленост“ и „строителство“) и сектора „селско, горско и рибно стопанство“ беше отрицателен.

Дефлаторът на БВП през първото полугодие беше положителен и възлеза на 3.2% (3.4% за съответния период на 2017 г.). Положителни стойности на дефлатора на добавената стойност се наблюдаваха във всички основни сектори на икономиката с изключение на „селско, горско и рибно стопанство“ и подсекторите на услугите „операции с недвижими имоти“, „финансови и застрахователни дейности“ и „култура, спорт и други дейности“. Декомпозицията на дефлатора на БВП по компоненти на разходите за крайно използване показва, че през първата половина на 2018 г. се наблюдава повишение на годишна база на всички дефлатори по подкомпоненти. При дефлатора на вноса на стоки и услуги бе отчетено по-високо нарастване, отколкото при дефлатора на износа.

През първото шестмесечие на 2018 г. годишната инфлация¹⁷ продължи да следва тенденция към повишение и възлеза на 3.0% към юни (1.8% през декември 2017 г.). Определящ фактор за динамиката на инфлацията беше

¹⁷ Анализът използва данните по ХИПЦ.

повишението на международната цена на петрола (с 21.2% в евро¹⁸ на годишна база средно за периода януари – юни 2018 г.), което имаше както преки ефекти върху инфлацията при цените на енергийните продукти, така и косвени ефекти върху други компоненти на ХИПЦ през разходите за производство на фирмите и цените на производител. Този фактор, в комбинация с продължаващото нарастване на потребителското търсене и действието на специфични фактори при някои подгрупи услуги, допринесе за ускоряването на темпа на инфлацията при услугите, като тази група имаше най-висок положителен принос за общата инфлация към края на първото полугодие.

Стоките и услугите с административно определяни цени (включително тютюневите изделия) бяха друга група със сравнително висок принос за годишната инфлация към юни 2018 г., което се дължеше главно на увеличението на акцизната ставка върху тютюневите изделия за трета поредна година¹⁹. С по-съществен принос за инфлацията през първата половина на годината бяха още водоснабдителните услуги, природният газ и топлоенергията.

През първите шест месеца на 2018 г. цените на храните продължиха да нарастват на годишна база, но с по-ниски темпове в сравнение с края на 2017 г. Към юни 2018 г. се наблюдаваше забавяне на годишната инфлация при групата както на непреработените храни до 2.5% (3.0% в края на 2017 г.), така и на преработените храни до 1.4% (2.5% в края на 2017 г.). Тази динамика беше в съответствие с формиралата се от втората половина на 2017 г. тенденция към понижаване на международните цени на храните в евро. Вътрешните фактори, които действаха в посока нарастване на цените на храните, бяха свързани с увеличението на разходите за производство в селското стопанство, измерени чрез цените на стоките и услугите за текущо потребление в този сектор.

Базисната инфлация (без цените на храните, енергийните продукти, стоките и услугите с административно определяни цени и тютюневите изделия) се повиши на годишна база, като възлезе на 2.3% към юни (0.3% в края на 2017 г.). За динамиката на базисната инфлация основно повлия ускоряването на инфлацията при услугите, която достигна 4.9% (1.2% в края на 2017 г.). От тази група с най-висок положителен принос за общата инфлация към юни бяха услугите по краткосрочно настаняване²⁰, транспортните услуги и общественото хранене. При транспортните услуги бе отчетена тенденция към поскъпване от началото на годината (-0.6% годишна инфлация през декември 2017 г.) главно поради по-високите цени на въздушния транспорт в условията на увеличение на международната цена на петрола. Общественото хранене продължи да поскъпва на годишна база под влияние на повишението на цените на хранителните продукти. През първата половина на 2018 г. крайните цени на нехранителните стоки продължиха да се понижават на годишна база, но с тенденция към свиване на спада им (-0.7% към юни в сравнение с -0.9% през декември 2017 г.). Поевтиняването на нехранителните стоки се определяше главно от стоките за дълготрайна употреба (автомобили и телевизионна техника), докато при стоките за недълготрайна употреба се наблюдаваше слабо поскъпване

¹⁸ Използвани са данни за цената на петрола тип „Брент“ в евро.

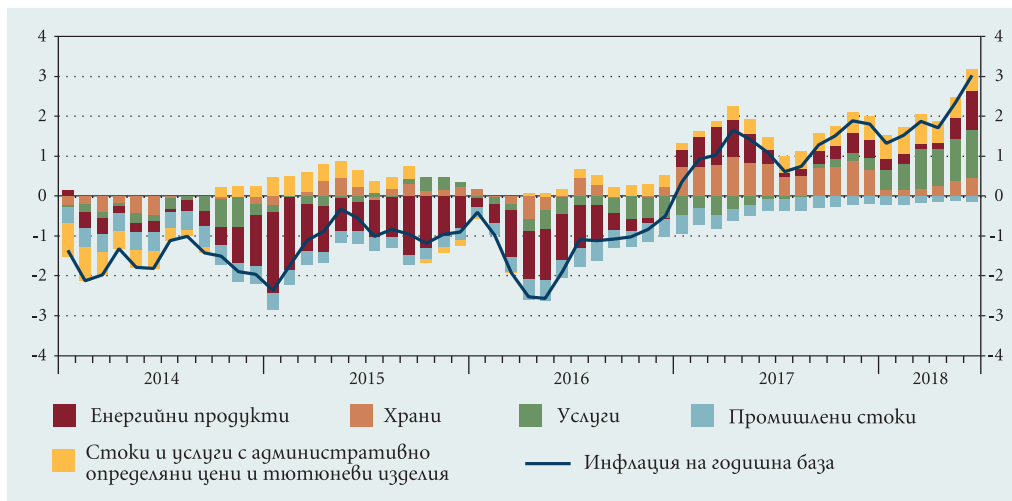
¹⁹ От началото на 2018 г. влязоха в сила увеличението на специфичния акциз от 101 лв. на 109 лв. за 1000 къса цигари, намалението на пропорционалния акциз за цигарите от 27% на 25% и увеличението на минималния размер на общия акциз (специфичен и пропорционален) от 168 лв. на 177 лв. за 1000 къса цигари.

²⁰ Темпът на инфлацията при услугите по настаняване отразява методологическа промяна при изчисляване на индекса на цените в тази група, която е въведена от началото на 2018 г.

на годишна база. Потенциален фактор за поевтиняването на нехранителните стоки беше повишаването на обменния курс на еврото спрямо долара средно с 11.9% през периода януари – юни 2018 г. спрямо същия период на предходната година.

Годишен темп на инфлацията и принос за нея на основни групи стоки и услуги

(%, на годишна база; процентни пунктове)

Източници: НСИ, БНБ.

Нагрупана инфлация по ХИПЦ от началото на годината и принос за нея на основни групи стоки и услуги

	Януари – юни 2017 г.		Януари – юни 2018 г.	
Инфлация (%)	0.3		1.4	
	Темп на инфлация по групи (%)	Принос (процентни пунктове)	Темп на инфлация по групи (%)	Принос (процентни пунктове)
Храни	1.9	0.46	1.0	0.25
Преработени храни	1.5	0.24	0.5	0.08
Непреработени храни	2.7	0.21	2.1	0.18
Услуги	-1.4	-0.36	2.2	0.55
Обществено хранене	1.4	0.08	1.8	0.10
Транспортни услуги	-5.2	-0.19	2.1	0.07
Телекомуникационни услуги	-1.0	-0.05	1.2	0.05
Други услуги	-1.8	-0.20	2.8	0.33
Енергийни продукти	0.4	0.03	6.0	0.50
Транспортни горива	0.5	0.03	7.3	0.48
Промислени стоки	-0.6	-0.14	-0.5	-0.09
Стоки и услуги с административно определяни цени	1.4	0.23	0.6	0.11
Тютюневи изделия	0.7	0.03	2.9	0.13

Забележки: Изложената структура съответства на класификацията на Евростат, като допълнително са отделени тютюневите изделия и стоките и услугите с административно определяни цени. Индексът на стоки и услуги с административно определяни цени е изчислен чрез претегляне на съответните елементарни агрегати от потребителската кошница.

Източници: НСИ, БНБ.

През първата половина на 2018 г. според предварителните данни за платежния баланс общото салдо по текущата и капиталовата сметка

бе положително в размер на 180.4 млн. евро. Спрямо първата половина на 2017 г. бе отчетено свиване на излишъка с 981.2 млн. евро, което се дължеше почти изцяло на значителното увеличение на търговския дефицит.

Увеличението на дефицита по търговското салдо през първото полугодие на 2018 г. спрямо първата половина на 2017 г. бе резултат от нарастването на реалния внос на стоки на годишна база при спад на реалния износ на стоки, както и от влошаването на условията на търговия. По данни от статистиката за външната търговия за периода януари – юни 2018 г. номиналният износ на стоки се понижи с 2.3% спрямо съответния период на 2017 г., а номиналният внос на стоки се повиши с 6.6% на годишна база. Както при износа, така и при вноса на стоки всички стокови групи отбелязаха растеж на годишна база през първата половина на 2018 г., с изключение единствено на групата „минерални продукти и горива“²¹. Основен положителен принос за растежа на износа на стоки имаше групата „продукти от животински и растителен произход, храна, напитки, тютюни“, докато при вноса най-висок принос имаше групата „машини, транспортни средства, апарати, инструменти и оръжия“.

Излишъците по капиталовата сметка и по статия „вторичен доход, нето“ през първата половина на 2018 г. останаха под нивата си от първата половина на 2017 г., което се определяше от по-ниския размер на трансферите по програми на ЕС и по-високата вноска на България в бюджета на ЕС. В същото време по баланса на статия „първичен доход, нето“ не бе отчетена съществена промяна спрямо съответния период на 2017 г.

Понижението на излишъка общо по текущата и капиталовата сметка спрямо първата половина на 2017 г. беше частично ограничено от увеличението на положителното салдо при търговията с услуги. Излишъкът по статия „търговия с услуги, нето“ се увеличи поради по-високия растеж на годишна база на износа на услуги (10.5%) спрямо този на вноса (2.1%). Основен принос за растежа на износа на услуги имаха приходите от туризъм и износът на транспортни услуги. Данните на НСИ отчитат повишение с 9.3% на посещенията на чужденци в България през първите шест месеца на годината спрямо съответния период на 2017 г.

През първото полугодие на 2018 г. финансовата сметка на платежния баланс бе на излишък от 1002.2 млн. евро при положително салдо от 1.8 млн. евро през първата половина на 2017 г. Увеличението на излишъка се дължеше на нарастването на чуждестранните активи, което надхвърли значително увеличението при пасивите към нерезиденти. Най-висок принос за увеличението на активите по финансовата сметка спрямо първата половина на 2017 г. имаха операциите на „други сектори“²². Повишение на чуждестранните пасиви се наблюдаваше единствено при „други сектори“.

Според предварителните данни от платежния баланс през първата половина на 2018 г. пасивите по преки инвестиции възлязоха на 555.9 млн. евро, което е с 4.7% по-малко спрямо първата половина на 2017 г.

Към юни 2018 г. размерът на брутния външен дълг се повиши със 78.5 млн. евро спрямо края на 2017 г. и възлезе на 33.5 млрд. евро (62.9% от БВП). Динамиката на външния дълг бе обуславяна както от повишението на дълга на банките, така и от по-високия размер на вътрешнофирмените заеми.

²¹ Вероятна причина за понижения износ и внос при групата „минерални продукти и горива“ е значителното намаление на производството на нефтени продукти поради извършване на планов ремонт на производствени мощности през март и април 2018 г., отчетено в данните на НСИ за производството и доставките на нефт и нефтени продукти, публикувани на 27 юни 2018 г.

²² Сектори, различни от „централна банка“, „други парично-финансови институции“ и „гържовно управление“.

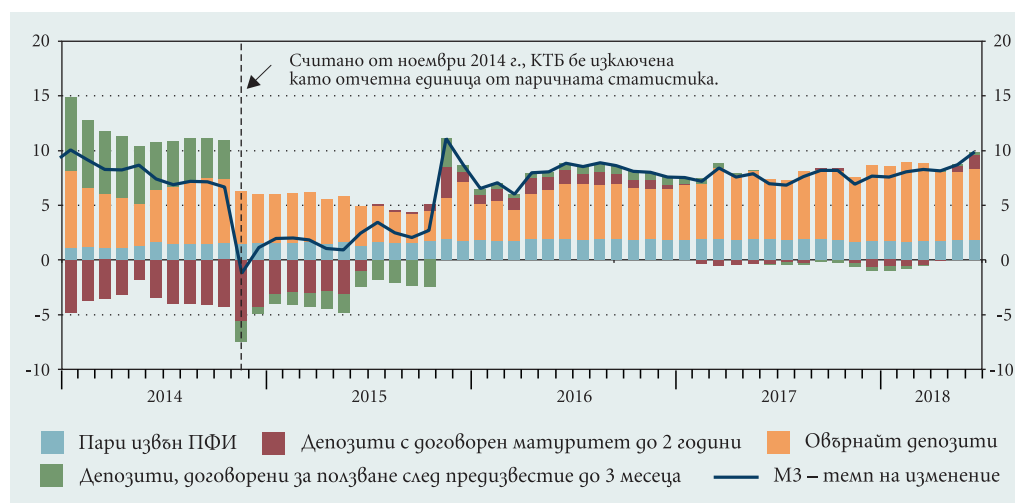
В резултат на всички външни текущи, капиталови и финансови трансакции международните валутни резерви на БНБ по данни на платежния баланс се понижиха със 143.6 млн. евро за периода януари – юни 2018 г. (без измененията, дължащи се на валутнокурсони разлики и ценови преоценки). При отчитане на изменението на международните валутни резерви по баланса на управление „Емисионно“ на БНБ, което включва валутнокурсони разлики и ценови преоценки, към юни те отбелязаха понижение със 152.3 млн. евро спрямо края на 2017 г.

Продължаващото нарастване на привлечените средства от резиденти в банковата система допринесе за ускоряване на годишния темп на растеж на широките пари през първата половина на 2018 г. Към юни паричният агрегат М3 отбеляза 10.0% растеж на годишна база (7.7% в края на 2017 г.), като основен принос за тази динамика имаха обратните депозитите. В условията на продължаващо подобрене на макроикономическата среда и ниски лихвени проценти по депозитите както фирмите, така и домакинствата предпочитаха да спестяват в безсрочни продукти, осигуряващи по-лесен достъп до спестените средства. След наблюдавания от второто тримесечие на 2017 г. отрицателен принос на квазипарите за годишния растеж на М3, през периода април – юни 2018 г. бе отчетен положителен и постепенно нарастващ принос на агрегата, дължащ се главно на депозитите с договорен матурирмет до 2 години. През първата половина на годината приносът на парите извън ПФИ се запази приблизително на нивата от края на 2017 г.

Общият годишен растеж на депозитите на неправителствения сектор в банковата система се ускори до 8.5% към юни 2018 г. (6.2% в края на 2017 г.) главно под влияние на депозитите на домакинствата. Към края на първото полугодие депозитите на домакинствата отбелязаха годишен прираст от 7.0% (5.4% в края на 2017 г.), а депозитите на нефинансовите предприятия ускориха темпа си на растеж до 15.6% (13.8% в края на 2017 г.). През първата половина на 2018 г. домакинствата запазиха предпочитанията си да спестяват главно в местна валута, докато при нефинансовите предприятия се наблюдаваше нарастване на депозитите както в левове, така и в чуждестранна валута. Приносът на депозитите на финансовите предприятия за общия растеж на депозитите на неправителствения сектор остана отрицателен.

Годишен темп на изменение на М3 и принос на агрегата по компоненти

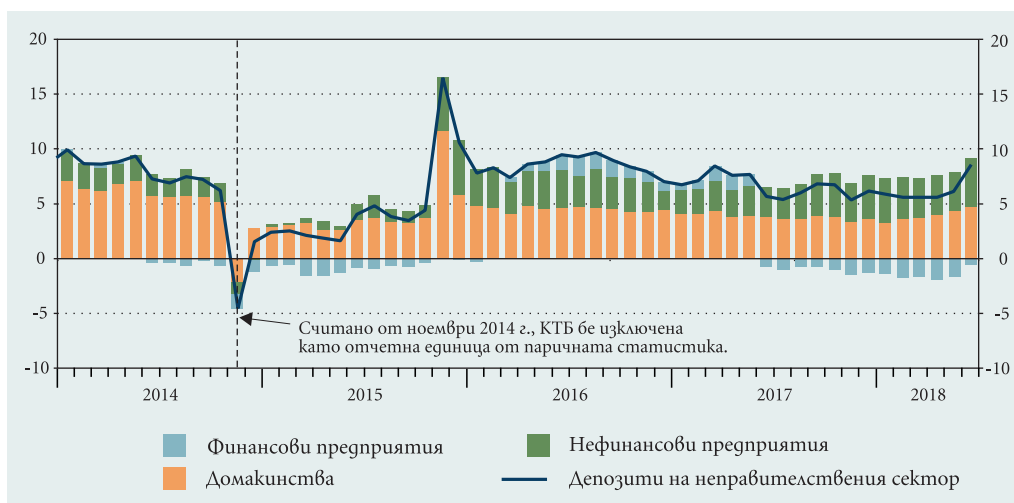
(%, процентни пунктове)

Източник: БНБ.

Годишен растеж на депозитите на неправителствения сектор и принос по сектори

(%, процентни пунктове)

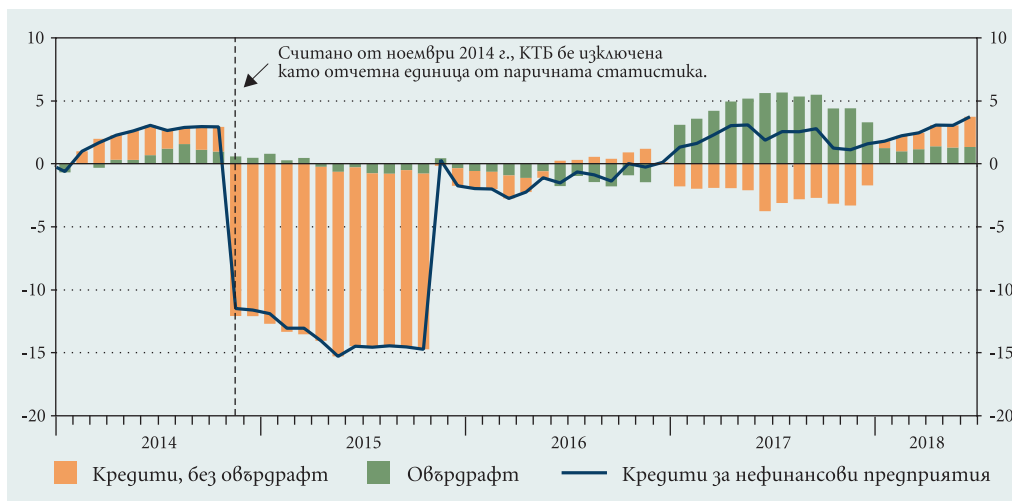
Източник: БНБ.

Благоприятната макроикономическа среда и ниските лихвени проценти по кредитите допринесоха за постепенно ускоряване на годишния растеж на кредита за нефинансови предприятия и домакинства, който към края на юни възлезе на 5.8% (3.3% в края на 2017 г.). Основен принос за възходящата динамика на кредитирането за частния сектор имаха кредитите за домакинствата, които към юни 2018 г. нараснаха с 9.2% на годишна база (6.0% през декември 2017 г.). Засилване на годишния темп на растеж спрямо края на предходната година се наблюдаваше както при потребителските, така и при жилищните кредити, докато приносите на другите кредити за общата динамика на кредита за домакинствата беше отрицателен. Ускоряването на потребителските кредити (15.1% към юни 2018 г.) бе съществено повлияно от включването на нова отчетна единица в обхвата на паричната статистика от април 2018 г.²³ При кредитите за нефинансовите предприятия също се наблюдаваше ускоряване на годишния растеж до 3.8% през юни 2018 г. (1.6% в края на предходната година), като тази динамика се определяше главно от кредитите, без обвърсграфт.

²³ Считано от април 2018 г., в обхвата на данните за сектор „други парично-финансови институции“ е включена „БНП Париба Пърсънъл Файненс С.А. – клон България“, със салда, прекласифицирани от сектор „други финансови посредници“. Прекласификацията се дължи на преобразуването чрез вливане в новата кредитна институция на дружеството, ангажирано с кредитиране, „БНП Париба Пърсънъл Файненс“ ЕАД и отчитано до март 2018 г. за целите на паричната статистика в сектор „други финансови посредници“.

Годишен растеж на кредита за нефинансови предприятия и принос по видове кредити

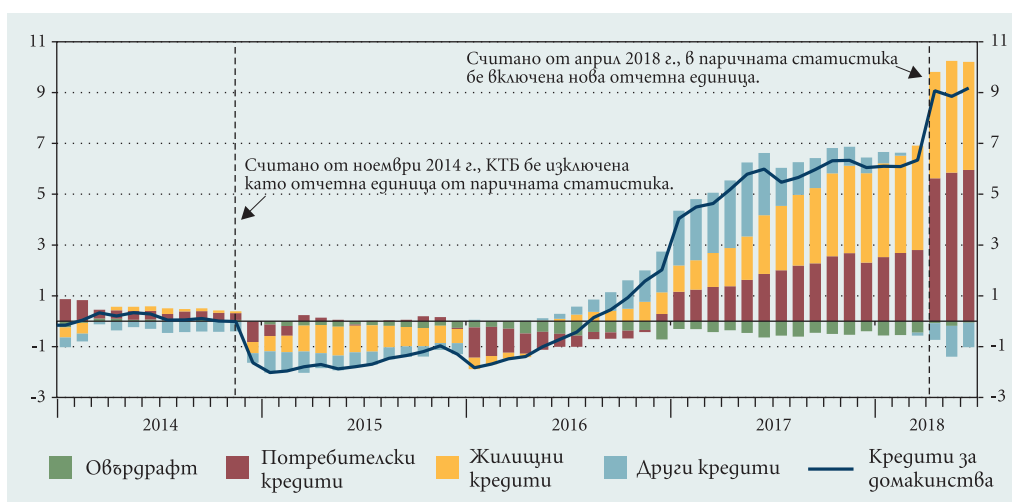
(%, процентни пунктове)

Източник: БНБ.

Годишен растеж на кредита за домакинства и принос по видове кредити

(%, процентни пунктове)

Източник: БНБ.

Според обобщените претеглени резултати от Анкетата за кредитната активност на банките, която БНБ провежда на тримесечна база, през първото полугодие на 2018 г. бе регистрирано повишаване на търсенето на банков ресурс от страна както на фирмите, така и на домакинствата, като най-съществено увеличение бе отчетено при потребителските кредити. Според претегления баланс на мненията ниското ниво на лихвените проценти и търсенето на средства за инвестиционни цели са имали най-висок принос за повишеното търсене на корпоративни кредити. Съществено влияние е оказала и необходимостта от средства за закупуване на оборотни средства и запаси, както и за рефинансиране, реструктуриране или предоговаряне на дълг. Основните фактори, стимулиращи търсенето на потребителски кредити от страна на домакинствата, са били ниските нива на лихвените проценти и нуждата от средства за закупуване на стоки

за дълготрайна употреба и на такива за текущо потребление, както и положителната оценка на потребителите за макроикономическата среда. За по-голямото търсене на жилищни кредити през първата половина на 2018 г., освен равнищата на лихвените проценти, съществено са допринасяли и благоприятните перспективи за пазара на жилища в страната.

От страната на предлагането банките отчитат затягане на стандартите за кредитиране на предприятията през първото тримесечие на годината и запазване през второто, като основният фактор в посока затягане на кредитните стандарти и условия за фирми е била по-ниската склонност на банките да поемат риск. По отношение на домакинствата банките регистрират облекчаване на стандартите за кредитиране през първото тримесечие, докато според претегления баланс на мненията през второто тримесечие се наблюдава слабо затягане на стандартите за отпускане на потребителски кредити и запазване на изискванията за предоставяне на жилищни заеми. За разхлабване на кредитната политика (кредитни стандарти и условия) по отношение на домакинствата влияние са оказвали главно силната конкуренция в банковия сектор и понижената оценка за риска в резултат от общото подобрене на макроикономическата среда, благоприятните перспективи за пазара на жилища, повишената платежоспособност на кредитополучателите и по-ниският риск, свързан с обезпечението. Същевременно, както и при предприятията, затягането на кредитната политика през първото полугодие се е дължало на по-ниската склонност на банките да поемат риск.

През първата половина на 2018 г. банковата система запази силната си ликвидна позиция, като към края на юни отношението на ликвидно покритие²⁴ възлезе на 315.1% (347.6% в края на 2017 г.).

В условията на функциониращия в страната паричен съвет основният инструмент за управление на левовата ликвидност на банките е търговията с резервна валута (евро) с БНБ. Чрез нея се реализира основната функция на паричния съвет – покупка и продажба при поискване на национална валута срещу евро по фиксирания в Закона за Българската народна банка (ЗБНБ) валутен курс на лева²⁵. През първата половина на 2018 г. БНБ нетно е продала евро на търговските банки в размер на 0.5 млрд. евро.

Търгуваните обеми на междубанковия левов пазар през първите шест месеца на 2018 г. се повишиха съществено спрямо същия период на предходната година, като стойността на сключените депозитни и репо сделки възлезе среднодневно на 231 млн. лв. (96 млн. лв. през първата половина на 2017 г.). Активизиране на търговията на междубанковия пазар се наблюдаваше още от четвъртото тримесечие на 2017 г., за което повлия пониженето на лихвения процент по свръхрезервите на банките в БНБ от -0.40% на -0.60%.²⁶ Общият обем на сделките на междубанковия паричен пазар в левове през първото полугодие на 2018 г. бе в размер на 28.4 млрд. лв., отбелязвайки увеличение със 139.4% спрямо същия период на 2017 г. Депозитите формираха 83.9% от оборота, а репо операциите с ДЦК – съответно 16.1%.

²⁴ Отношението на ликвидно покритие (*LCR*) за банковата система се изчислява като съотношение между ликвидния буфер и нетните изходящи ликвидни потоци. За повече информация виж тук глава VI.

²⁵ Виж тук глава II.

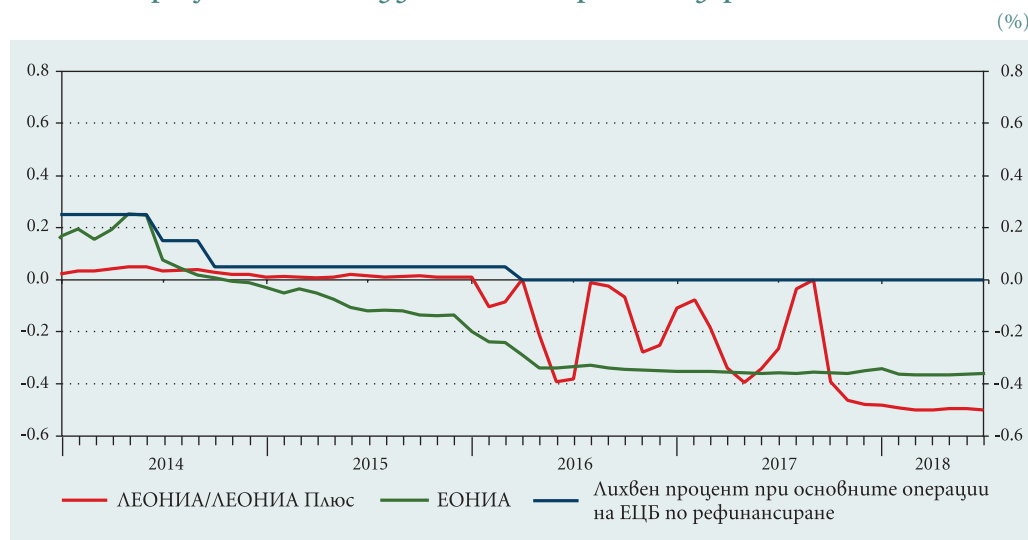
²⁶ Считано от 4 октомври 2017 г., влязоха в сила промени в методологията за определяне на лихвените проценти по сметки при Българската народна банка. Съгласно промените върху свръхрезервите на банките се прилага по-малкото от двете числа: 0% и лихвеният процент по депозитното улеснение на ЕЦБ, намален с 20 базисни точки. Тази промяна доведе до понижение на лихвения процент по свръхрезервите на банките в БНБ до -0.60%.

При депозитните сделки между банките продължиха да преобладават обрънът сделки с дял от 80.2%.

През периода януари – юни 2018 г. средният лихвен процент по между-банковите депозити и репо сделки намаля с 33 базисни точки спрямо нивото си през същия период на 2017 г. и възлезе на -0.49%. След по-същественото понижение на индекса ЛЕОНИЯ Плюс²⁷ през четвъртото тримесечие на 2017 г., влияние за което оказва намалението на лихвения процент по свръх-резервите на банките в БНБ, през първата половина на 2018 г. динамиката на ЛЕОНИЯ Плюс се запази стабилна и стойностите на индекса варираха в тесен интервал от -0.49% до -0.50%. Индексът ЕОНИЯ също не отчете съществени изменения през първите шест месеца на 2018 г., в резултат на което спредът между ЛЕОНИЯ Плюс и ЕОНИЯ се запази близо до нивото си от края на 2017 г. и към юни възлезе на -0.14%.

През първата половина на 2018 г. котировките на междубанковия паричен пазар, базирани на индекса СОФИБОР²⁸, които са с индикативен характер, без реално сключени сделки, отбелязаха спад във всички матуритети. Понижението на котировките бе по-силно изразено в дългосрочния край на кривата на доходност, а към края на юни лихвените проценти за инструментите с матуритет до 4 месеца бяха отрицателни. При депозитните сделки между банките продължиха да преобладават обрънът сделки с дял от 80.2%.

Лихвени проценти на междубанковия паричен пазар

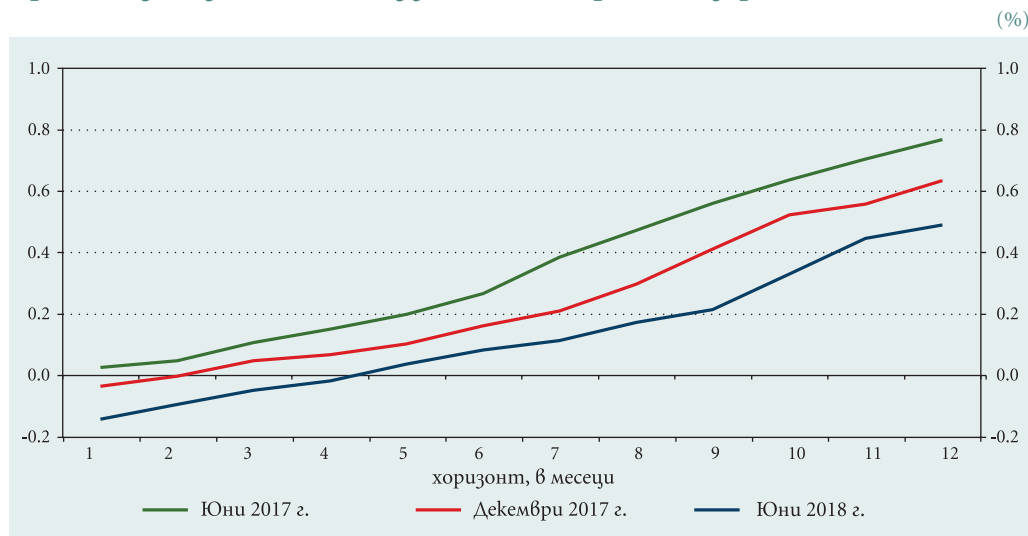
Забележка: Считано от 1 юли 2017 г., индексът ЛЕОНИЯ Плюс замени ЛЕОНИЯ. Месечните стойности на индекса ЛЕОНИЯ Плюс са изчислени като средноаритметични от стойностите за дните, в които на междубанковия пазар има сключени сделки за предоставяне на необезпечени обрънът депозити в левове.

Източници: БНБ, ЕЦБ.

²⁷ Индексът ЛЕОНИЯ Плюс отчита реални сделки с необезпечени депозити на междубанковия обрънът паричен пазар в левове.

²⁸ Съгласно обявеното на 16 март 2017 г. решение на УС на БНБ, считано от 1 юли 2018 г., БНБ преустанови изпълнението на дейностите, свързани с изчисляването и публикуването на справочните индекси СОФИБИД и СОФИБОР. За повече подробности виж прессъобщението на БНБ от 16 март 2017 г.: http://www.bnb.bg/PressOffice/POPRESSReleases/POPDate/PR_20170316_BG

Крива на доходност на междубанковия паричен пазар

Забележка: Средна месечна стойност на индекса СОФИБОР за съответния матуритет.

Източник: БНБ.

През първото полугодие на 2018 г. излишъкът на касова основа по консолидираната фискална програма (КФП) възлезе на 1713.2 млн. лв. Спрямо същия период на предходната година бе отчетено минимално намаление на бюджетното салдо с 32.7 млн. лв.

Общите приходи и помощи по КФП за периода януари – юни 2018 г. нараснаха с 9.9% на годишна база в резултат главно на възходящата динамика на всички основни групи данъчно-осигурителни приходи. С определящо значение за годишния растеж на данъчните приходи за полугодие (10.2%) бе ускореният номинален растеж на потреблението на домакинствата и нарастването на компенсацията на наетите и на брутния опериращ излишък. Допълнителни фактори за увеличаването на данъчно-осигурителните приходи бяха въведените от началото на годината увеличения: на пенсионната вноска (с 1 процентен пункт), на акцизите върху цигарите, на минималния осигурителен доход и на минималната работна заплата, като и ефектите от продължаващото прилагане на мерки за увеличаване на събираемостта. За периода януари – юни 2018 г. неданъчните приходи и помощите отчетоха увеличение със съответно 9.5% и 4.1% на годишна база, като допринесоха в по-ограничена степен за нарастването на бюджетните приходи.

През първото полугодие на 2018 г. общите разходи по КФП нараснаха с 11.2% спрямо същия период на предходната година, като основен принос имаха социалните плащания (3.3 процентни пункта), капиталовите разходи²⁹ (2.9 процентни пункта) и разходите за персонал (2.8 процентни пункта). Динамиката на социалните плащания на правителството се определяше главно от въведеното през втората половина на предходната година (от юли 2017 г.) увеличение на размера на пенсиите за осигурителен стаж и възраст и двукратното увеличение на размера на минималната пенсия (от юли и октомври 2017 г.). Нарастването на възнагражденията на педагогическия персонал в системата на средното образование от втората половина на 2017 г. и въведените от началото на 2018 г. увеличения на пенсионната вноска, на минималната работна заплата и на възнагражденията в други бюджетни сектори бяха определящи фактори за повишаването

²⁹ Включително прирастът на държавния резерв.

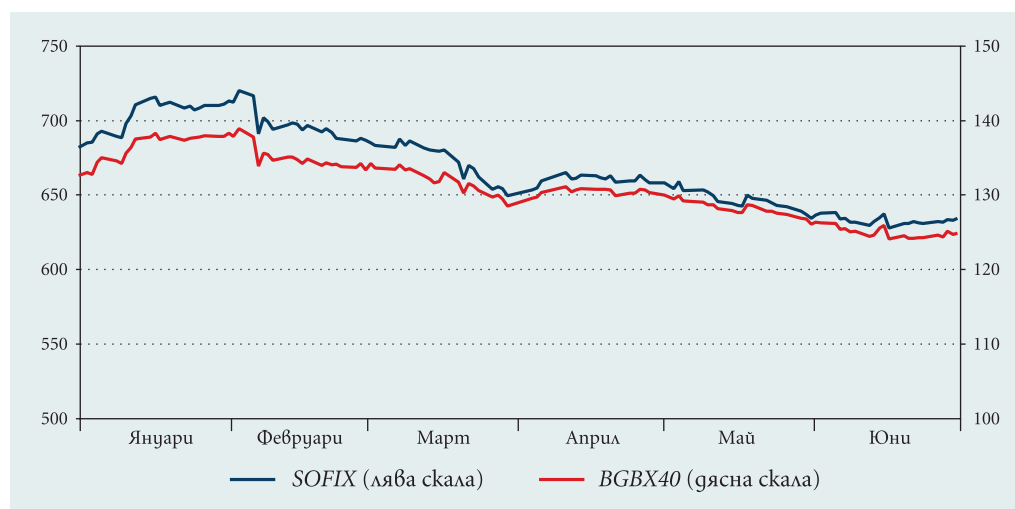
на разходите за персонал през първото полугодие на 2018 г. Капиталовите разходи се увеличиха значително през първата половина на 2018 г., като за нарастването им на годишна база (с 53.9%) допринесоха главно капиталовите разходи по програми на ЕС и в по-малка степен инвестициите по националния бюджет.

Средствата от натрупания касов излишък за първата половина на 2018 г. бяха използвани главно за финансиране на реализираната отрицателна нетна емисия на ДЦК на вътрешния пазар в размер на -1051.6 млн. лв. (при липса на емитирани ДЦК от началото на годината)³⁰. За периода януари – юни средствата по депозити във фискалния резерв се увеличиха с 83.9 млн. лв. и достигнаха 9866.8 млн. лв., като общият размер на фискалния резерв с включени вземания от фондове на ЕС за сертифицирани разходи, аванси и други към края на юни възлезе на 10 830.7 млн. лв. През същия период средствата в Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система (така наречения „Сребърен фонд“), който се включва в обхвата на фискалния резерв, се увеличиха със 119.2 млн. лв. и към края на юни достигнаха 2905.0 млн. лв.

Под въздействието главно на външни за страната фактори доходността на българските еврооблигации имаше разнопосочна динамика през първата половина на 2018 г., като в началото на годината се наблюдаваше по-осезаемо увеличение на доходността във всички матуритети, последвано от намаление на доходността на средносрочните ДЦК. В резултат в края на юни 2018 г. доходността на книжата с падеж 2022–2024 г. отбелязва минимално увеличение спрямо нивата от края на 2017 г. (в диапазон 5–10 базисни точки), докато повишението на доходността в дългосрочния край на матуритетната крива бе по-голямо (в диапазон 22–41 базисни точки).

Водещите индекси на Българската фондова борса *SOFIX* и *BGBX40* се характеризираха с ясно изразена низходяща тенденция през първите шест месеца на 2018 г. Към юни 2018 г. *SOFIX* се понижи с 6.4% спрямо края на 2017 г., а *BGBX40* – с 5.4%. Към юни 2018 г. пазарната капитализация на БФБ–София възлезе на 23.7 млрд. лв., или 22.8% от БВП (при 23.4% от БВП в края на 2017 г.).

Индекси на БФБ през първото шестмесечие на 2018 г.

Източници: БНБ, БФБ.

³⁰ За повече информация относно първичния и вторичния пазар на ДЦК виж тук глава XII.

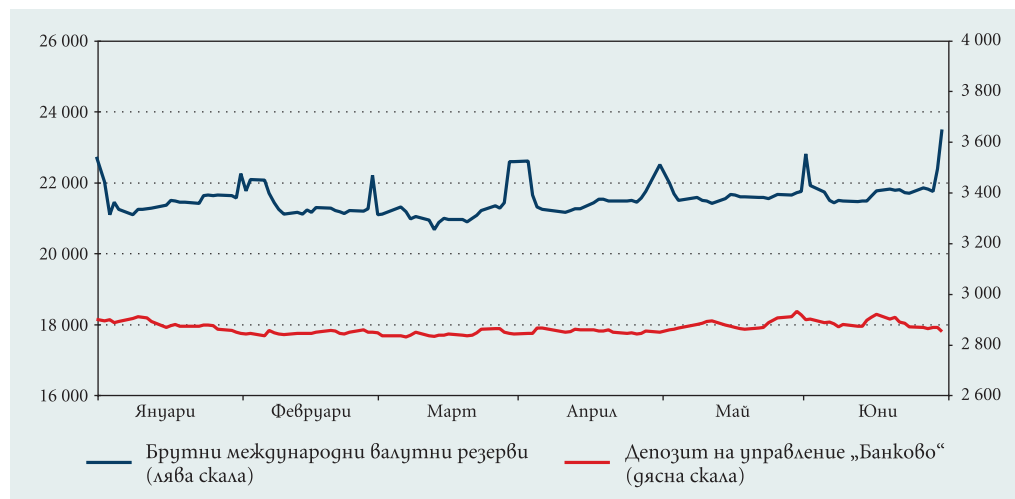
II. Брутни международни валутни резерви

Управлението на брутните международни валутни резерви се извършва в съответствие с нормативните разпоредби на ЗБНБ³¹, изискванията в инвестиционните ограничения, бизнес процедури и методологии, както и в зависимост от възможностите, които предлагат международните финансови пазари. Брутни международни валутни резерви на БНБ са активите в баланса на управление „Емисионно“ и тяхната роля е да осигуряват пълно покритие на паричните задължения при определеното в ЗБНБ ниво на фиксиран валутен курс на лева³². Превишението на брутните международни валутни резерви над паричните задължения формира позицията „депозит на управление „Банково“, или „нетна стойност на баланса на управление „Емисионно“³³.

Брутни международни валутни резерви и депозит на управление „Банково“ през първото шестмесечие на 2018 г.

(млн. евро)

(млн. евро)

Забележка: Графиката отразява дневната динамика на балансовото число на управление „Емисионно“ и на депозита на управление „Банково“ в баланса на управление „Емисионно“.

Източник: БНБ.

³¹ През отчетния период не настъпват изменения в ЗБНБ, засягащи нормативната рамка по управление на брутните международни валутни резерви.

³² Съгласно чл. 28, ал. 2 от ЗБНБ паричните задължения на БНБ включват всички банкноти и монети в обращение, емитирани от БНБ, както и салдата по сметки, притежавани от други лица в БНБ, с изключение на сметките на МВФ. Съгласно чл. 28, ал. 3 от ЗБНБ активите, които се включват в брутните международни валутни резерви, са: притежаваното монетарно злато; СПТ; банкноти и монети в свободно конвертируема чуждестранна валута; средства в свободно конвертируема валута, притежавани от БНБ по сметки в чуждестранни централни банки или в други чуждестранни финансови институции или международни финансови организации, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг; ценни книжа, емитирани от други държави, централни банки, други чуждестранни финансови институции или международни финансови организации, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг; салдо по вземания и задължения по форусбурни сделки или сделки с уговорка за обратно изкупуване, сключени със или гарантирани от чуждестранни централни банки, публични международни финансови институции, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг, както и фючърси и опции на БНБ, задължени по които са чуждестранни лица и плащането е в свободно конвертируема чуждестранна валута. Тези активи се оценяват по пазарна стойност в съответствие със Закона.

³³ Съгласно чл. 28, ал. 1 от ЗБНБ „общата сума на паричните задължения на БНБ не може да превишава левовия еквивалент на брутният международен валутен резерв“, като левовият еквивалент се изчислява по фиксирания валутен курс.

Размер и структура на брутните международни валутни резерви

Пазарната стойност на брутните международни валутни резерви към края на юни 2018 г. възлиза на 23 509.83 млн. евро, което спрямо края на 2017 г. представлява понижение общо в размер на 152.29 млн. евро³⁴, или намаление с 0.64% като относителен дял от активите на БНБ в чуждестранна валута. Основните фактори, оказващи влияние върху промяната в пазарната стойност на активите, са доходът от управление на активите, доходът от валутните преоценки и ефектът от външните парични потоци. С най-голям нетен отрицателен принос за намалението на международните валутни резерви през първото полугодие на 2018 г. са отрицателните външни валутни парични потоци в размер на 337.90 млн. евро.

Външни парични потоци във валута

(млн. евро)

	Януари – юни 2017 г.	Януари – юни 2018 г.
I. Покупко-продажби на евро		
На каса	-24	-32
С банки	513	-483
от покупки от банки	32 436	14 503
от продажби за банки	-31 923	-14 987
Общо I	489	-516
II. Валутни потоци с банките, МФ и други		
Резерви на банките (включително ЗМР)	-411	-209
Правителството и други	259	387
Общо II	-152	178
Общо I + II	336	-338

Източник: БНБ.

Най-голям ефект върху размера на валутните резерви имаха паричните потоци от нетни продажби на резервна валута от страна на търговските банки, които формират изходящ паричен поток в размер на 483 млн. евро. Негативен ефект върху размера на валутните резерви имаха и паричните потоци, свързани с поддържането на задължителните минимални резерви (ЗМР) и свръхрезерви при БНБ, където нетно бяха изтеглени средства от сметки на търговски банки в размер на 209 млн. евро. Положителен външен паричен поток за шестмесечието, нетно в размер на 387 млн. евро, се наблюдава по сметките на правителството и други бюджетни организации.

През отчетния период относителният дял на златото в брутните международни валутни резерви нарасна спрямо 2017 г., като средната му стойност през полугодие е 6.88% (при среден дял от 6.46% за цялата 2017 г.). Това се дължи главно на изходящите парични потоци във валута от баланса на управление „Емисионно“, които от своя страна водят до намаление на дела на деноминирания в евро активи, който средно за полугодие е 92.37%. Понижение се отчита и в дела на активите в долари до 0.17% поради намаление през периода на пазарната стойност на задълженията в тази валута.

³⁴ По-нататък в тази глава при анализа на настъпилите промени при брутните международни валутни резерви на БНБ не са включени салдата по сметки на търговските банки в платежната система TARGET2 в размер общо на около 447.95 млн. евро към края на юни 2018 г., както и двата транша на специални права на тираж (СПТ) в размер общо на около 611 млн. СПТ, които БНБ получи през август и септември 2009 г. при общото разпределение на СПТ от МВФ. За повече подробности виж *Годишен отчет на БНБ за 2009 г.*, с. 30.

Валутна структура на brutните международни валутни резерви

(%)

Валута	Активи в баланса на управление „Емисионно“	
	2017 г.	Януари – юни 2018 г.
EUR	92.79	92.37
USD	0.20	0.17
XAU	6.46	6.88
XDR	0.54	0.57
CHF	0.00	0.00

Забележка: Средни стойности за периода на база дневни данни.

Източник: БНБ.

В структурата на активите по финансови инструменти за периода има увеличение в дела на средствата, инвестирани в ценни книжа, главно поради по-добрите пазарни условия в сравнение с възможността средствата да бъдат инвестирани в депозити, чийто среден дял намалява с 3.86% спрямо 2017 г. Основната част от активите (60.72%) продължава да бъде инвестирани в ценни книжа.

Структура на brutните международни валутни резерви по финансови инструменти

(%)

Финансови инструменти	2017 г.	Януари – юни 2018 г.
Налични средства*	3.47	3.66
Депозити**	39.48	35.62
Ценни книжа**	57.05	60.72

Забележка: Средни стойности за периода на база дневни данни.

* Салда по сметки, плащания и монетарно злато.

** Включени са инструменти във валута и злато.

Източник: БНБ.

През първата половина на 2018 г. основната част от активите в структурата на валутните резерви по остатъчен срок до падежа продължи да бъде позиционирана в матуритетния сектор до 1 година (текущи сметки, краткосрочни депозити във валута и злато и краткосрочни ценни книжа), като средно за периода този дял възлезе на 65.61% и отбеляза увеличение с 3.51 процентни пункта спрямо 2017 г. През отчетния период намаляха инвестициите в ценни книжа във всички останали сектори с матуритет над 1 година, като по-значително намаление имаше в сектора от 3 до 5 години поради намаляване на лихвения риск (дюрацията) на активите.

Структура на brutните международни валутни резерви по остатъчен срок до падежа

(%)

Падежни сектори	2017 г.	Януари – юни 2018 г.
до 1 година	62.10	65.61
1–3 години	29.05	27.23
3–5 години	8.43	6.83
5–10 години	0.41	0.33
над 10 години	0.01	0.00

Забележка: Средни стойности за периода на база дневни данни.

Източник: БНБ.

Риск и доходност на брутните международни валутни резерви

Пазарна среда

През първата половина на 2018 г. динамиката на пазара на европейски ДЦК се определяше от постъпващите данни, които сочеха забавяне на икономическия растеж в еврозоната спрямо 2017 г., както и от повишеното търсене на нискорискови активи, провокирано от политическата несигурност в Италия и от опасенията на пазарните участници от задълбочаване на търговските конфликти между САЩ и основните им външнотърговски партньори. Решението на УС на ЕЦБ от юни да удължи срока за изпълнение на разширената програма за закупуване на активи (*Asset Purchase Programme, APP*) до края на 2018 г. при месечен обем от 15 млрд. евро беше до голяма степен очаквано и не предизвика съществена пазарна реакция, но промяната на ориентира за бъдещото равнище на референтните лихвени проценти в еврозоната предизвика поскъпване на европейските ДЦК, тъй като пазарните участници насочиха своите очаквания за първото повишение на лихвата на ЕЦБ по депозитното улеснение за последното тримесечие на 2019 г.

През първата половина на 2018 г. доходността на ДЦК на Германия се понижи както в краткосрочните, така и в дългосрочните надежни сектори, докато спредовете на доходността на ДЦК на останалите държави от еврозоната спрямо доходността на германските ДЦК предимно се разшириха. През периода, и особено през второто тримесечие, се наблюдаваше значителна колебливост на цените на европейските ДЦК, породена от нарастването на политическата несигурност в Италия.

През първото полугодие на 2018 г. доходността на ДЦК на САЩ се повиши. Тази динамика бе по-силно изразена в краткосрочните надежни сектори, главно поради решенията на Федералния резерв на два пъти да повиши коридора на целевата лихва по федералните фондове през март и юни, съответно на 1.50–1.75% и 1.75–2.00%, както и подадената информация от Федералния комитет по операциите на открития пазар (*FOMC*) за още две повишения на целевата лихва с по 25 базисни точки до края на 2018 г. Определящи за повишението на доходността на по-дългосрочните ДЦК бяха постъпващите положителни данни за икономиката на САЩ и провежданата политика на свиване на размера на баланса на Федералния резерв. За колебливостта на цените на американските държавни облигации допринесе най-вече нарастването на напрежението в търговските отношения между САЩ и основните им външнотърговски партньори.

Политика на централните банки на еврозоната и САЩ

На своето заседание по паричната политика на 25 януари 2018 г. УС на ЕЦБ не промени равнищата на референтните лихвени проценти, насоките за бъдещата парична политика и параметрите на *APP*. От УС на ЕЦБ заявиха, че колебливостта на обменния курс на еврото е източник на несигурност, който трябва да се наблюдава предвид евентуалното му отражение върху перспективата за ценовата стабилност в еврозоната.

На заседанието по паричната политика на 8 март 2018 г. УС на ЕЦБ запази равнищата на референтните лихвени проценти, но промени ориентира за изпълнението на покупките по *APP*, като отпадна възможността за увеличение на размера на покупките по програмата в бъдеще. Заявено бе, че решението за промяна на ориентира за *APP* отчита икономическото

състояние на еврозоната до момента, без да отразява очакванията на централната банка и евентуални нейни бъдещи действия.

На заседанията по паричната политика на 26 април и на 14 юни 2018 г. УС на ЕЦБ запази равнищата на референтните лихвени проценти. На заседанието от 14 юни УС на ЕЦБ обяви намерението си да удължи срока за изпълнение на *APP* до декември 2018 г. при месечен обем от 15 млрд. евро (при текущ обем от 30 млрд. евро), като в края на декември нетните покупки се очаква да бъдат преустановени. Заявено бе, че изпълнението на нетните покупки остава обвързано с характера на постъпващите икономически данни, като *APP* остава част от инструментариума на паричната политика. От УС на ЕЦБ промениха и ориентира относно референтните лихвени проценти, като очакванията на членовете на УС на ЕЦБ са те да останат на текущите си равнища поне до края на лятото на 2019 г. Запазен бе ориентирът относно политиката по реинвестиране на погашенията по главници на ценни книжа с настъпващ падеж от портфейла на Евросистемата, но бе заявено, че този въпрос ще се обсъжда на някое от следващите заседания на Управителния съвет.

През първото шестмесечие на 2018 г. балансовото число на Евросистемата се повиши с 2.7% спрямо края на 2017 г. и възлезе на 4.59 трлн. евро. Увеличението се дължеше главно на покупките от началото на 2018 г. на активи по четирите програми на ЕЦБ: програмата за закупуване на активи на публичния сектор – *PSPP* (122.8 млрд. евро), програмата за закупуване на небанкови корпоративни облигации – *CSPP* (30.4 млрд. евро), третата програма за закупуване на деноминирани в евро обезпечени облигации – *CBPP3* (13.7 млрд. евро), и програмата за закупуване на обезпечени с активи ценни книжа – *ABSPP* (2.4 млрд. евро). Излишъкът от ликвидност на банковата система на еврозоната се повиши до 1781 млрд. евро (спрямо 1779 млрд. евро в края на 2017 г.), а средният ефективен лихвен процент по едnodневните необезпечени депозити на междубанковия пазар (ЕОНИА) се понижи до ниво от -0.36% (спрямо средна стойност от -0.35% през второто шестмесечие на 2017 г.). Към края на юни лихвите по едномесечните депозити възлязоха на -0.38% (без промяна спрямо края на 2017 г.), а тези с матуритет 6 и 12 месеца – съответно на -0.27% (без промяна спрямо края на 2017 г.) и -0.18% (+1 базисна точка спрямо края на 2017 г.).

В САЩ Федералният резерв продължи процеса на нормализиране на паричната си политика, като повиши целевия коридор на лихвения процент по федералните фондове през март и през юни с по 25 базисни точки до съответно 1.50–1.75% и 1.75–2.00%. Решенията за повишение на целевата лихва бяха аргументирани от членовете на *FOMC* със стабилния растеж на заетостта, ниския коефициент на безработица, както и с доближаването на годишния темп на изменение на потребителските цени в САЩ до целта на Федералния резерв. На заседанието на *FOMC* през юни бяха въведени промени в информацията, предоставяна от комитета, като не бе включен ориентирът, че лихвата по федералните фондове ще остане за известно време под очакваните в дългосрочен план равновесни нива. На същото заседание членовете на *FOMC* предвидиха повишаване на нивото на референтната лихва в края на 2018 г., като очакваният общ брой на повишенията на лихвата през 2018 г. бе променен от три на четири, а за 2019 г. броят на очакваните повишения бе променен от две на три. Същевременно оценката на *FOMC* за целевата лихва в края на 2020 г. и за дългосрочното ѝ равновесно равнище останаха без изменение на ниво от съответно 3.38% и 2.88%.

Крива на доходност на ДЦК на страните от еврозоната и САЩ

През първата половина на 2018 г. наклонът на кривата на доходност на ДЦК на Германия намаля, което се дължеше на относително по-голямото понижение на доходността в дългосрочните матурирети сектори. Спрямо края на 2017 г. доходността в 2-годишния и в 10-годишния матуриретен сектор се понижи съответно с 4 базисни точки и с 13 базисни точки до нива от -0.67% и 0.30%. Основни фактори за понижението на доходността на германските ДЦК през първото полугодие бяха повишеното търсене на нискорискови активи, провокирано от политическата несигурност в Италия, и опасенията на пазарните участници от задълбочаване на търговските конфликти в глобален мащаб. По-слабите спрямо очакваните макроикономически данни за еврозоната, публикувани през периода, също оказаха влияние за понижаването на доходността на германските ДЦК.

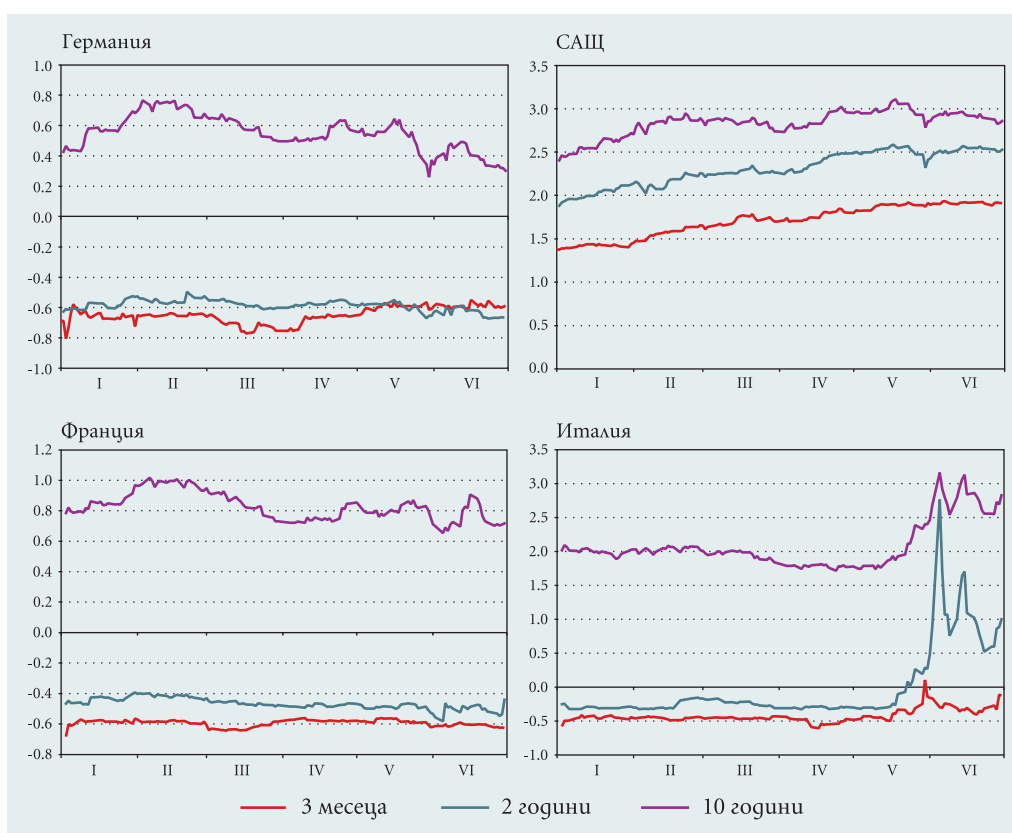
Спредовете на доходността на ДЦК на държавите от еврозоната спрямо германските ДЦК предимно се разширяваха през първото шестмесечие на 2018 г., като в рамките на полугодieto, и особено през второто тримесечие, се наблюдаваше значителна колебливост. Основен фактор за динамиката им през периода беше политическата несигурност в Италия. Спредовете на доходността на италианските ДЦК се разшириха в най-голяма степен (с 99 базисни точки в 2-годишния и със 79 базисни точки в 10-годишния падежен сектор), като в края на май се наблюдаваше много висока колебливост и много ниска ликвидност на пазара на италиански държавни облигации. През този период бяха отчетени необичайно големи дневни изменения на доходността по 2-годишните италиански ДЦК, като на 29 май тя нарасна със 186 базисни точки (до ниво от 2.77%), а на 30 май бе отчетено понижение със 107 базисни точки. Относително по-голямото повишение на доходността по краткосрочните ДЦК на Италия се дължеше на очакванията на пазарните участници, че предложените от новото правителство икономически мерки може да доведат до значително влошаване на фискалните показатели на страната. В началото на юни се наблюдаваше частично възстановяване на пазара на ДЦК в Италия, но въпреки това продължи да се наблюдава повишена колебливост на цените на италианските държавни облигации. Ситуацията в Италия повлия за понижението на доходността на германските ДЦК в качеството им на сигурен актив. Значителното разширяване на спредовете по ДЦК на Италия оказа негативен ефект върху спредовете на доходност на ценните книжа и на другите държави в определената от пазарните участници „периферия“ на еврозоната, и най-вече върху тези на Испания и Португалия. При ДЦК на останалите държави от еврозоната ефектът беше ограничен. Политическата несигурност в Испания около вота на недоверие и смяната на правителството през юни също повлия за разширяване на спредовете по ДЦК на страната, но изменението бе много по-слабо в сравнение с това на италианските ДЦК. В допълнение, през първото тримесечие на 2018 г. положително влияние върху динамиката на цените на испанските ДЦК оказа повишението на кредитния рейтинг на страната – от *Fitch* (с една стъпка до А- със стабилна перспектива) и от *S&P* (с една стъпка до А- с положителна перспектива).

През първото полугодие наклонът на кривата на доходност на ДЦК на САЩ, измерен чрез разликата между доходността по 10- и по 2-годишните ДЦК, се понижи с 19 базисни точки спрямо края на 2017 г. и към края на юни възлезе на 33 базисни точки. Тази промяна се дължеше на повишението с 65 базисни точки на доходността на 2-годишните ДЦК на САЩ, което надхвърли повишението на доходността на 10-годишните държавни облигации.

Основно влияние върху динамиката на доходността на 2-годишните ДЦК на САЩ оказаха решенията на *FOMC* за повишаване на целевата лихва по федералните фондове, както и изявленията на Комитета за общо четири на брой повишения на целевата лихва през 2018 г. Постъпващите положителни данни за икономиката на САЩ и провежданата политика на свиване на размера на баланса на Федералния резерв бяха водещите фактори за повишаването на доходността в дългосрочните матуритетни сектори. Същевременно нарасналото напрежение в търговските отношения между САЩ и основните им външнотърговски партньори (най-вече Китай) и засилването на геополитическо напрежение след решението на САЩ да се оттегли от ядреното споразумение с Иран ограничиха тенденцията към повишаване на доходността на ДЦК на САЩ в средно- и дългосрочните падежни сектори.

Доходност до падеж на ДЦК през първото шестмесечие на 2018 г.

(%)

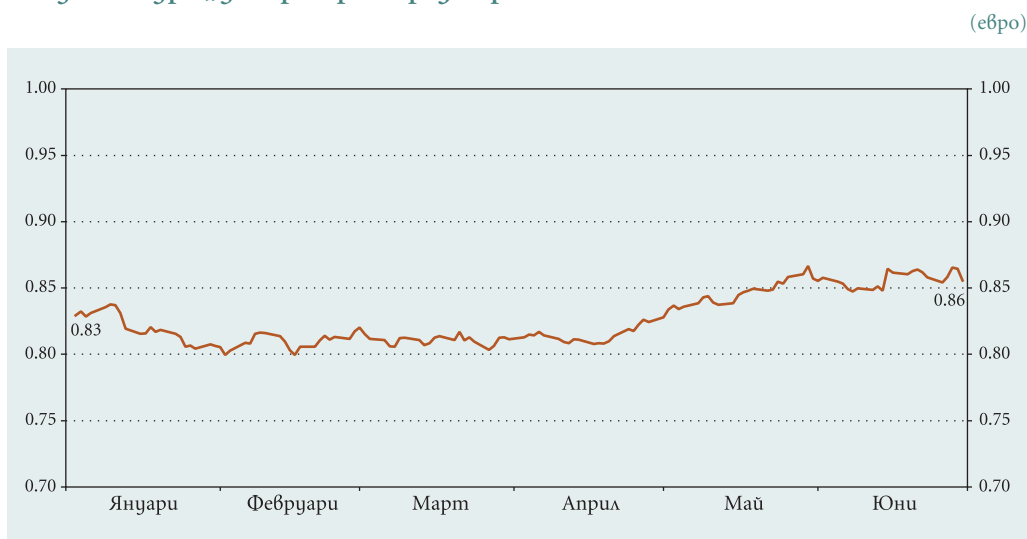

Злато и валутен курс

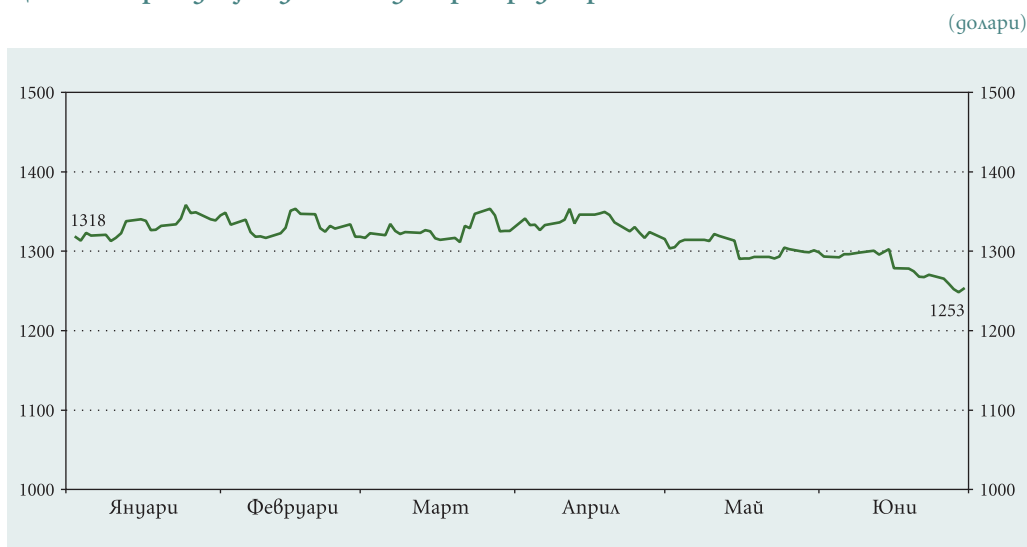
През първата половина на 2018 г. цената на златото, измерена в долари, спадна с 3.9% до ниво от 1253 долара, докато цената в евро се понижи с 1.2% до ниво от 1072 евро за една тройунция. Интервалът на изменение на цената бе относително тесен – от 1250 до 1363 долара и от 1067 до 1128 евро за тройунция. Основни фактори за поевтиняването на златото през периода бяха посъкъпването на долара през второто тримесечие на 2018 г. и нарастването на доходността на ДЦК на САЩ. В по-малка степен принос за понижението на цената на златото имаше и по-слабото търсене на сигурни активи в глобален мащаб въпреки несигурността, произтичаща от политическата ситуация в Италия и от промените във външнотърговската политика на САЩ.

През първите шест месеца на 2018 г. доларът поскъпна с 2.7% спрямо еврото, като повишението бе концентрирано през второто тримесечие на годината, а интервалът на движение на курса „долар/евро“ бе от 0.79 до 0.87 евро за 1 долар. За изменението на обменния курс допринесоха различни фактори, някои от които благоприятстваха за поскъпване на долара, а други за отслабване на еврото. Основни фактори за поскъпването на долара бяха относително по-благоприятните данни за икономиката на САЩ спрямо тези за еврозоната, които повлияха върху очакванията на инвеститорите за ускоряване на темпа на повишение на лихвата по федералните фондове в САЩ през 2018 г. Това от своя страна доведе до увеличение на доходността на щатските държавни облигации и до повишено търсене на долари. Същевременно за поевтиняването на еврото спрямо долара допринесоха разнопосочните, но предимно по-слаби от консенсусните очаквания икономически данни за еврозоната, по-предпазливият тон в информацията, предоставяна от УС на ЕЦБ за предвижданото първо повишение на основните лихви на централната банка, както и политическата несигурност в Италия.

Валутен курс „долар/евро“ през първото шестмесечие на 2018 г.

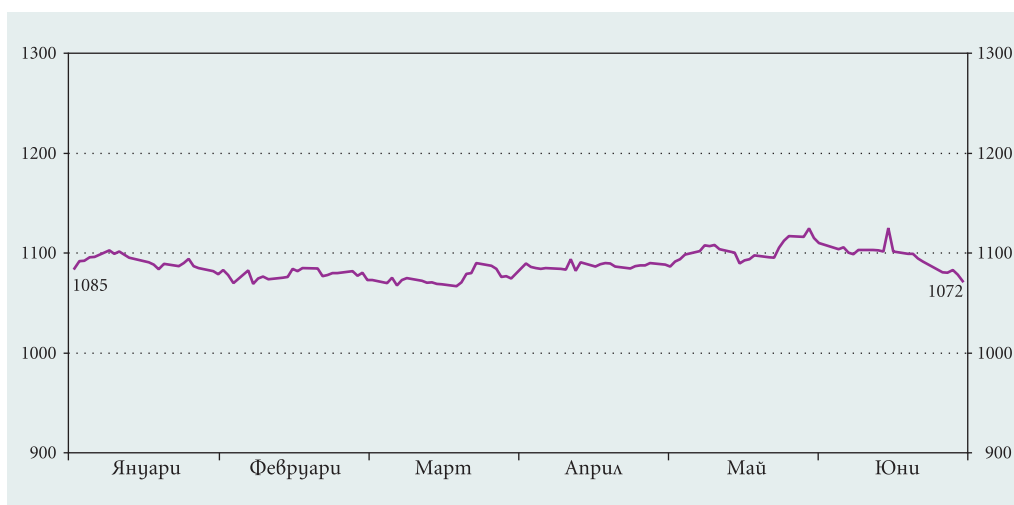

Цена на тройунция злато в долари през първото шестмесечие на 2018 г.

Цена на тройунция злато в евро през първото шестмесечие на 2018 г.

(евро)

Основни видове риск

Реализираният риск на нетната стойност от баланса на управление „Емисионно“ за първото шестмесечие на 2018 г., измерен чрез стандартното отклонение на доходността на нетната стойност, е 6.05% на годишна база.

Лихвеният риск на международните валутни резерви през първата половина на годината, измерен чрез тяхната средна модифицирана дюрация, е 0.91 години, като поддържаната дюрация е с 0.08 години по-ниска от средната стойност за 2017 г. Лимитът за относителен лихвен риск на инвестиционните портфейли се задава чрез мярката за риск „колебливост на относителната доходност“ в размер най-много до 0.25% на годишна база.

Валутният риск на брутните международни валутни резерви е ограничен от изискването на ЗНБ сумата от абсолютните стойности на откритите валутни позиции³⁵ в различните от евро, СПТ и монетарно злато валути да не надвишава 2% от пазарната стойност на задълженията в тези валути. През отчетния период бяха поддържани минимални открити позиции във валути, като на практика основният валутен риск за БНБ беше в резултат от откритата валутна позиция в злато.

През отчетния период БНБ продължи консервативната си политика по отношение на управлението на **кредитния риск** при инвестициите на брутните международни валутни резерви. От началото на 2018 г. не бяха извършвани съществени промени, свързани с този вид рискове, с изключение на въвеждането на временни забрани за инвестиции в ценни книжа на отделни емитенти.

За постигането на основните цели на БНБ, а именно много висока степен на сигурност и ликвидност на международните валутни резерви, преобладаващата част от активите продължи да бъде инвестирана в ДЦК и в държавногарантирани дългови книжа на държавите от така нареченото ядро на еврозоната, както и в краткосрочни депозити при първокласни чуждестранни банки.

Към края на първото полугодие приблизително 68% от валутните резерви са инвестирани в активи с най-високо кредитно качество и дългосрочен кредитен рейтинг AAA.

³⁵ Открита валутна позиция е разликата между стойността на активите и задълженията във всяка валута, различна от евро.

Операционният риск е управляван посредством стриктното съблюдуване и контрол по отношение на инвестиционните ограничения и съответните бизнес процедури за управление на международните валутни резерви.

Доходност и ефективност

Нетният доход на активите в евро е сума от три компонента: 1) доход от инвестиции на брутните международни валутни резерви в оригинална валута; 2) доход от валутен дисбаланс³⁶; и 3) разходи и/или доход по пасивите. Доходът от инвестиции на международните резерви на БНБ през първото полугодие е отрицателен и е в размер на -26.19 млн. евро, което се равнява на -0.13% доходност за периода. Този резултат се дължи главно на отрицателната доходност, която през отчетния период (и през последните две години) имаха деноминирани в евро облигации с високо кредитно качество и с матуритет до около 5 години, в които са инвестирани по-голямата част от валутните резерви на БНБ. Доходът от валутен дисбаланс се дължи почти изцяло на промяна в пазарната цена на монетарното злато в евро и също беше отрицателен в размер на -15.15 млн. евро. В резултат от въведената нова лихвена политика на БНБ, в сила от началото на октомври 2015 г., нетният финансов резултат от пасивите е положителен и за първото полугодие на 2018 г. бе в размер на 0.05%, което съответства на доход от 8.88 млн. евро. Като резултат от тези три компонента нетният доход от управлението на международните валутни резерви през отчетния период е отрицателен и е в размер на -32.47 млн. евро, което представлява -0.15% обща доходност³⁷ за първото шестмесечие на 2018 г.

Доход и доходност¹ на валутните резерви през първото шестмесечие на 2018 г.

Период	Нетен доход (млн. евро)	Нетна доходност (%)	Доход (млн. евро)	Доходност (%)	Доход (млн. евро)	Доходност (%)	Разход (млн. евро)	Доходност (%)
			от активите		от валутна преоценка на активи и пасиви		по пасивите	
			(1)+(2)+(3)		(1)		(2)	
I тримесечие	-26.29	-0.12	-17.05	-0.08	-13.35	-0.06	4.11	0.02
II тримесечие	-6.17	-0.03	-9.14	-0.04	-1.80	-0.01	4.76	0.03
Общо	-32.47	-0.15	-26.19	-0.13	-15.15	-0.07	8.88	0.05

¹ Доходността за периода от момент T_0 до момент T_N се изчислява, като се приложи сложно олихвяване на дневните доходности (*chain-linked returns*) за този период. Изчислява се по формулата: $R(T_0, T_N) = (1+r_1)(1+r_2)\dots(1+r_N)-1$. Описаната формула за изчисление на доходност от управление на инвестиции съответства изцяло на *Global Investment Performance Standards (GIPS)*.

Източник: БНБ.

За целите на оперативното управление брутните международни валутни резерви са обособени в отделни портфейли в зависимост от валутата и преследваните инвестиционни цели, като всеки портфейл има зададен бенчмарк, инвестиционни цели и лимити. В таблицата по-долу са представени основните портфейли на БНБ и резултатите от тяхното управление.

³⁶ Доходът от валутен дисбаланс е резултат от отражението на промяната на валутните курсове върху откритите валутни позиции на активите и съответно пасивите.

³⁷ Общата доходност се получава като произведение (а не като проста сума) от доходността за съответните компоненти.

Доходност и риск на портфейлите през първото шестмесечие на 2018 г.

Портфейл	Доходност		Колебливост (риск)		Информационен коефициент ³
	Абсолютна (%)	Относителна ¹ (базисни точки)	Абсолютна (базисни точки)	Относителна ² (базисни точки)	
Инвестиционен 1, евро	-0.14	7	12	8	1.72
Инвестиционен 2, евро	-0.15	6	11	9	1.39
Външен мениджър А, евро	0.25	4	78	13	0.66
Външен мениджър Б, евро	0.18	-3	79	11	-0.45
Ликвиден, евро	-0.22	4	0	0	-
Ликвиден, злато	0.09	7	4	4	-
Ликвиден, долари	1.06	28	11	11	-

¹ Положителната относителна доходност за даден портфейл представлява постигнатата печалба спрямо доходността на съответния бенчмарк. Ако относителната доходност е отрицателна, тя се интерпретира като пропусната полза при управлението на портфейла. Доходността е за шестмесечен период.

² Относителната колебливост (относителният риск) спрямо бенчмарка е показател за степента на отклонение на рисковите характеристики на портфейла от тези на бенчмарка в резултат от активното управление на портфейлите, като рискът е на годишна база.

³ Показателят „информационен коефициент“ е съотношението между относителната доходност на портфейла и относителния му риск на годишна база.

Източник: БНБ.

С цел диверсификация на стиловете на управление и ограничаване на операционния риск основната част от активите в евро продължава да бъде разпределена между два инвестиционни портфейла с еднакъв бенчмарк и ограничения, но управлявани от различни екипи от служители на БНБ. Към края на първото шестмесечие на 2018 г. 4.04% от брутните международни валутни резерви се управляват от външни мениджъри – международни финансови институции. Освен постигането на допълнителна диверсификация ползването на външни мениджъри допринася за обмена на знания и опит в областта на управлението на инвестиции на международните пазари. Ликвидните портфейли са предназначени главно за посрещане на непосредствените цели за управлението на ликвидността и за извършване на плащанията на БНБ в съответната валута.

III. Платежни системи и платежен надзор

Съгласно ЗБНБ Банката отговаря за организирането, поддържането и развитието на платежните системи в страната, като съдейства за създаването и функционирането на ефективни платежни механизми и осъществява надзор върху тях. Главните цели са свързани с намаляване на системния риск и създаване на условия за интегриране на платежните системи в страната с европейската платежна инфраструктура.

Платежните системи в страната, опериращи в левове, са:

- Системата за брутен сетълмент в реално време РИНГС, с оператор БНБ;
- спомагателните системи, които извършват сетълмент в РИНГС:
 - БИСЕРА – система за обслужване на клиентски преводи, предназначени за изпълнение в определен момент, с оператор „БОРИКА“ АД;
 - БОРИКА – система за обслужване на плащания по операции с банкови карти на територията на страната, с оператор „БОРИКА“ АД.

Платежните системи в страната, опериращи в евро, са:

- националният системен компонент на ТАРГЕТ2 – ТАРГЕТ2-БНБ, с оператор БНБ;
- спомагателната система, която извършва сетълмент в ТАРГЕТ2-БНБ:
 - БИСЕРА7-ЕВРО – система за обслужване на клиентски преводи, предназначени за изпълнение в определен момент, с оператор „БОРИКА“ АД.

Системите за сетълмент на ценни книжа в страната, при които сетълментът на паричното рамо се извършва в платежни системи, оперирани от БНБ, са:

- организираната от БНБ система за сетълмент на безналични държавни ценни книжа, с оператор БНБ;
- организираната от „Централен депозитар“ АД система за регистрация и обслужване на сделки с безналични ценни книжа, с оператор „Централен депозитар“ АД.

Платежни системи в левове

През първата половина на 2018 г. по-голямата част от стойността на плащанията в левове в страната бяха обработени от Системата за брутен сетълмент в реално време РИНГС. Към 30 юни 2018 г. в РИНГС участваха БНБ и 26 банки.

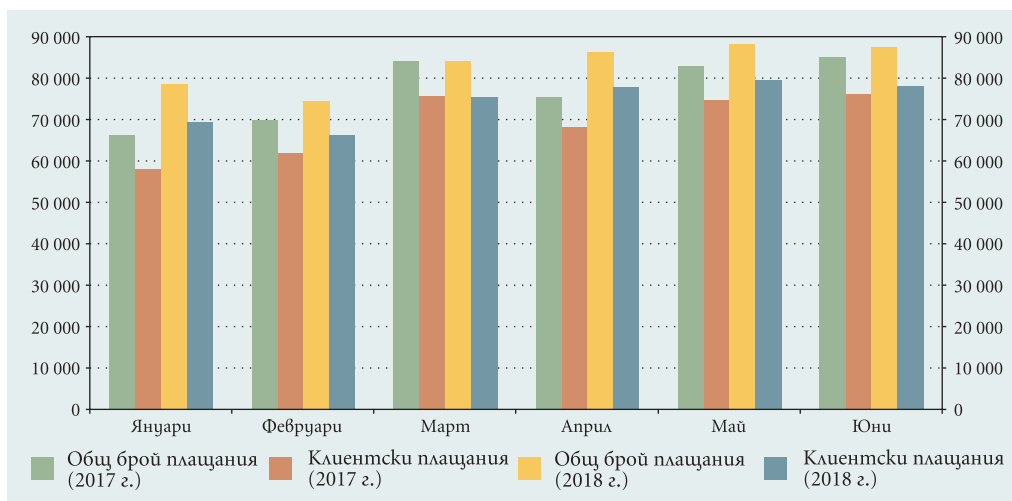
През първото полугодие на 2018 г. през РИНГС бяха извършени плащания на обща стойност 460 763 млн. лв., което представлява увеличение с 44.1% спрямо същия период на предходната година, докато броят на плащанията бе 499 443, или със 7.5% повече в сравнение с първото шестмесечие на 2017 г. Клиентските плащания бяха 446 528, което представлява 89.4% от общия брой на плащанията, и възлизаха на обща стойност 105 907 млн. лв. – 22.9% от стойността на всички плащания.

Среднодневната стойност на плащанията през системата през отчетния период бе 3746 млн. лв., а среднодневният брой – 4061. Максималната дневна стойност на плащанията, наредени от участниците в РИНГС, бе 5510 млн. лв., а максималният дневен брой плащания – 6540.

През първите шест месеца на 2018 г. 71.3% от стойността на плащанията се обработваха до 12:00 часа, а до 14:30 часа се обработваха 87.3%. Останалите

12.7% се обработваха до края на системния ден в 17:30 часа. От гледна точка на системната натовареност до 14:30 часа се обработваха 82.3% от броя на плащанията през системата. За отчетния период коефициентът на наличност³⁸ на РИНГС бе 100%.

Брой на обработените в РИНГС плащания през първото шестмесечие на 2017 г. и 2018 г.

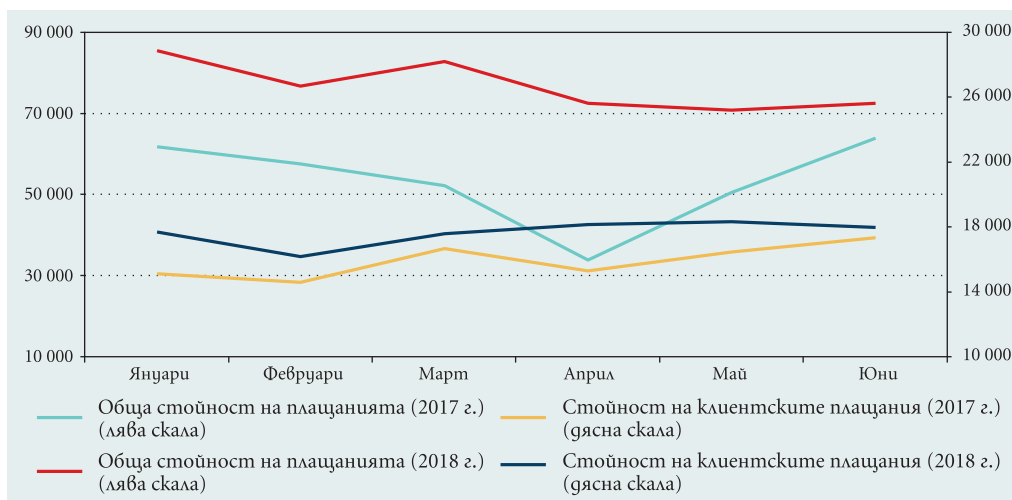

Източник: БНБ.

Стойност на обработените в РИНГС плащания през първото шестмесечие на 2017 г. и 2018 г.

(млн. лв.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

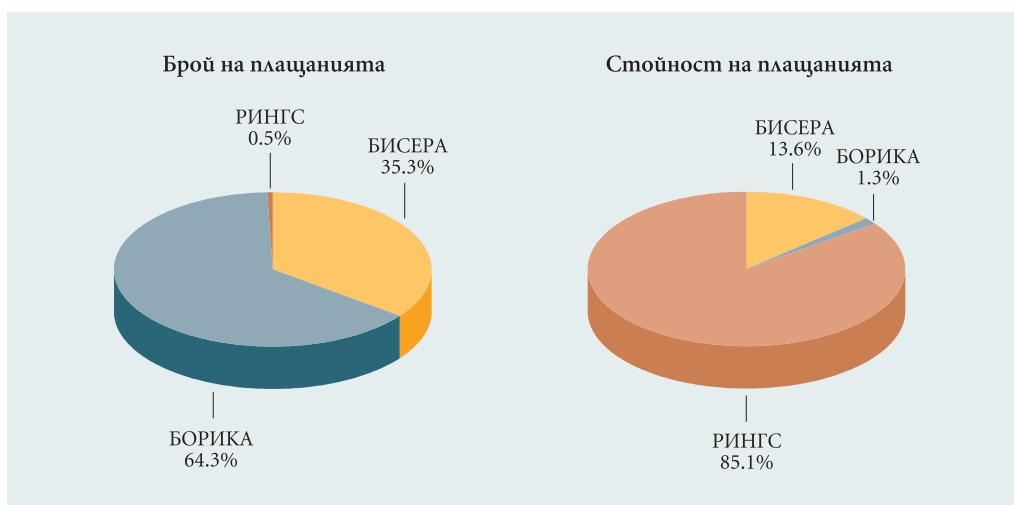
Разпределението на плащанията в левове в страната между отделните платежни системи се запази спрямо първото полугодие на 2017 г., като за отчетния период системата РИНГС е обработила 85.1% от стойността на извършените плащания в страната. За работата на системите за брутен сетълмент в реално време за оптимални се приемат стойности около 80%. От общия брой на плащанията в левове, подадени към платежните системи в страната, делът на РИНГС бе 0.5%.

³⁸ Коефициентът на наличност представлява съотношението на броя часове, през които системата реално е работила, и броя часове, през които тя според графика е трябвало да работи.

През първото полугодие на 2018 г. в платежната система БОРИКА бяха обработени 70 млн. платежни операции, извършени чрез терминални устройства АТМ и ПОС, на обща стойност 6905.7 млн. лв., като спрямо първите шест месеца на 2017 г. бе отбелязано нарастване с 20.1% по брой и с 16.3% по стойност.

През първите шест месеца на 2018 г. в платежната система БИСЕРА бяха извършени 38.4 млн. плащания на обща стойност 73 697.8 млн. лв. Обработените плащания спрямо същия период на 2017 г. се увеличиха с 4.6% по брой и с 11.6% по стойност.

Разпределение на плащанията в левове в страната между отделните платежни системи през първото шестмесечие на 2018 г.

Източник: БНБ.

Платежни системи в евро

ТАРГЕТ2 предоставя брутен сетълмент в реално време за плащания в евро със сетълмент с пари в централна банка. Системата работи въз основа на Единна съвместна платформа, като от правна гледна точка всяка централна банка в ТАРГЕТ2 е оператор на свой собствен системен компонент. От 1 февруари 2010 г. БНБ е оператор на националния системен компонент ТАРГЕТ2-БНБ и отговаря за бизнес взаимоотношенията с участниците в компонента и за координацията с ЕЦБ и с участващите централни банки.

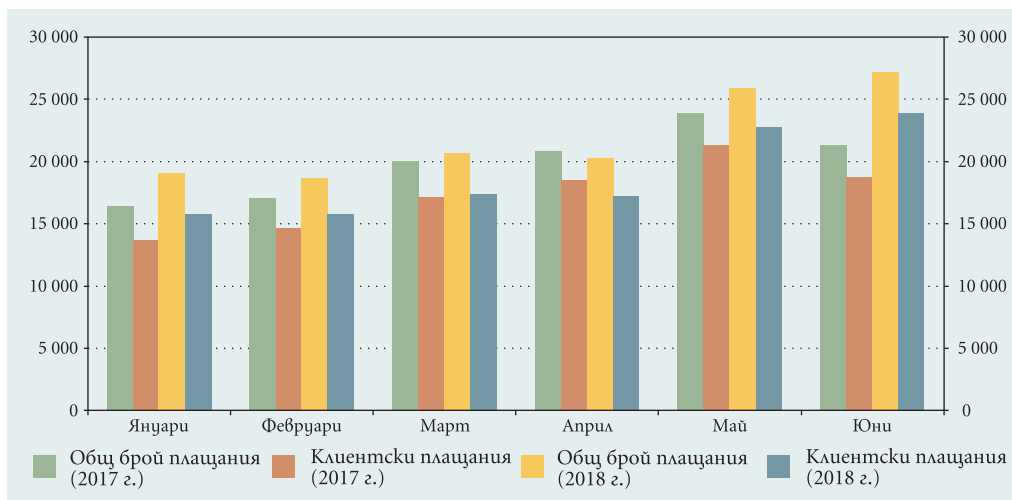
Към 30 юни 2018 г. в българския системен компонент на ТАРГЕТ2 участват БНБ, 21 банки – директни участници, 3 адресата с ВИС, както и 3 спомагателни системи – системата БИСЕРА7-ЕВРО за обслужване на клиентски преводи в евро, предназначени за изпълнение в определен момент, системата BNBGSSS за регистрация и сетълмент на ДЦК в БНБ и оперираната от „Централен депозитар“ АД система за регистрация и обслужване на сделки с безналични ценни книжа (*Central Depository AD CSDBG*)³⁹, включена като спомагателна система в ТАРГЕТ2 от 8 февруари 2018 г.

През първото шестмесечие на 2018 г. в ТАРГЕТ2-БНБ са извършени 131 830 плащания на обща стойност 214 708 млн. евро, от които 112 973 броя клиентски плащания на обща стойност 4672 млн. евро. Данните показват

³⁹ Актуален списък на участниците в ТАРГЕТ2 през националния системен компонент ТАРГЕТ2-БНБ е публикуван на интернет страницата на БНБ: <http://www.БНБ.bg/PaymentSystem/PSTARGET2/PSTARGETList/index.htm>

увеличение с 29.2% при общата стойност и с 10.2% при общия брой на обработените плащания спрямо първото шестмесечие на 2017 г.

Брой на обработените в ТАРГЕТ2-БНБ плащания през първото шестмесечие на 2017 г. и 2018 г.

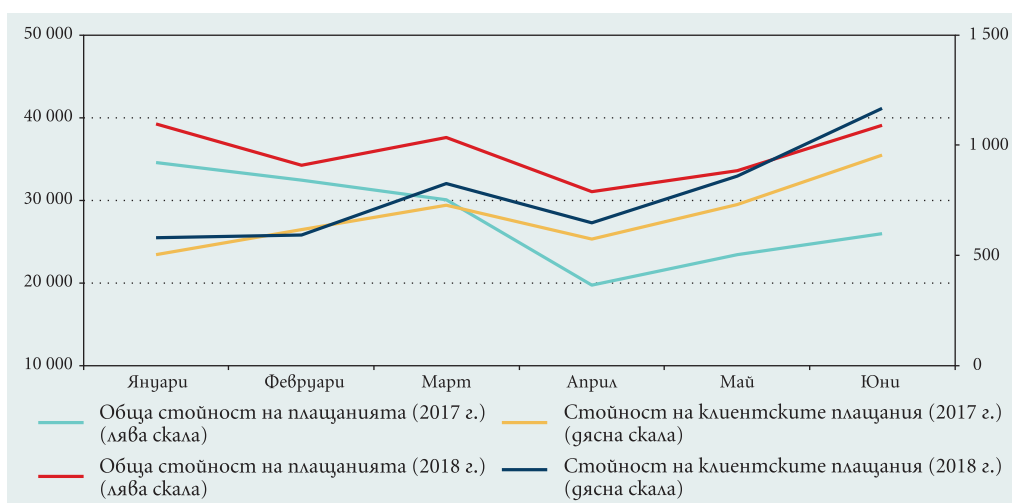

Източник: БНБ.

Стойност на обработените в ТАРГЕТ2-БНБ плащания през първото шестмесечие на 2017 г. и 2018 г.

(млн. евро)

(млн. евро)

Източник: БНБ.

Към банки от други системни компоненти са наредени 82.6% от стойността и 93.1% от броя на извършените през националния компонент плащания. Среднодневната стойност на обработените от ТАРГЕТ2-БНБ плащания бе 1704 млн. евро, а среднодневният брой – 1046. Максималната дневна стойност на плащанията, наредени от участниците в ТАРГЕТ2-БНБ, бе 4616 млн. евро, а максималният дневен брой плащания – 2136.

Спомагателната система БИСЕРА7-ЕВРО обработва клиентски преводи в евро, предназначени за изпълнение в определен момент. През първата половина на 2018 г. плащанията през БИСЕРА7-ЕВРО бяха на стойност 212 млн. евро, а броят им бе 27 442, като се отчита увеличение с 0.5% при стойността и намаление с 1.4% при броя в сравнение със същия период на 2017 г.

Развитие на платежните и сетълмент системи в страната

През първата половина на 2018 г. бе приет и влезе в сила новият Закон за платежните услуги и платежните системи (ЗПУПС)⁴⁰, с който в българското законодателство са въведени изискванията на Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 г. за платежните услуги във вътрешния пазар (така наречената Втора директива за платежните услуги) и е актуализирана нормативната уредба в областта на платежните услуги. В новия закон, както и в отменения ЗПУПС, са включени разпоредбите и на Директиви 98/26/ЕО, 2009/44/ЕО, 2009/110/ЕО, 2010/78/ЕС и 2014/92/ЕС.

Разпоредбите на Втората директива за платежните услуги, въведени с новия ЗПУПС, обхващат най-общо следните основни промени: допълване на правната рамка на изключените от обхвата на закона услуги; въвеждане на нови видове платежни услуги и регулиране на дейността на доставчиците, които ги предлагат; въвеждане на допълнителни изисквания при лицензиране на платежна институция и дружество за електронни пари; въвеждане на изискване за регистрация на новия вид доставчици на услуги по предоставяне на информация за сметка; нови изисквания за сигурност на плащанията, в частност, когато се извършват отдалечено или в интернет среда; въвеждане на мерки за управление на операционните рискове и рисковете, свързани със сигурността при предоставянето на платежни услуги, и други. С новия закон са въведени и разпоредби, произтичащи от други европейски нормативни актове и международни стандарти, в това число „Принципи за инфраструктурите на финансовите пазари“ на Банката за международни разплащания и Международната организация на комисиите по ценни книжа (IOSCO) и Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета относно индекси, използвани като бенчмаркове за целите на финансови инструменти и финансови договори или за измерване на резултатите на инвестиционни фондове.

През отчетния период БНБ прие нова Наредба № 16 за издаване на лицензи и одобрения, за вписване в регистъра по чл. 19 от Закона за платежните услуги и платежните системи и за изискванията към дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента⁴¹, която отмени Наредба № 16 на БНБ от 16 юли 2009 г. за лицензиране на платежните институции, дружествата за електронни пари и операторите на платежни системи. С новата наредба се въвеждат нормативни изисквания по транспонирането на Втората директива за платежните услуги, а също и такива, произтичащи от приетите от ЕБО Насоки⁴² относно информацията, която се предоставя за лицензирането на платежни институции и дружества за електронни пари и за регистрацията на доставчици на услуги по предоставяне на информация за сметка съгласно член 5, параграф 5 от Директива (ЕС) 2015/2366, и Насоки⁴³ относно критериите за определяне на минималната парична стойност на застраховката „Професионална отговорност“ или друга сравнима гаранция съгласно член 5, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/2366. Наредбата урежда също условията и реда за: лицензиране на платежна институция и дружество за електронни пари; за вписване в регистъра по чл. 19 от ЗПУПС на доставчик на услуги по предоставяне на

⁴⁰ Обн., ДВ, бр. 20 от 6 март 2018 г.

⁴¹ Обн., ДВ, бр. 32 от 13 април 2018 г.

⁴² ЕВА/GL/2017/09.

⁴³ ЕВА/GL/2017/08.

информация за сметка; за лицензиране и осъществяване на дейност като оператор на платежна система с окончателност на сетълмента; както и извършването на сетълмент в БНБ.

През първото полугодие БНБ прие и нова Наредба № 3 за условията и реда за откриване на платежни сметки, за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти⁴⁴, която отмени Наредба № 3 на БНБ от 16 юли 2009 г. за условията и реда за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти. Новата наредба урежда откриването и воденето на платежни сметки, изискванията за изпълнение на платежни операции и коригиращи преводи, както и на платежни операции чрез платежни и предплатени карти, изчисляването и прилагането на приемливи такси за услугите по платежна сметка за основни операции. В нея е извършен и необходимият преглед и актуализация на разпоредбите в съответствие с новия ЗПУПС и с Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 г. за платежните услуги във вътрешния пазар. Освен това се въвеждат изисквания за доставчиците на платежни услуги относно управлението на операционните рискове и на рисковете, свързани със сигурността при предоставянето на платежни услуги, и докладването на значими инциденти. Наредбата определя още национален списък на най-представителните услуги, свързани с платежна сметка, функционирането на интернет страници за съпоставяне на таксите, формата и съдържанието на документа с информация за таксите и отчета за таксите. Тези разпоредби произтичат от изискванията на новия ЗПУПС, както и от Насоки⁴⁵ на ЕБО, от Делегиран регламент⁴⁶ и Регламент за изпълнение⁴⁷ на Европейската комисия, издадени в края на 2017 г. и началото на 2018 г.

На 8 февруари 2018 г. Българската народна банка в качеството си на оператор на системния компонент ТАРГЕТ2-БНБ включи оперираната от „Централен депозитар“ АД система за регистрация и обслужване на сделки с безналични ценни книжа като спомагателна система в ТАРГЕТ2. С включването се осигурява възможност сетълментът в евро на паричното рамо по сделки с ценни книжа да бъде извършван по сметки при централна банка съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. за подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и за централните депозитари на ценни книжа.

Към 30 юни 2018 г. процентът на миграция на картите към стандарта EMV⁴⁸ бе 99.7% от общия брой на издадените в страната банкови платежни карти, съответно 99.6% от дебитните карти и 100% от кредитните карти. Преминаването към стандарта EMV на инфраструктурата за обработка на трансакции с банкови платежни карти е почти завършено, като към края на юни 2018 г. делът на терминалните устройства АТМ, преминали към EMV, бе 100%, а този на терминалните устройства ПОС – 99.9%.

⁴⁴ Обн., ДВ, бр. 37 от 4 май 2018 г.

⁴⁵ ЕВА/GL/2017/17 и ЕВА/GL/2017/10.

⁴⁶ Делегиран регламент (ЕС) 2018/32 на Комисията.

⁴⁷ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/33 на Комисията и Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/34 на Комисията.

⁴⁸ EMV е световен стандарт за кредитни и дебитни карти, базиран на микропроцесорна технология, така наречените смарт или чип карти. Той е разработен от *Europay*, *MasterCard* и *Visa* с цел да се повиши сигурността на картовите плащания и да се ограничат злоупотребите и измамите с платежни карти.

Платежен надзор

Съгласно ЗБНБ и ЗПУПС Банката регулира и осъществява надзор върху дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента, на доставчиците на платежни услуги и на издателите на електронни пари в страната. При осъществяването на платежния надзор БНБ издава лицензи и следи за спазването на националните и европейските нормативни изисквания, както и на приетите международни принципи, стандарти и препоръки в тази област.

През първата половина на 2018 г. бяха приключени 3 и започнати 4 проверки на доставчици на платежни услуги. Целта на надзорните проверки е да се установи дали дейността на съответните доставчици на платежни услуги е съобразена с изискванията на ЗПУПС и на подзаконовите актове по прилагането му. Констатираните при приключилите проверки нарушения бяха отстранени своевременно от доставчиците на платежни услуги. През отчетния период беше започната една проверка на дружество с цел да се установи дали извършва дейност по предоставяне на платежни услуги без лиценз.

През първото шестмесечие на 2018 г. бяха започнати тематични надзорни проверки на всички лицензирани от БНБ доставчици на платежни услуги за установяване прилагането на изискванията на Окончателните насоки относно сигурността на плащанията в интернет от 19 декември 2014 г. на Европейския банков орган, както и на разпоредбите на Регламент (ЕС) 2015/751 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 г. относно обменните такси за платежни операции, свързани с карти.

През първата половина на 2018 г. в съответствие с изискванията на ЗПУПС Управителният съвет на БНБ издаде лиценз за предоставяне на платежни услуги по чл. 4, т. 5, предложение второ от ЗПУПС – приемане на плащания с платежни инструменти, на „Датекс Пеймънт Технологджи“ ЕАД.

През периода Управителният съвет на БНБ взе решение за съгласие „БНП Париба Пърснъл Файненс“ ЕАД да прекрати своята дейност като платежна институция във връзка със започване на дейност на клона на кредитната институция „БНП Париба Пърснъл Файненс“ С.А., Франция, правопреемник на всички права и задължения на платежната институция „БНП Париба Пърснъл Файненс“ ЕАД.

През първото шестмесечие на 2018 г. Управителният съвет на БНБ разгледа и взе решения по три заявления на дружества, извършващи дейност едновременно като платежни институции и дружества за електронни пари, подадени на основание § 8, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на влезлия в сила от 6 март 2018 г. нов ЗПУПС. Във връзка с това бяха обезсилени лицензите за извършване на дейност като платежни институции на „Айкарт“ АД, „Пейнетикс“ ЕАД и „Транзакт Юрп“ АД, които продължават да извършват дейност като дружества за електронни пари, чиито лицензи обхващат и предоставянето на платежни услуги.

Към края на първото шестмесечие на 2018 г. в страната извършват дейност 7 платежни институции и 3 дружества за електронни пари, лицензирани от БНБ.

През периода в изпълнение на ЗПУПС и Наредба № 16 на БНБ бяха извършени следните вписвания и заличавания във водените от БНБ регистри и поддържани списъци на платежни институции и дружества за електронни пари, лицензирани от БНБ или от компетентните органи на друга държава членка:

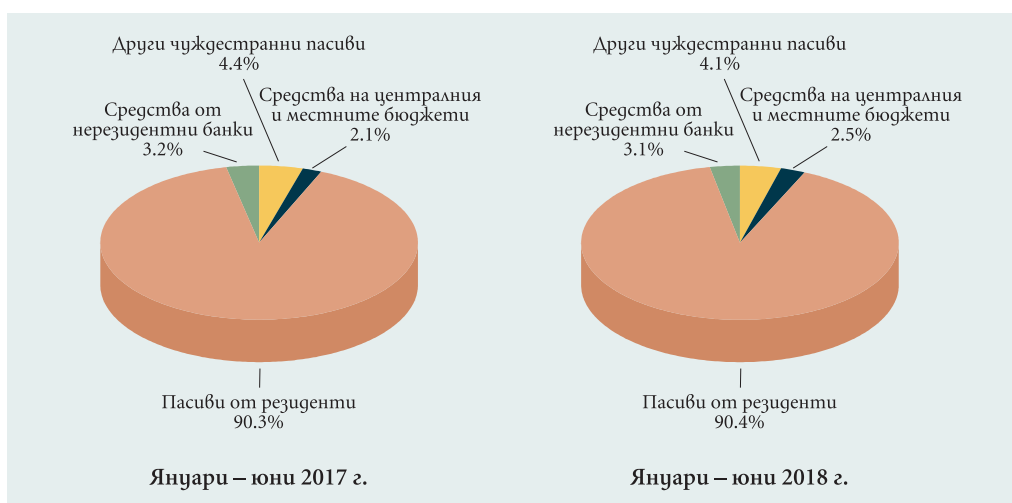
- бяха вписани 168 и заличени 119 представители на лицензирани от БНБ платежни институции и дружества за електронни пари, извършващи дейност на територията на страната;
- бяха вписани 4 представители на лицензирани от БНБ платежни институции и дружества за електронни пари, извършващи дейност на територията на други държави членки;
- бяха вписани 32 платежни институции и дружества за електронни пари и заличено 1 дружество за електронни пари, лицензирани на територията на други държави членки, които могат да извършват директно дейност на територията на страната;
- бяха вписани 457 и заличени 101 представители на платежни институции и дружества за електронни пари, лицензирани на територията на други държави членки, които могат да извършват дейност на територията на страната.

През първата половина на 2018 г. бяха извършени проверки по 134 възражения, постъпили в БНБ от физически и юридически лица – ползватели на платежни услуги, като във връзка с 8 от възраженията бяха дадени указания на съответните доставчици на платежни услуги. В останалите случаи не бяха установени нарушения на ЗПУПС и на подзаконовите актове по прилагането му или в хода на кореспонденцията случаите са били разрешени в полза на ползвателите на платежни услуги.

IV. Резерви на банките в БНБ

През първите шест месеца на 2018 г. среднодневната стойност на привлечените средства на банките, върху които се начисляват задължителните минимални резерви (ЗМР), без средствата по сметки на централния и на местните бюджети, се увеличи с 5.3% спрямо първата половина на 2017 г. Това се дължеше на увеличение съответно със 7.6% на левовите пасиви и с 2.3% на пасивите в чуждестранна валута. Среднодневният размер на привлечените средства от резиденти (без средствата по сметки на централния и на местните бюджети) се увеличи с 5.8%, на тези от нерезиденти се понижи с 0.3%, а привлечените средства от нерезидентни банки се увеличиха с 1.5%. Привлечените средства на банките от централния и от местните бюджети отчетоха растеж с 24.3%. Ефективната имплицитна норма на ЗМР възлезе на 9.4%, като остана без промяна спрямо нивото си от първата половина на 2017 г.⁴⁹ Резервните активи, с които банките изпълняваха нормата на ЗМР, бяха разпределени между средствата по сметки на банките в БНБ (8.4%) и признатите като резервни активи 50% от касовите им наличности (1.0%).

Структура на привлечените средства в банковата система*

* Среднодневна стойност на привлечените за периода средства, върху които се начисляват ЗМР.

Забележка: В резултат на закръгляване е възможно общата сума да не се равнява на 100%.

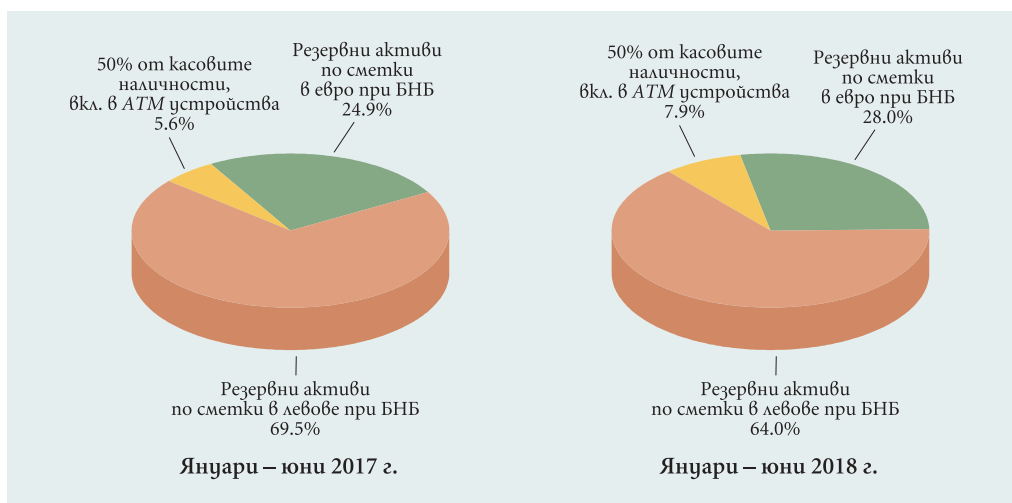
Източник: БНБ.

Банките поддържат резерви в свои активи – сметки в левове и евро при БНБ и 50% от касовите наличности, включително в АТМ устройствата.⁵⁰ Относителният дял на резервните активи в левове спрямо общия размер на поддържаните от банките резервни активи възлезе среднодневно за първите шест месеца на 2018 г. на 64.0% при 69.5% през същия период на 2017 г. Делът на резервните активи в евро спрямо общия размер на поддържаните от банките резервни активи се повиши до 28.0% среднодневно за първите шест месеца на 2018 г. при ниво от 24.9% през същия период на 2017 г.

⁴⁹ Съгласно Наредба № 21 на БНБ за задължителните минимални резерви, които банките поддържат при БНБ, в сила от 4 януари 2016 г., нормата на задължителните минимални резерви за привлечените средства от резиденти е 10% от резервната база, от нерезиденти – 5%, а от държавния и местните бюджети – 0%.

⁵⁰ Съгласно чл. 4 от Наредба № 21.

Структура на поддържаните от банките резервни активи по чл. 4 от Наредба № 21

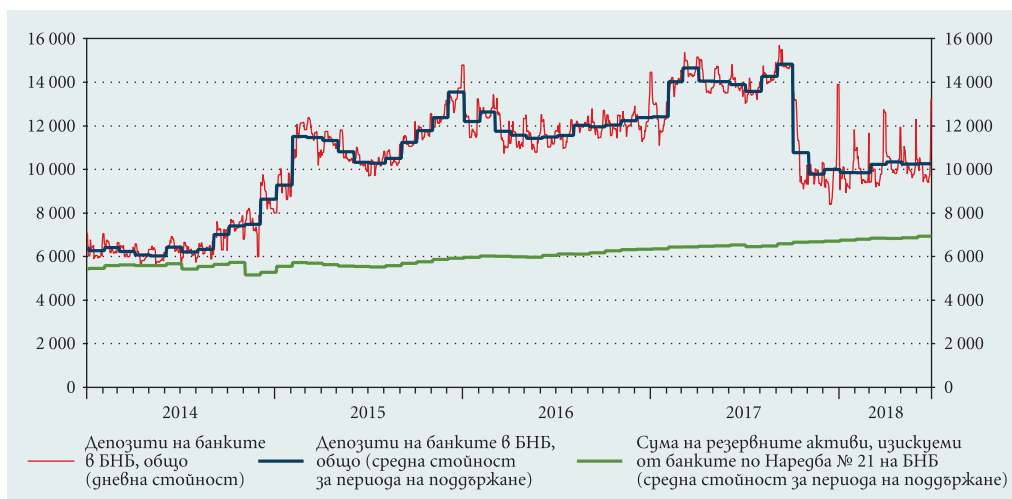
Забележка: В резултат на закръгляване е възможно общата сума да не се равнява на 100%.

Източник: БНБ.

През полугодие то БНБ запази без промяна лихвения процент за свръхрезервите⁵¹ на банките по Наредба № 21 на ниво от -0.60%. Динамиката на свръхрезервите на банките на годишна база отразяваше влиянието на влязлото в сила през октомври 2017 г. изменение на методологията за определяне на лихвените проценти по сметки в БНБ.⁵² Среднодневният размер на свръхрезервите на банките за първото полугодие на 2018 г. се понижи с 4.4 млрд. лв. спрямо същия период на 2017 г. Среднодневно за първите шест месеца на 2018 г. средствата по сметки на банките в БНБ, с които се изпълняват изискванията на Наредба № 21, надвишаваха с 41.0% изискуемите ЗМР спрямо превишение със 111.2% за същия период на 2017 г.

Резерви на банките в БНБ

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

⁵¹ Съгласно чл. 5, ал. 1 от Наредба № 21 „свръхрезерви“ е превишението с повече от 5% на наличностите, държани в резервни активи, над изискуемия размер на ЗМР.

⁵² От 4 октомври 2017 г., с промените в методологията за определяне на лихвените проценти по сметки в БНБ, върху свръхрезервите на банките се прилага лихвен процент, равен на по-малкото от двете числа: 0% или лихвеният процент по депозитното улеснение на ЕЦБ, намален с 20 базисни точки.

V. Наличнопарично обращение

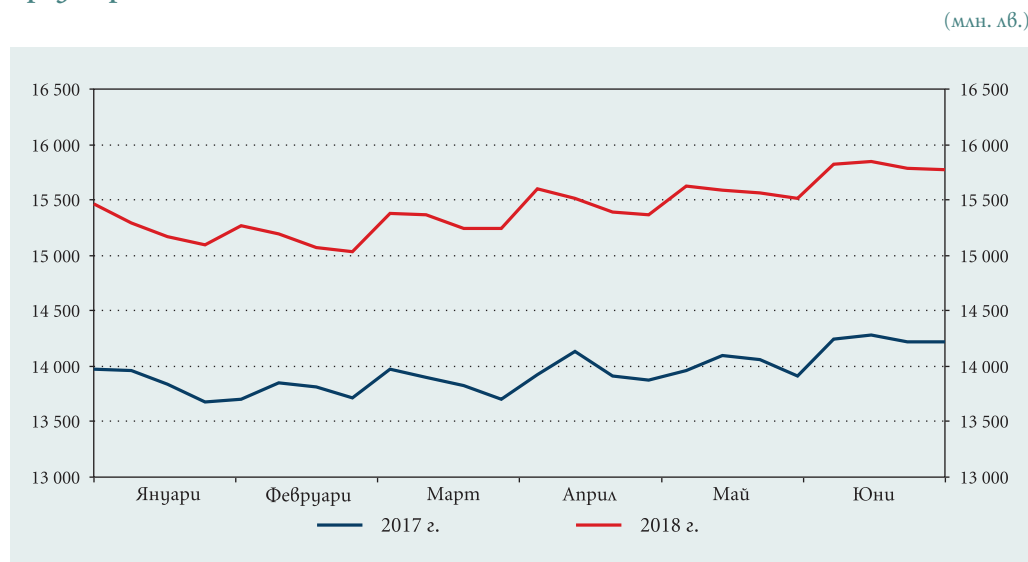
БНБ притежава изключителното право да пуска в обращение банкноти и монети⁵³. Банкнотите и монетите, издадени от Банката, са законно платежно средство в страната и задължително без ограничения се приемат за плащания по пълната им номинална стойност. БНБ осигурява печатането на банкноти и сеченето на монети, както и опазването им и унищожаването на изтеглени от обращение банкноти и монети.

На основание чл. 26 от ЗБНБ Управителният съвет на БНБ взе решение да извади от обращение възпоменателните монети, емитирани в периода 5 юли 1999 г. – 31 декември 2012 г., които престанаха да бъдат законно платежно средство от 15 май 2018 г. След тази дата те ще се обменят на касите на Българската народна банка по номиналната им стойност без ограничение на количеството, без такса и със срок на обмяна до 31 декември 2019 г.

Банкноти и монети в обращение (извън касите на БНБ)

Към 30 юни 2018 г. парите в обращение (извън касите на БНБ)⁵⁴ достигнаха 15 768.7 млн. лв. Спрямо края на юни 2017 г. те са нараснали с 1553.8 млн. лв., или с 10.93%. Възходящата тенденция в динамиката на парите в обращение, оформила се през последните няколко години, се запази и през първото шестмесечие на 2018 г.

Банкноти и монети в обращение (извън касите на БНБ) през първото шестмесечие на 2017 г. и 2018 г.

Източник: БНБ.

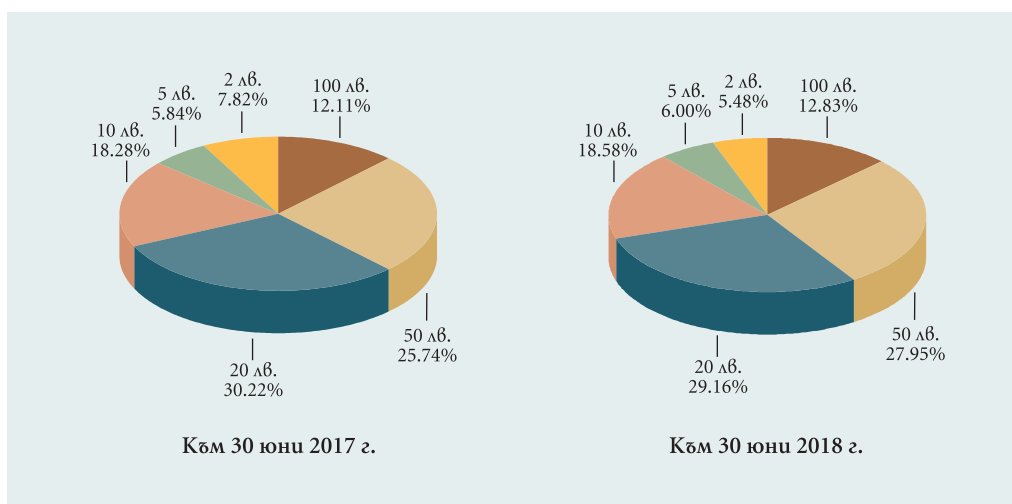
В края на юни 2018 г. в обращение бяха 440.4 млн. бр. банкноти на стойност 15 375.1 млн. лв. Спрямо края на юни 2017 г. броят им нарасна с 23.9 млн., или с 5.73%, а съвкупната им стойност с 1501.0 млн. лв., или с 10.82%.

⁵³ Чл. 2, ал. 5 и чл. 25 от ЗБНБ.

⁵⁴ Банкноти, разменни и възпоменателни монети – законно платежно средство, емитирани след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение без краен срок на обмяна.

Към 30 юни 2018 г. дялът на банкнотите в съвкупната стойност на банкнотите и монетите извън касите на БНБ е 97.5%. Банкнотите от 20 лв. и от 50 лв. са най-използвани в паричното обращение. В края на шестмесечието в обращение бяха 128.4 млн. бр. банкноти от 20 лв. и 123.1 млн. бр. банкноти от 50 лв., а дялът им в общия брой на банкнотите в обращение бе съответно 29.16% и 27.95%.

Дял на различните номинали в съвкупния брой на банкнотите в обращение

Забележка: Сборът на числата не се равнява на 100% поради закръгляване.

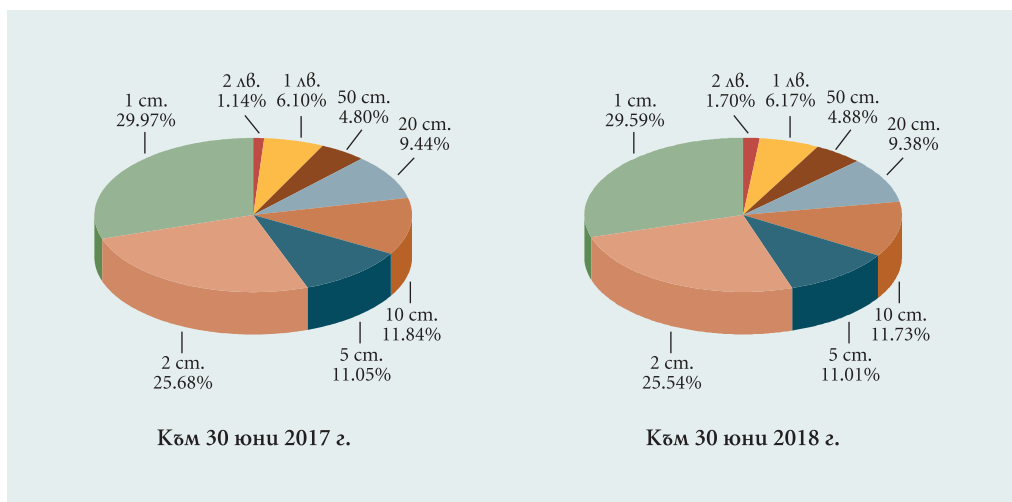
Източник: БНБ.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение с най-голям дял са банкнотите с номинал от 50 лв. В края на юни 2018 г. стойността на 50-левовите банкноти в обращение е 6154.1 млн. лв., което им отрежда дял от 40.04% от стойността на всички банкноти в обращение. Дялът на банкнотите от 100 и 20 лв. е съответно 36.76% и 16.71% от стойността на банкнотите в обращение.

Средната по стойност банкнота в обращение към 30 юни 2018 г. е 34.9 лв., като бележи увеличение с 1.05 лв. спрямо края на 2017 г. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 1.6 лв., или с 4.82%, вследствие на повишения темп на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лв. в сравнение с останалите номинали, както и на продължаващата замяна на банкнотата от 2 лв. с монета.

В края на юни 2018 г. в обращение бяха 2350.5 млн. бр. разменни монети на стойност 386.0 млн. лв. Спрямо края на юни 2017 г. разменните монети извън касите на БНБ са се увеличили със 157.3 млн. бр., или със 7.17%, а стойността им се е повишила с 52.6 млн. лв., или с 15.76%. Към 30 юни 2018 г. дялът на разменните монети е 2.45% от съвкупната стойност на банкнотите и монетите извън касите на БНБ.

Дял на различните номинали в съвкупния брой на разменните монети в обращение

Забележка: Сборът на числата не се равнява на 100% поради закръгляване.

Източник: БНБ.

Дългосрочната тенденция към постоянно нарастване на годишна база на броя на разменните монети от всички номинали в обращение се запази. В паричното обращение с по-бърз темп нараства броят на монетите с високи номинали (50 ст., 1 лв. и 2 лв.), като за едногодишен период броят на монетите от 50 ст. се увеличи с 9.0% (9.5 млн.), от 1 лв. – с 8.51% (11.4 млн.), от 2 лв. – с 60.64% (15.1 млн.). При останалите монети нарастването на броя им на годишна база е в интервала от 5.82% за монетите от 1 ст. до 6.75% за монетите от 5 ст.

В края на юни 2018 г. с най-голям дял от 29.59% в общия брой монети в обращение са тези с номинал 1 ст. По отношение на стойността най-висок е дялът на разменните монети от 1 лв. – 37.59%.

В края на първото шестмесечие на 2018 г. средната по стойност разменна монета в обращение е 0.16 лв., колкото беше и в края на 2017 г. За едногодишен период стойността ѝ нарасна с 0.01 лв. в резултат от продължаващото навлизане в обращение на монетата с номинал 2 лв.

През първата половина на 2018 г. в обращение бяха пуснати три нови сребърни възпоменателни монети, всяка с номинална стойност от 10 лв.: „Българско председателство на Съвета на Европейския съюз, 2018 г.“, „140 години от Освобождението на България“ и „Старият бряст в Сливен“. Възпоменателните монети извън касите на БНБ са на стойност 7.6 млн. лв. и техният дял възлиза на 0.05% от стойността на парите в обращение.

Неустински банкноти и разменни монети

През първото шестмесечие на 2018 г. в БНБ са задържани общо 396 бр. неустински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Общият брой на задържаните неустински банкноти е с незначителен дял от 0.00009% от общия брой банкноти в обращение към края на юни 2018 г.

От общия брой неустински банкноти, задържани през първото шестмесечие на 2018 г., най-голям бе дялът на задържаните неустински банкноти с номинал от 20 лв. (62.63%). Свотнесени към броя на 20-левовите банкноти, намиращи се в паричното обращение в края на този период, дялът на неустинските е много малък – 0.000193%. Неустинските банкноти от

50 лв. и 10 лв. съставляват съответно 24.24% и 11.62% от общо задържаните неустински банкноти. Неустинските 100-левови банкноти са 6 бр. с дял от 1.52% в общия брой задържани през отчетния период неустински български банкноти. През първата половина на 2018 г. не са задържани неустински банкноти с номинал от 2 лв. и от 5 лв.

За периода януари – юни 2018 г. в БНБ бяха задържани 267 бр. неустински български разменни монети, като от тях 189 бр. са от 50 ст., 59 бр. – от 1 лв., и 19 бр. от 2 лв. Делът на задържаните неустински български монети в общия брой на намиращите се в обращение към 30 юни 2018 г. разменни монети беше 0.000011%.

В изпълнение на законовите функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през първата половина на 2018 г. в БНБ бяха задържани неустински чуждестранни банкноти, както следва: 5551 бр. евробанкноти, 186 бр. долари и 108 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

Емисионно-касова дейност на БНБ

БНБ осъществява своите емисионни и касови функции, като осигурява отпечатването на нови банкноти и отсичането на нови монети, извършва операции по приемане, предаване, изплащане, обработка, проверка за истинност и годност на постъпващите в БНБ банкноти и монети и чуждестранна валута, замяна на повредени български банкноти и монети, както и по унищожаване на негодни български банкноти и монети.

През първото шестмесечие на 2018 г. по договори с производители бяха доставени общо 60.1 млн. бр. новопроизведени банкноти и 101.2 млн. бр. новоотсечени разменни монети със съвкупна номинална стойност 946.5 млн. лв. В изпълнение на ЗБНБ⁵⁵ и на монетната си програма за 2018 г. през първото полугодие БНБ емитира три нови възпоменателни монети⁵⁶.

През първата половина на 2018 г. внесените в БНБ български банкноти и разменни монети бяха на стойност 7945.8 млн. лв., което е с 55.8 млн. лв., или с 0.71% повече в сравнение със същия период на 2017 г. Изтеглените от БНБ български банкноти и разменни монети бяха на обща стойност 8012.0 млн. лв. и спрямо същия период на 2017 г. са повече с 59.5 млн. лв., или с 0.75%.

За периода януари – юни 2018 г. с банкнотосортиращи машини бяха обработени и проверени 380.6 млн. бр. банкноти, а машинно обработени бяха 48.2 млн. бр. разменни монети. В сравнение със същия период на 2017 г. броят на обработените банкноти и разменни монети е по-малък съответно с 9.77% и 33.33%. В структурата по номинална стойност на обработените банкноти и монети най-висок дял имаха банкнотите от 10 и 20 лв. и монетите от 50 ст. и от 1 лв.

При машинната обработка и проверка за годност за периода януари – юни 2018 г. като негодни за паричното обращение са отделени 26.2 млн. бр. банкноти, което е с 0.6 млн. бр., или с 2.12% по-малко спрямо същия период на 2017 г. През първото шестмесечие на 2018 г. в отделените като негодни за паричното обращение банкноти най-голям е дялът на банкнотите с номинал 10 и 20 лв., съответно 38.84% и 23.0%. При проверката за годност на разменните монети през първото полугодие са отделени 670.9 хил. бр.

⁵⁵ Съгласно чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ.

⁵⁶ Информация за пуснатите в обращение нови емисии банкноти, разменни и възпоменателни монети е публикувана на интернет страницата на БНБ.

негодни за паричното обращение монети, което е с 91.9 хил. бр., или с 15.88% повече в сравнение с първото шестмесечие на 2017 г.

За периода януари – юни 2018 г. БНБ закупи налична резервна валута – евро, на обща стойност 0.25 млн. евро, в това число 0.24 млн. евро от бюджетни организации и 0.01 млн. евро от граждани. За същия период е продадена резервна валута в размер на 32.66 млн. евро, в това число 4.99 млн. евро на бюджетни организации и 27.67 млн. евро на граждани.

През първото шестмесечие на 2018 г. БНБ извърши две пълни проверки в кредитни институции за спазване на изискванията на Наредба № 18 за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение и на дадените указания по нейното прилагане. За отчетния период бяха извършени 201 бр. тестове на машини за сортиране и машини за самообслужване относно спазване на стандартите за разпознаване и годност в шест кредитни институции и три доставчика на услуги по смисъла на Наредба № 18, в това число тестове за въвеждане в експлоатация и тестове за контрол, както и тестове за функционалност при производители на типовете машини и техни официални представители.

VI. Поддържане на стабилността на банковата система и защита на интересите на вложителите

Оценка на състоянието на банковата система⁵⁷

През периода продължи тенденцията към спад в размера и дела на необслужваните кредити, като остатъчният кредитен риск, измерен посредством нетните необслужвани кредити и аванси, също продължи да намалява. С влизането в сила на Международен стандарт за финансово отчитане 9 „Финансови инструменти“ (МСФО 9) начислената обезценка беше увеличена и степенята на покритие на брутните необслужвани кредити и аванси се повиши. Положително влияние за ограничаването на кредитния риск оказа и подобреният капацитет на настоящите кредитополучатели редовно да обслужват задълженията си.

В края на юни 2018 г. капиталовата позиция на банковия сектор продължи да се характеризира с по-високи от минималните регулаторни и пруденциални изисквания за съотношенията на капиталова адекватност. През периода банките разполагаха с базов собствен капитал от първи ред над изисквания минимум и спазваха изискванията за капиталови буфери.

В началото на 2018 г. влязоха в сила нови изисквания за отчитане ликвидността на кредитните институции съгласно Делегиран регламент (ЕС) 2015/61 на Комисията. В структурата на ликвидните активи през периода се наблюдаваха малки промени, като изпълнението на новите изисквания не се отрази върху общото ниво на ликвидност в банковата система. Кредитните институции спазваха изискването да поддържат минимум 20% покритие с ликвидни активи на привлечените средства от юридически лица (различни от кредитни институции) и от домакинства.

През периода юни 2017 г. – юни 2018 г. показателите за възвръщаемост на активите и на капитала на банковата система се повишиха въпреки средата с ниски лихвени проценти.

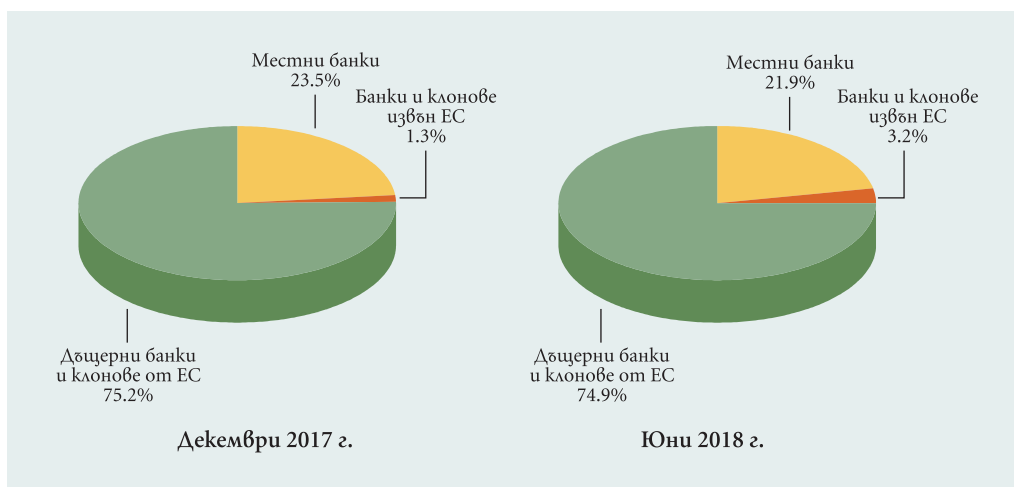
Процесът на консолидация на банковия сектор продължи, като през полугодиято СИБАНК ЕАД се обедини с „Обединена българска банка“ АД (ОББ). Бе извършена и промяна в собствеността на „Общинска банка“ АД, а „БНП Париба Пърснъл Файненс“ ЕАД бе преобразувана от платежна институция в клон на кредитната институция „БНП Париба Пърснъл Файненс“ С.А., Франция.

През първата половина на 2018 г. в баланса на банковата система беше отчетено увеличение на кредитите и авансите, намаление на паричните салда при централни банки и нарастване на депозитите. За периода активите на банковата система нараснаха с 2.4 млрд. лв. (2.4%) до 100 млрд. лв.

В края на юни 2018 г. делът на активите на 5-те най-големи банки в баланса на банковата система възлезе на 58.4%. За полугодиято пазарната позиция на кредитните институции с преобладаващо българско участие намаля до 21.9%, а делът на банките и клоновете от страни извън ЕС нарасна до 3.2%. В края на юни 2018 г. пазарната позиция на дъщерните банки и клоновете на банки от ЕС възлезе на 74.9% (при 75.2% в края на декември 2017 г.).

⁵⁷ Въз основа на данни от надзорните отчети на индивидуална база към края на юни 2018 г., получени до 20 август 2018 г., и към края на декември 2017 г., получени до 26 февруари 2018 г.

Пазарен дял на местните и на чуждестранните банки според размера на активите

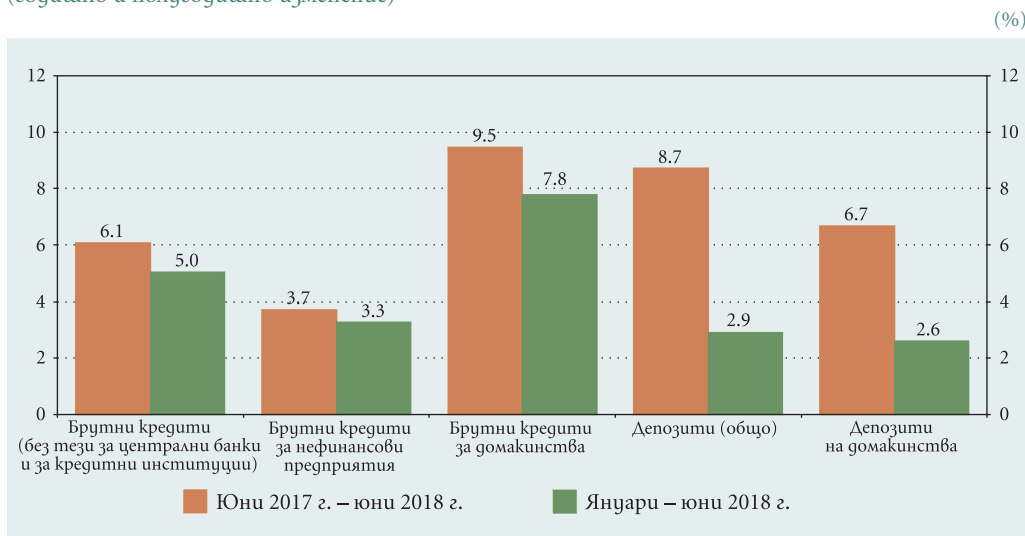

Източник: БНБ.

През първото шестмесечие на 2018 г. общият размер на брутните кредити и аванси⁵⁸ се увеличи с 3.1 млрд. лв. (3.8%) до 84.7 млрд. лв. В края на юни делът на вземанията от резиденти възлезе на 85.5%, а делът на вземанията от нерезиденти – на 14.5% (при съответно 86.0% и 14.0% в края на декември 2017 г.).

Динамика на избрани балансови показатели

(годишно и полугодишно изменение)

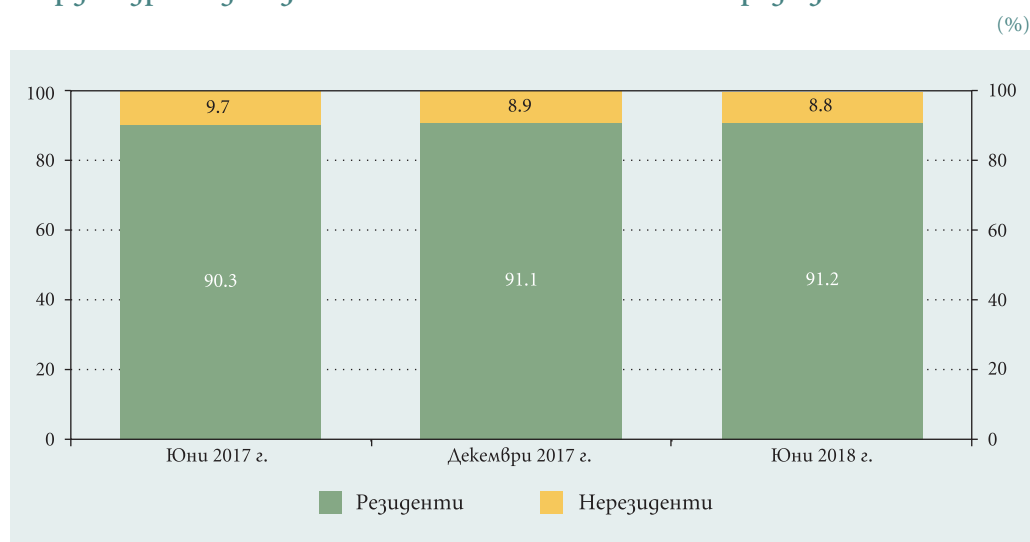
Източник: БНБ.

Брутният кредитен портфейл на банките (без кредитите и авансите за кредитни институции и централни банки) се увеличи през полугодieto с 2.8 млрд. лв. до 58.9 млрд. лв. В структурата му най-много нараснаха кредитите за домакинства (с 1.5 млрд. лв.) и кредитите за нефинансови предприятия (с 1.1 млрд. лв.). Във валутната структура на брутния кредитен портфейл делът на позициите в левове нарасна с 1 процентен пункт до 61.9%, а на тези в евро намаля с 1.2 процентни пункта до 36.3%.

⁵⁸ Източник: БНБ (Макропруденциална форма 1 – МПФ1).

Депозитите в банковата система нараснаха с 2.4 млрд. лв. до 86.1 млрд. лв., като увеличение бе отчетено при всички институционални сектори. Над половината от прираста на депозитите в банковия сектор се дължеше на привлечените средства от домакинствата, които се увеличиха с 1.3 млрд. лв. Привлеченият ресурс от секторите „държавно управление“, „други финансови предприятия“, „нефинансови предприятия“ и „кредитни институции“ нарасна съответно с 451 млн. лв., 377 млн. лв., 220 млн. лв. и 80 млн. лв. В структурата на депозитите според източника не се наблюдаваше съществено изменение, като в края на юни делът на депозитите от резиденти бе 91.2%, а от нерезиденти – 8.8%. Валутната структура на депозитите също не се промени съществено, като делът на позициите в левове се повиши от 57.3% до 57.4%, а делът на деноминирани в евро депозити нарасна от 34.4% до 34.5%.

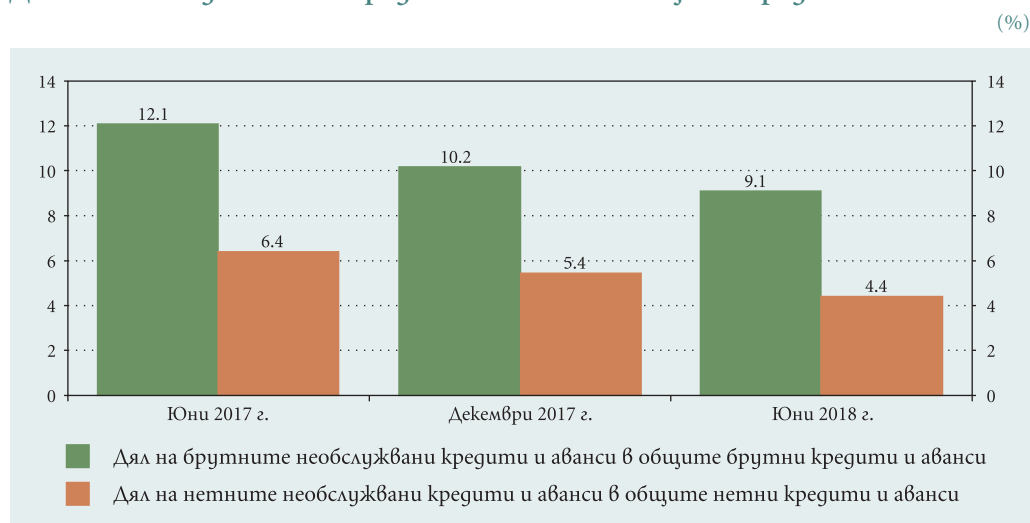
Структура на депозитите в банковата система според източника

Източник: БНБ.

През първото полугодие на 2018 г. продължи тенденцията към подобряване на показателите за качество на активите в банковата система.

Дял на необслужваните кредити и аванси в общите кредити и аванси

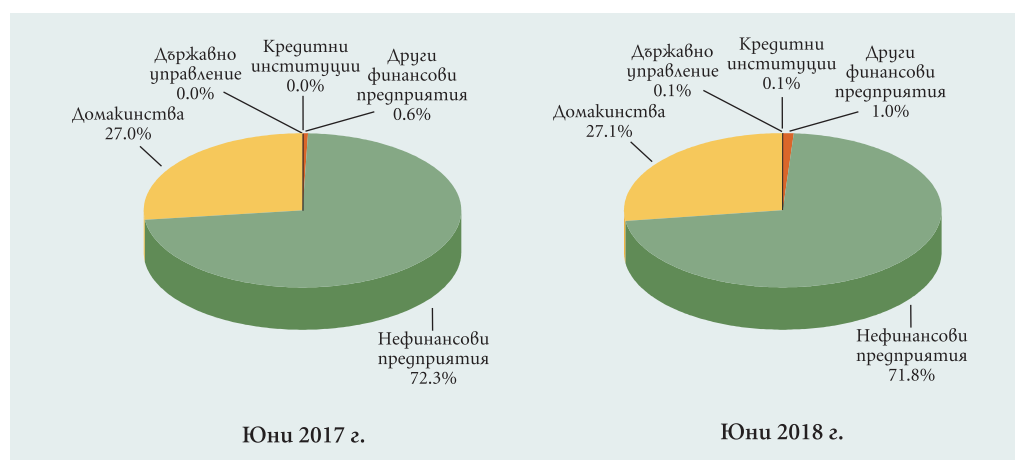
Източник: БНБ.

През периода януари – юни 2018 г. брутната сума на всички необслужвани експозиции, включително кредити, аванси и ценни книжа, намаля с 614 млн. лв. (7.4%) до 7.7 млрд. лв. По-малък (с 596 млн. лв.) бе размерът на необслужваните кредити и аванси, предимно тези от категорията „малко вероятно да бъдат изплатени без просрочие или с просрочие до 90 дни“.

В края на юни делът на брутните необслужвани кредити и аванси в общия брутен размер на кредитите и авансите възлезе на 9.1% (при 10.2% в края на декември 2017 г.). Влияние за тази динамика оказа и нарастването на общия брутен размер на кредитите и авансите.

Въвеждането на МСФО 9 и на изискването за оценка на очакваните кредитни загуби доведе през първото шестмесечие на 2018 г. до нарастване спрямо края на 2017 г. на обезценката по обслужваните и по необслужваните кредити и аванси. Степента на покритие на брутните необслужвани кредити и аванси с присъщата за тази категория обезценка се повиши както спрямо края, така и спрямо шестмесечието на 2017 г. и в края на юни 2018 г. възлезе на 54.2%. Сумата на нетните необслужвани кредити и аванси⁵⁹ намаля както поради увеличението на присъщата обезценка, така и поради понижението на общия размер на брутните необслужвани кредити и аванси. Нетните необслужвани кредити и аванси (остатъчният кредитен риск) намаляха с 675 млн. лв. (16.1%) спрямо края на 2017 г. и в края на юни 2018 г. възлязоха на 3.5 млрд. лв. Този остатъчен кредитен риск в баланса на банковата система остана изцяло покрит от капитала, превишаващ минималното регулаторно изискване за 8% (7.2 млрд. лв.).

Структура на необслужваните кредити и аванси по сектори

Забележка: Сборът на числата може да не се равнява на 100% поради закръгляване.

Източник: БНБ.

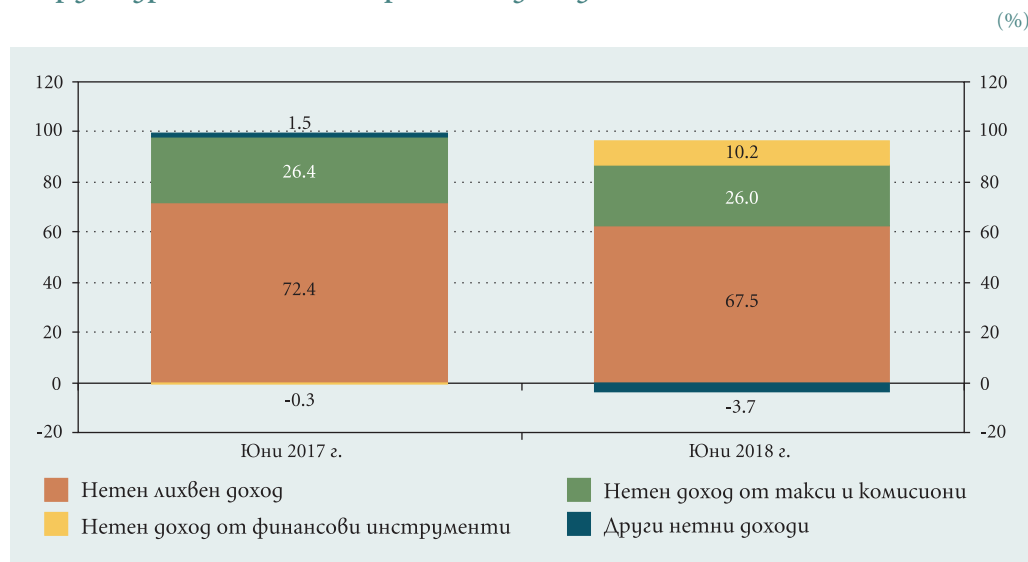
И при двата основни институционални сектора – нефинансови предприятия и домакинства, прегледът на качеството на кредитите показва подобрене както на годишна база, така и през първата половина на 2018 г. През полугодие делът на най-високоликвидния балансов агрегат „пари и парични салда при централни банки и други депозити на виждане“ остана почти без промяна и в края на юни 2018 г. възлезе на 19.9% от общите активи на системата, с основен дял на паричните салда – 13.4% от активите. Притежаваните от банките ценни книжа останаха с нисък риск и

⁵⁹ Нетната стойност на необслужваните кредити и аванси е изчислена по методиката на ЕБО, като брутният им размер е намаля с натрупаната обезценка за тази класификационна категория. При изчисляването на дела на нетните необслужвани кредити и аванси се използва нетната стойност както на необслужваните кредити и аванси, така и на общите кредити и аванси.

малка обезценка, което се дължеше на преобладаващия дял на облигациите, емитирани от сектор „държавно управление“. В края на юни дялът на дълговите и капиталовите инструменти достигна 13.5% от активите на системата. Вземанията от кредитни институции представляваха пласменти главно в институции извън страната (предимно в дружества майки).

Към 30 юни 2018 г. банковата система отчете печалба в размер на 801 млн. лв., която бе със 141 млн. лв. повече спрямо отчетената за същия период на 2017 г. Реализираният общ нетен оперативен доход се увеличи със 147 млн. лв. (7.9%) спрямо края на първото шестмесечие на 2017 г. и възлезе на 2.0 млрд. лв. Значително влияние за нарастването на нетния оперативен доход за едногодишен период оказва нетният доход от финансови инструменти, както и фактори с еднократно действие. В края на юни 2018 г. дяловете на двата структуроопределящи дохода – нетния лихвен доход и нетния доход от такси и комисиони, възлязоха съответно на 67.5% и 26.0% (при съответно 72.4% и 26.4% в края на юни 2017 г.).

Структура на нетния оперативен доход

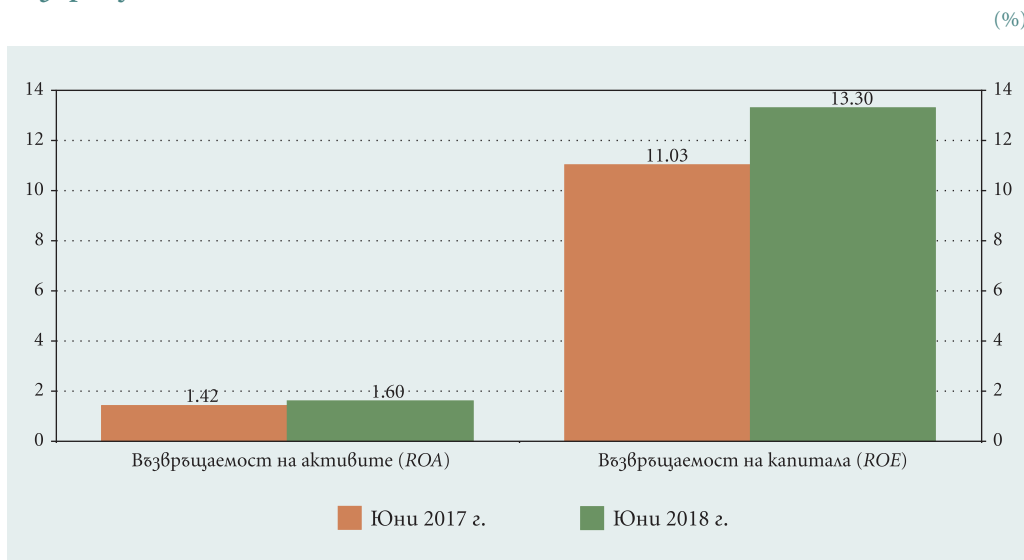
Източник: БНБ.

Към 30 юни 2018 г. на годишна база разходите за лихви в банковата система се понижиха с темп, сходен с отчетения към 30 юни 2017 г., докато понижението на приходите от лихви забави темпа си. За период от една година приходите от лихви намаляха с 39 млн. лв. (2.6%), като възвръщаемостта на лихвоносните активи се понижи до 3.55% (при 3.96% към края на юни 2017 г.). Разходите за лихви намаляха с 47 млн. лв. (23.8%), което се дължеше на понижението на цената на лихвените пасиви до 0.25% (при 0.40% към 30 юни 2017 г.).

В края на юни 2018 г. разходите за обезценка на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата, възлязоха на 207 млн. лв., или с 29 млн. лв. по-малко от отчетените в края на юни 2017 г.

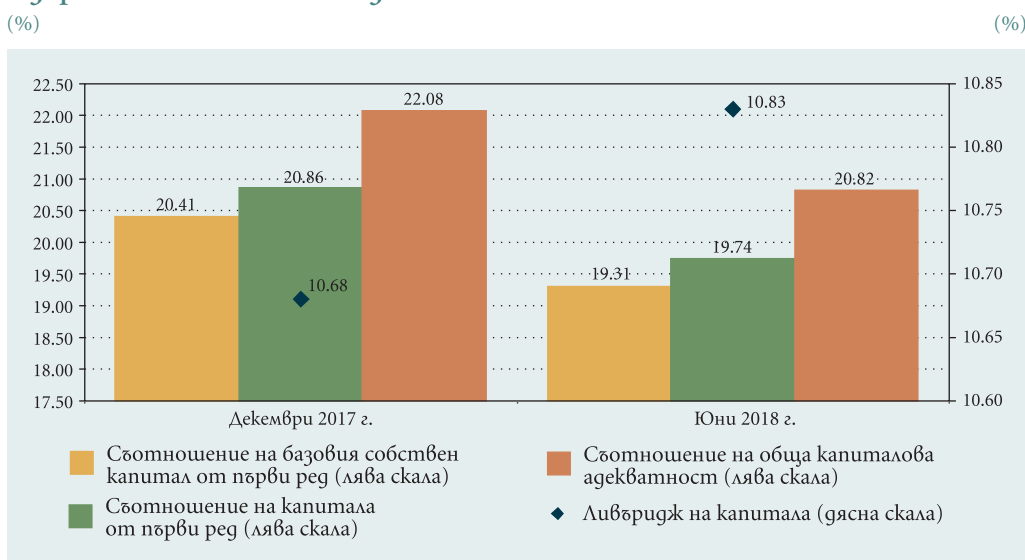
Нарастването на печалбата на банковата система повлия за подобряването на основните показатели за доходност в едногодишен период. Съотношенията за възвръщаемост на активите (ROA) и на капитала (ROE) се повишиха съответно до 1.60% и 13.30%.

Възвръщаемост на активите и на капитала

Източник: БНБ.

Избрани капиталови показатели

Източник: БНБ.

През полугодие, след отчисленията за дивиденди, размерът на балансовия собствен капитал намаля с 4.2% до 12.0 млрд. лв. Регулаторният собствен капитал се увеличи с 241 млн. лв. (2.1%) и достигна 11.7 млрд. лв., което се дължеше на нарастването на базовия собствен капитал от първи ред (от 10.6 млрд. лв. до 10.9 млрд. лв.). Увеличи се и допълнителният капитал от първи ред, като общият капитал от първи ред нарасна с 261 млн. лв. до 11.1 млрд. лв. Общият размер на рисковите експозиции се повиши с 4.3 млрд. лв. (8.3%) до 56.4 млрд. лв. под влияние на по-високата кредитна активност и поради ефекта от някои регулаторни промени⁶⁰. Това се дължеше главно на рисково претеглените експозиции за кредитен риск, които са с най-голям дял в общите рискови експозиции – 89.2% в края на юни 2018 г. при 88.5% в края на декември 2017 г. Общият размер на експозициите към

⁶⁰ От 1 януари 2018 г. отпаднаха възможностите за преференциално третиране на някои видове експозиции, отчитани от банките до края на 2017 г. с 0% рисково тегло и 0% капиталово изискване за съчетаване на валутната двойка „лев-евро“.

позиционен, валутен и стоков риск намаля, като делът им остана малък (1.0% в края на юни 2018 г.). Нараснаха рисковите експозиции за операционен риск, но делът им намаля (от 10.2% до 9.8%). Рисково претеглените експозиции за кредитен риск се увеличиха през януари – юни 2018 г. с 4.2 млрд. лв. (9.1%) до 50.3 млрд. лв. По-високият темп на растеж на общите рискови експозиции спрямо този на капитала повлия върху съотношенията на базовия собствен капитал от първи ред, на капитала от първи ред и на общата капиталова адекватност, които в края на юни 2018 г. възлязоха съответно на 19.31%, 19.74% и 20.82%.

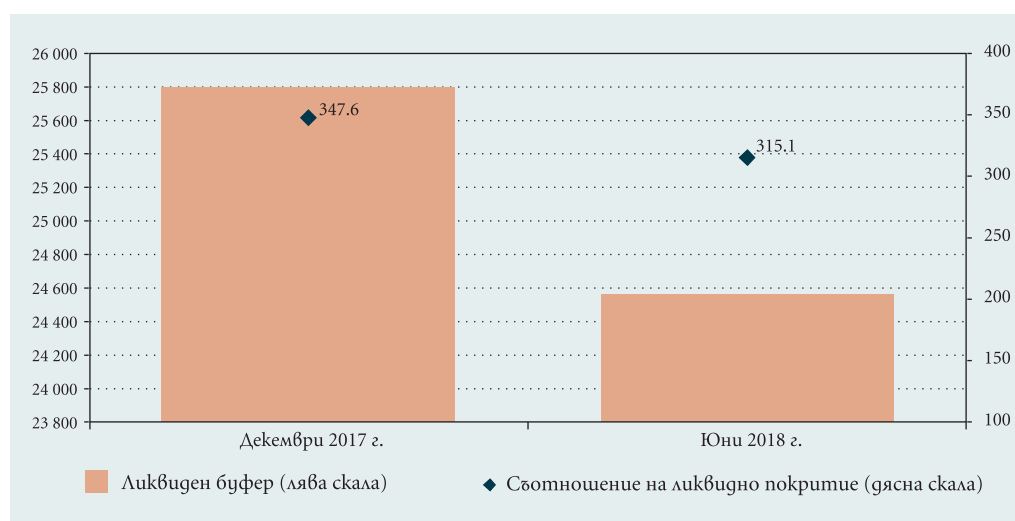
Към 30 юни 2018 г. коефициентът на ливъридж на банковата система нарасна до 10.83% (при 10.68% в края на 2017 г.).

През първото полугодие на 2018 г. отчетените според новите изисквания за ликвидно покритие „обща некоригуирани активи от ниво 1“ намаляха с 1.2 млрд. лв. (4.8%) до 24.5 млрд. лв. Понижение бе отчетено и при „активите в централна банка, монетите и банкнотите“, както и при „активите в централно правителство“. Размерът на „резервите в централната банка с възможност за изтегляне“ се увеличиха и в края на юни имаха 51.7% дял в „общите некоригуирани активи от ниво 1“ (48.8% към 31 декември 2017 г.). Делът на „активите в централно правителство“ бе 40.0% (39.3% към 31 декември 2017 г.).

Избрани показатели за ликвидност по Делегиран регламент (ЕС) 2015/61

(млн. лв.)

(%)

Източник: БНБ.

Към 30 юни 2018 г. съотношението на ликвидно покритие се понижи до 315.1% (347.6% към 31 декември 2017 г.), но остана значително над минималното изискване (100%). Числителят на съотношението („ликвидният буфер“)⁶¹, който се състои от ликвидните активи от ниво 1 и 2, намаля през полугодие с 1.2 млрд. лв. (4.8%) до 24.6 млрд. лв., докато знаменателят на съотношението („нетните изходящи ликвидни потоци“) нарасна с 372 млн. лв. (5.0%) през периода до 7.8 млрд. лв. Към 30 юни 2018 г. делът на ликвидния буфер в балансовите активи възлезе на 25.3% (при 27.0% към 31 декември 2017 г.).

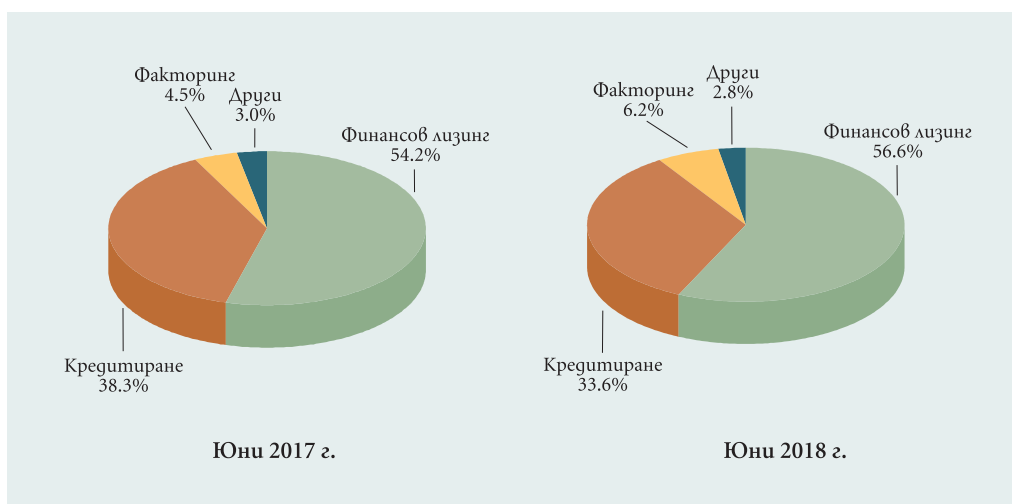
⁶¹ Съгласно чл. 17 на Делегиран регламент (ЕС) 2015/61 на Комисията изискванията за състава на ликвидния буфер според нивото на актива във всеки момент са, както следва: минимум 60% от ликвидния буфер трябва да се състоят от активи от ниво 1, минимум 30% от ликвидния буфер трябва да се състоят от активи от ниво 1, без изключително висококачествените обезпечени облигации (посочени в чл. 10), максимум 15% от ликвидния буфер може да се състоят от активи от ниво 2Б.

Общ преглед на дейността на финансовите институции, вписани в регистъра⁶² на БНБ към 30 юни 2018 г.

Общият брой на дружествата, вписани в Регистъра на финансовите институции, продължи да нараства и в края полугодиято достигна 189. Кредитиращите дружества (124 бр.) запазиха преобладаващия си дял, следвани от лизинговите компании (46 бр.). През периода бяха вписани две чуждестранни институции чрез уведомление по чл. 34 от Директива 2013/36/ЕС при условията на свободно предоставяне на финансови услуги между държавите – членки на ЕС, с което общият брой на чуждестранните финансови институции, вписани в регистъра по чл. 3а от ЗКИ, достигна 5.

В края на първото полугодие съвкупният размер на активите на финансовите институции нарасна с 8.3% спрямо същия период на 2017 г. въпреки изключването на „БНП Париба Пърснъл Файненс“ ЕАД при отчитане на активите на сектора след преобразуването ѝ в клон на кредитна институция. Към края на юни 2018 г. съвкупният размер на активите на сектора възлезе на 7.8 млрд. лв., което представлява 7.8% от активите на банковата система. Активите на 20-те най-големи финансови институции достигнаха 75.5% пазарен дял.

Разпределение на активите на финансовите институции по видове дейност

Забележки: Сборът на числата може да не се равнява на 100% поради закръгляване. Разпределението на активите към юни 2018 г. отчита изключването на „БНП Париба Пърснъл Файненс“ ЕАД от сектора след преобразуването ѝ в клон на кредитна институция.

Източник: БНБ.

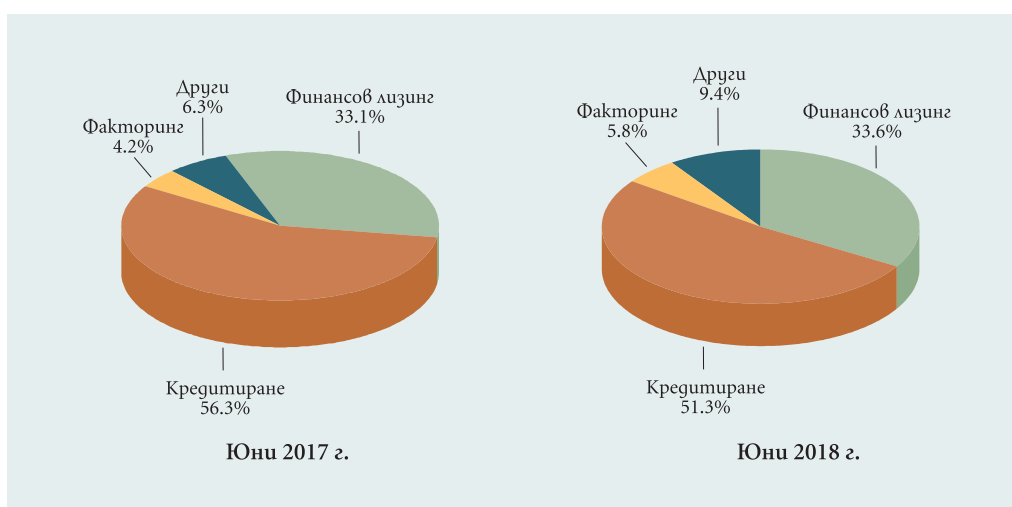
През периода юни 2017 г. – юни 2018 г. нетният портфейл на сектора нарасна с 8.1%, достигайки 6.7 млрд. лв. Продължи тенденцията към подобряване качеството на активите и в края на юни 2018 г. редовните вземания достигнаха 72% от общия брутен портфейл, а брутният размер на „необслужваните кредити и аванси над 90 дни“ спадна на 8%. Обезценките поради просрочие и други причини се запазиха близо до нивата от юни 2017 г. Делът на кредитите и вземанията в чуждестранна валута остана без промяна (40% от балансовата стойност на позицията).

⁶² Публичен регистър на БНБ по чл. 3а, ал. 1 от ЗКИ.

В края на юни 2018 г. привлечените средства се увеличиха със 7.2% на годишна база и достигнаха 5.5 млрд. лв. Финансирането, получено през първото полугодие от 20-те най-големи финансови институции (4.6 млрд. лв.), леко се понижи до 82.9% от общото финансиране на сектора спрямо същия период на 2017 г. (83.8%). Делът на приходите от дейността на 20-те най-големи финансови институции намаля до 51% от приходите на сектора. Коефициентите на възвръщаемост на активите (ROA) – 4.3%, и на капитала (ROE) – 18.8%, продължиха да намаляват поради по-ниското ниво на печалбата (166 млн. лв.) към 30 юни 2018 г.

Собственият капитал се увеличи на годишна база с 34 млн. лв. (17%) и достигна 1.77 млрд. лв. Балансовата позиция на собствения капитал на 20-те най-големи дружества продължаваше да осигурява над половината (59.3%) от общата капиталова позиция на сектора.

Разпределение на собствения капитал по групи финансови институции

Забележка: Сборът на числата може да не се равнява на 100% поради закръгляване.

Източник: БНБ.

Дейност на банковия надзор

Дистанционен надзор

През периода дистанционният надзор следваше основните си цели и задачи, изразяващи се в текущо наблюдение и оценка на рисковия профил и жизнеспособността на кредитните институции, лежащи в основата на процеса на надзорен преглед и оценка (ПНПО).

Бяха изготвени тримесечни надзорни доклади за банките и определени текущи рейтинги по системата за оценка на рисковете, които отразяват актуалното състояние на основните рискови компоненти. Текущите оценки се основават на анализ на нивото и тенденциите в динамиката на капиталовата адекватност и риска за капитала, на кредитния риск и риска от концентрация, на способността за генериране на печалба и ликвидния риск.

Сред приоритетните задачи на дистанционния надзор през полугодие то беше извършването на преглед и оценка на отчетите на банките за вътрешен анализ на адекватността на капитала (БААК) и вътрешен анализ на адекватността на ликвидността (БААЛ) за 2017 г. Чрез инструментите на дистанционния надзор бяха определени надеждността, ефективността

и всеобхватността на рамките за ВААК и ВААЛ съгласно критериите в „Насоки на ЕБО относно общите процедури и методологии за ПНПО“ (ЕВА/GL/2014/13). Преценката обхващаше и интегрираността на процесите на ВААК и ВААЛ в общите практики за управление на риска и стратегическо управление, включително планирането на капитала и ликвидността.

Други основни задачи през първата половина на 2018 г. бяха извършените преглед и оценка на преработените и актуализирани планове за възстановяване на местни банки, които не са част от група, съгласно чл. 6, ал. 1 от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници (ЗВПКИИП). При прегледа беше проследено и изпълнението на препоръките на БНБ от 2017 г. относно слабости и недостатъци в предходни варианти на плановете. Анализът включваше оценка на адекватността на мерките, които институциите възнамеряват да предприемат за запазване на жизнеспособността си в ситуация на икономически стрес, както и доколко плановете отговарят на изискванията на регулаторната рамка, в това число дали са изпълнени критериите за надеждност, ефективност и изчерпателност. Установено бе подобрение в съдържанието, но също и някои пропуски в плановете за възстановяване, налагащо допълнителното им преработване или актуализиране. Съответните банки бяха уведомени за констатациите от прегледа, като им беше определен срок за представяне в БНБ на преработени варианти или се изискваше отстраняване на слабостите при следващата актуализация на плана за възстановяване.

Съгласно „Насоки относно диалога между компетентните органи, осъществяващи надзор върху кредитните институции и регистрираните одитори и одиторските дружества, извършващи задължителния одит на кредитните институции“ (ЕВА/GL/2016/05) на ЕБО през първото полугодие на 2018 г. се проведеха срещи с одиторите, извършващи независим одит на кредитните институции. На срещите бяха обсъдени въпроси, свързани със специфичните за банките области на риск, както и с ефекта от въвеждането на МСФО 9.

Друг основен приоритет при дистанционния надзор бе проследяването на изпълнението на наложени надзорни мерки и препоръки след извършени надзорни инспекции в банки.

Инспекции на място

През периода продължи провеждането на надзорни инспекции като част от постоянния процес на надзорен преглед и оценка на кредитните институции, въз основа на одобрен годишен график и обхват. През първото полугодие на 2018 г. бяха завършени 4 тематични инспекции и започнаха 5 инспекции, 4 от които продължават след края на отчетния период. Основна тяхна цел е преглед на процесите и системите за управление и механизмите за контрол, засягащи конкретни рискове и области в банките, и по-специално кредитният риск и рискът от концентрация на кредити. Оценката на ефекта от тези рискове беше обвързана също с отражението им върху капиталовата позиция. За допълване на оценката на рисковия профил на някои проверени кредитни институции в обхвата на инспекциите бяха включени допълнителни елементи, като бизнес модела и вътрешното им управление, отразяващи се върху цялостната оценка на тяхната жизнеспособност. През полугодие то бе извършена и извънредна инспекция по повод заявени съществени промени в прилагания вътрешнорейтингов модел.

Важен елемент от проверките на място беше проследяването на степента на изпълнение на надзорни мерки, наложени при предишни инспекции.

Констатирано беше по-добро управление и механизми за контрол върху кредитния риск, които припредишни инспекции са оценени негативно и/или са установени слабости и нарушения. В резултат от изпълнението на някои препоръки бе отчетено подобрене в системите за вътрешно управление на рисковете, свързани с положителни промени във вътрешни правила и процедури, както и в тяхното оценяване и отчитане за надзорни цели. Същевременно все още се наблюдава недостатъчна ангажираност на ръководствата на някои банки в управлението на кредитния риск, намиращо израз в цялостно или частично неизпълнение на препоръки за преодоляване на повтарящи се слабости в класификацията и отчитането на кредитни експозиции, признаването и отчитането на приемливи обезпечения за целите на провизирането и коректното им докладване в съответните отчети.

Запазва се необходимостта някои банки да подобрят цялостния си подход спрямо процеса на вътрешен анализ на рисковете и адекватността на капитала. Недостатъчно изпълнени остават надзорни предписания да се разработи и приеме методология за изготвяне на документацията за вътрешен анализ на адекватността на капитала и на подходите за вътрешна оценка на устойчивостта в условията на стрес и в системите за управление и оценка на вътрешно присъщите рискове да се включат всички значими рискове с оглед адекватното им отражение в капиталовата адекватност и капиталовото планиране.

С цел подобряване на кредитната дейност и системите за оценка, мониторинг и управление на кредитния риск, включително правилата, регламентиращи тези процеси и процедури, въз основа на констатации от инспекциите бяха изготвени надзорни доклади, които включват препоръки към ръководствата на проверените банки. Препоръките се фокусират върху необходимостта да се подобри качеството на анализите за кредитоспособност на заемополучателите и причините за промени в условията по кредитните сделки; класифицираните кредитни експозиции да се отразяват в съответствие с регулаторната рамка; своевременно да се идентифицира рискът от концентрация и големите експозиции да се отчитат в надзорната отчетност; а също да се анализира нуждата от допълнителен капитал в рамките на ВААК за покритие на риска от концентрация. На база резултатите от проверки, засягащи вътрешното управление и бизнес модела на някои банки, беше препоръчано извършване на промени в рискови и бизнес стратегии, определяне на адекватни лимити за поемане на кредитен и пазарни рискове и други. Изготвени бяха и предписания за подобряване ефективността на различни комитети, подпомагащи дейността на ръководните органи с контролни функции.

Надзорни мерки

С решения на УС на БНБ през първото полугодие на 2018 г. спрямо 4 банки бяха приложени надзорни мерки, свързани с констатирани нарушения на регулаторната надзорна рамка.

Макропруденциален надзор

Във връзка с надзорните си правомощия БНБ продължи внимателното да наблюдава процесите в икономиката в България, оказващи влияние върху състоянието на банковия сектор. Извършен бе задълбочен анализ на динамиката на необслужваните кредити и на прилаганите от банките кредитни стандарти при отпускането на ипотечни заеми, както и на рисковете, свързани с експозиции на банките към трети страни.

Редовно се анализираха и основните показатели, свързани с определянето на подходящо ниво на антицикличния капиталов буфер⁶³ за банките в страната. В изпълнение на макропруденциалния си мандат и последователно прилагайки принципа на прозрачност, БНБ продължи да оповестява рисковете и основните тенденции в банковата система посредством тримесечната периодична публикация „Банките в България“ и ежемесечните прессъобщения за състоянието на банковата система.

Продължи активният обмен на експертен опит и информация по линия на надзорната архитектура в ЕС, като през периода основно внимание бе обърнато върху динамиката на жилищните ипотечни кредити и кредитите, обезпечени с търговско недвижимо имущество.

Специфични надзорни дейности

Сред приоритетните за БНБ задачи продължи да бъде формирането в банковия сектор на среда, която да не допуска използването му за изпиране на пари и финансиране на тероризма.

През първото шестмесечие на 2018 г. бяха въведени промени в правната рамка за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма. Следвайки рисково базирания подход, в 5 банки бяха извършени тематични надзорни инспекции, свързани с предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма. Част от проверките бяха последващи и проследиха изпълнението на отправени по-рано препоръки и наложени надзорни мерки. При проверките на място бяха констатирани 9 нарушения и отправени 19 препоръки относно административния капацитет на банките, наличието и качеството на внедрените специализирани софтуерни продукти, както и необходимостта от подобряване на контрола по прилагане на част от мерките за комплексна проверка на клиентите. Като цяло, навременният последващ контрол оказва благоприятно влияние върху качеството на превенцията в тези банки. През периода не бяха наложени надзорни мерки.

Продължи сътрудничеството с Комисията за финансов надзор, като през полугодieto бяха извършени 2 съвместни проверки на банки – попечители на фондове за допълнително пенсионно осигуряване.

Напредва работата по изготвяне на Националната оценка на риска (НОР) от изпиране на пари и финансиране на тероризъм, като до края на следващия отчетен период се очаква да бъде завършен вторият проект на доклад за НОР.

С оглед минимизиране на рисковете по отношение на жилищното кредитиране на физически лица през първата половина на 2018 г. обект на задълбочено внимание беше спазването на изискванията на Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители (ЗКНИП). Основен акцент беше поставен върху приетите от кредиторите правила за оценка кредитоспособността на потребителите, върху изградената система за професионално обучение и политиката за възнаграждение на персонала. Проверките по ЗКНИП показаха, че кредитните институции разполагат с адекватни правила и механизми за контрол, съобразени с тези изисквания, като установените слабости засягат главно несвоевременното актуализиране на политиката по възнагражденията.

Усилията на БНБ по ЗКНИП бяха съсредоточени и върху проверки на юридически и физически лица, извършващи дейност без регистрация като кредитен посредник. В резултат на надзорната намеса беше съставен и

⁶³ За повече информация относно капиталовите буфери виж <http://www.bnb.bg/BankSupervision/BSCapitalBuffers/index.htm>.

връчен акт за административно нарушение на едно дружество, а на други 25 дружества бяха изпратени предупредителни писма за отстраняване на неправомерно използвана реклама и текстове, въвеждащи потребителите в заблуждение.

През периода продължи и регулярният процес по регистрация на кредитни посредници, като в публичния регистър на БНБ бяха вписани 5 нови кредитни посредника от България и 2 нови дружества, за които бяха получени уведомления от 2 държави – членки на ЕС.

Дейност по регулаторната рамка

Във връзка с усъвършенстване режима на вътрешните експозиции БНБ изготви нова Наредба № 37 за вътрешните експозиции на банките, с която се уреждат изискванията към вътрешните правила и процедури за формиране, наблюдение и докладване на вътрешните експозиции, които банките следва да приемат, за да осигурят идентифицирането на всички формирани от тях вътрешни експозиции и адекватно да отчитат рисковете, свързани с тях. Подробно е уреден и начинът, по който банките трябва да изчисляват вътрешните експозиции. Наредбата регламентира както отчетността, така и уведомленията, които банките следва да представят на БНБ във връзка с вътрешните си експозиции.

Чрез промени в Наредба № 11 на БНБ бе изменен и допълнен режимът за управление и надзор върху ликвидността на банките. Измененията са свързани с приложение на Регламент (ЕС) № 575/2013 и на Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/2114⁶⁴, поради което от Наредба № 11 отпаднаха текстове, отнасящи се до таблица за надежната структура на активите, пасивите и забалансовите позиции, коефициента на ликвидните активи и коефициента за ликвидност по надежни интервали. В съответствие с Делегиран регламент (ЕС) 2015/61 бяха въведени изисквания за третирането на задължителните минимални резерви за целите на ликвидността. Голяма част от текстовете на Наредба № 11 на БНБ бяха запазени, тъй като с тях в българското законодателство се въвежда Директива 2013/36/ЕС⁶⁵.

През първата половина на 2018 г. бе приет и влезе в сила нов Закон за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП), с който българското законодателство се привежда в съответствие с изискванията на Директива 2015/849⁶⁶.

Дейност по издаване на лицензи, разрешения и одобрения

През първата половина на 2018 г. не бяха издадени лицензи на нови кредитни институции за извършване на банкова дейност на територията на България и не бяха открити производства за лицензиране.

Процедурата по издаване на разрешение за преобразуването на „СИБАНК“ ЕАД чрез вливане в „ОББ“ АД по реда на чл. 262 от Търговския закон приключи с Решение на УС на БНБ, с което на „ОББ“ АД беше издадено разрешение да придобие цялото имущество на „СИБАНК“ ЕАД.

⁶⁴ Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/2114 на Комисията от 9 ноември 2017 г. за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014 по отношение на образците и указанията.

⁶⁵ Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и инвестиционните посредници, за изменение на Директива 2002/87/ЕО и за отмяна на Директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО.

⁶⁶ Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 2005/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 2006/70/ЕО на Комисията.

Процедурите, образувани по искания на „Българо-американска кредитна банка“ АД и на „Инвестбанк“ АД за придобиване на 100% от акциите от капитала на Търговска банка „Виктория“ АД⁶⁷, след оценка на двете заявени придобивания, приключиха с Решения на УС на БНБ за издаване на предварителни одобрения на всяка от двете банки за пряко придобиване на акциите на Търговска банка „Виктория“ АД.

Процедурата по постъпилото през декември 2017 г. заявление от „Новито Опортюнитис Фонд АГмвК“ (*Novito Opportunities Fund AGmVK*) за придобиване на акции, представляващи 67.646407% от вписания капитал на „Общинска банка“ АД, приключи с Решение на УС на БНБ след оценка за съответствие на заявеното придобиване с критериите на чл. 28а, ал. 3 от ЗКИ.

През февруари 2018 г. се получи уведомление от компетентния орган за банков надзор на Федерална република Германия за намеренията на „Варенголд Банк АГ“, Германия, да се установи на територията на България чрез клон. Процедурата по установяването приключи на 20 май 2018 г. с вписване на клона в Търговския регистър към Агенцията по вписванията.

През март 2018 г. чрез заличаване от Търговския регистър и от Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел приключи процедурата, образувана по искане на Управителния съвет на „ИшБанк“ АГ, Германия, относно намерението на банката да закупи клона си на територията на България. В рамките на тази процедура компетентният орган на „ИшБанк“ АГ, Германия, уведоми БНБ за своето съгласие за закриването на клона, като впоследствие, след преценка за изпълнение на изискванията, свързани с прекратяване на дейността, БНБ също изрази необходимото съгласие.

С решения на УС на БНБ през полугодие то бяха издадени разрешения на 4 банки да включат печалбата си от 2017 г. в базовия собствен капитал от първи ред, както и одобрения по чл. 71, ал. 3 за изменение на уставите на 4 банки.

През януари – юни 2018 г. 8 нови кредитни институции от държави – членки на ЕС, се възползваха от правото си свободно да предоставят услуги по реда на взаимното признаване на единния европейски паспорт чрез изпратени от надзорните органи, издали лицензите им за банкова дейност, в БНБ нотификации относно намерението на тези институции да предоставят банкови услуги в България. С тях общият брой на получените в БНБ нотификации за директно предоставяне на услуги в страната възлиза на 296. През полугодие то в управление „Банков надзор“ бяха регистрирани и разглеждани 92 жалби от клиенти на банки по конкретни казуси.

Намаля броят на заявленията за вписване на нови финансови институции по чл. 3а от ЗКИ. На 3 дружества беше отказана регистрацията поради неясен произход на собствените средства, с които са учредени юридическите лица. За осъществяване на дейност като финансова институция без регистрация в БНБ, както и за неспазване на изискванията за представяне на отчетна информация, определена в Наредба № 26 и Наредба № 22 на БНБ, на 2 дружества бяха връчени актове за установени административни нарушения, а впоследствие и наказателни постановления.

⁶⁷ Във връзка с участието на двете банки в провежданата от синдиците на „Корпоративна търговска банка“ АД (н) процедура по продажбата на акциите на Търговска банка „Виктория“ АД и на вземанията на „Корпоративна търговска банка“ АД (н) от Търговска банка „Виктория“ АД.

Участие в колегиите на Единния надзорен механизъм

Дистанционната надзорна дейност на БНБ бе насочена и към разширяване на сътрудничеството и обмена на информация в рамките на надзорните колегии, отговорни за надзора върху дъщерните банки на кредитни институции от ЕС. По линия на ангажиментите към надзорните колегии през първата половина на 2018 г. бяха изготвени годишни писмени доклади за оценка на капитала и ликвидността (рискови оценки) на 8 банки, които са част от европейски банкови групи. В рамките на надзорните колегии бяха обсъдени и изготвени оценки на плановете за възстановяване на 6 банкови групи, въз основа на които бяха изработени и одобрени съвместните решения за съответните плановете за възстановяване.

VII. Дейност на БНБ по реструктуриране на кредитни институции

Съгласно Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници (ЗВПКИИП) БНБ е орган за реструктуриране на кредитни институции.

През първото шестмесечие на 2018 г. основните дейности на БНБ като орган за реструктуриране бяха насочени към подготовка, преглед и изготвяне на планове за реструктуриране. Същевременно продължиха действията по разработване и усъвършенстване на методологии и процедури с цел осигуряване на единен подход при оценките и анализите, извършвани в процеса на изготвяне на планове за реструктуриране, както и при изпълнение на другите задължения на БНБ, свързани с функцията по реструктуриране. Като част от този процес, въз основа на Делегиран регламент (ЕС) 2016/778⁶⁸, в началото на 2018 г. беше разработена и приета детайлна методология за определяне на критични функции на кредитни институции и клонове на кредитни институции, за които БНБ е орган за реструктуриране.

Като орган за реструктуриране на дъщерни банки на предприятия майки от ЕС Банката участва в създадените международни колегии за реструктуриране на трансгранични банкови групи от ЕС (банкови групи). През първата половина на 2018 г. БНБ съвместно с органа за реструктуриране на ниво група и другите органи за реструктуриране на дъщерни дружества от ЕС (колегии за реструктуриране) работи по оценката на възможностите за реструктуриране и прегледа на плановете за реструктуриране на седем банкови групи и техните дъщерни дружества, лицензирани в България. В началото на 2018 г. в рамките на тези седем колегии за реструктуриране УС на БНБ прие под формата на съвместни решения актуализирани планове за реструктуриране на банкови групи, които имат дъщерни дружества, лицензирани в България. Всички актуализирани планове за реструктуриране включват оценка на възможностите за реструктуриране на банковите групи, оценка на значимите предприятия в съответната банкова група и анализ на техния бизнес модел, идентифицирани критични функции на значимите предприятия, както и предпочитана стратегия и инструмент за реструктуриране на съответната банкова група.

За три от банковите групи с дъщерни дружества, лицензирани в България, чийто орган за реструктуриране на ниво група е Единният съвет за реструктуриране (ЕСП), УС на БНБ одобри под формата на съвместно решение минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения (МИСКПЗ) на консолидирана основа за съответното предприятие майка. Съгласно официално оповестената политика на ЕСП⁶⁹ при актуализацията на плановете за реструктуриране за 2017 г. обвързващо МИСКПЗ се

⁶⁸ Делегиран регламент (ЕС) 2016/778 на Комисията от 2 февруари 2016 г. за допълване на Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на обстоятелствата и условията, при които плащането на извънредните последващи вноски може да бъде частично или напълно отложено, както и по отношение на критериите за определяне на дейностите, услугите и операциите – във връзка с критичните функции, и за определяне на стопанските дейности и свързаните с тях услуги – във връзка с основните стопански дейности (ОВ, L 131, 20.05.2016 г.).

⁶⁹ *Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities (MREL) – SRB Policy for 2017 and Next Steps, Single Resolution Board, 20 December 2017.*

определя на консолидирана основа за „най-големите и комплексни банкови групи“, а не за всички банкови групи в обхвата на ЕСП. С оглед политиката на ЕСП, която не предвижда определянето на МИСКПЗ на индивидуална основа за дъщерните дружества през тази година, в актуализираните планове за реструктуриране на банковите групи, приети от УС на БНБ, не се определя МИСКПЗ на индивидуално ниво за дъщерните дружества, лицензирани в България.

През първото шестмесечие на 2018 г. БНБ продължи да набира стандартизирана информация от кредитните институции, необходима за целите на оценяване на възможността за реструктуриране и изготвяне на планове за реструктуриране.

В съответствие с изискванията на ЗВПКИИП през март 2018 г. УС на БНБ определи общата сума за 2018 г. на годишните вноски на банките във Фонда за реструктуриране на банки (ФПБ) в размер на 121 956 хил. лв. През април 2018 г. сумата беше разпределена под формата на индивидуални вноски на банките предвид рисковия им профил. Всички банки изплатиха дължимите от тях вноски във ФПБ в установения в ЗВПКИИП срок, като по този начин акумулираните средства във Фонда надхвърлиха 410 млн. лв.

VIII. Участие в ЕСЦБ и в дейността на органите и институциите на ЕС

В периода 1 януари – 30 юни 2018 г. представители на БНБ участваха в създадената на национално ниво организация за подготовка и провеждане на Българското председателство на Съвета на ЕС. Подуправител на БНБ беше член на Координационния борд към Министерския съвет по въпросите на Българското председателство на Съвета на ЕС, а представители на БНБ участваха в междуведомствените тематични екипи по законодателни предложения на ЕК в областта на финансовите услуги, подпомагане с експертния си опит екипите на Министерството на финансите (МФ).

През април в София се проведе неформалното заседание на Съвета по икономически и финансови въпроси, в което участват министрите на финансите или икономиката и управителите на централни банки на държавите – членки на ЕС.

Европейска система на централните банки

Управителят на БНБ е член на Генералния съвет на ЕЦБ, включващ председателя и заместник-председателя на ЕЦБ, както и управителите на националните централни банки на всички държави – членки на ЕС. През първото шестмесечие на 2018 г. бяха проведени две заседания на Генералния съвет на ЕЦБ, на които бяха обсъдени въпроси, свързани с икономическото развитие и състоянието на финансовия сектор на ЕС, както и ключови документи на ЕЦБ: доклад относно перспективите и паричната политика на държавите членки извън еврозоната; доклад за спазване на забраната за парично финансиране от страна на централните банки и доклад за публичните финанси. Генералният съвет на ЕЦБ одобри и Доклада за конвергенцията от 2018 г., съдържащ оценка за степента на икономическо сближаване на държавите членки, които не са приели еврото, и съответствието на тяхното законодателство с изискванията на Договорите.

Представители на БНБ участват в работата на 12 комитета към ЕСЦБ⁷⁰ и в 47 работни групи към тях, както и в Конференцията за човешките ресурси. Чрез представителите си в органите, комитетите и работните групи на ЕСЦБ Банката допринася за изготвянето на правни актове на ЕЦБ в областта на паричната и банковата политика, на платежните и сетълмент системи, на статистическата отчетност и изследователската дейност, както и при обсъждането на други въпроси от сферата на компетентност на централните банки. БНБ участва също в изготвянето на становища на ЕЦБ във връзка с провежданите писмени консултации

⁷⁰ Комитет за счетоводство и парични приходи (AMICO), Комитет за финансова стабилност (FSC), Комитет по банковете (BANCO), Комитет за комуникации на Евросистемата/ЕСЦБ (ECCO), Комитет за информационни технологии (ITC), Комитет на вътрешните одитори (IAC), Комитет за международни отношения (IRC), Правен комитет (LEGCO), Комитет за пазарни операции (MOC), Комитет по парична политика (MPC), Комитет за пазарна инфраструктура и плащания (MIPC), Комитет по статистика (STC).

на държавите – членки на ЕС, с ЕЦБ по всеки проект на нормативен акт, който е в областите от нейна компетентност.

Европейски съвет за системен риск, Европейски банков орган, надзорни колегии

Управителят на БНБ и подуправител на БНБ са членове на Генералния съвет на Европейския съвет за системен риск (ЕССР). Основен акцент в дискусиите по време на проведените през първото полугодие на 2018 г. две заседания на Генералния съвет беше оценката на рисковете за финансовата стабилност и установяването на уязвими звена във финансовата система на ЕС.

На заседанието си през март Генералният съвет разгледа макропруденциалните мерки, предприети от държавите членки през 2017 г., повечето от които бяха насочени към справяне с цикличните рискове. Генералният съвет одобри неблагоприятните сценарии за два стрес теста, които се провеждат през 2018 г.: координирания от Европейския банков орган стрес тест на банките и координирания от Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване стрес тест на застрахователните институции. На заседанието през юни бяха обсъдени кредитната динамика и промените в цените на недвижимите имоти в държавите – членки на ЕС, както и задължнялостта на частния нефинансов сектор.

Генералният съвет продължи да работи върху макропруденциалните подходи за разрешаване на проблема с необслужваните кредити в ЕС, като фокусът беше поставен върху предпоставките и факторите, водещи до увеличението на необслужваните кредити и тяхното влияние по време на последната финансова криза.

В изпълнение на приетата през 2015 г. от ЕССР Препоръка относно признаването и определянето на нивата на антицикличния буфер за експозиции към трети държави БНБ изготви и изпрати на ЕССР изискваната информация относно трети държави, към които вътрешно лицензираните институции имат съществени експозиции.

Освен в Генералния съвет на ЕССР представители на БНБ участваха активно и в работата на Консултативния технически комитет към ЕССР, в две от работните групи, както и в целеви групи към него посредством изготвяне на позиции по теми, обсъждани на техните заседания, в писмени процедури и консултации.

През 2018 г. продължи взаимодействието и сътрудничеството с надзорните колегии, както и с международните колегии за преструктуриране.

Съвет по икономически и финансови въпроси (Екофин) и Икономически и финансов комитет

По време на Българското председателство на Съвета на ЕС продължи работата по законодателните мерки, насочени към изграждане на регулаторната рамка за завършване на банковия съюз. Представителите на БНБ участваха активно в дискусиите и преговорите по пакета законодателни

мерки, целящ намаляване на рисковете в банковия сектор⁷¹ (така наречения банков пакет). В резултат на дискусиите и на базата на разработен от екипа на Председателството с участието на представители на БНБ компромисен текст на предложенията за изменение на Директивата и Регламента относно осъществяването на дейност от кредитните институции и капиталовите изисквания към тях (CRD IV/CRR) различията между държавите – членки на ЕС, бяха преодоляни и през май 2018 г. на заседание на Съвета Екофин беше постигнат общ подход по така наречения банков пакет със законодателни предложения за банковия сектор.

През първата половина на 2018 г. с участието на представители на БНБ бяха проведени преговори по законодателния пакет на ЕК относно прегледа на Европейската система за финансов надзор (ЕСФН), предвиждаща реформа и укрепване капацитета на европейските надзорни органи (ЕНО) и на ЕССР. В резултат от преговорите в работната група „Финансови услуги“, където експертите на БНБ бяха водещи, беше постигнат значителен напредък по предложението за Регламент за изменение на Регламент (ЕС) 1092/2010 за пруденциалния надзор върху финансовата система на ЕС на макроравнище и за създаване на Европейски съвет за системен риск.

В рамките на Българското председателство на Съвета на ЕС и с активното участие на експерти от БНБ бе отбелязан сериозен напредък в обсъжданията по представеното от ЕК предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 924/2009 по отношение на определени такси за презграничните плащания в Съюза и таксите за превалутирането. Основна цел на предложението на ЕК е физическите и юридическите лица в държавите – членки на ЕС извън еврозоната, да се ползват от същите условия като държавите членки от еврозоната при извършването на презгранични плащания в евро.

Експерти на БНБ допринесоха с опита си за подготовката на българската позиция в започнатите от Българското председателство преговори по двете законодателни предложения⁷² в рамките на пакета от мерки за справяне с необслужваните кредити, които бяха представени от ЕК на 14 март 2018 г.

В периода март – юни 2018 г. представители на БНБ подпомагаха експертно екипа на МФ при обсъждането на законодателните предложения

⁷¹ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 575/2013 по отношение на отношението на ливъридж, отношението на нетното стабилно финансиране, капиталовите изисквания и изискванията за приемливи пасиви, кредитния риск от контрагента, пазарния риск, експозициите към централни контрагенти, експозициите към предприятия за колективно инвестиране, големите експозиции, изискванията за докладване и оповестяване, и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012; предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2013/36/ЕС по отношение на освободените субекти, финансовите холдинги, смесените финансови холдинги, възнагражденията, надзорните мерки и правомощия и мерките за запазване на капитала; предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2014/59/ЕС по отношение на капацитета за покриване на загуби и рекапитализация на кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Директива 98/26/ЕО, Директива 2002/47/ЕО, Директива 2012/30/ЕС, Директива 2011/35/ЕС, Директива 2005/56/ЕО, Директива 2004/25/ЕО и Директива 2007/36/ЕО; предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 806/2014 по отношение на капацитета за поемане на загуби и рекапитализация на кредитните институции и инвестиционните посредници.

⁷² Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент № 575/2013 относно общо минимално задължително покритие за необслужвани експозиции и предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно лицата, обслужващи кредити, купувачите на кредити и събирането на обезпечения.

на ЕК⁷³ за доизграждане и задълбочаване на съюза на капиталовите пазари чрез популяризиране на пазара на обезпечени облигации на ЕС като важен източник на дългосрочно финансиране за кредитните институции и увеличаване на възможностите им за подкрепа на реалната икономика.

Представители на БНБ участваха активно и в дискусиите по законодателното предложение за създаване на Европейска схема за гарантиране на депозитите (ЕСГД) – част от мерките за изграждане на третия стълб на банковия съюз. В резултат на обсъжданията Българското председателство изготви и съгласува балансиран доклад за напредъка, който бе одобрен на заседание на Съвета Екофин, проведено на 22 юни 2018 г.

Банката участваше активно в работата на Икономическия и финансов комитет. Освен редовния преглед на икономическата ситуация, рисковете за финансовата стабилност и тенденциите в развитието на финансовия сектор и пазарите на държавен дълг в ЕС членовете на Комитета обсъждаха прилагането на договорените мерки за завършването на банковия съюз, изграждането на съюза на капиталовите пазари, както въпроси, свързани с пречките пред свободното движение на капитали и мерки за тяхното премахване. Членовете на Комитета разгледаха постигнатия напредък по изпълнението на Плана за действие за справяне с необслужваните кредити и проведеха първоначален дебат по законодателните предложения на ЕК по пакета комплексни мерки за справяне с необслужваните кредити в Европа и за ценните книжа, обезпечени с държавни облигации. Във връзка с изграждането на съюза на капиталовите пазари членовете на Комитета обсъдиха предложенията за създаване на нормативна уредба, подпомагаща емитирането на обезпечени облигации, и за насърчаване на тяхното използване като стабилен източник на финансиране за кредитните институции.

През април в София се проведе неформално заседание на Съвета на ЕС по икономически и финансови въпроси, в което взеха участие министрите на финансите или икономиката и управителите на централни банки на държавите – членки на ЕС. В заседанието участваха управителят и подуправител на БНБ. Банката съвместно с МФ в качеството му на ротационен председател на Съвета Екофин участва в процеса на подготовка на документите за дискусия в рамките на заседанието. В първата работна сесия министрите и управителите дискутираха възможностите за стимулиране на процеса на икономическо сближаване между държавните – членки на ЕС, и в контекста на работата по задълбочаване на икономическия и паричен съюз разгледаха концепции за създаване на инструменти и механизми, подпомагащи конвергенцията. Бяха обсъдени също основните мерки за изграждането на съюза на капиталовите пазари, както и начините за намаляване на тяхната фрагментация в ЕС.

Чрез участието си в Съвета по европейски въпроси към Министерския съвет БНБ допринася за формирането на позициите на България в ключови области на икономическото управление и финансовия сектор.

⁷³ Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно емитирането на покрити облигации и публичния надзор върху тях и за изменение на Директива 2009/65/ЕО и Директива 2014/59/ЕС и предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 575/2013 по отношение на експозициите под формата на покрити облигации.

IX. Международни отношения

В съответствие със ЗБНБ Банката може да участва организационно и финансово от свое име в международни организации, които имат за цел развитие на международното сътрудничество в областта на валутната, паричната и кредитната политика. В случаите, когато държавата участва в международни финансови институции, във взаимоотношенията с тях Банката изпълнява ролята на агент и депозитар.

БНБ е акционер в Банката за международни разплащания (БМР). Управителят на БНБ участва в редовните срещи на управителите на централните банки – акционери на БМР. Тези срещи представляват основен механизъм за сътрудничество и дискусии по икономическото развитие и перспективите пред световната икономика и международните финансови пазари. На проведеното в края на юни 2018 г. годишно Общо събрание на акционерите беше взето решение за разпределението на нетната печалба на институцията, в съответствие с което БНБ получи дивидент върху притежаваните 8000 акции, възлизащ на 2.3 млн. евро.

Управителят на БНБ е управител за България в МВФ и в това си качество представлява държавата във взаимоотношенията ѝ с Фонда. Квотата на страната в МВФ възлиза на 896.3 млн. СПТ, които се равняват на 10 428 гласа и представляват 0.21% от общите гласове на страните – членки на МВФ.

През април 2018 г. БНБ направи вноска в размер на 10 000 долара за подпомагане на дейността на Г-30.

През януари 2018 г. беше осъществено проучвателно посещение в БНБ от представители на Централната банка на Албания. Целта на посещението беше запознаване с конструкцията и функционалностите на Касовия център на БНБ и обсъждане на процеса на управление и автоматизация на емисионно-касовата дейност.

БНБ допринася за укрепването на регионалното сътрудничество чрез активното си участие на най-високо ниво в Клуба на управителите на централните банки на страните от Централна Азия, Черноморския и Балканския регион.

Х. Статистическа дейност

БНБ съставя статистическа информация в съответствие с чл. 42 от ЗБНБ и като член на ЕСЦБ в изпълнение на ангажиментите си по чл. 5 от Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ. В статистическата си дейност БНБ спазва европейските хармонизирани стандарти, в основата на които са международните статистически методологии на водещите в съответните области на компетентност институции (ЕЦБ, Евростат, МВФ, БМР, ОИСР, ООН, Световна банка и други).

БНБ осъществява дейностите по събиране, обработване, анализиране и разпространение на официалната парична⁷⁴ и лихвена⁷⁵ статистика, статистиката на външния сектор⁷⁶, статистиката на тримесечните финансови сметки на всички институционални сектори⁷⁷, държавната финансова статистика⁷⁸, статистиката на небанковите финансови институции, включително на лизинговите дружества, инвестиционните фондове⁷⁹, дружествата, специализирани в кредитиране, и застрахователните и пре-застрахователните дружества⁸⁰.

През първата половина на 2018 г. Банката продължи да разпространява актуални статистически данни както чрез интернет страницата си, така и чрез регулярното им предоставяне на ЕЦБ, Евростат, ЕССР, МВФ, БМР и други национални и международни институции. Съставяната статистическа информация се използва и в областта на икономическите изследвания и прогнози, за анализа на финансовата стабилност, за осъществяване на други основни дейности на БНБ, както и за целите на редица чуждестранни публикации и доклади, като статистическите бази данни на ЕЦБ и Евростат, Годишния доклад на ЕЦБ, Доклада за конвергенцията, Таблица с показатели във връзка с процедурата при макроикономически дисбаланси и други. През първото шестмесечие на 2018 г. всички публикации на статистически данни на интернет страницата на БНБ бяха извършени в съответствие с предварително обявения календар.

Наред със съставянето на статистически данни БНБ активно участва в редица национални, европейски и международни форуми във връзка с обсъжданя и разрешаване на методологически въпроси в областта на статистиката. Всички публикувани от Банката статистически данни са съпроводени от съответните им метаданни, които се актуализират периодично при необходимост. През първата половина на 2018 г. бяха актуализирани методологическите изисквания по паричната статистика по отношение на класифицирането на кредитите според тяхното качество, както и на отчитането на

⁷⁴ Съгласно Регламент (ЕС) № 1071/2013 на ЕЦБ от 24 септември 2013 г. относно баланса на сектор „парично-финансови институции“ (преработен текст).

⁷⁵ Съгласно Регламент (ЕС) № 1072/2013 на ЕЦБ от 24 септември 2013 г. относно статистиката на лихвените проценти, прилагани от парично-финансовите институции (преработен текст).

⁷⁶ Съгласно Регламент (ЕО) № 184/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 12 януари 2005 г. относно статистиката на Общността относно платежния баланс, международната търговия с услуги и преките чуждестранни инвестиции и Насоки на ЕЦБ от 9 декември 2011 г. относно изискванията за статистическа отчетност на ЕЦБ в областта на външната статистика (ЕЦБ/2011/23).

⁷⁷ Съгласно Насоки на ЕЦБ от 25 юли 2013 г. относно изискванията за статистическа отчетност на ЕЦБ по отношение на тримесечните финансови сметки (ЕЦБ/2013/24) и последващите им изменения.

⁷⁸ Съгласно Насоки на ЕЦБ от 25 юли 2013 г. относно държавната финансова статистика (ЕЦБ/2013/23) и последващите им изменения.

⁷⁹ Съгласно Регламент (ЕС) № 1073/2013 на ЕЦБ от 18 октомври 2013 г. относно статистиката на активите и пасивите на инвестиционните фондове.

⁸⁰ Съгласно Регламент (ЕС) № 1374/2014 на ЕЦБ от 28 ноември 2014 г. относно изисквания за статистическа отчетност за застрахователни (осигурителни) дружества (ЕЦБ/2014/50).

пробвизиите във връзка с прилагането на МСФО 9 от банките. Актуализации с оглед повишаване на информативната стойност бяха направени и в описанието на методологията за оценка на паричните преводи от емигранти.

На 29 март 2018 г. УС на БНБ прие нова Наредба № 17 за паричната и лихвената статистика и статистиката на финансовите сметки⁸¹, като текстът е базиран на досега съществуващите указания на БНБ, с необходимата актуализация. Наредбата регламентира изискванията при предоставяне и обработка на статистическа информация, като определя обхвата на отчетните единици, типовете данни, честотата и сроковете, в които те се предоставят на БНБ.

Във връзка с допълнителните изисквания на потребителите на статистическа информация и измененията в европейската правна рамка (в това число приетия в началото на 2018 г. нов Регламент на ЕЦБ относно статистиката на пенсионните фондове⁸² и измененията в Насоките на ЕЦБ относно паричната и финансовата статистика) през първото полугодие продължи работата по актуализиране на отчетните форми и методологическите указания на БНБ в областта на паричната и лихвената статистика, на застрахователните и презастрахователните дружества и на пенсионните фондове.

В съответствие с приоритетите и целите на ЕСЦБ и във връзка с измененията в Насоките на ЕЦБ относно Регистъра на данни за институционалните единици и дъщерните предприятия (*Register of Institutions and Affiliates Data, RIAD*) през периода януари – юни 2018 г. продължи развитието и усъвършенстването на статистическите бази данни с референтна индивидуална информация в БНБ – Регистър на местните икономически субекти и Базата данни за българските ценни книжа. Наред с аналитичните възможности, които предоставят на национално ниво, тези бази данни позволяват на БНБ да изпълнява ангажиментите си към ЕСЦБ за управление на качеството и поддържане на актуална информация по отношение на данните за България в *RIAD* и Централизираната база данни за ценните книжа на ЕСЦБ (*Centralised Securities Database, CSDB*⁸³). През април 2018 г. БНБ започна докладване съгласно новите изисквания, свързани с разширяване обхвата на информацията, предоставяна за целите на обновената версия на *RIAD*. В този регистър се съдържа референтна информация за кредитни институции, фондове на паричния пазар, дружества със специална инвестиционна цел, инвестиционни фондове и управляващите ги дружества, доставчици на платежни услуги и оператори на платежни системи, застрахователни и презастрахователни дружества, както и за холдингови компании и централни управления. През първото полугодие в обхвата на докладваните единици за *RIAD* бяха поет-апно включени и всички български финансови предприятия – емитенти на ценни книжа, както и местните нефинансови предприятия, емитирали ценни книжа в чужбина. Това ще позволи да се осъществи връзката между референтните данни за емитентите в *RIAD* с тези за ценните книжа в *CSDB*.

БНБ продължи активно да участва и в проекта на ЕЦБ „Статистика на притежаваните ценни книжа“⁸⁴, който е от значение както за съставянето

⁸¹ Наредбата се издава на основание чл. 42 от ЗБНБ, изменен с § 15, т. 3 от Преходните и заключителните разпоредби на новия Закон за платежните услуги и платежните системи (приет от 44-тото Народно събрание на 22 февруари 2018 г., обн., ДВ, бр. 20 от 6 март 2018 г.).

⁸² Съгласно Регламент (ЕС) 2018/231 на ЕЦБ от 26 януари 2018 г. относно изискванията за статистическа отчетност за пенсионни фондове (ЕЦБ/2018/2).

⁸³ Съгласно Насоки и Препоръка на ЕЦБ от 26 септември 2012 г. относно рамката за управление на качеството на данни за Централизираната база данни за ценни книжа (ЕЦБ/2012/21 и ЕЦБ/2012/22).

⁸⁴ Съгласно Регламент (ЕС) № 1011/2012 на ЕЦБ от 17 октомври 2012 г. относно статистически данни за държани ценни книжа (ЕЦБ/2012/24) и последващите му изменения, Насоки на ЕЦБ от 22 март 2013 г. относно статистически данни за държани ценни книжа (ЕЦБ/2013/7) и последващите им изменения, Препоръка на ЕЦБ от 2 август 2016 г. относно рамката за управление на качеството на статистическите данни за държани ценни книжа (ЕЦБ/2016/24).

на различни видове статистически данни, така и за анализа на финансовата стабилност.

През първите шест месеца на 2018 г. продължи и работата по развитие и усъвършенстване на статистическите информационни системи – Интегрираната статистическа информационна система (ИСИС) и Информационната система по парична и лихвена статистика (ИСПС). Те осигуряват автоматизиран контрол, по-голяма надеждност и качество на получаваната, обработвана и разпространявана от БНБ статистическа информация, а подаването на отчетните форми и декларации по електронен път намалява значително административното бреме върху физическите и юридическите лица. В началото на 2018 г. в ИСИС бяха въведени необходимите промени с цел безпроблемен достъп и използване на функциите на системата от подателите на данни със сертификати, издадени от доставчиците на удостоверителни услуги в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар.

БНБ отдава голямо значение на качеството на съставяната от нея статистическа информация. В своята дейност БНБ следва принципите, заложи в документа „Обществен ангажимент на ЕЦБ по отношение на европейската статистика“, които се основават на фундаменталните принципи на официалната статистика на ООН. Банката активно участва при съставянето от ЕЦБ и от Евростат на доклади за оценка на качеството, които измерват с конкретни показатели спазването на тези принципи. В края на юни 2018 г. ЕЦБ публикува два доклада за качеството на статистическите данни, които стоят в основата на индикаторите, използвани за нуждите на процедурата при макроикономически дисбаланси. В докладите се анализира качеството на данните за еврозоната, но за първи път в приложенията към тях се включват и показатели за държавите от ЕС извън еврозоната, включително за съставяните от БНБ статистики на платежния баланс, международната инвестиционна позиция и тримесечните финансови сметки. Тези показатели измерват спазването на принципите по отношение на статистическите продукти на централните банки – достъпност и яснота, точност и надеждност и сравнимост и съгласуваност. С публикуването им се осигурява прозрачност и се дава възможност за извършването на сравнителен анализ на качеството на тези статистически продукти за всички централни банки на държавите от ЕС. Като координатор за България БНБ съблюдава и изискванията на Рамката за оценяване на качеството на данните на МВФ, която е част от Специалния стандарт за разпространение на данни Плюс, към който страната е присъединена.

В своята дейност в областта на статистиката БНБ си сътрудничи с НСИ, МФ, национални и чуждестранни статистически служби и централни банки. В началото на юни 2018 г. БНБ взе активно участие в регулярната мисия на експерти от Евростат и ЕЦБ за нотификационните таблици за дефицита/излишъка и дълга на институционален сектор „държавно управление“, домакин на която бе НСИ. В края на юни 2018 г. БНБ бе представена на организираната съвместно от НСИ и Евростат конференция на потребителите на европейска статистическа информация в България под наслов „По-добро сътрудничество, по-добри данни“.

XI. Централен кредитен регистър и Регистър на банковите сметки и сейфове

Централен кредитен регистър

БНБ поддържа информационна система (ИС) за паричните задължения на клиентите към банките, финансовите институции, платежните институции и дружествата за електронни пари, отпускащи кредити по реда на чл. 21 от Закона за платежните услуги и платежните системи (отчетни единици), които извършват дейност на територията на Република България. Наредба № 22 за Централния кредитен регистър (ЦКР) на БНБ регламентира функционирането, подаването и получаването на информация от ЦКР. Регистърът осигурява централизиране и ползване на информацията от отчетните единици, както и ползване на събраната информация за нуждите на БНБ.

Към 30 юни 2018 г. отчетните единици в системата на регистъра бяха общо 210, в това число 27 банки, 180 финансови институции и 3 платежни институции. През първата половина на 2018 г. в ИС на ЦКР бяха включени 6 отчетни единици, а 3 бяха изключени.

Също към 30 юни регистрираните в системата на ЦКР кредити бяха 5552 хил. бр. (при 4991 хил. бр. към края на юни 2017 г.), а балансовата им експозиция възлизаше на 73 383 млн. лв. (69 009 млн. лв. към 30 юни 2017 г.). Броят на подадените в регистъра кредитополучатели към същата дата бе 2415 хил., разпределени, както следва: физически лица – 2251 хил.; юридически лица – 98 хил.; чуждестранни лица – 58 хил.; лица, упражняващи свободни професии или занаятчийска дейност – 8 хиляди.

Към 30 юни 2018 г. при кредитополучателите – физически лица, най-голям бе дялът на тези с остатъчен дълг до 5 хил. лв. – 61.8%, а при юридическите лица преобладаваха кредитополучатели с остатъчен дълг по кредитите между 5 хил. лв. и 50 хил. лв. – 34.2%.

През първото шестмесечие на 2018 г. в ИС на ЦКР банки, финансови институции, платежни институции и държавни органи с право на достъп до регистъра по електронен път са извършили 4309 хил. проверки (в това число 3713 хил. проверки на физически лица и 596 хил. проверки на юридически лица), като средномесечно бяха извършвани 718 хил. проверки.

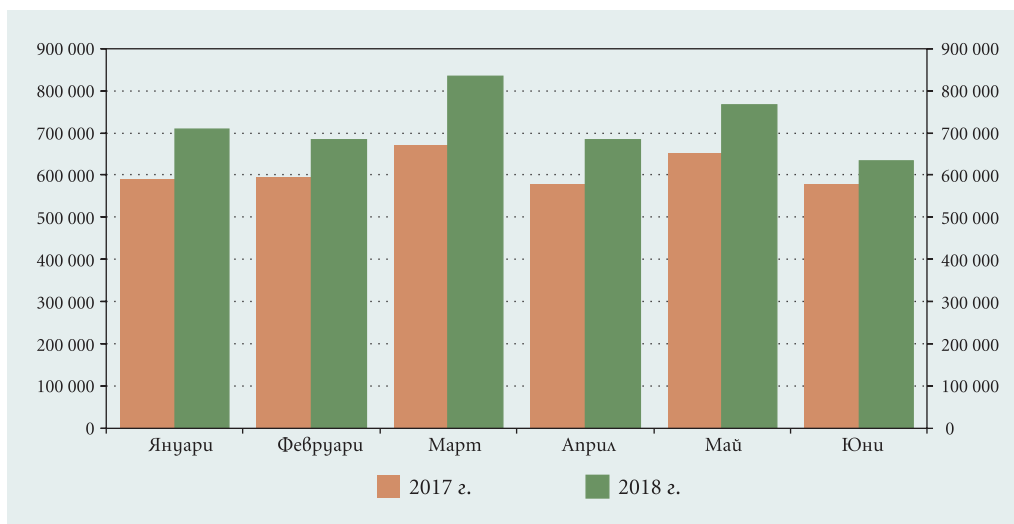
Въз основа на Наредба № 22 за ЦКР Банката предоставя информация за кредитната задължителност на физически (в това число на наследници на починали лица) и юридически лица. Постъпилите в БНБ заявления за издаване на справка за кредитополучател от системата на регистъра от началото на януари до края на юни 2018 г. бяха 7818 бр., от които 7622 бр. бяха подадени от физически лица, а 196 бр. – от юридически лица.

Дейността на ЦКР непрекъснато се усъвършенства съобразно променящите се критерии за развитие на кредитната дейност в национален и в международен аспект. С цел повишаване на качеството и надеждността на данните в регистъра подадената информация постоянно се анализира, а системата на ЦКР текущо се променя и усъвършенства. Информацията, събирана и предоставяна от регистъра, е от съществено значение за оценка на кредитоспособността на кредитополучателите от отчетните

единици, както и за стимулиране на политики и мерки за насърчаване на отговорно кредитиране и предотвратяване на свърхзадлъжнялост. Важен елемент от тази информация е наличието на исторически данни за просрочията по активни и погасени кредити, чрез което се цели намаляване на риска от необслужвани кредити в портфейлите на институциите кредитори, както и запазване на доброто качество на активите в българската финансова система, а също и стабилността на сектора.

Проверки по електронен път от участници в ИС на ЦКР по месеци

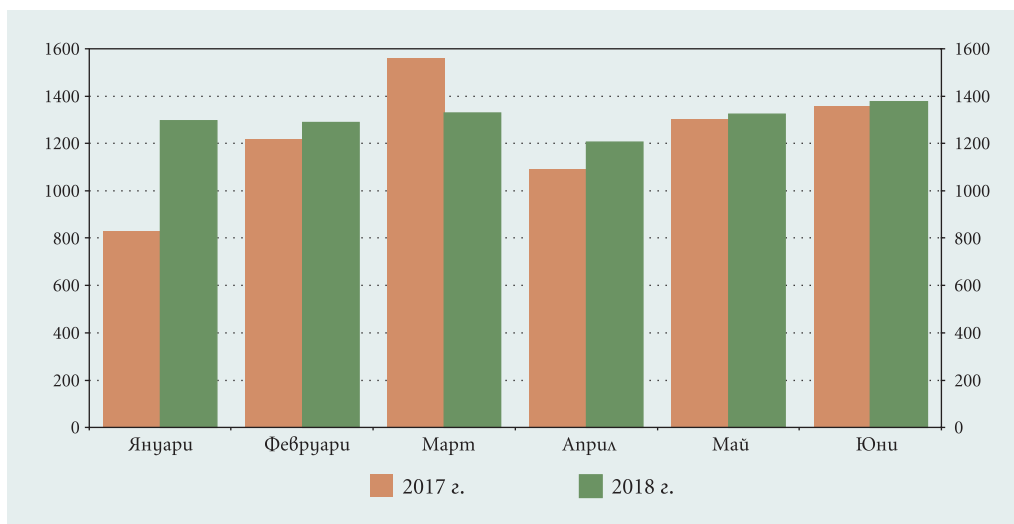
(брой)

Източник: БНБ.

Проверки в ИС на ЦКР въз основа на постъпили заявления по месеци

(брой)

Източник: БНБ.

Централният кредитен регистър е изградил и поддържа добро сътрудничество с другите кредитни регистри в ЕСЦБ, с които успешно осъществява обмен на информация с цел подобряване на технологичните и методологическите аспекти на дейността си, отчитайки най-добрите практики на тези регистри.

В своята дейност ЦКР си сътрудничи със Световната банка (проекта *Doing Business*), с ЕЦБ, МВФ (проучване на тема *Access to and use of financial services*) и други международни организации, като предоставя информация във връзка с подготвяни от тях изследвания, статистически анализи и годишни проучвания.

Регистър на банковите сметки и сейфове

От началото на 2017 г. БНБ поддържа електронна информационна система (ИС) за номерата на банковите сметки, техните титуляри и изпълномощените да се разпореждат със сметките лица, данни за наличие на запори по сметки, както и за лицата, наематели на сейфове в банки и техните пълномощници – Регистър на банковите сметки и сейфове (РБСС). В регистъра информация подават банките и клоновете на чуждестранни банки, извършващи дейност на територията на страната, както и БНБ. С Наредба № 12 на БНБ се регламентират функционирането, обхватът, редът и сроковете за подаване и получаване на информация от РБСС.

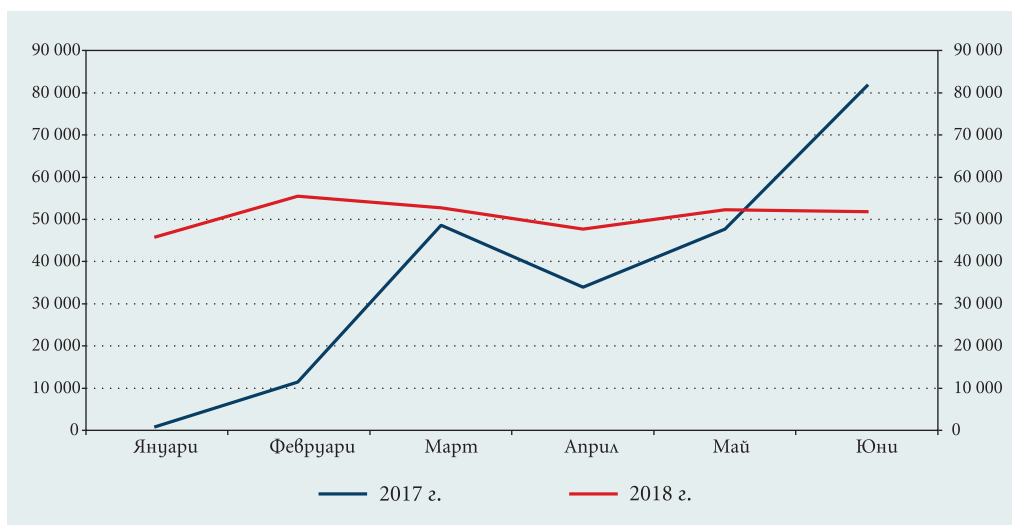
Към 30 юни 2018 г. в РБСС бяха подадени данни за 16.08 млн. банкови сметки (при 16.23 млн. към юни 2017 г.) и за 32.4 хил. договори за наем на банкови сейфове (при 32.5 хил. към юни 2017 г.). Към 30 юни 2018 г. в ИС на РБСС се поддържаха записи за 1.461 млн. бр. новооткрити сметки (при 1.474 млн. бр. към юни 2017 г.), за 1.648 млн. бр. закрити сметки (при 1.936 млн. бр. към юни 2017 г.) и за 209.2 хил. сметки с наложени запори след 1 януари 2018 г.

Съгласно ЗКИ достъп до информация от РБСС във връзка с изпълнение на служебните им задължения имат органите на съдебната власт (съдилища, прокуратура и следствени органи), Главна дирекция „Национална полиция“ и Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“ на Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност“, Националната агенция за приходите, Комисията за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество, Агенция „Митници“, частните и държавните съдебни изпълнители при образувано изпълнително дело и други органи, определени в чл. 56а от ЗКИ. Осигурени са необходимите технически условия за осъществяване на достъп до системата на оправомощените органи и институции по електронен път. Към 30 юни 2018 г. справките, извършени по електронен път, възлизат на 98% от всички справки за първото шестмесечие. За същия период на 2017 г. относителният дял на извършените по електронен път справки в РБСС бе 87.78%.

През първите шест месеца на 2018 г. органите и институциите с право на достъп по реда на чл. 56а, ал. 3 от ЗКИ са извършили в ИС на РБСС общо проверки на 305 180 лица, като средномесечният брой на проверените лица е 50 863.

Въз основа на Наредба № 12 за РБСС Банката предоставя информация за наличие на банкови сметки и сейфове на физически (в това число на наследници на починали лица) и на юридически лица. Постъпилите в БНБ искания за издаване на справки от системата на регистъра от началото на януари до края на юни 2018 г. бяха 1056 бр., от които 1017 бр. бяха подадени от физически лица, а 39 бр. – от юридически лица.

Проверки в ИС на РБСС от органи и институции по чл. 56а, ал. 3 от ЗКИ (брой)

Източник: БНБ.

Деятелността на РБСС непрекъснато се усъвършенства и развива, като се прилагат най-добрите практики в ЕС за изграждане и функциониране на регистри на банкови сметки. Подадените данни в информационната система на регистъра се анализират постоянно, извършват се текущи промени и подобрения в РБСС с цел повишаване на качеството и надеждността на събираната и поддържаната информация.

XII. Фискален агент и депозитар на държавата

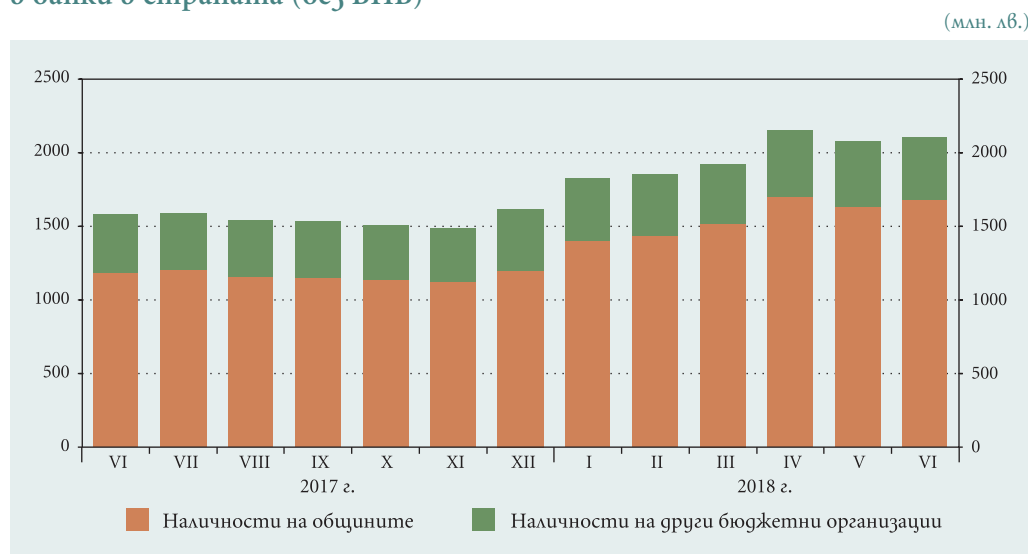
В съответствие със ЗБНБ Банката действа като фискален агент и депозитар на държавата въз основа на сключени договори. За изпълнение на поетите ангажменти БНБ поддържа и непрекъснато усъвършенства изградените за целта системи: Системата за провеждане на аукциони за ДЦК (АДЦК); Електронната система за регистриране и обслужване на търговията с ДЦК (ЕСРОТ); Системата за сепарант на ДЦК (СДЦК); Регистър на особените залози (РОЗ); Автоматизираната система за регистриране и обслужване на външния дълг (АС РОУД) и Системата за информационно обслужване на бюджета и фискалния резерв (ИОБФР).

Събраните през първата половина на 2018 г. приходи от участниците в системите съгласно Тарифата на БНБ за таксите и комисионите за обработка на сделки с ДЦК и от МФ по реда на чл. 43 от ЗБНБ възлизат общо на 942.9 хил. лв. при 1087.8 хил. лв. за същия период на предходната година.

Информационно обслужване

В изпълнение на своите задължения по сключения с МФ Договор за услугите, свързани с информационното обслужване на държавния бюджет, през отчетния период БНБ изготви общо 485 обобщени типови справки за операциите и наличностите по сметките на бюджетните организации в БНБ и в другите банки в страната чрез изградената за целта система ИОБФР. Според обобщените данни в нея общият размер на бюджетните наличности (в това число на общините) към 30 юни 2018 г. е 11 552.4 млн. лв.⁸⁵, което е с 13.6% по-малко от размера им към 30 юни 2017 г. Към края на първото шестмесечие на 2018 г. 81.8% (9449.5 млн. лв.) от посочените наличности бяха по сметки в БНБ, а останалата част – в 18 търговски банки в страната.

Наличности по сметки на бюджетните организации в банки в страната (без БНБ)

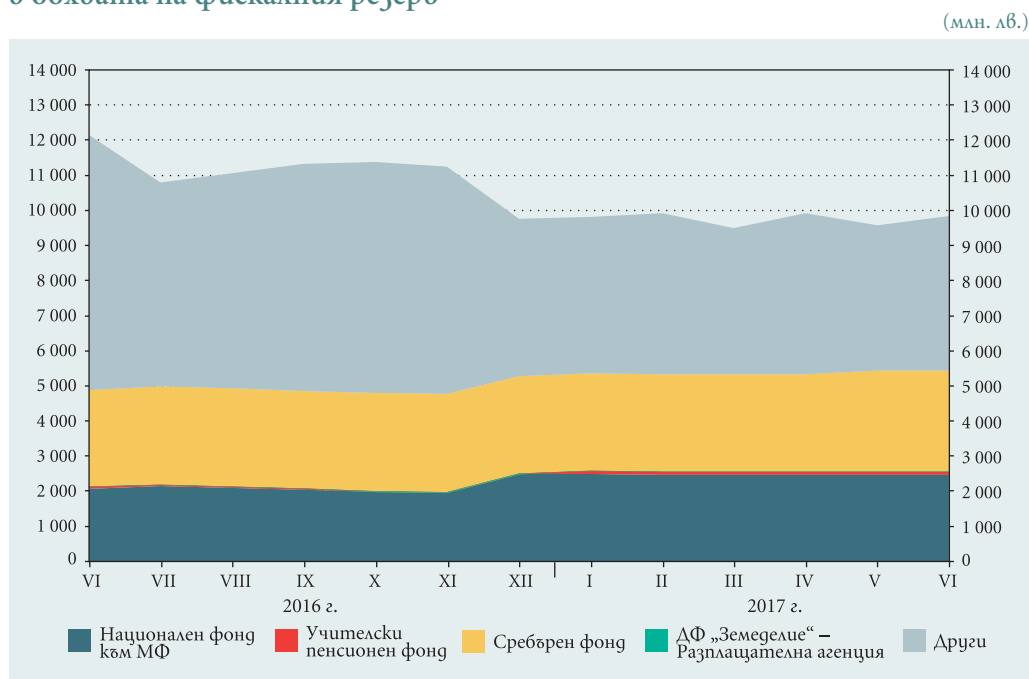
Източник: БНБ.

⁸⁵ Наличностите по валутните сметки са преизчислени в левове по официалния курс на БНБ за съответната валута, валиден за 30 юни 2018 г.

В сравнение с 30 юни 2017 г. наличностите по сметките на бюджетните организации извън БНБ нараснаха с 32.9%, като 77% от тези наличности бяха отчетени от 5 банки.

Около 85.0% от общия размер на бюджетните наличности в БНБ и в други банки в страната се включват във фискалния резерв⁸⁶ и формират неговата ликвидна част, която към 30 юни 2018 г. възлезе на 9846.9 млн. лв. От тях 5467.9 млн. лв. бяха средства със специално предназначение, обособени в специализирани фондове: Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система (така наречения Сребърен фонд), Националния фонд към МФ, Държавен фонд „Земеделие“ – Разплащателна агенция, и Учителския пенсионен фонд.

Структура на наличностите по банковите сметки, включени в обхвата на фискалния резерв

Източник: БНБ.

В съответствие с действащите съвместни указания на министъра на финансите и управителя на БНБ Банката ежедневно наблюдава от името на МФ размера на обезпечението, осигурено от банките съгласно Закона за публичните финанси, като го сравнява с отчетените от тях чрез ИОБФР наличности.

Като част от агентските си функции БНБ поддържа в АС РОУД актуална информация за определените от МФ външни финансови задължения на българското правителство, по които БНБ е агент по изчисленията и плащанията⁸⁷. Въз основа на нея и след потвърждение от МФ през отчетния период бяха извършени плащания на обща стойност 171.1 млн. евро, в това число 35.8 млн. евро погашения по главници и 135.3 млн. евро по лихви. Регистрираните в АС РОУД задължения към 30 юни 2018 г. са деноминирани в евро и възлизат общо на 7838.8 млн. евро.

⁸⁶ Съгласно § 1, т. 41 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси фискалният резерв е показател, който включва както салдата по всички банкови сметки на бюджетните организации, без тези на общините и техните разпоредители с бюджет, така и други активи и вземания от фондове на ЕС.

⁸⁷ Съгласно сключения между БНБ и МФ Договор за агентство по държавни дългове.

Обслужване на търговията с ДЦК

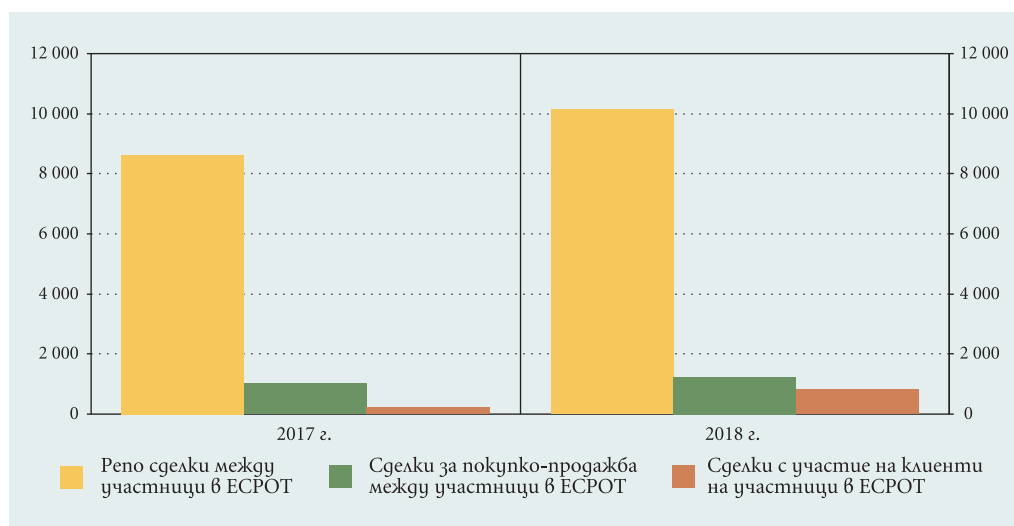
В съответствие с емисионната политика на МФ през първото полугодие на 2018 г. чрез АДЦК беше организиран и проведен 1 аукцион за продажба на ДЦК, деноминирани в левове. На него беше предложена 25-годишна емисия с лихвен процент 2% годишно.

Съвкупната номинална стойност на предложените за продажба ДЦК беше 100 млн. лв. Общият обем на допуснатите до участие в аукциона поръчки беше 139.9 млн. лв. при среднопретеглена годишна доходност 2.98%. Над половината от тези поръчки бяха за сметка на небанкови институции – 70.7 млн. лв., спрямо 69.2 млн. лв. за сметка на банки. Съгласно взетото от МФ решение всички постъпили поръчки бяха отхвърлени.

Въз основа на данните от ЕСРОТ през отчетния период бяха извършени плащания от името и за сметка на емитента по настъпили корпоративни събития на обща стойност 1175.1 млн. лв.⁸⁸, или с 255.1 млн. лв. (27.7%) повече спрямо същия период на 2017 г. В резултат на провежданата от МФ емисионна политика общият обем по номинална стойност на търгуемите 24 броя емисии ДЦК в обращение към 30 юни 2018 г. е 5647.3 млн. лв.⁸⁹, което е с 11% по-малко спрямо 30 юни 2017 г. Запази се валутната структура на емисиите, като традиционно с най-голям относителен дял са ДЦК, деноминирани в левове, с плащане в левове (72.8%), следвани от деноминирани в евро с плащане в евро (26.6%) и ДЦК, деноминирани в евро и в долари с плащане в левове (0.6%). По отношение на матуриретната структура не настъпи промяна в сравнение с края на юни 2017 г., като в обращение са средносрочни и дългосрочни емисии ДЦК в съотношение 19.7% към 80.3%.

Обем на видовете сделки с търгуеми ДЦК през първото шестмесечие

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През първото шестмесечие на 2018 г. общият обем на регистрираните в ЕСРОТ сделки с ДЦК по номинална стойност възлезе на 12 233.5 млн. лв.,

⁸⁸ Левовата равностойност на плащанията по ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по официалния курс на БНБ за съответната валута, валиден за деня на плащането.

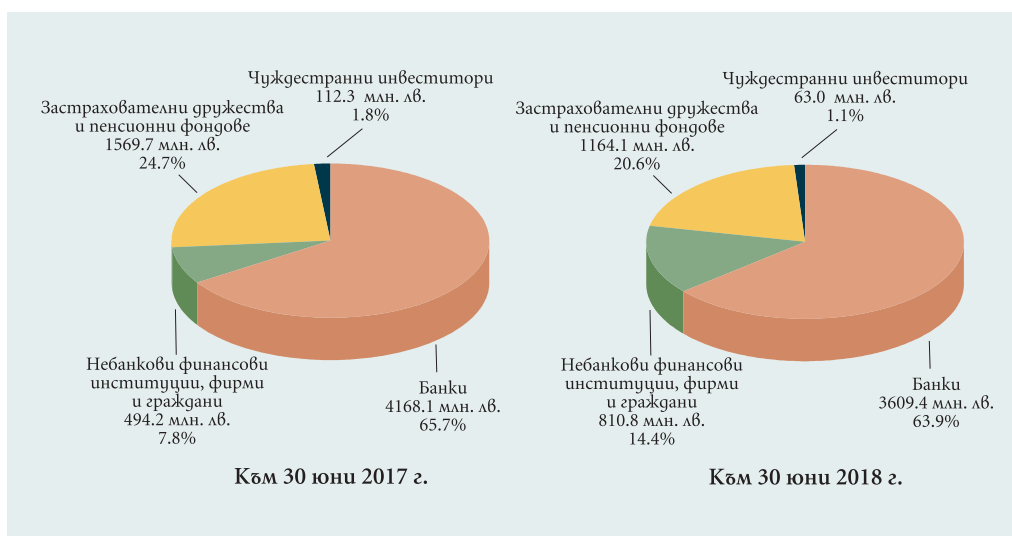
⁸⁹ Левовата равностойност на ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс, валиден за 30 юни 2018 г., като общият обем е намален с размера на снетите от регистъра/сметките на МФ по нареждане на титуляря ДЦК, преминали в разпореждане на министъра на финансите на основание на чл. 152, ал. 9 от Закона за публичните финанси.

което представлява увеличение с 24% спрямо същия период на 2017 г. Най-голям остава дялът на репо сделките (83%), сред които преобладаваха сключените за срок от четири до седем дни (50.5%), предимно с левови емисии ДЦК. Обемът на регистрираните сделки за покупко-продажба е 1254.7 млн. лв. От тях 658.4 млн. лв. са между участници в ЕСРОТ, 596.3 млн. лв. са между участниците и клиенти, а 826 млн. лв. са сделки само между клиенти на участниците в ЕСРОТ⁹⁰.

В резултат на засилената активност при търговията с ДЦК коефициентът на ликвидност⁹¹ на вторичния пазар за полугодieto нарасна до 2.1 при 1.6 за първото шестмесечие на 2017 г. В рамките на този период участниците в ЕСРОТ нямаха затруднения и осигуряваха своевременно необходимите ценни книжа и парични средства в левове и в евро за извършване на сетълмента по сделките с ДЦК с доставка срещу плащане (*DvP*), като осредненият за шестмесечieto коефициент на сетълмент⁹² е 100%.

През полугодieto в ЕСРОТ са регистрирани операции по блокиране и деблокиране на ДЦК, емитирани на вътрешния пазар във връзка с учредени особени залози върху ДЦК за обезпечаване на налични парични средства по сметки на бюджетни организации в банките съгласно Закона за публичните финанси и по реда на Закона за особени залози, с общ обем 4192.4 млн. лв. (при 1329 млн. лв. за същия период на 2017 г.).

Държатели на емитирани на вътрешния пазар ДЦК

Забележки: Левовата равностойност на ДЦК, деноминирани във валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс, валиден за последния работен ден на съответния период.

По данни на БНБ и на участниците в ЕСРОТ.

Източник: БНБ.

Поради намаляването на ДЦК в обращение, емитирани от правителството на вътрешния пазар, в края на полугодieto в сравнение със същия период на 2017 г. намаляват инвестициите в ДЦК в портфейлите на

⁹⁰ В ЕСРОТ не се регистрират сделки, сключени между клиенти на един и същи участник в системата.

⁹¹ Коефициентът на ликвидност е съотношението между обема на сключените сделки с ДЦК на вторичния пазар през съответния период и размера на ДЦК в обращение към края на същия период.

⁹² Коефициентът на сетълмент е процентното съотношение на броя на сделките, за които е извършен сетълмент на определената дата, и общия брой сделки за отчетния период, за които е следвало да се извършат регистрация и сетълмент в системата.

почти всички категории държатели. В резултат на това към 30 юни 2018 г. настъпи промяна в експозициите на отделните категории държатели на ДЦК, както следва: банки – 64%, застрахователни дружества и пенсионни фондове – 21%, небанкови финансови институции, фирми и граждани – 14%, чуждестранни инвеститори – 1% (при съответно 65%, 25%, 8% и 2% към 30 юни 2017 г.).

Коефициентът на наличност⁹³ на ЕСРОТ през периода е 100%, като не са прилагани мерки, предвидени в действащите правила за взаимодействие между системите в БНБ при извънредни ситуации.

Съгласно разпоредбите на Наредба № 31 на БНБ за сетълмент на ДЦК към 30 юни 2018 г. в СДЦК се водеха общо 1033 сметки за ДЦК, от които 24 – на емитента (МФ), 416 – отчитащи собствения портфейл от ДЦК на участниците, 251 – с наложена тежест, както и 342 сметки, отчитащи ДЦК, собственост общо на клиенти на участниците. Общият размер по номинална стойност на ДЦК, регистрирани по тези сметки, съответства на общия размер на търгуемите ДЦК в обращение – 5647.3 млн. лв.⁹⁴

Развитие на системите

През отчетния период продължи работата по втория етап от проекта за модернизация на АДЦК, включващ проектиране и разработка на новата версия на системата в съответствие с потвърдените от МФ бизнес изисквания, както и провеждане на съгласуваните с емитента тестови аукциони с оглед проверка функционалността на АДЦК, обхващаща 15 бр. операции по управление на дълга.

Във връзка с допускането на ДЦК за търговия на регулиран пазар и в съответствие с одобренията от министъра на финансите и управителя на БНБ „Правила за допускане до търговия на ДЦК на регулиран пазар, организиран от „Българска фондова борса-София“ АД, и приключване на сделки с тях в БНБ, банки – участници в ЕСРОТ, и други банки поддепозитари на ДЦК, и „Централен депозитар“ АД“ през февруари „Централен депозитар“ АД беше допуснат като участник в ЕСРОТ по реда на чл. 3, ал. 1, т. 5 от Наредба № 5 на МФ и БНБ за реда и условията за придобиване, изплащане и търговия с държавни ценни книжа. Това дава възможност за приключване в ЦД АД на сделки с ДЦК, сключени на БФБ-София АД между инвестиционни посредници – борсови членове, които не са участници в ЕСРОТ и не са клиенти на поддепозитарите на ДЦК.

⁹³ Коефициентът на наличност представлява съотношението на броя часове, през които системата реално е работила, и броя часове, през които тя според графика е трябвало да работи.

⁹⁴ Левовата равностойност на ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс, валиден за 30 юни 2018 г.

XIII. Изследователска дейност

Икономическите изследвания, анализът на процесите в българската икономика и макроикономическите прогнози, изготвяни в БНБ, подпомагат ръководството на Банката при вземането на решения, както и при формирането на позиции по въпросите на икономическата политика. Специализираните изследвания, провеждани в съответствие с Плана за изследователската дейност на БНБ за 2017–2018 г., подпомагат функционирането на Банката, като предлагат анализи на конкретни икономически процеси и проблеми и допринасят за усъвършенстване на наличния инструментариум за прогнозиране и моделиране.

В изпълнение на Плана за изследователската дейност през първата половина на 2018 г. се работеше по теми, свързани с анализ на механизмите за определяне на разходите за труд в предприятията от нефинансовия сектор, факторите, определящи динамиката на инвестициите, функционирането на трансмисионния механизъм, връзката между финансов и бизнес цикъл, конструиране на индикатор за несигурност за България, както и оценки на потенциални несъответствия между търсенето и предлагането на труд. Завършените изследвания по Плана за изследователската дейност на БНБ се описват в технически доклади и се представят на семинари, организирани от Банката, в които участват експерти в съответната област от други институции, научни и неправителствени организации. Продължи усъвършенстването на базисния макроиконометричен прогностичен модел, разработен с цел подобряване на макроикономическите прогнози, изготвяни в БНБ.

Чрез своята изследователска поредица „Дискусионни материали“ и през първата половина на 2018 г. БНБ продължи да съдейства за развитието на изследователския потенциал на българската икономическа наука и практика в сферата на макроикономиката и във финансовата област. През полугодieto Издателският съвет на БНБ разгледа четири разработки, които впоследствие бяха публикувани, а именно: *Constructing an Uncertainty Indicator for Bulgaria* от Евгени Иванов; *Determinants of Investment in Bulgaria* от Евгени Иванов, Нели Иванова, Даниел Касабов и Кристина Карагьозова; *How Do Firms Adjust to Rises in the Minimum Wage? Survey Evidence from Central and Eastern Europe* от Katalin Bodnár, Ludmila Fadejeva, Stefania Iordache, Liina Malk, Jurga Pesliakaite, Nataša Todorovic Jemec, Peter Tóth, Robert Wyszynski и Десислава Паскалева; *Cost- and Price-setting Drivers in Bulgaria in the Period 2009–2013, WDN Survey Evidence* от Даниел Касабов и Десислава Паскалева.

Тримесечното издание на БНБ „Икономически преглед“ представя информация и прогнози за развитието на икономиката на България и анализ на динамиката на потоците по платежния баланс, паричните агрегати, връзката им с развитието на реалната икономика и влиянието им върху ценовата стабилност. Процесите и тенденциите в международната конюнктура също са представени в изданието, тъй като българската икономика е под прякото им въздействие. Изданието предлага и количествени оценки за очакваното краткосрочно развитие на набор от основни макроикономически показатели. В специални акценти и тематични изследвания публикацията представя резултати от аналитичната дейност на БНБ по конкретни икономически проблеми.

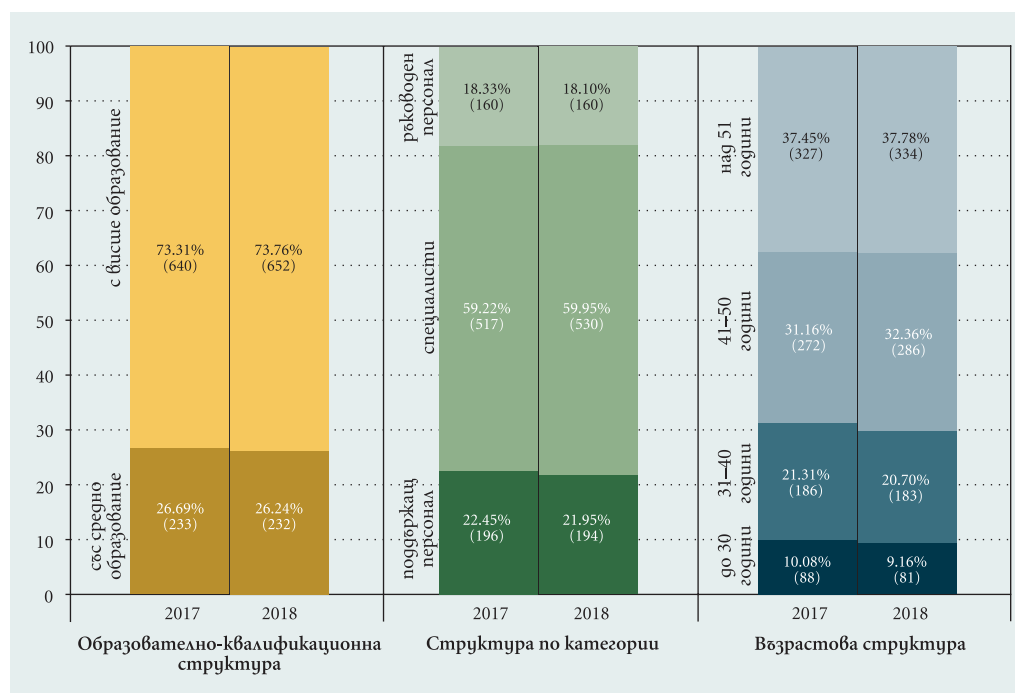
XIV. Управление на човешките ресурси

Поддържането и развитието на конкурентна система за управление на човешките ресурси продължи да бъде сред водещите политики на Банката през 2018 г. Сред основните приоритети бяха осигуряването на благоприятна работна и социална среда, привличането на подходящи кандидати за работа и задържането на квалифицираните служители посредством насърчаване на тяхното професионално и кариерно развитие.

През отчетния период в някои дейности по управление на човешките ресурси настъпиха промени във връзка с прилагането на новото законодателство по защита на личните данни и по противодействие на корупцията. В съответствие с нормативните промени бяха допълнени и актуализирани приложимите вътрешни актове и бяха оптимизирани процесите по обработване на лични данни на служителите и на кандидатите за работа в БНБ. Бяха направени и съответните изменения във вътрешната уредба, свързана с предотвратяването и установяването на конфликт на интереси.

Структура на персонала към 30 юни на съответната година

(процент, брой)

Източник: БНБ.

През първото шестмесечие на 2018 г. числеността на персонала се увеличи в сравнение със същия период на 2017 г. В края на юни общият брой на служителите беше 884 (при 873 в края на юни 2017 г.). Запази се тенденцията текучеството на персонала да се понижава – броят на напусналите беше 30 при 34 за същия период на миналата година. През разглеждания период се пенсионираха 5 служители (при 8 за първото шестмесечие на 2017 г.). Назначени бяха 34 нови служители (при 45 за същия период на 2017 г.).

В образователно-квалификационната структура на персонала не настъпиха съществени промени. Делът на служителите с висше образование

достигна приблизително 74%. Към 30 юни 2018 г. в БНБ работят 25 служители с образователната и научна степен „доктор“.

Структурата на персонала по категории през първото полугодие на 2018 г. не се промени съществено спрямо същия период на 2017 г., като най-голям остава дялът на служителите от групата „специалисти“ (близо 60%), следван съответно от групите „поддържащ персонал“ (близо 22%) и „ръководен персонал“ (около 18%).

Възрастовата структура се промени незначително в сравнение с първото полугодие на 2017 г. Дялът на служителите до 30-годишна възраст, както и на служителите в групата 31–40 години намаля приблизително с по 1% спрямо юни 2017 г., а дялът на служителите в групата 41–50 години се увеличи с 1.2%. Броят на служителите в групата над 51 години остава почти без промяна. В края на полугодията непроменено остава разпределението на персонала по пол – 64% от общия брой на служителите са жени и 36% са мъже.

За да се осигурява възможност за повишаване на професионалните знания и умения на работещите в БНБ и обмяната на опит между различните структурни звена, бяха прилагани различни форми на мобилност на служителите, като 16 служители преминаха на работа в други структурни звена. По договори за краткосрочно назначение в институции на ЕС работиха 2 служители.

Политиката на БНБ по динамиката на трудовите възнаграждения обвързва трудовото възнаграждение с постигнатите резултати при отчитане на приноса на всеки служител за изпълнение на целите и задачите на организацията.

Годишната програма за обучение и професионална квалификация предоставя широк кръг възможности за участие в разнообразни форми на обучение и специализация – дистанционно обучение, професионални курсове и семинари в страната и в чужбина, курсове по чужди езици, по информационни технологии, обучение във връзка с изпълнение на специфични задължения и други.

Новопостъпилите служители участваха във въвеждащо обучение, целящо запознаване с корпоративната култура на БНБ, с актуалните задачи и предизвикателства пред Банката, с вътрешните правила и общите административни процедури.

В университетски програми за повишаване на образованието без откъсване от работа участваха 13 служители – четирима за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, двама за образователно-квалификационната степен „магистър“ и седем за „бакалавър“. Четирима служители на БНБ участваха в две дистанционни програми за обучение и сертифициране, свързани с управление на резервите и информационната сигурност.

Служители на Банката участваха в множество специализирани курсове и семинари, предлагани от централните банки от ЕСЦБ, международни финансови институции и центрове за обучение. Сред темите се открояваха банков надзор, финансова стабилност и макропруденциална политика, парична политика и финансово програмиране, управление на паричното обращение, платежни и сетълмент системи, финансови пазари, управление на активи и пазарни операции, моделиране и прогнозиране, счетоводство, одит и вътрешен контрол и други. Осъществено бе и обучение в по-широк тематичен спектър, обхващащ например развитие на способностите за управление на конфликти, ефективни комуникационни и презентационни умения, успешно водене на преговори и други.

Продължи участието на служители на Банката в специализирани курсове, семинари и работни срещи, свързани с работата на комитетите и работните групи към ЕСЦБ и европейските надзорни органи.

Служители в БНБ участваха и в специализирани курсове и семинари в страната – в сферата на прилагането на международните стандарти за финансово отчитане; киберсигурността, облигационното, търговското и гражданското право; процедурите по обществени поръчки; актуалните моменти в социалното и здравното осигуряване и трудовите правоотношения; защитата на личните данни и други.

През първото полугодие служители на БНБ участваха в курсове по английски, немски и френски език.

В съответствие с изискванията на нормативни и вътрешни актове бяха създадени условия за участие в професионални обучения, необходими за изпълнение на специфични служебни задължения. През отчетния период бяха планирани и предприети редица превантивни мерки и бяха извършени дейности, които включваха провеждане на инструктажи и обучения по безопасност и здраве при работа с цел създаване и поддържане на благоприятни условия на труд за безопасно изпълнение на трудовите задължения.

БНБ продължи да предоставя възможности за кариерно развитие, да насърчава студентите да придобиват задълбочена академична подготовка и да извършват научноизследователска дейност. За участие в ежегодната стипендиантска програма, насочена към магистри и докторанти, документи подадоха общо 30 кандидати, от тях 10 докторанти и 20 студенти, обучаващи се за придобиване на образователно-квалификационната степен „магистър“. След проведен конкурс бяха присъдени две стипендии на студенти магистри. През март 2018 г. Банката участва в ежегодния форум за студенти и млади специалисти „Национални дни на кариерата“, където бяха представени програмите на БНБ за кариерно развитие – за стажанти, стипендианти, гост-изследователи, както и процесите за подбор на служители и условията на работа.

XV. Вътрешен одит на БНБ

През периода януари – юни 2018 г. бяха извършени пет одитни ангажмента – четири съгласно утвърдения от УС на БНБ годишен план за дейността на дирекция „Вътрешен одит“ и един от програмата на Комитета на вътрешните одитори към ЕСЦБ.

Целта на одитите беше да се предостави увереност за адекватността и ефективността на контрола, корпоративното управление и управлението на рисковете, присъщи на съответните дейности, за да се гарантират:

- ефективното постигане на целите и задачите;
- надеждността и целостта на финансовата и оперативната информация;
- ефективността и ефикасността на оперативните дейности и програми;
- опазването на активите;
- съответствието със закони, подзаконови и вътрешни актове, политики, процедури и договори.

Одитни ангажменти съгласно годишния план за дейността на дирекция „Вътрешен одит“

Функции на БНБ	Извършени одитни ангажменти
Надзор и финансова стабилност	Адекватност и ефективност на управлението на риска, контрола и управлението на дейността, извършвана от дирекция „Преструктуриране на кредитни институции“
Платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа	Адекватност и ефективност на процесите по управление на риска, контрола и управлението на задължителните минимални резерви, които банките поддържат при БНБ
Вътрешноведомствени услуги	Банкова сигурност и защита на класифицираната информация с фокус „банкова сигурност“
Процес на проследяване на резултатите	Проследяване на изпълнението на препоръките от предходни одити по плана за дейността на дирекция „Вътрешен одит“

Източник: БНБ.

Беше извършено проследяване на изпълнението на препоръките от предходни одити на местно ниво от програмата на Комитета на вътрешните одитори към ЕСЦБ.

През първото полугодие на 2018 г. главният одитор организираше и координираше дейността на дирекция „Вътрешен одит“ с тази на външния одитор и на проверяващия екип от Сметната палата на Република България.

XVI. Изпълнение на бюджета на БНБ за първото шестмесечие на 2018 г.

Бюджетът на Българската народна банка за 2018 г. е приет от Управителния съвет на Банката с Решение № 173 от 30 ноември 2017 г.

Съгласно приетите от Управителния съвет „Вътрешни правила за изготвяне, изпълнение и отчитане на бюджета на БНБ“ отчетът за изпълнението на бюджета на Банката е изготвен в два раздела: „Разходи за издръжка на БНБ“ и „Инвестиционна програма“.

I. Разходи за издръжка на БНБ

За осъществяване на дейността си и за издръжка през първото шестмесечие на 2018 г. Българската народна банка е изразходвала средства в размер на 46 267 хил. лв., което представлява 44.9% от утвърдения годишен бюджет.

За издръжка на паричното обращение са извършени разходи в размер на 14 421 хил. лв., което представлява 53.0% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 31.2% от всички разходи за издръжка на Банката през отчетния период. В рамките на тези разходи най-съществен дял имат разходите за отсичане на нови монети – 9242 хил. лв., от които 9001 хил. лв. за разменни монети. Разходите за отсичане на възпоменателни монети възлизат на 241 хил. лв. и са във връзка с изпълнението на приетата от УС на БНБ програма за емитиране на възпоменателни монети. За производство на нови банкноти са изразходвани 4891 хил. лв. Разходите за консумативи, свързани с обработката на банкноти и монети, са в размер на 72 хил. лв. За наеми на помещенията, ползвани от Банката във връзка с извършване на емисионно-касова дейност в сгради на Община Пловдив, „Дружество за касови услуги“ АД и „Монетен двор“ ЕАД, са изплатени средства в размер на 145 хил. лв., а разходите за резервни части и ремонт на машините, използвани за обработката на банкнотите и монетите, са 70 хил. лв. Извършените разходи за проектиране на нови емисии банкноти и монети възлизат на 1000 лв.

За материали, услуги и амортизация са изразходвани общо 13 404 хил. лв., което представлява 35.9% от годишния бюджет по този показател и 28.9% от всички разходи за издръжка на Банката през първото полугодие. Разходите за материали са в размер на 340 хил. лв., или 28.0% от утвърдените средства по показателя и 0.7% от общата сума на разходите за издръжка. Най-голям дял в тази група имат разходите за горива и резервни части за специализирания автомобилен транспорт, които са на стойност 129 хил. лв., и разходите за канцеларски материали – 86 хил. лв.

Изразходваните средства за външни услуги възлизат на 7740 хил. лв., което представлява 35.5% от годишния бюджет по показателя и 16.7% от всички разходи за издръжка на Банката през отчетния период. Най-съществен дял в тази група заемат разходите за абонаментни такси за поддръжка на софтуерните продукти в размер на 1747 хил. лв., разходите по договори за охрана и противопожарен контрол на стойност 1026 хил. лв., както и разходите за данък сгради, такса за битови отпадъци и други видове такси в размер на 900 хил. лв. Изплатените такси за абонаментно поддържане на техника възлизат на 886 хил. лв. Разходите за системите „Блумбърг“,

„Ройтерс“, интернет и други системи са на стойност 557 хил. лв., за ползване на задължителните модули в ТАРГЕТ2 – 539 хил. лв. За ремонт на основни сгради през отчетния период са изразходвани 434 хил. лв. Разходите за електроенергия възлизат на 379 хил. лв. За пощенски и телефонни услуги са изплатени 271 хил. лв., като тенденцията е за оптимизиране и модернизиране на гласовите услуги в БНБ. Разходите за абонаментните такси за „БОРИКА“ АД са в размер на 264 хил. лв. За такси по съдебни дела и други правни услуги са изплатени 196 хил. лв. За топлинна енергия и вода са извършени разходи в размер на 137 хил. лв. За външни услуги за автомобилите на БНБ (горива, ремонтни работи и вложени резервни части) са изразходвани 120 хил. лв. Средствата за наеми на паркоместа и гаражно помещение за товарни автомобили възлизат на 63 хил. лв. За банкова и икономическа периодика и за преводи на икономически издания са изплатени 54 хил. лв. През първото шестмесечие са направени разходи за застраховка на сградите и имуществото в размер на 51 хил. лв. Извършени са разходи за охрана на труда и специализирано работно облекло на стойност 50 хил. лв.

Разходите за амортизация за първото шестмесечие на 2018 г. възлизат на 5324 хил. лв., или 37.2% от годишния им размер, а относителният им дял е 11.5% от общите разходи за издръжка на БНБ за отчетния период.

Разходите за персонал, социално и здравно осигуряване на служителите възлизат на 15 173 хил. лв., което представлява 51.3% от утвърдения бюджет по този показател и 32.8% от общия размер на разходите за издръжка за отчетния период. В тези разходи, спазвайки изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица“, Банката е отразила по бюджета си настоящата стойност на задълженията си към персонала за пенсиониране, както и за неизползван платен годишен отпуск, общо в размер на 2145 хил. лв.

Разходите за социална дейност възлизат на 1551 хил. лв., което е 65.9% от годишния бюджет по този показател и 3.4% от издръжката на Банката за периода.

За други административни разходи (командировки в страната и чужбина, обучение и разходи за представителни цели) са изразходвани 414 хил. лв., което е 19.3% от предвидените средства по този показател и 0.9% от всички разходи за издръжка на БНБ. За командировките в страната са изразходвани 30 хил. лв. във връзка с логистиката на паричните средства в касовите подразделения на Банката и за извършване на проверки в тези структурни звена. Разходите за командировки в чужбина, несвързани с участието в ЕСЦБ и други органи на ЕС, са 110 хил. лв. В изпълнение на годишната програма за повишаване на образованието и професионалната квалификация служителите на Банката са участвали и в програми за дистанционно обучение, професионални курсове и семинари, организирани от водещи централни банки в Европа, международни финансови институции и международни центрове за обучение, като изразходваните през първото шестмесечие средства за обучение възлизат на 257 хил. лв. За покриване на разходите, свързани с представителни и протоколни цели, Банката е изразходвала 17 хил. лв.

Във връзка с участието в ЕСЦБ извършените разходи възлизат на 1304 хил. лв., или 30.0% от годишния бюджет по този показател и 2.8% от общия размер на разходите за издръжка на Банката. За годишна вноска в бюджета на Европейския банков орган са платени 901 хил. лв. Представителите на БНБ са участвали в заседанията на комитетите и работните групи на ЕСЦБ и други органи на ЕС, като разходите за командировки възлизат на 332 хил. лв., а за обучение на служители са изразходвани 22 хил. лв.

II. Инвестиционна програма на БНБ

Разходите за изпълнението на инвестиционната програма на Банката през отчетния период са в размер на 514 хил. лв., което е 2.1% от средствата, утвърдени в бюджета по този показател за годината. Планираните средства по инвестиционната програма на Банката са свързани с процедури за провеждане на обществени поръчки, някои от които са в процес на подготовка или провеждане, поради което значителна част от тях не са използвани към края на отчетния период.

През първото шестмесечие са изразходвани средства за финансиране на ново строителство, реконструкция и модернизация в размер на 72 хил. лв., което е 1.0% от средствата, утвърдени в бюджета по този показател за годината, и 14.0% от общия размер на инвестициите за периода. В рамките на отчетния период приключиха дейностите по проектирането на фаза „Технически проект“ на „Касов център“ на БНБ в Пловдив и консултантската дейност по оценка на съответствието на изработените технически проекти. Изплатените средства са за проектиране, за съгласуваност между техническите проекти и за оценка на съответствието им, както и за други такси.

Инвестициите за придобиване на машини, съоръжения, транспортни средства и друго оборудване през първите шест месеца възлизат на 68 хил. лв., което представлява 1.3% от утвърдените средства по показателя за годината и 13.2% от общия размер на инвестициите за периода. Средствата са изразходвани за разширение и обновяване на системите за сигурност, за доставено офис оборудване, както и друго оборудване и обзавеждане на работни места.

За изпълнение на инвестиционната програма на Банката в частта „Информационни системи“ са изразходвани 374 хил. лв., което представлява 3.0% от предвидените средства в годишния бюджет и 72.8% от всички инвестиционни разходи за отчетния период. Разходите по показателя са свързани преди всичко с развитието на информационните и комуникационните технологии в БНБ с цел осигуряване на модерна технологична инфраструктура. Разходите за софтуер възлизат на 338 хил. лв., като средствата са изплатени за разработване на нови информационни системи и за актуализиране на съществуващите системи. Разходите за хардуер са в размер на 36 хил. лв., а средствата са използвани за закупуване на принтери, скенери, мултифункционални устройства, както и за проектиране на структурна кабелна система.

Изпълнение на бюджета на БНБ към 30 юни 2018 г.

Показатели	Отчет 30 юни 2018 г. (хил. лв.)	Бюджет 2018 г. (хил. лв.)	Изпълнение (%)
Раздел I. Разходи за издръжка на БНБ	46 267	102 937	44.9
Разходи, свързани с издръжката на паричното обращение	14 421	27 195	53.0
Разходи за материали, услуги и амортизация	13 404	37 334	35.9
Разходи за персонал	15 173	29 563	51.3
Разходи за социална дейност	1 551	2 355	65.9
Други административни разходи	414	2 142	19.3
Разходи, свързани с участието на БНБ в ЕСЦБ	1304	4 348	30.0
Раздел II. Инвестиционна програма	514	24 550	2.1
Финансиране на ново строителство, реконструкция и модернизация	72	6 880	1.0
Придобиване на машини, съоръжения, транспортни средства и друго оборудване	68	5325	1.3
Информационни системи на БНБ	374	12 341	3.0
Инвестиции, свързани с участието на БНБ в ЕСЦБ	0	4	0.0

Източник: БНБ.

XVII. Консолидиран финансов отчет на БНБ към 30 юни 2018 г. (неодитиран)

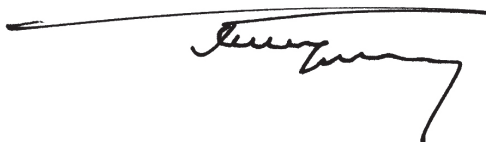
Изложение за отговорностите на Управителния съвет на Българската народна банка _____	104
Консолидиран отчет за всеобхватния доход за периода, завършващ на 30 юни 2018 г. (неодитиран) _____	105
Консолидиран отчет за финансовото състояние към 30 юни 2018 г. (неодитиран) _____	106
Консолидиран отчет за паричните потоци за периода, завършващ на 30 юни 2018 г. (неодитиран) _____	107
Консолидиран отчет за промените в собствения капитал за периода, завършващ на 30 юни 2018 г. (неодитиран) _____	108
Приложения към консолидирания финансов отчет _____	109

Изложение за отговорностите на Управителния съвет на Българската народна банка

Управителният съвет носи отговорност за изготвянето и приемането на финансов отчет, представящ финансовото състояние на Банката и резултатите от дейността ѝ за периода.

Финансовият отчет на Българската народна банка, одобрен от Управителния ѝ съвет, е изготвен в съответствие с изискванията на Международните стандарти за финансово отчитане, приети от Европейската комисия.

Управителният съвет на БНБ носи отговорност за воденето на точни регистри, които достоверно и по всяко време да отразяват финансовото състояние на Банката. Той носи обща отговорност за предприемането на мерки за опазване активите на БНБ, за предотвратяването или разкриването на злоупотреби или други нередности.

Димитър Радев
Управител
на Българската народна банка

Консолидиран отчет за всеобхватния доход за периода, завършващ на 30 юни 2018 г. (неодитиран)

(хил. лв.)

	Приложения	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
Приходи от лихви	7	132 241	171 657
Разходи за лихви	7	(33 660)	(33 665)
Нетни приходи от лихви		98 581	137 992
Приходи от такси и комисиони		4 323	4 091
Разходи за такси и комисиони		(1 997)	(2 323)
Нетни приходи от такси и комисиони		2 326	1 768
Нетни загуби/(печалби) от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	8	(153 141)	(250 337)
Други оперативни приходи	9	19 595	23 192
Общо приходи от дейността		(32 639)	(87 385)
Административни разходи	10	(65 103)	(53 781)
(Загуба)/печалба за периода		(97 742)	(141 166)
Други всеобхватни доходи			
Друг всеобхватен доход, подлежащ на рекласификация в печалбата или загубата в последващи периоди		-	-
Друг всеобхватен доход, неподлежащ на рекласификация в печалбата или загубата в последващи периоди		(640)	(72)
Общо други всеобхватни доходи		(640)	(72)
Общо всеобхватни доходи за периода		(98 382)	(141 238)
Печалба, принадлежаща на:			
Мажоритарни акционери		(97 760)	(141 210)
Неконтролиращо участие		18	44
(Загуба)/печалба за периода		(97 742)	(141 166)
Общо всеобхватен доход, принадлежащ на:			
Мажоритарни акционери		(98 400)	(141 282)
Неконтролиращо участие		18	44
Общо всеобхватни доходи за периода		(98 382)	(141 238)

Приложенията, представени на страници 109–145, представляват неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Консолидиран отчет за финансовото състояние към 30 юни 2018 г. (неодитиран)

(хил. лв.)

	Приложения	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
АКТИВИ			
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	11	18 030 901	20 948 427
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	12	2 764 371	2 785 663
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	13	24 982 867	22 353 795
Инвестиции	14	2 164 911	2 131 506
Материални активи	15	153 104	156 021
Нематериални активи	16	3 835	4 426
Други активи	17	83 451	82 238
Общо активи		48 183 440	48 462 076
ПАСИВИ			
Банкноти и монети в обращение	18	15 768 716	15 703 197
Задължения към банки и други финансови институции	19	13 200 672	13 892 496
Задължения към държавни институции и други задължения	20	11 430 315	10 993 617
Задължения за участие в международни финансови институции	21	3 327 196	3 274 519
Други пасиви	22	189 499	231 667
Общо пасиви		43 916 398	44 095 496
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ			
Капитал	23	20 000	20 000
Резерви	23	4 242 167	4 341 723
Неконтролиращо участие	24	4 875	4 857
Общо капитал и резерви		4 267 042	4 366 580
Общо пасиви, капитал и резерви		48 183 440	48 462 076

Приложенията, представени на страници 109–145, представляват неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Консолидиран отчет за паричните потоци за периода, завършващ на 30 юни 2018 г. (неодитиран)

(хил. лв.)

	Приложения	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
ОПЕРАТИВНА ДЕЙНОСТ			
Нетна (загуба)/печалба		(97 742)	(141 122)
Корекции			
Приходи от дивиденди	9	(4 572)	(15 714)
Амортизация	15, 16	6 604	7 350
(Печалба)/загуба от продажба на материални активи		(79)	4
Печалба/(загуба) от пазарна преоценка на финансови активи и пасиви		54 653	118 200
Печалба от асоциирани предприятия		-	-
Други корекции		(1 658)	(896)
Нетен паричен поток от оперативна дейност преди промени в краткосрочни активи и пасиви		(42 794)	(32 178)
Промени в краткосрочни активи			
(Увеличение) на злато, инструменти в злато и други благородни метали		(968)	(3 260)
Намаление/(увеличение) на финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата		(2 642 193)	4 096 120
(Увеличение) на финансовите активи на разположение за продажба		-	-
– квота на Република България в МВФ		-	-
(Увеличение) на други активи		(1 147)	(3 580)
Промени в краткосрочни пасиви			
Увеличение на банкноти и монети в обращение		65 519	62 027
(Намаление) на задължения към банки и други финансови институции		(691 824)	(1 046 220)
(Намаление)/увеличение на задължения към държавни институции и други задължения		436 698	1 357 850
Увеличение на задълженията към международни финансови институции поради увеличение на квотата на Република България в МВФ		-	-
(Намаление)/увеличение на други пасиви		(42 168)	(36 155)
Нетен входящ паричен поток от оперативна дейност		(2 918 877)	4 394 604
ИНВЕСТИЦИОННА ДЕЙНОСТ			
Парични плащания за придобиване на материални и нематериални активи		(3 155)	(1 164)
Парични постъпления от дивиденди		4 572	15 714
Нетен входящ/(нетен изходящ) паричен поток от инвестиционна дейност		1 417	14 550
ФИНАНСОВА ДЕЙНОСТ			
Вноска в държавния бюджет		-	-
(Нетен изходящ) паричен поток от финансова дейност		-	-
Нетно увеличение на паричните средства и парични еквиваленти		(2 917 460)	4 409 154
Парични средства и парични еквиваленти в началото на периода		20 997 724	14 835 050
Парични средства и парични еквиваленти в края на периода	11, 17	18 080 264	19 244 204

Приложенията, представени на страници 109–145, представляват неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Консолидиран отчет за промените в собствения капитал за периода, завършващ на 30 юни 2018 г. (неодитиран)

(хил. лв.)

	Капитал	Преоценка на немо- нетарни активи	Специални и други резерви	Общо капитал и резерви	Некон- троли- ращо участие	Общо собствен капитал
Салдо към 1 януари 2017 г.	20 000	136 415	4 423 103	4 579 518	4 777	4 584 295
Печалба/(загуба) за периода	-	-	(141 210)	(141 210)	44	(141 166)
Други всеобхватни доходи:						
други доходи	-	77	(72)	5	-	5
Общо други всеобхватни доходи	-	77	(72)	5	-	5
Общо всеобхватни доходи за периода	-	77	(141 282)	(141 205)	44	(141 161)
Вноски и разпределение от/(към) акционерите:						
вноска в държавния бюджет на Република България	-	-	-	-	-	-
платени дивиденди от дъщерни дружества на миноритарни собственици	-	-	(857)	(857)	-	(857)
Общо трансакции с акционерите	-	-	(857)	(857)	-	(857)
Салдо към 30 юни 2017 г.	20 000	136 492	4 280 964	4 437 456	4 821	4 442 277
Салдо към 1 януари 2018 г.	20 000	133 463	4 208 260	4 361 723	4 857	4 366 580
(Загуба)/печалба за периода	-	-	(97 760)	(97 760)	18	(97 742)
Други всеобхватни доходи:						
други доходи	-	(676)	(640)	(1 316)	-	(1 316)
Общо други всеобхватни доходи	-	(676)	(640)	(1 316)	-	(1 316)
Общо всеобхватни доходи за периода	-	(676)	(98 400)	(99 076)	18	(99 058)
Вноски и разпределение от/(към) акционерите:						
вноска в държавния бюджет на Република България	-	-	-	-	-	-
платени дивиденди от дъщерни дружества на миноритарни собственици	-	-	(480)	(480)	-	(480)
Общо трансакции с акционерите	-	-	(480)	(480)	-	(480)
Салдо към 30 юни 2018 г.	20 000	132 787	4 109 380	4 262 167	4 875	4 267 042

Приложенията, представени на страници 109–145, представляват неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Приложения към консолидирания финансов отчет

1. Организация и дейност

Българската народна банка (Банката) е 100% собственост на българската държава и е централна банка на Република България. Дейността ѝ се регулира от Закона за Българската народна банка (ЗБНБ), в сила от 10 юни 1997 г.

В съответствие с този закон основните дейности на Банката може да се обобщят, както следва:

- поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване на стабилността на националната валута;
- притежава изключителното право да емитира банкноти и монети;
- регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане на стабилността на банковата система;
- съдейства за създаването и функционирането на ефективни платежни системи;
- регулира и осъществява надзор върху дейността на операторите на платежни системи, на платежните институции и на дружествата за електронни пари в страната;
- Банката не може да предоставя кредити и гаранции под каквато и да е форма, включително чрез придобиване на дългови инструменти, на Министерския съвет, на общините, както и на други държавни и общински институции, организации и предприятия;
- Банката не може да предоставя кредити на банки освен при възникване на ликвиден риск, засягащ стабилността на банковата система;
- Банката не може да търгува български държавни ценни книжа;
- Банката не може да емитира български левове над размера на левовия еквивалент на брутните международни валутни резерви;
- Банката действа като фискален агент и депозитар на държавата.

Управителният съвет на БНБ на 28 ноември 2018 г. прие за издаване консолидирания финансов отчет, представен на страници 103–145.

2. Приложими стандарти

Настоящият консолидиран финансов отчет е изготвен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейската комисия.

3. База за изготвяне

Консолидираният финансов отчет е представен в хиляди български левове (хил. лв.), които са функционалната валута на Банката. Този финансов отчет е изготвен на базата на историческата стойност, с изключение на следните позиции, които се измерват на алтернативна база към всяка отчетна дата:

Позиции	База за измерване
Дериватни финансови инструменти	Справедлива стойност
Недериватни финансови инструменти, отчитани по справедлива стойност през печалбата или загубата	Справедлива стойност
Дълготрайни материални активи	Преоценена стойност, представляваща справедливата стойност на актива към датата на преоценка, намалена с последваща амортизация и натрупани загуби от обезценка
Задължение по плана за дефинирани доходи	Настояща стойност на задължението за дефинирани доходи

Използване на приблизителни оценки и преценки

При изготвянето на консолидирания финансов отчет Банката е направила преценки, приблизителни оценки и допускания, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и на разходите и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на консолидирания финансов отчет, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях. Приблизителните оценки и основните допускания се преразглеждат текущо и се признават проспективно.

Преценки

Банката е преценила и класифицирала паричните наличности в обращение като финансов пасив (приложение 18).

Несигурност в допусканията и оценките

При определяне на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране (по план с дефинирани доходи) са използвани изчисления на сертифицирани актюери, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работните заплати и дисконтов фактор. Тези предположения може да доведат до корекции в следваща финансова година, но са преценени от ръководството като разумни и уместни за Банката (приложение 10).

Някои от счетоводните политики и оповестявания на Банката изискват оценка на справедлива стойност за финансови и нефинансови активи и пасиви. За информацията относно оценките по справедлива стойност виж приложения 6(г) и 15.

Нови и изменени стандарти и разяснения

Счетоводните политики на Банката са съгласувани с тези, прилагани през предходния отчетен период, с изключение на следните изменени МСФО, възприети от 1 януари 2018 г.

МСС 12 „Данъци върху дохода“ (изменения): признаване на отсрочени данъчни активи за нереализирани загуби

Измененията дават разяснения относно отчитането на отсрочените данъчни активи за нереализирани загуби, за да се преодолеят различията, които възникват в практиката при прилагането на МСС 12 по отношение на: приспадаеми временни разлики, възникващи от намаление в справедливата стойност; възстановяване на активи по стойност, по-голяма от тяхната балансова стойност; наличие на вероятна бъдеща облагаема печалба; комбинирано спрямо индивидуално оценяване. Възприемането на измененията не е оказало влияние върху финансовото състояние или резултати от дейността на Банката.

МСС 7 „Отчет за паричните потоци“ (изменения): инициатива по оповестяване

Целта на настоящите изменения е да позволи на потребителите на финансови отчети да оценят промените в пасивите, произтичащи от финансова дейност, в това число промените, свързани с паричните потоци и непаричните промени. Измененията посочват, че един от начините за изпълнение на изискването за оповестяване е като се приложи таблично равнение между началните и крайните салда в отчета за финансовото състояние на пасивите, произтичащи от финансова дейност, включително промени от парични потоци от финансова дейност, промени от придобиването или загубата на контрол върху дъщерни предприятия или други дейности, ефект от промените във валутни курсове, промени в справедливите стойности и други промени. Измененията оказват влияние единствено върху представянето и нямат ефект върху финансовото състояние или резултати от дейността на Банката.

Възприемането на посочените по-горе изменения в стандартите няма ефект върху настоящия финансов отчет на Банката.

МСФО 9 „Финансови инструменти“: класификация и оценяване

Стандартът е в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018 г., като по-ранното му прилагане е позволено. През юли 2014 г. Съветът по международни счетоводни стандарти (СМСС) публикува окончателната версия на МСФО 9 „Финансови инструменти“, която замени МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване“, както и всички предишни версии на МСФО 9. МСФО 9 обединява и трите аспекта на проекта за счетоводно отчитане на финансовите инструменти: класификация и оценяване, обезценка и счетоводно отчитане на хеджирането. С изключение на счетоводното отчитане на хеджирането се изисква ретроспективно прилагане, но предоставянето на сравнителна информация не е задължително. По отношение на счетоводното отчитане на хеджирането изискванията на стандарта се прилагат за бъдещи периоди с някои ограничени изключения.

Банката възприе новия стандарт на датата на влизането му в сила – 1 януари 2018 г., като няма да преизчислява сравнителната информация.

Банката не очаква съществен ефект върху отчета за финансовото състояние и собствения капитал в резултат от първоначалното прилагане на МСФО 9.

МСФО 15 „Приходи по договори с клиенти“

Стандартът влиза в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018 г., като се позволява по-ранното му прилагане. МСФО 15 въвежда модел от пет стъпки, който е приложим за приходите по договори с клиенти (с малки изключения) независимо от типа на сделката или дейността. Стандартът се прилага и по отношение на признаването и оценяването на печалби и загуби от продажба на някои нефинансови активи, които произтичат от нерегулярни дейности (например продажба на имоти, машини и съоръжения или нематериални активи). Изискват се по-детайлни оповестявания, включително разбивки на общите приходи, информация за отделните задължения за изпълнение, изменение в салдата на отчетените активи и пасиви по договори с клиенти, както и ключови преценки и оценки. Банката не очаква тези изменения да имат ефект върху финансовото състояние или резултатите от дейността.

МСФО 15 „Приходи по договори с клиенти“ (разяснения)

Разясненията влизат в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018 г., като се позволява по-ранното им прилагане. Целта на разясненията е да се изяснят намеренията при разработването на МСФО 15 по отношение на отчитането на идентифицираните задължения за изпълнение, изменение в текста на принципа „отделно разграничим“, анализ на договорености за продажби за определянето дали дружеството действа като принципал или като агент, както и прилагането на принципа за контрол, нови изисквания за лицензите, предоставяйки допълнителни насоки за отчитане на интелектуалната собственост и авторските права. Разясненията също предоставят допълнителни практически насоки за прилагането на цялостен ретроспективен подход и модифициран ретроспективен подход при преминаване към МСФО 15. Банката не очаква тези изменения да имат ефект върху финансовото състояние или резултатите от дейността.

МСФО 2 „Плащане на базата на акции“ (изменения): класификация и оценяване на сделки с плащане на базата на акции

Измененията влизат в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018 г., като се позволява по-ранното им прилагане. Измененията предвиждат изисквания: за счетоводното отчитане на ефектите от условията за упражняване и неупражняване върху оценяването на сделки с плащане на базата на акции, уреджани с парични средства; за плащане на базата на акции с възможност за нетно уреждане от задълженията за данък при източника и за изменения на

условията за плащане на базата на акции, което променя класификацията от сделка, уреждана с парични средства, в сделка, уреждана чрез издаване на инструменти на собствения капитал. Не се очаква измененията да имат ефект върху бъдещите финансови отчети на Банката.

МСФО 4 „Застрахователни договори“ (изменения): прилагане на МСФО 9 „Финансови инструменти“ с МСФО 4 „Застрахователни договори“

Измененията влизат в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018 г. Целта на измененията е да преодолеят несъответствията между датите на влизане в сила на МСФО 9 и очаквания нов застрахователен стандарт.

КРМСФО 22 „Отчитане на сделки и авансови плащания по сделки в чуждестранна валута“

Разяснението влиза в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018 г., като се позволява по-ранното му прилагане. Разяснението разглежда въпроса за определяне на датата на сделката за целите на определянето на спот валутния курс, който ще се използва за превалутване на актива, прихода или разхода (или част от тях) при първоначалното им признаване, което е свързано с отписването на непаричен предплатен актив или отсрочен приход, произтичащ от платено или получено авансово плащане по сделка в чуждестранна валута. Банката ще анализира и ще оцени ефектите от разяснението върху финансовото състояние или резултатите от дейността.

МСС 40 „Инвестиционни имоти“ (изменения): прехвърляне на инвестиционен имот

Измененията влизат в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018 г., като се позволява по-ранното им прилагане. Измененията дават разяснения относно прехвърляния от или към инвестиционен имот при промяна в намеренията на ръководството само когато има доказана промяна в използването. Не се очаква измененията да имат ефект върху бъдещите финансови отчети на Банката.

4. База за консолидиране

Дъщерни предприятия

Дъщерни предприятия са тези, които се контролират от Банката. Банката контролира едно предприятие, когато е изложена на или има права върху променливата възвръщаемост от своето участие в предприятието и има възможност да оказва въздействие върху нея посредством своите правомощия. Финансовите отчети на дъщерните дружества се включват в консолидираните финансови отчети от датата на възникване на контрола върху предприятието до датата на прекратяването му. Частта от нетните активи на дъщерните предприятия на Банката, която отговаря на пропорционалния дял на миноритарните акционери, се представя на отделен ред в „капитал и резерви“, на реда „неконтролиращо участие“.

Асоциирани предприятия

Асоциирани предприятия са тези, в които Банката упражнява значително влияние, но те не представляват нито дъщерно, нито съвместно контролирано предприятие. Инвестициите в асоциирани предприятия се представят в консолидирания финансов отчет на Банката по метода на собствения капитал като стойност, съответстваща на дела на Банката в собствения капитал на асоциираното предприятие към края на отчетния период. Частта на Банката от нетния резултат на асоциираното предприятие след придобиването се представя в печалбите или загубите като приход/разход от инвестиции и се прибавя към/изважда от балансовата стойност на инвестицията.

Сделки, които се елиминират при консолидация

Всички вземания и задължения, приходи и разходи, както и вътрешногруповите печалби в резултат от извършени операции между дружества от групата се елиминират, освен в случаите, в които те са несъществени.

5. Основни елементи на счетоводната политика

а) Признаване на приходи

Приходите от и разходите за лихви се признават в печалбите или загубите чрез прилагането на метода на ефективния лихвен процент. Ефективен лихвен процент е този, който точно дисконтира очакваните бъдещи парични плащания и постъпления през срока на съществуване на финансовия актив или пасив до неговата балансова стойност. Ефективният лихвен процент се определя при първоначалното признаване на финансовия актив или пасив и впоследствие не се коригира.

Изчисляването на ефективния лихвен процент включва всички комисиони, получени или платени, както и отстъпки или премии, които са неразделна част от ефективния лихвен процент. Трансакционните разходи са вътрешнопри-същи разходи, директно отнасящи се към придобиването, емитирането или отписването на финансов актив или пасив.

Приходите от и разходите за лихви, представени в печалбите или загубите, включват:

- лихвата върху финансовите активи и пасиви по амортизирана стойност, изчислена по метода на ефективния лихвен процент;
- лихвата върху инвестиционни ценни книжа на разположение за продажба, изчислена по метода на ефективния лихвен процент.

Приходите от дивиденди се признават в печалбите или загубите, когато Банката получава правото на дивидент. Валутните разлики на инвестициите на разположение за продажба се признават в печалбите или загубите.

Нетните печалби/загуби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, включват нетните приходи от операции с ценни книжа, нетните приходи от операции с чуждестранна валута, нетния приход от преоценка на ценни книжа, нетния приход от преоценка на злато, нетния приход от преоценка на фючърси и нетния приход от преоценка на активи и пасиви в чуждестранна валута.

б) Финансови инструменти

1) Класификация

За целите на последващото оценяване на финансовите активи БНБ използва следните бизнес модели:

- финансови активи, държани с цел събиране на договорените парични потоци;
- финансови активи, държани с цел събиране на договорените парични потоци и за продажба.

Паричните потоци по прилаганите модели представляват плащания единствено на главница и лихва.

Бизнес моделът *финансови активи, държани с цел събиране на договорените парични потоци* включва всички текущи сметки на Банката при чужди кореспонденти и активите се оценяват по амортизирана стойност.

Бизнес моделът *финансови активи, държани с цел събиране на договорените парични потоци и за продажба* включва: депозити, ценни книжа и инвестиции. Активите в тази група се оценяват, както следва:

- депозити – по амортизирана стойност;
- ценни книжа – по справедлива стойност в печалбите и загубите;
- инвестиции – по справедлива стойност в друг всеобхватен доход.

2) Признание

Банката отчита финансовите активи за търгуване и инвестиции, своите кредити и вземания, както и финансовите пасиви, отчитани по амортизирана стойност, от датата на уреждане. Всички останали финансови активи и финансови пасиви се отчитат на датата на търгуване, когато Банката стане страна по договорите за финансовите инструменти. От този момент тя отчита всички приходи и разходи, свързани с промяна на справедливата им стойност.

Финансовите инструменти се отчитат първоначално по справедлива стойност, като за тези, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата, се включват разходите по осъществяване на сделката.

3) Оценка по амортизирана стойност

Амортизираната стойност на финансов актив или пасив е сумата, по която той се оценява при първоначално признаване, минус погашенията по главница, плюс или минус кумулативната амортизация, като за разликата между първоначално признатата сума и сумата на падеж минус разходите за обезценка се използва ефективен лихвен процент.

4) Принципи за оценка и представяне по справедлива стойност

Справедлива стойност е цената, която би била получена при продажба на актив или платена при прехвърляне на пасив при обичайна сделка между пазарни участници на основния пазар, или при липса на такъв – на най-изгодния пазар, до който Банката има достъп към датата на оценяване. Справедливата стойност на пасив отразява ефекта от риска от неизпълнение на задължения.

Когато е възможно, Банката използва котираната цена на активен пазар за определяне на справедливата стойност на един инструмент. Пазарът се счита за активен, когато сделките за актив или пасив се извършват с достатъчни честота и обем, така че да позволяват предоставяне на текуща информация за цените.

Когато липсва котирана цена на активен пазар, Банката използва максимално подходящи наблюдаеми входящи данни и свежда до минимум използването на ненаблюдаеми данни. Целта на използването на дадена техника за оценяване е да се определи приблизително цената, по която би се осъществила обичайна сделка между пазарни участници. Избраната техника използва максимално пазарните данни, разчита възможно най-малко на специфични за Банката оценки, включва всички фактори, които участниците на пазара биха взели предвид при определянето на цена, и е съвместима с приетите икономически методи за ценообразуване на финансови инструменти.

Данните за техниките за оценка представят адекватно пазарните очаквания и измервания на факторите за риск и доходност, присъщи на финансовия инструмент. Банката проверява техниките за оценка и тества валидността им, използвайки цени от текущи пазарни трансакции, които се наблюдават на пазара на същия инструмент, или цени, основани на други налични данни, получени при наблюдение на пазара.

Най-добрият показател за справедливата стойност на един финансов инструмент при първоначално признаване е цената на сделката, т.е. справедливата стойност на даденото или полученото вложение. Когато Банката счита, че съществува разлика между справедливата стойност при първоначално признаване и цената на сделката и че справедливата стойност нито е подкрепена от доказателства за котирана цена на активен пазар за идентичен актив или пасив, нито се базира на техника на оценяване, която използва единствено данни от наблюдаеми пазари, тогава финансовият инструмент първоначално се признава по справедлива стойност, коригирана с разликата между справедливата стойност при първоначално признаване и цената на сделката. Впоследствие тази разлика се признава в печалбата или загубата по подходящ начин според матуритета на инструмента, но не по-късно от момента, в който е възможно

да се направи оценка на актива, използвайки изцяло наблюдаеми пазарни данни, или когато сделката е приключена.

Банката признава активите и дългите позиции по цена „купува“ и пасивите и късите позиции по цена „продава“, когато активите или пасивите, оценявани по справедлива стойност, имат цена „купува“ и цена „продава“.

Когато Банката има позиции в група финансови активи и финансови пасиви, тя е изложена на пазарни рискове и на кредитен риск. Въз основа на нетната си експозиция към такива рискове Банката ги оценява по справедлива стойност на базата на цената, която би получила при продажбата на нетна дълга позиция за определена рискова експозиция или би платила при прехвърлянето на нетна къса позиция за определена рискова експозиция. В такива случаи Банката разпределя корекциите на равнище портфейл към отделните активи или пасиви, които образуват групата на финансовите активи и финансовите пасиви, според относителния риск на всеки инструмент от групата.

Когато Банката има позиции с риск от компенсиране, за да се оценят те, се използват средните пазарни цени, а корекция по цена „продава“ и „купува“ се прилага съответно само за нетната открита позиция. Справедливата стойност отразява кредитния риск на инструмента и при необходимост включва корекции за осчетоводяване на кредитния риск за Банката и за отсрещната страна. Оценките на справедливата стойност, получени от модели, се коригират според всички останали фактори, като ликвиден риск или несигурност на модела, до степенята, в която според Банката трето лице, участващо на пазара, би ги взело под внимание при оценяването на сделка.

Банката оповестява прехвърлянето между нивата в йерархията на справедливите стойности в края на отчетния период, през който се е осъществила промяната.

5) Отписване

Банката отписва финансов актив, когато договорните права върху паричните потоци от финансовия актив изтекат или когато прехвърли правата за получаване на договорените парични потоци от финансовия актив в трансакция, в която се прехвърлят всички съществени рискове и печалби от притежаването му. Всяко участие в прехвърлени финансови активи, което е създадено или запазено от Банката, се признава като отделен актив или пасив.

Банката отписва финансов пасив, когато нейните договорни задължения са изплатени/отменени или изтекат.

Банката извършва трансакции, при които се прехвърлят активи, признати в отчета за финансовото състояние, но запазва всички или съществените рискове и печалби от прехвърлените активи или част от тях. Ако са запазени част или всички съществени рискове и печалби, то прехвърлените активи не се отписват от отчета за финансовото състояние. Прехвърляне на активи със запазване на част или на всички съществени рискове и печалби са например сделки със заемане на ценни книжа или с ангажимент за обратно изкупуване.

При трансакции, при които Банката нито запазва, нито прехвърля всички съществени рискове и печалби от притежаването на даден финансов актив, тя отписва актива, ако не запазва контрол върху него. Правата и задълженията, запазени при прехвърлянето, се признават отделно като активи и съответно пасиви. При сделки, при които се запазва контрол върху актива, Банката продължава да го признава до степенята на своето участие в зависимост от това, доколко стойността на прехвърления актив е изложена на промени.

При определени сделки Банката запазва задължението си да обслужва прехвърления финансов актив срещу заплащане. Прехвърленият актив се отписва изцяло, ако отговаря на критериите за отписване. Активът или пасивът се признава в договора за обслужване в зависимост от това, дали таксата за обслужване е повече от достатъчна (актив) за извършване на услугата, или по-малко от достатъчна (пасив).

6) Компенсиране

Финансовите активи и пасиви се компенсират и съответно нетната стойност се отчита в отчета за финансовото състояние, когато Банката има законно право да компенсира признатите стойности и възнамерява да извърши уреждане на актива и пасива на нетна основа.

Приходи и разходи се представят нетно в случаите, позволени от счетоводните стандарти, или когато печалбите и загубите са възникнали от група сходни трансакции, като тези, които са резултат от търговските операции на Банката.

7) Обезценка на активи

Към всяка дата на изготвяне на отчета за финансовото състояние се извършва преглед за наличие на признаци за обезценка на финансовите активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата. Финансовите активи са обезценени, когато съществува обективно доказателство, че е възникнало събитие, което води до загуба след първоначалното признаване, и че събитието има значение за бъдещите парични потоци на актива, които могат да бъдат надеждно измерени.

Обективни доказателства за загуба от обезценка на финансовите активи, включително капиталови инструменти, са просрочие или невъзможност за погасяване на задължения на кредитополучател; реструктуриране на кредити при неблагоприятни за Банката финансови условия; признаци, че кредитополучателят или емитентът на финансов инструмент ще обяви фалит; изчезването на активен пазар за ценна книга или друга публично достъпна информация. Освен това продължителен или съществен спад в пазарната стойност на инвестиция в капиталови инструменти е обективно доказателство за наличието на обезценка.

Банката преценява необходимостта от обезценка на кредити и инвестиции до падеж на индивидуална и групово основа. Всички индивидуално значими кредити и инвестиции до падеж се подлагат на индивидуална обезценка. Всички индивидуално значими кредити и инвестиции до падеж, на които не са начислени индивидуални загуби от обезценка, се оценяват на портфейлна база. Кредити и инвестиции до падеж, които не са индивидуално значими, се обезценяват групово, като се създават групи от кредити и ценни книжа, държани до падеж, със сходни рискови характеристики.

При обезценката на портфейлна основа Банката използва статистически модели, базирани на исторически опит за вероятността за неплащане, времето за реинтегриране на загуби от обезценка и сумата на възникналата загуба, която се коригира с преценката на ръководството дали текущите икономически и кредитни условия са такива, че реалните загуби са по-високи или по-ниски от резултатите от историческото моделиране. Процентите на просрочие, загубите и очакваният период на реинтегриране на загуби редовно се съпоставят с реалните данни, за да се валидират моделите за оценка.

При активи, отчетени по амортизирана стойност, загубите от обезценка се измерват като разлика между балансовата стойност на финансовия актив и сегашната стойност на приблизително изчислени бъдещи парични потоци, дисконтирани по първоначалния ефективен лихвен процент на актива. Загубите се признават в печалбите или загубите и се отразяват в корективна сметка срещу „кредити и вземания“. Лихвата върху обезценения актив продължава да се признава чрез амортизация на сконтото. Когато последващо събитие стане причина за намаляването на загубата от обезценка, намалението в загубата от обезценка се сторнира в печалбите или загубите.

При инвестиционни ценни книжа, държани с цел продажба, загубите от обезценка се признават, като акумулираната загуба, призната директно в собствения капитал, се прехвърля в печалбите или загубите. Акумулирана загуба, прехвърлена от капитала и призната в печалбите или загубите, е разликата между цената

на придобиване, нетирана от всички погасявания по главници и амортизации, и настоящата справедлива стойност минус всички загуби от обезценка, признати преди това в печалбите или загубите. Ако в следващ период справедливата стойност на обезценена дългова ценна книга на разположение за продажба се увеличи и увеличението може обективно да се свърже със събитие, възникнало, след като загубата от обезценка е била призната в печалбите или загубите, тази загуба от обезценка се сторнира, като сумата на сторното се признава в печалбите или загубите. Всяко последващо възстановяване в справедливата стойност на обезценена капиталова ценна книга на разположение за продажба се признава обаче директно в капитала.

8) Финансови активи и пасиви, държани с цел събиране на договорените парични потоци и за продажба

Първоначално финансовите активи и пасиви, държани с цел събиране на договорените парични потоци и за продажба, се признават в баланса по справедлива стойност, като разходите за придобиване се отнасят директно в печалбите или загубите. Всички промени в справедливата стойност се признават в печалбите или загубите като нетни приходи от търговски операции.

9) Финансови активи, държани в рамките на бизнес модел, чиято цел е активите да бъдат държани, за да се съберат договорените парични потоци

Финансови активи, държани в рамките на бизнес модел, чиято цел е активите да бъдат държани, за да се съберат договорените парични потоци, първоначално се признават по цена на придобиване, а последващо се отчитат по своята амортизирана стойност, която представлява първоначалната оценка на актива, коригирана с амортизирана премия или скonto при прилагане на метода на ефективния лихвен процент. Амортизира се сконтото/премията за всяка позиция поотделно и се признава в отчета за доходите на Банката. На ежедневна база се изчисляват и признават лихви в отчета за доходите на Банката.

10) Инвестиции, държани с цел продажба

Инвестициите на разположение за продажба са недериватни активи, които не са класифицирани в друга група финансови активи. Капиталови инвестиции, които не се котираат на пазара и справедливата им стойност не може да бъде надеждно определена, се отчитат по цена на придобиване. Всички останали инвестиции на разположение за продажба се отчитат по справедлива стойност. Разликите в справедливата стойност се признават директно в капитала, докато инвестицията се продаде или обезцени напълно, когато кумулативните приходи и разходи, признати в капитала, се признават в печалбите или загубите.

в) Злато и други благородни метали

БНБ като централна банка поддържа определени количества злато като част от международните валутни резерви на страната. Съгласно изискванията на ЗБНБ тя може да предприема всички необходими действия, свързани с придобиване, притежаване и продажба на брутни международни валутни резерви, включително с монетарно злато. Следователно монетарното злато като част от международните валутни резерви може да бъде незабавно използвано от БНБ без допълнителни ограничения, което го определя като монетарен актив. Съгласно изискванията на „Общи положения за определяне на базите за оценка във финансовите отчети“ към МСФО, както и при липсата на конкретен МСФО, който да определя третирането на подобна трансакция, Банката определя представянето и оценката на монетарното злато като актив, отчитан в печалбата или загубата по справедлива стойност, като най-надеждна и подходяща база за последваща оценка.

Златото и другите благородни метали се оценяват по пазарната им стойност, определена на базата на фиксинга в евро на Лондонския пазар на благородни метали към отчетната дата.

г) Инвестиции в други предприятия

За целите на оценката при последващо отчитане на инвестициите в предприятия те са класифицирани като финансови активи, държани за търгуване, и са отчетени по справедлива стойност.

Подробна информация относно притежаваните от Банката инвестиции е представена в приложение 14.

г) Дълготрайни материални и нематериални активи

Политиката, прилагана от Банката, е да отчита земя, сгради и останалите групи дълготрайни материални активи по преоценена стойност съгласно допустимия алтернативен подход на МСС 16 „Имоти, машини, съоръжения и оборудване“. Нематериалните активи са представени в отчета за финансовото състояние по цена на придобиване, намалена с начислената амортизация и със загубите от обезценка.

Земята и сградите се отчитат по справедлива стойност, която периодично се определя чрез оценка от професионални квалифицирани оценители. Преоценката на имотите се извършва актив по актив, като към датата ѝ натрупаната амортизация се отписва за сметка на брутната балансова стойност на актива, а нетната стойност се преизчислява спрямо преоценената му стойност. Когато в резултат от преоценка отчетната стойност на активите се увеличава, увеличението се отразява директно в „друг всеобхватен доход“. Когато в резултат от преоценка отчетната стойност на активите се намалява, намалението се признава в намаление на преоценъчния резерв на собствения капитал, като в случай на недостиг разликата се признава като разход в отчета за всеобхватния доход.

1) Последващи разходи

Отчетените отделно разходи, свързани с подновяване на компоненти на дълготрайните материални активи, се капитализират. Всички останали разходи се капитализират само тогава, когато увеличават бъдещите икономически ползи от дълготрайния материален актив. Всички останали разходи се признават в печалбите или загубите при тяхното възникване.

2) Амортизация

Амортизацията се начислява на базата на линейния метод по установени норми с цел пренасяне в разход на стойността или оценката на дълготрайните материални и нематериални активи за времето на очаквания срок на използване. Земите не се амортизират. По-долу са представени използваните годишни амортизационни норми.

(%)

Сгради	2–4
Машини, съоръжения и оборудване	3–15
Компютри	30–33.3
Стопански инвентар	15–20
Транспортни средства	8–25
Дълготрайни нематериални активи	20–25

Амортизация не се начислява върху разходите за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи до момента на тяхното въвеждане в експлоатация.

3) Възстановима стойност на активите

Възстановима стойност на дълготрайните активи на Банката представлява по-високата от нетната продажна стойност или стойността им в употреба. При оценка на стойността на активите в употреба очакваните бъдещи парични потоци се дисконтират до настояща стойност при използване на пределната норма на лихвата по привлечения ресурс, която отразява настоящите пазарни очаквания за стойността на парите във времето и специфичния за

актива риск. За всеки актив, който самостоятелно не генерира парични потоци, възстановимата стойност се определя за единицата, генерираща парични потоци, на която принадлежи активът.

4) Реинтегриране на обезценката

Загубите от обезценка на дълготрайни материални активи се реинтегрират в случай на промяна на прогнозите, използвани за определяне на възстановимата стойност, и то само до размера на балансовата стойност на актива преди признаване на загуби от обезценка.

е) Чуждестранна валута

Приходите и разходите в чуждестранна валута се преизчисляват в левова равностойност по официалния валутен курс за деня на сделката. Монетарните активи и пасиви, деноминирани в чуждестранна валута, се преизчисляват в левове по заключителния обменен курс на Банката. Курсовите разлики, възникнали в резултат от преоценката на монетарните активи и пасиви, се отчитат в печалбите или загубите. Немонетарните активи и пасиви във валута са оценени по курса на датата на придобиване или по последна преоценка по справедлива стойност.

Неприключените форуърдни договори в чуждестранна валута са оценени по пазарна стойност. Печалбите и загубите от преоценката на неприключените форуърдни договори се отчитат в печалбите или загубите.

Валутните курсове на основните чуждестранни валути към 30 юни 2018 г. и 31 декември 2017 г. са, както следва:

Валута	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Долар	1 : 1.67767 лв.	1 : 1.63081 лв.
Евро	1 : 1.95583 лв.	1 : 1.95583 лв.
Специални права на тираж	1 : 2.35976 лв.	1 : 2.32249 лв.
Злато	1 тройунция: 2100.27 лв.	1 тройунция: 2117.09 лв.

ж) Данъчно облагане

Банката не подлежи на облагане с данък върху печалбата във връзка с основната си дейност. Данъкът върху печалбата на дъщерните предприятия за периода включва текущ и отсрочен данък. Текущият данък включва сумата на данъка, която следва да се плати върху очакваната облагаема печалба за периода, въз основа на ефективната или действащата данъчна ставка в деня на изготвяне на отчета за финансовото състояние. Отсроченият данък се изчислява чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задълженията на база временните разлики между данъчно признатия размер и балансовата стойност на активите и пасивите.

Отсроченият данък се изчислява на базата на данъчните ставки, които се очаква да бъдат използвани за периода, когато се реализира активът, или при погасяване на пасива. Ефектът върху отсрочения данък от промени в данъчните ставки се отразява в отчета за всеобхватния доход, освен в степенята, в която се отнася за суми, предварително начислени или отчетени директно като друг всеобхватен доход.

Отсрочен данъчен актив се признава само до размера, до който е вероятно получаването на бъдещи облагаеми печалби, срещу които може да се оползотворят неизползваните данъчни загуби или данъчен кредит. Отсрочените данъчни активи се намаляват в степенята, до която вече не е вероятно реализиране на съответни данъчни ползи.

з) Политика за разпределение на печалбата от дейността на Банката

Политиката на Банката за разпределение на печалбата от дейността ѝ се определя съгласно изискванията на ЗБНБ. С решение на УС на БНБ са приети „Вътрешни правила за финансови отчети и счетоводна политика на БНБ“, в

сила от 1 януари 2007 г., в съответствие с чл. 36, ал. 1 и 2 от ЗБНБ. Съгласно тези правила Банката отнася в специални резерви нереализираните печалби и загуби, възникнали от преоценката на активи и пасиви, деноминирани в чуждестранна валута или злато. Съгласно изискванията на чл. 8, ал. 2 от ЗБНБ Банката отчислява 25% от годишното превишение на приходите над разходите във фонд „Резервен“. Съгласно чл. 8, ал. 3 от ЗБНБ след отчисляване за фонд „Резервен“ Банката по решение на Управителния съвет може да създава специален резерв за покриване на загуби от пазарен риск и други резерви. След заделяне на резерви съгласно ЗБНБ Банката предвижда остатъка за вноса в държавния бюджет. Разпределението на превишението на приходите над разходите е представено в приложение 23.

- и) **Парични средства в каса и предоставени депозити в чуждестранна валута**
Паричните средства и еквиваленти се състоят от парични средства в каса, разплащателни сметки и депозити с падеж до три месеца.

- к) **Доходи на персонала**

Банката има задължение за изплащане на доход при напускане на свои служители, които се пенсионира в България в съответствие с изискванията на чл. 222, § 3 от Кодекса на труда (КТ). Съобразно тези разпоредби на КТ при прекратяване на трудовия договор на служител, придобил право на пенсия, работодателят му изплаща обезщетение в размер на две месечни брутни работни заплати. В случай че към датата на пенсиониране служителът има натрупан стаж от 10 и повече години в Банката, обезщетението е в размер на шест месечни брутни работни заплати. Към датата на отчета за финансовото състояние ръководството оценява приблизителния размер на потенциалните разходи за всички служители на базата на доклад, изготвен от актюер чрез използването на метода на прогнозните кредитни единици. В приложение 10 е оповестена сумата на начисленото задължение, както и основните допускания, на базата на които е извършена оценката му.

Доходи при прекратяване

Доходи при прекратяване се признават като разход, когато Банката се е ангажирала ясно, без реална възможност за отказ, с официален подробен план, с който или да прекрати трудови правоотношения преди нормалната дата на пенсиониране, или да предостави обезщетения при прекратяване в резултат на предложение, направено за насърчаване на доброволното напускане. Доходи при прекратяване при доброволно напускане са признати като разход, ако Банката е отправила официално предложение за доброволно прекратяване и е вероятно то да бъде прието, а броят на приелите го може да се оцени надеждно. Ако обезщетения се дължат за повече от 12 месеца след края на отчетния период, те се дисконтират до тяхната настояща стойност.

Краткосрочни доходи на наети лица

Задължения за краткосрочните доходи на наети лица се оценяват на недисконтирана база и са отчетени като разход, когато се предоставят свързаните с тях услуги. За пасив се признава сумата, която се очаква да бъде изплатена по краткосрочен бонус в пари, или планове за разпределение на печалбата, ако Банката има задължение да заплати тази сума като резултат от минали услуги, предоставени от служител, и задължението може да се оцени надеждно. Банката признава като задължение недисконтираната сума на оценените разходи за платен годишен отпуск, очаквани да бъдат заплатени на служителите в замяна на труда им за изминалия отчетен период.

- л) **Публикувани стандарти, които още не са в сила и не са възприети по-рано**
По-долу са представени накратко публикуваните от СМСС/КРМСФО стандарти, които още не са действащи или не са приложени по-рано от Банката към датата на издаване на настоящия финансов отчет и биха могли да имат ефект върху финансовите ѝ отчети. Разяснено е как може да бъдат повлияни оповес-

тяванията, финансовото състояние и резултатите от дейността, когато Банката възприеме тези стандарти за първи път. Това се очаква да стане, когато те влязат в сила.

МСФО 16 „Лизинг“

Стандартът влиза в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019 г. МСФО 16 определя принципите за признаване, оценяване, представяне и оповестяване на лизинг и за двете страни по договор, т.е. за клиента („лизингополучател“) и за доставчика („лизингодател“). МСФО 16 изисква лизингополучателите да отчитат повечето лизинги в баланса и да прилагат единен модел при отчитането на всички лизингови договори, с някои изключения. Отчитането при лизингодателите не се променя по същество. Стандартът все още не е приет от ЕС. Банката ще анализира и ще оцени ефектите от възприемането на този стандарт върху финансовото състояние или резултатите от дейността.

МСФО 17 „Застрахователни договори“

Стандартът влиза в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2021 г., като се позволява по-ранното му прилагане, при условие че дружеството прилага също МСФО 15 „Приходи по договори с клиенти“ и МСФО 9 „Финансови инструменти“. МСФО 17 „Застрахователни договори“ установява принципите за признаване, оценяване, представяне и оповестяване на издадени застрахователни договори. Също така той изисква прилагането на сходни принципи и по отношение на презастрахователните договори и инвестиционните договори с допълнителен, негарантиран доход. Целта на стандарта е да изисква дружествата да предоставят информацията, свързана със застрахователни договори, по начин, който достоверно отразява тези договори. Тази информация осигурява базата за потребителите на финансови отчети да оценят ефекта, който договорите в рамките на обхвата на МСФО 17 оказват върху финансовото състояние, финансовите резултати и паричните потоци на дружеството. Стандартът все още не е приет от ЕС. Той не е приложен за Банката.

Изменения в МСФО 10 „Консолидирани финансови отчети“ и МСС 28 „Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия“: продажба или вноска на активи със страни по сделката инвеститор и негово асоциирано или съвместно предприятие

Измененията разглеждат установеното несъответствие между изискванията на МСФО 10 и МСС 28 при продажба или вноска на активи със страни по сделката инвеститор и негово асоциирано или съвместно предприятие. Признава се пълната печалба или загуба, когато сделката засяга бизнес и част от печалбата или загубата, когато сделката се отнася за активи, които не представляват бизнес. Влизането в сила на това изменение е отложено за неопределено време от СМСС в зависимост от резултатите от неговия проучвателен проект, засягащ отчитане по метода на собствения капитал. Измененията все още не са приети от ЕС. Банката не очаква тези изменения да имат ефект върху финансовото състояние или резултатите от дейността.

КРМСФО 23 „Несигурност при третиране на данъци върху дохода“

Разяснението влиза в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019 г., като се позволява по-ранното му прилагане. Разяснението разглежда счетоводното отчитане на данъците върху дохода, когато данъчното третиране е свързано с несигурност, която засяга прилагането на МСС 12. Разяснението предоставя насоки относно несигурни данъчни третираня поотделно или заедно, проверки от данъчните органи, приложимия метод за отразяване на несигурността и счетоводно отчитане на промени във фактите и обстоятелствата. Разяснението все още не е прието от ЕС. Банката ще анализира и ще оцени ефектите от разяснението върху финансовото състояние или резултатите от дейността.

МСФО 9 „Финансови инструменти: класификация и оценяване“ (изменения): характеристики на предсрочно погасяване с отрицателно компенсиране

Измененията, които са в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019 г., като се позволява по-ранното им прилагане, предлагат промяна в МСФО 9 за конкретни финансови активи, които в противен случай биха имали договорени парични потоци, които са единствено плащания на главница и лихва, но не отговарят на условието за допустимост единствено в резултат от наличието на характеристики на предсрочно погасяване с отрицателно компенсиране. По-конкретно, за финансови активи с характеристики на предсрочно погасяване, които биха могли да доведат до отрицателно компенсиране, измененията изискват финансовият актив да се оценява по амортизирана стойност или по справедлива стойност през друг всеобхватен доход в зависимост от оценката на бизнес модела, по който той се държи. Тези изменения все още не са приети от ЕС. Не се очаква те да окажат влияние върху финансовото състояние или резултатите от дейността на Банката.

МСС 28 „Инвестиции в асоциирани предприятия“ (изменения): дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия

Измененията са в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019 г., като се позволява по-ранното им прилагане. Измененията разясняват, че МСФО 9 „Финансови инструменти“ е приложим по отношение на дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия, които по своята същност представляват част от нетната инвестиция в асоциираните или съвместните предприятия, но по отношение на които не се прилага методът на собствения капитал. Предприятието прилага МСФО 9 към тези дългосрочни участия, преди да приложи МСС 28. При прилагането на МСФО 9 предприятието не взема под внимание корекции в балансовата стойност на дългосрочните участия, които възникват в резултат от прилагането на МСС 28. Тези изменения още не са приети от ЕС. Не се очаква те да окажат влияние върху финансовото състояние или резултатите от дейността на Банката.

МСС 19 „Доходи на наети лица“ (изменения): изменения, съкращения и уреждания на плана

Измененията са в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019 г., като се позволява по-ранното им прилагане. Измененията изискват от предприятията да използват актуализирани актюерски предположения за определяне на разходите за текущ стаж и нетната лихва за оставащия период от годишния отчетен период след извършването на промяна в плана, съкращение или уреждане. Също така измененията разясняват начина, по който счетоводното отчитане на промяната в плана, съкращението или уреждането влияят върху изискванията за таван на актива. Тези изменения все още не са приети от ЕС. Банката ще анализира и ще оцени ефектите от измененията върху финансовото състояние или резултатите от дейността.

Годишни подобрения в МСФО – цикъл 2014–2016 г.

В цикъла 2014–2016 г. от проекта за годишни подобрения в МСФО, СМСС публикува изменения, засягащи три стандарта, които влизат в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2017 г./1 януари 2018 г. Обобщение на измененията по съответните стандарти е представено по-долу:

- *МСФО 1 „Прилагане за първи път на Международните стандарти за финансово отчитане“*: заличаване на краткосрочните освобождавания от изискванията за предприятията, прилагащи за първи път стандартите (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018 г.);
- *МСФО 12 „Оповестяване на участия в други предприятия“*: поясняване на обхвата на изискването за оповестяване в МСФО 12 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2017 г.), и

- МСС 28 „Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия“: оценяване на предприятието, в което е инвестирано, по справедлива стойност (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018 г.).

Не се очаква тези изменения да окажат влияние върху финансовото състояние или резултатите от дейността на Банката.

Годишни подобрения в МСФО – цикъл 2015–2017 г.

В цикъла 2015–2017 г. от проекта за годишни подобрения в МСФО, СМСС публикува изменения, които ще влязат в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019 г. Обобщение на измененията по съответните стандарти е представено по-долу:

- МСФО 3 „Бизнес комбинации“ и МСФО 1 „Съвместни споразумения“: разяснение относно счетоводното отчитане на държани преди това дялове в съвместни дейности;
- МСС 12 „Данъци върху дохода“: разяснение относно последствията от гледна точка на данъците върху дохода от плащания във връзка с финансови инструменти, класифицирани като собствен капитал;
- МСС 23 „Разходи по заеми“: разяснение относно разходите по заеми, отговарящи на условията за капитализиране.

Годишните подобрения в МСФО – цикъл 2015–2017 г., все още не са приети от ЕС. Банката ще анализира и ще оцени ефекта от измененията върху бъдещите си финансови отчети.

6. Оповестяване на политиката по управление на финансовия риск

а) Въведение и общ преглед

Банката е изложена на следните видове риск при операциите си с финансови инструменти:

- кредитен риск;
- ликвиден риск;
- пазарен риск;
- операционен риск.

Това приложение дава информация за целите на Банката, експозициите към всеки от горепосочените рискове и политиките и процесите на измерване и управление на риска.

Общи положения при управление на риска

При управлението на брутните международни валутни резерви БНБ има за цел на първо място да гарантира високата сигурност и ликвидност на активите, след което да търси максимизиране на доходността в зависимост от условията на международните пазари. Инвестиционната стратегия зависи предимно от специфичните функции на Централната банка, която работи в условията на паричен съвет и при пълно съответствие с изискванията на ЗБНБ.

Основна част от валутните резерви на БНБ са инвестирани в активи със сравнително ниско ниво на кредитен риск, като скontoви и купонни ценни книжа, издадени от държави, държавни агенции или наднационални финансови институции, както и в краткосрочни депозити във валута или злато, предоставени при първокласни чуждестранни банки. Останалата част се поддържа в СПТ, които са по сметки на БНБ при МВФ, и в монетарно злато, съхранявано в трезорите на Банката.

Рисковете, съпровождащи управлението на валутните резерви, се управляват от независимо звено по управление на риска. То отговаря пряко за стратегическото структуриране на активите и определянето на бенчмарка на валутните резерви, изготвя и предлага за одобрение инвестиционните ограничения по отношение на тяхното управление. На тримесечна база се прави цялостен преглед на промените в пазарните условия, размера и структурата на валут-

ните резерви и при необходимост се извършва актуализация на инвестиционните ограничения и съответстващите им моделни портфейли (бенчмаркове). Ежедневно се следи и контролира спазването на заложените лимити, правила и процедури. Регулярно се изготвят отчети, които са предназначени както за оперативното управление на валутните резерви, така и за актуална информация на ръководството на Банката.

Всички разрешени финансови инструменти и класове активи, в които БНБ може да инвестира, са посочени във вътрешни нормативни документи. В тях са дефинирани основните портфейли и съответстващите им моделни портфейли (бенчмаркове), всички лимити за кредитен, лихвен, валутен и операционен риск, както и списък на разрешените емитенти на дългови инструменти, в които БНБ може да инвестира, а също и списък с чуждестранните финансови институции – контрагенти на Банката.

Дейността по управлението на валутните резерви се ръководи и от бизнес процедури и правила за поведение, регулиращи изпълнението на функциите и задачите на отговорните за процеса структурни звена.

б) Кредитен риск

БНБ е изложена на кредитен риск при осъществяването на търговските операции и инвестиционната дейност, както и в случаите, в които тя играе ролята на посредник от името на правителството или други публични институции. Банката поема кредитен риск и при операциите по покупко-продажба на чуждестранна валута с банки. Най-общо кредитният риск е свързан с вероятността за настъпване на неплатежоспособност на някой от контрагентите на БНБ, както и неплатежоспособност на някой от емитентите, в чийто дълг Банката е инвестирала свои средства. Кредитният риск при управлението на брутните международни валутни резерви на БНБ се определя в съответствие с изискванията на чл. 28, ал. 3 от ЗБНБ. Съгласно тези изисквания БНБ може да инвестира валутни резерви в дългови инструменти, емитирани от чужди държави, централни банки, други чуждестранни финансови институции или международни финансови организации, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг и които са платими в свободно конвертируема валута в съответствие с вътрешно разработена методология, базирана на изискванията на чл. 28 от ЗБНБ.

Съгласно тези изисквания разрешените видове финансови инструменти за инвестиране на средствата при управление на международните резерви са, както следва:

- инвестиционни програми при централни банки;
- автоматично предоставяне в заем и/или заемане на ценни книжа при основния депозитар;
- тристранни репо операции с определени за целта контрагенти на БНБ, осъществявани посредством основния депозитар на Банката като трета страна;
- депозити във валута (срочни депозити и средства по текущи сметки) при контрагенти на БНБ, в това число при централни банки или наднационални финансови институции;
- депозити в злато (срочни депозити и средства по текущи сметки) при контрагенти на БНБ, в това число при централни банки или наднационални финансови институции;
- търговски ценни книжа (със срок до падежа до 1 година), емитирани от държави или държавногарантирани институции, наднационални финансови институции, специализирани финансови агенции, банки и други финансови институции;
- облигации, емитирани от държави или държавногарантирани институции, наднационални финансови институции, специализирани финансови агенции, банки и други финансови институции, емитенти на обезпечени облигации.

Всички облигации са с еднократно изплащане на номиналната стойност на датата на падежа и без вградени опции;

- покупко-продажба на валута с вальор най-много 2 работни дни.

Заложени са два основни типа ограничения, които се изчисляват на база пазарната стойност на международните валутни резерви: 1) максимален или минимален лимит за тегло на различните класове активи в баланса на управление „Емисионно“; и 2) максимално допустима експозиция на БНБ към дадена страна, както и индивидуална към емитент/контрагент (ограничение за концентрация).

в) Ликвиден риск

Ликвидният риск възниква при осигуряването на средства за основните дейности на Банката и управлението на нейните позиции. Той се проявява главно в два аспекта, като първият е рискът Банката да не бъде в състояние да посрещне задълженията си в момента, когато станат дължими, а вторият се изразява в невъзможността Банката да реализира на международните пазари свои активи по справедливи цени и в нормално установените срокове съгласно съответните пазарни конвенции.

БНБ се стреми да поддържа баланс между срочността на привлечения ресурс и тази на активите посредством инвестиции във финансови инструменти с различна матуритетна структура. Инструментите по привлечените от Банката средства, предоставяни на клиентите по пасива, са основно депозитни/инвестиционни и разплащателни сметки. Обезпечаването на минимална ликвидност по видове валути се осигурява на дневна база с цел извършване на всички валутни плащания на БНБ. За по-доброто управление на риска, който съществува при ликвидирани позиции във финансови инструменти, те са групирани по ликвидни рангове в зависимост от степента на трудност (т.е. отбив от справедливата цена), с която могат да бъдат продадени на финансовите пазари в кризисен момент. Въз основа на групирането по ликвидни рангове на различните видове финансови инструменти са въведени определени лимити за ликвидност на експозициите на БНБ.

Като част от цялостната стратегия за управление на ликвидния риск са дефинирани изисквания за управлението на ликвиден портфейл в евро и поддържане на активи в други валути, необходими за посрещане на съответни входящи и изходящи парични потоци на Банката.

Финансовите активи и пасиви на Банката, анализирани по остатъчен срок от датата на отчета за финансовото състояние до дата на последващо договаряне или предвиден падеж, са, както следва:

(хил. лв.)

	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 ме- сеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 години	Без опреде- лен падеж	Общо
Към 30 юни 2018 г.							
Финансови активи							
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	16 790 525	652 582	587 794	-	-	-	18 030 901
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	2 753 137	11 234	-	-	-	-	2 764 371
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	706 492	995 059	10 422 244	12 804 294	54 778	-	24 982 867
Инвестиции	231 555	-	-	-	-	1 933 356	2 164 911
Други активи	25 548	1 228	22 557	-	-	-	49 333
Общо финансови активи	20 507 257	1 660 103	11 032 595	12 804 294	54 778	1 933 356	47 992 383
Финансови пасиви							
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-	15 768 716	15 768 716
Задължения към банки и други финансови институции	13 200 672	-	-	-	-	-	13 200 672
Задължения към държавни институции и други задължения	3 201 537	84 850	8 143 926	-	-	-	11 430 315

(хил. лв.)

	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 ме- сеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 години	Без опреде- лен падеж	Общо
Задължения за участие в междуна- родни финансови институции	-	-	-	-	-	3 327 196	3 327 196
Общо финансови пасиви	16 402 209	84 850	8 143 926	-	-	19 095 912	43 726 899
Разлика в срочността на финансовите активи и пасиви	4 105 048	1 575 253	2 888 669	12 804 294	54 778	(17 162 556)	4 265 484
Към 31 декември 2017 г.							
Финансови активи							
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	20 327 135	621 292	-	-	-	-	20 948 427
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	2 785 663	-	-	-	-	-	2 785 663
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	253 399	618 114	6 777 831	14 677 416	27 035	-	22 353 795
Инвестиции	227 898	-	-	-	-	1 903 608	2 131 506
Други активи	15 126	5 333	28 816	-	-	-	49 275
Общо финансови активи	23 609 221	1 244 739	6 806 647	14 677 416	27 035	1 903 608	48 268 666
Финансови пасиви							
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-	15 703 197	15 703 197
Задължения към банки и други финансови институции	13 892 496	-	-	-	-	-	13 892 496
Задължения към държавни инсти- туции и други задължения	2 766 605	2 923 074	5 303 938	-	-	-	10 993 617
Задължения за участие в междуна- родни финансови институции	-	-	-	-	-	3 274 519	3 274 519
Общо финансови пасиви	16 659 101	2 923 074	5 303 938	-	-	18 977 716	43 863 829
Разлика в срочността на финансовите активи и пасиви	6 950 120	(1 678 335)	1 502 709	14 677 416	27 035	(17 074 108)	4 404 837

Остатъчните договорени недисконтирани падежи на финансовите пасиви на Банката са, както следва:

(хил. лв.)

	Балансова стойност	Брутен но- минален изхо- дящ паричен поток	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 години
Към 30 юни 2018 г.							
Банкноти и монети в обращение	15 768 716	15 768 716	-	-	-	-	15 768 716
Задължения към банки и други финансови институции	13 200 672	13 200 672	13 200 672	-	-	-	-
Задължения към държавни ин- ституции и други задължения	11 430 315	11 407 771	3 200 042	84 637	8 123 092	-	-
Задължения за участие в между- народни финансови институции	3 327 196	3 327 196	-	-	-	-	3 327 196
	43 726 899	43 704 355	16 400 714	84 637	8 123 092	-	19 095 912
Към 31 декември 2017 г.							
Банкноти и монети в обращение	15 703 197	15 703 197	-	-	-	-	15 703 197
Задължения към банки и други финансови институции	13 892 496	13 892 496	13 892 496	-	-	-	-
Задължения към държавни ин- ституции и други задължения	10 993 617	10 984 165	2 766 586	2 922 288	5 295 291	-	-
Задължения за участие в между- народни финансови институции	3 274 519	3 274 519	-	-	-	-	3 274 519
	43 863 829	43 854 377	16 659 082	2 922 288	5 295 291	-	18 977 716

2) Пазарен риск

Пазарен риск

Всички финансови инструменти са обект на пазарен риск, т.е. на риска от обезценка в резултат от настъпване на промени в пазарните условия. Инструментите се оценяват ежедневно по справедлива пазарна стойност, която в максимална степен отразява текущите условия на международните финансови пазари за съответния вид финансови инструменти. Банката управлява своите портфейли при отчитане на променящите се пазарни условия, както и измененията в структурата на пасива на баланса на управление „Емисионно“. Експозицията по отношение на пазарния риск се поддържа чрез спазване на съответните лимити, определени в „Инвестиционните ограничения и бенчмаркове за управление на брунтните международни валутни резерви“.

В таблицата по-долу е представен един важен измерител на пазарния риск – „стойност, изложена на риск“ (*VaR*). *VaR* е показател за максималната загуба за определен период от време (период на държане) и определена степен на вероятност (наричана още ниво на достоверност или интервал на доверителност). Използваният в отчета *VaR* се основава на 95% ниво на достоверност и предполага едnodневен период на държане.

При изчисляването на общия риск, валутния риск и лихвения риск са използвани емпиричните разпределения, получени от времеви редове с дължина 30-дневни наблюдения съответно на общия доход, валутния доход и лихвения доход на активите. Представена е и корелацията между валутния и лихвения риск. За всеки от показателите е изчислена стойността към последната дата от периода, средната за разглеждания период, както и минималната и максималната му стойност.

(хил. лв.)

	Към 30 юни 2018 г.	Средно	Максимум	Минимум
Валутен риск	(24 291)	(16 496)	(26 179)	(8 924)
Лихвен риск	(3 925)	(4 727)	(10 951)	(1 788)
Корелация (%)	(0.29)	0.14	0.69	(0.45)
Общ риск	(28 472)	(19 438)	(36 968)	(10 351)
	Към 31 декември 2017 г.	Средно	Максимум	Минимум
Валутен риск	(15 779)	(23 240)	(48 467)	(4 010)
Лихвен риск	(5 099)	(5 166)	(12 169)	(1 638)
Корелация (%)	(0.14)	0.45	0.72	(0.14)
Общ риск	(19 015)	(25 729)	(54 391)	(4 815)

Лихвен риск

Банката е изложена на риск от промени в лихвените нива, което оказва влияние върху цените на активите (включително инвестициите) и лихвоносните пасиви. Основна мярка за измерване на абсолютното ниво на лихвения риск е модифицираната дюрация. Тя дава оценка за това, с колко би се променила пазарната стойност на даден актив (пасив) в процент, ако лихвените нива се променят с базисни точки (една стотна от процента). Освен това ежедневно се изчисляват и следят допълнителни технически параметри на портфейлите, като изпъкналост (конвекситет), дюрация във фиксирана точка от кривата на доходност и други. За всеки един от портфейлите на БНБ лихвеният риск е ограничен посредством избор на съответен моделен портфейл (бенчмарк) и установени в инвестиционните ограничения лимити за максимално отклонение на лихвения риск от този на съответния бенчмарк. Лимитът за относителен лихвен риск на инвестиционните портфейли се задава чрез мярката за риск „колебливост на относителната доходност“.

При активи и пасиви с плаващи лихвени проценти Банката е изложена на риск от промени в базата, служеща за определяне на лихвените проценти.

(хил. лв.)

	Общо	Плаващ лихвен процент	Фиксиран лихвен процент		
			До 1 месец	От 1 до 3 месеца	Над 3 месеца
Към 30 юни 2018 г.					
Лихвоносни активи					
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	17 884 400	6 167 016	10 475 951	653 173	588 260
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	1 651 164	-	1 639 931	11 233	-
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	25 174 916	325 263	685 858	1 008 349	23 155 446
Инвестиции	231 555	-	231 555	-	-
Други лихвоносни активи	49 333	25 548	-	1 228	22 557
Общо	44 991 368	6 517 827	13 033 295	1 673 983	23 766 263
Лихвоносни пасиви					
Задължения към банки и други финансови институции	13 200 672	-	13 200 672	-	-
Задължения към държавни институции и други задължения	8 982 456	-	746 643	-	7 237 813
Задължения за участие в международни финансови институции	1 441 520	1 441 520	-	-	-
Общо	23 624 648	1 441 520	13 947 315	-	7 237 813
Разлика между лихвоносни активи и пасиви	21 336 720	5 076 307	(914 020)	1 673 983	16 528 450
Към 31 декември 2017 г.					
Лихвоносни активи					
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	20 844 164	11 322 824	8 898 782	622 558	-
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	1 662 158	-	1 662 158	-	-
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	22 540 705	121 501	259 529	643 586	21 516 089
Инвестиции	227 897	-	227 897	-	-
Други лихвоносни активи	49 275	15 123	3	5 333	28 816
Общо	45 324 199	11 459 448	11 048 369	1 271 477	21 544 905
Лихвоносни пасиви					
Задължения към банки и други финансови институции	13 892 496	-	13 892 496	-	-
Задължения към държавни институции и други задължения	8 783 597	-	551 444	2 925 847	5 306 306
Задължения за участие в международни финансови институции	1 418 752	1 418 752	-	-	-
Общо	24 094 845	1 418 752	14 443 940	2 925 847	5 306 306
Разлика между лихвоносни активи и пасиви	21 229 354	10 040 696	(3 359 571)	(1 654 370)	16 238 599

За управлението на лихвения риск и границите на изменението на лихвените проценти се правят наблюдения върху чувствителността на финансовите активи и пасиви към различни стандартни и нестандартни сценарии за движението на лихвените проценти.

Стандартните сценарии разглеждат следните промени в кривите на доходност: 1) 100 базисни точки мигновено и паралелно нарастване; 2) 100 базисни точки мигновен паралелен спад; 3) 50 базисни точки паралелно нарастване на кривите в рамките на едногодишен период, и 4) 50 базисни точки паралелен спад в кривите на доходност също за едногодишен период. При последните два сценария се допуска, че кривите на доходност се променят със съответната

стъпка в началото на периода, след което остават на същите нива до края на едногодишния период.

Анализът на чувствителността на активите на Банката (при първо приближение) спрямо промяната на лихвените проценти при непроменяща се балансова позиция и предвиждане за динамика на кривите на доходност за съответните активи показва, както следва:

(хил. лв.)

	100 б.т. мигновено паралелно покачване в рамките на деня	100 б.т. мигновен паралелен спад в рамките на деня	50 б.т. паралелно покачване в началото на периода	50 б.т. паралелен спад в началото на периода
Към 30 юни 2018 г.	(347 870)	347 870	(147 487)	(206 744)
Към 31 декември 2017 г.	(360 049)	360 049	(172 698)	(227 714)

Валутен риск

За Банката валутен риск е налице в случаите, когато има несъответствие между валутната структура на активите и валутната структура на пасивите. Банката е изложена на валутен риск при извършване на сделки с финансови инструменти, деноминирани в различни от евро валути.

С въвеждането на паричния съвет и фиксирането на българския лев към еврото върху финансовите отчети, изготвени в национална валута, влияние оказват промените на обменния курс на лева спрямо валутите, различни от еврото.

С цел минимизиране на валутния риск е въведено ограничение за отклоненията на валутната структура на активите от тази на пасивите. Съгласно чл. 31, ал. 3 от ЗБНБ общата пазарна стойност на активите във валути, различни от евро, СПТ и монетарно злато, не може да се отклонява с повече от +/-2% от пазарната стойност на средствата по пасива, деноминирани в тези валути.

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Активи		
Български левове и евро	41 793 703	42 115 441
Долари	73 620	68 818
Японски йени	151	60
Британски лири	151	253
СПТ	3 585 339	3 527 917
Злато	2 729 433	2 748 964
Други	1 043	623
	48 183 440	48 462 076
Пасиви, капитал и резерви		
Български левове и евро	44 626 035	44 951 608
Долари	74 842	69 100
Японски йени	1	1
Британски лири	3	-
СПТ	3 480 998	3 424 985
Други	1 561	16 382
	48 183 440	48 462 076
Нетна позиция		
Български левове и евро	(2 832 332)	(2 836 167)
Долари	(1 222)	(282)
Японски йени	150	59
Британски лири	148	253
СПТ	104 341	102 932
Злато	2 729 433	2 748 964
Други	(518)	(15 759)

г) Използване на счетоводни преценки и предположения

Управителният съвет обсъжда развитието, избора и оповестяването на съществените счетоводни политики и оценки, както и приложението им.

Тези оповестявания допълват коментарите за управлението на финансовия риск.

Основни приоритети на ръководството на Банката и през следващите години ще останат запазването на стабилността на паричната и финансовата система в страната, запазването на стабилната ликвидна позиция на Банката и непрекъснатото подобряване на методите и техниките за оценка, контрол и управление на валутните резерви на международните финансови пазари.

1) *Определяне на справедлива стойност*

Определянето на справедливата стойност на финансови активи и пасиви, за които няма наблюдавана пазарна цена, изисква използването на оценъчни техники, описани в счетоводната политика. За финансови инструменти, които се търгуват рядко и чиято цена не е прозрачна, справедливата стойност е по-малко обективна и изисква експертна преценка в зависимост от ликвидност, концентрация, несигурност на пазарните фактори, ценови предположения и други рискове, влияещи върху конкретния инструмент.

2) *Оценка на финансови инструменти*

Банката оценява справедлива стойност на финансовите инструменти, използвайки следната йерархия от методи:

- **ниво 1:** обявена пазарна цена или цена на затваряне за позиции, за които има надежден пазар;
- **ниво 2:** техники на оценяване, основани на реална пазарна информация за кривата на доходност. Тази категория методи се използва за оценка на дългови ценни книжа, за които няма надежден пазар;
- **ниво 3:** оценъчни техники, при които входящите данни за финансовите активи и пасиви не са базирани на налична пазарна информация.

Справедливата стойност на финансовите активи и пасиви, които се търгуват на международните финансови пазари и за които има достъпна пазарна информация, е основана на обявени пазарни цени или цени, формирани при затваряне на даден пазар. Използването на реални пазарни цени и информация намалява нуждата от управленска преценка и предположения, както и несигурността, свързана с определянето на справедливата им стойност. Наличността на реални пазарни цени и информация варира в зависимост от продуктите и пазарите и се променя въз основа на специфични събития и общите условия на финансовите пазари. За всички останали финансови инструменти, за които няма текущи пазарни котировки, Банката определя справедливата им стойност, използвайки техники на оценяване, базирани на определяне на нетната сегашна стойност. Изчисляването на нетната сегашна стойност се извършва посредством използването на пазарни криви на доходност с отчитане, където е необходимо, на кредитни спредове за съответния инструмент. Целта на техниките на оценяване е да се определи справедлива стойност, която отразява максимално коректно цената на финансовия инструмент на отчетната дата.

Банката има установена контролна среда по отношение на оценяването на справедлива стойност. За финансовите инструменти тя се определя от независимо звено за анализ и контрол на рисковете. Специфичните контроли включват проверка на реалната ценова информация; периодичен преглед на текущите модели за оценка и в случай на необходимост разработка, одобрение и въвеждане на нови модели за оценка; осъществяване на допълнителна последваща проверка посредством анализ и сравняване на данните от различни информационни източници и други.

Следващата таблица анализира финансовите инструменти, отчитани по справедлива стойност, според модели за оценка. Данните не включват капиталовите инструменти, които се отчитат по цена на придобиване (приложение 14).

(хил. лв.)

	Ниво 1 Обявени пазарни цени на активни пазари	Ниво 2 Оценъчни техники (с помощта на пазарни данни)	Общо
30 юни 2018 г.			
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	18 030 901	-	18 030 901
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	2 764 371	-	2 764 371
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	24 982 867	-	24 982 867
Общо	45 778 139	-	45 778 139
31 декември 2017 г.			
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	20 948 427	-	20 948 427
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	2 785 663	-	2 785 663
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	22 353 795	-	22 353 795
Общо	46 087 885	-	46 087 885

Финансовите инструменти, отчитани не по справедлива стойност, а по ниво в йерархията на справедливите стойности, където се категоризира оценката по справедлива стойност, са анализирани, както следва:

(хил. лв.)

	Ниво 1 Обявени пазарни цени на активни пазари	Ниво 2 Наблюдавани входящи данни, различни от котирани цени	Общо
30 юни 2018 г.			
Задължения към банки и други финансови институции	-	13 200 672	13 200 672
Задължения към държавни институции и други задължения	-	11 430 315	11 430 315
Задължения за участие в международни финансови институции	-	3 327 196	3 327 196
Общо	-	27 958 183	27 958 183
31 декември 2017 г.			
Задължения към банки и други финансови институции	-	13 892 496	13 892 496
Задължения към държавни институции и други задължения	-	10 993 617	10 993 617
Задължения за участие в международни финансови институции	-	3 274 519	3 274 519
Общо	-	28 160 632	28 160 632

Справедливата стойност на задълженията към банки и други финансови институции и на задълженията към държавни институции е приблизително равна на отчетната им стойност поради това, че са краткосрочни.

Справедливата стойност на задълженията за участие в международни финансови институции е приблизително равна на отчетната им стойност поради това, че те са безлихвени и нямат определен падеж.

е) Матуритетна структура на активите и пасивите

Активите и пасивите на Банката, анализирани по остатъчен срок от датата на отчета за финансовото състояние до датата на последващо договаряне или предвиден падеж, са, както следва:

(хил. лв.)

	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 ме- сеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 години	Без опре- делен падеж	Общо
Към 30 юни 2018 г.							
Финансови активи							
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	16 790 525	652 582	587 794	-	-	-	18 030 901
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	2 753 137	11 234	-	-	-	-	2 764 371
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	706 492	995 059	10 422 244	12 804 294	54 778	-	24 982 867
Инвестиции	231 555	-	-	-	-	1 933 356	2 164 911
Материални активи	-	-	-	-	-	153 104	153 104
Нематериални активи	-	-	-	-	-	3 835	3 835
Други активи	25 548	1 228	22 557	-	-	34 118	83 451
Общо финансови активи	20 507 257	1 660 103	11 032 595	12 804 294	54 778	2 124 413	48 183 440
Финансови пасиви							
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-	15 768 716	15 768 716
Задължения към банки и други финансови институции	13 200 672	-	-	-	-	-	13 200 672
Задължения към държавни институции и други задължения	3 201 537	84 850	8 143 926	-	-	-	11 430 313
Задължения за участие в международни финансови институции	-	-	-	-	-	3 327 196	3 327 196
Други пасиви	-	-	-	-	-	189 499	189 499
Общо финансови пасиви	16 402 209	84 850	8 143 926	-	-	19 285 411	43 916 396
Разлика в срочността на финансовите активи и пасиви	4 105 048	1 575 253	2 888 669	12 804 294	54 778	(17 160 998)	4 267 044
Към 31 декември 2017 г.							
Финансови активи							
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	20 327 135	621 292	-	-	-	-	20 948 427
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	2 785 663	-	-	-	-	-	2 785 663
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	253 399	618 114	6 777 831	14 677 416	27 035	-	22 353 795
Инвестиции	227 898	-	-	-	-	1 903 608	2 131 506
Материални активи	-	-	-	-	-	156 021	156 021
Нематериални активи	-	-	-	-	-	4 426	4 426
Други активи	15 126	5 333	28 816	-	-	32 963	82 238
Общо финансови активи	23 609 221	1 244 739	6 806 647	14 677 416	27 035	2 097 018	48 462 076
Финансови пасиви							
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-	15 703 197	15 703 197
Задължения към банки и други финансови институции	13 892 496	-	-	-	-	-	13 892 496
Задължения към държавни институции и други задължения	2 766 605	2 923 074	5 303 938	-	-	-	10 993 617
Задължения за участие в международни финансови институции	-	-	-	-	-	3 274 519	3 274 519
Други пасиви	-	-	-	-	-	231 667	231 667
Общо финансови пасиви	16 659 101	2 923 074	5 303 938	-	-	19 209 383	44 095 496
Разлика в срочността на финансовите активи и пасиви	6 950 120	(1 678 335)	1 502 709	14 677 416	27 035	(17 112 365)	4 366 580

7. Приходи от и разходи за лихви

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
Приходи от лихви		
– от ценни книжа	104 155	144 995
– от депозити	28 085	26 661
– други	1	1
	<u>132 241</u>	<u>171 657</u>
Разходи за лихви		
– по депозити	33 660	33 665
– други	-	-
	<u>33 660</u>	<u>33 665</u>

Към 30 юни 2018 г. няма разходи за лихви, платени по депозити на правителството в чуждестранна валута (към 30 юни 2017 г. – 916 хил. лв.).

Към 30 юни 2018 г. няма разходи за лихви, платени по депозити на други организации в чуждестранна валута (към 30 юни 2017 г. – 108 хил. лв.).

Разходите за лихви, платени по депозити, включват платени лихви в размер на 14 389 хил. лв. по предоставени депозити и текущи сметки при чуждестранни кореспонденти, дължащи се на прилагане на референтни лихвени проценти с отрицателни стойности (30 юни 2017 г. – 16 578 хил. лв.).

Включени са и 1247 хил. лв. платени лихви по техническата сметка на националния системен компонент ТАРГЕТ2-БНБ в ЕЦБ (30 юни 2017 г. – 439 хил. лв.).

През отчетния период определеното от УС на ЕЦБ равнище на лихвения процент по депозитното улеснение на Евросистемата остана отрицателно и бе фиксирано на -0.40%.

8. Нетни печалби/(загуби) от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
Нетни (загуби) от операции с ценни книжа	(127 138)	(181 637)
Нетни печалби от операции с чуждестранна валута	204	260
Нетни (загуби)/печалби от преоценка на фючърси	(127)	302
Нетни (загуби) от преоценка на ценни книжа	(5 038)	(45 680)
Нетни печалби/(загуби) от преоценка на активи и пасиви в чуждестранна валута	1 218	(3 868)
Нетни (загуби) от преоценка на злато	(22 260)	(19 714)
	<u>(153 141)</u>	<u>(250 337)</u>

В нетните загуби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, към 30 юни 2018 г. с най-голям дял е нетната загуба от операции с ценни книжа в размер на 127 138 хил. лв. Основният фактор за нетната загуба е по-ниската пазарна доходност на ценните книжа от тяхната купонна доходност, поради което те се продават с премия над номиналната им стойност.

През отчетния период пазарната доходност на ценните книжа се характеризира с разнопосочно движение по отделни емитенти, надежни сектори и тримесечия, но като цяло за периода тя се повиши между 10 и 15 базисни точки при краткосрочните ценни книжа, в които БНБ главно инвестира. Нетният ефект от преоценки на ценните книжа вследствие на тези промени е отрицателен и е в размер на 5038 хил. лв.

Към 30 юни 2018 г. загубата от преоценка на златото бе 22 260 хил. лв. и се дължеше на понижението на пазарната цена на златото в евро – от 2117.09 лв. към 31 декември 2017 г. за тройунция до 2100.27 лв. към 30 юни 2018 г.

9. Други оперативни приходи

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
Приходи от продажби от дъщерни предприятия	13 732	14 094
Приходи от асоциирани предприятия	-	(7 610)
Приходи от продажба на монети	638	389
Приходи от дивиденди	4 572	15 714
Други нетни приходи	653	605
	<u>19 595</u>	<u>23 192</u>

Приходите от дивиденди включват получените дивиденди от участието на БНБ в Банката за международни разплащания (БМР) на стойност 4445 хил. лв. и в „Дружество за касови услуги“ АД – 128 хил. лв.

През 2017 г. е получен дивидент от участието на БНБ в „Монетен двор“ ЕАД в размер 480 хил. лв., който за целите на консолидирания финансов отчет е елиминиран.

В другите нетни приходи се включват финансови приходи на дъщерните предприятия в размер на 188 хил. лв. и приходи от преразпределено възнаграждение от ЕЦБ във връзка с ТАРГЕТ2 в размер на 465 хил. лв.

10. Общи административни разходи

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
Разходи за персонала	20 426	18 410
Административни разходи	27 782	26 249
Амортизация	6 742	7 351
Други разходи	10 153	1 771
	<u>65 103</u>	<u>53 781</u>

Броят на заетите служители в БНБ и дъщерните ѝ предприятия е 1157 към 30 юни 2018 г. (30 юни 2017 г. – 1148), в това число персоналът на БНБ е 884 служители (при 873 към 30 юни 2017 г.).

Разходите за персонала включват заплати, социални и здравни осигуровки, начислени в съответствие с разпоредбите на националното законодателство към 30 юни 2018 г., и разходи за социална дейност, съответно за БНБ – 16 724 хил. лв. (30 юни 2017 г. – 14 850 хил. лв.), за „Печатница на БНБ“ АД – 2232 хил. лв. (30 юни 2017 г. – 2218 хил. лв.), и за „Монетен двор“ ЕАД – 1470 хил. лв. (30 юни 2017 г. – 1342 хил. лв.).

В разходите за персонал са включени разходи за възнаграждения на членовете на УС на БНБ в размер на 549 хил. лв. към 30 юни 2018 г. (30 юни 2017 г. – 553 хил. лв.), представени, както следва:

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
Общо разходи за брутни възнаграждения*	549	541
в това число ДМС до достигане лимитите, установени в съответствие с чл. 23, ал. 3 от ЗБНБ с Решение от 30 юли 2015 г. на УС на БНБ**	136	136
Разходи при изтичане/прекратяване на мандат на членове на УС на БНБ	-	12
Общо брутни възнаграждения, изплатени на членовете на УС на БНБ	<u>549</u>	<u>553</u>

* Възнагражденията са преди данъчно облагане.

** http://www.bnb.bg/PressOffice/POPressReleases/POPRDate/PR_20150730_1_BG

В съответствие с Решение от 30 юли 2015 г. на УС на БНБ месечните възнаграждения на членовете на УС са определени, както следва: управител – 15 368 лв.; подуправители – 13 173 лв.; други членове на УС – 4391 лв.

Банката е начислила на база актюерски изчисления задълженията си към персонала при пенсиониране и за неизползван платен годишен отпуск за текущата година в размер на 2004 хил. лв. (30 юни 2017 г. – 1796 хил. лв.). Начисленията на дъщерните предприятия за пенсиониране и неизползван платен годишен отпуск към 30 юни 2018 г. са 67 хил. лв. (30 юни 2017 г. – 72 хил. лв.).

Задълженията към персонала при пенсиониране, изчислени на база актюерска оценка и съгласно МСС 19 „Доходи на наети лица“, са представени по-долу:

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
Задължения по дефинирани доходи към 1 януари	2 810	2 609
Изплатени доходи по плана	(69)	(74)
Разходи за текущ трудов стаж	189	146
Разходи за лихви	6	15
Ефект от промяна в плана	-	-
Актюерска (печалба)/загуба от действителен опит	254	53
Актюерска (печалба) от промяна на демографските предположения	-	-
Актюерска загуба от промяна на финансовите предположения	(15)	23
Актюерска печалба или загуба, призната в разходите	-	1
Задължения по дефинирани доходи към 30 юни	3 175	2 763

Разходи, признати в отчета за печалбата или загубата

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
Разходи за текущ стаж	189	146
Разходи за лихви	6	15
Актюерски загуби	-	1
Ефект от промяна в плана	-	-
Общо	195	162

Актюерски предположения

Основните актюерски предположения към датата на отчета са следните (среднопретеглени стойности):

(%)

	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
Дисконтов лихвен процент към 30 юни	0.72	1.23
Бъдещо нарастване на заплатите	4.50	4.50

Разпределение на задълженията към персонала на БНБ (без дъщерните предприятия) по остатъчен срок	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
До 1 година	413	400
От 1 до 3 години	456	420
От 3 до 5 години	288	259
От 5 до 10 години	422	339
Над 10 години	784	608
Общо	2 363	2 026

В административните разходи са включени разходите на Банката за паричното обращение в размер на 14 421 хил. лв. към 30 юни 2018 г. (30 юни 2017 г. – 11 746 хил. лв.).

11. Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Парични средства в чуждестранна валута	161 714	111 676
Разплащателни сметки в банки	6 165 814	11 321 167
Депозити в чуждестранна валута	11 703 373	9 515 584
	<u>18 030 901</u>	<u>20 948 427</u>

Паричните средства и предоставените депозити в чуждестранна валута по кореспонденти са представени, както следва:

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Резиденти на еврозоната		
в евро	11 092 849	14 888 915
в други валути	69 456	2
	<u>11 162 305</u>	<u>14 888 917</u>
Нерезиденти на еврозоната		
в евро	5 416 151	4 566 830
в други валути	1 452 445	1 492 680
	<u>6 868 596</u>	<u>6 059 510</u>
	<u>18 030 901</u>	<u>20 948 427</u>

Предоставените срочни депозити в чуждестранна валута при кореспонденти с кредитен рейтинг на контрагента, определен най-малко от две от шестте международно признати рейтингови агенции – *Standard&Poor's*, *Fitch Ratings*, *Moody's*, *DBRS*, *R&I* и *JCRA*, са представени, както следва:

(хил. лв.)

	Краткосрочен кредитен рейтинг на контрагента	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Депозити по кредитен рейтинг на контрагента	A-1+	1 246 263	5 853 791
	A-1	10 454 052	3 660 155
		<u>11 700 315</u>	<u>9 513 946</u>

В представянето по кредитен рейтинг не се включват предоставени безсрочни депозити при външни мениджъри.

Максималната експозиция на БНБ, изложена на кредитен риск, е равна на балансовата стойност на паричните средства по разплащателни сметки и депозити.

12. Злато, инструменти в злато и други благородни метали

	30 юни 2018 г.		31 декември 2017 г.	
	хил. тройунции	хил. лв.	хил. тройунции	хил. лв.
Кюлчета злато в стандартна форма	513	1 077 529	513	1 086 158
Депозити в злато в стандартна форма	787	1 650 848	785	1 662 806
Злато в друга форма	16	33 149	16	33 733
Други благородни метали		2 845		2 966
		<u>2 764 371</u>		<u>2 785 663</u>

Златото в стандартна форма включва злато, предоставено за депозитарно съхранение и на депозит. Депозитите в злато са предоставени на банки, чиито

задължения са оценени с една от двете най-високи оценки от две международно признати рейтингови агенции, и по тях се начислява лихва от 0.05% до 0.29% годишно.

Златото в друга форма включва възпоменателни златни монети на стойност 27 879 хил. лв.

В „други благородни метали“ са включени сребърни възпоменателни монети на стойност 392 хил. лв. и платинени възпоменателни монети на стойност 2300 хил. лв.

13. Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата

(хил. лв.)

Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Чуждестранни държавни ценни книжа	24 982 867	22 353 795
	<u>24 982 867</u>	<u>22 353 795</u>

Ценните книжа включват лихвени и скontoви ценни книжа, деноминирани в евро. Купонната лихва по ценните книжа, деноминирани в евро, достига 0.788% към 30 юни 2018 г. (31 декември 2017 г. – 0.97%).

Към 30 юни 2018 г. няма ценни книжа, предоставени като обезпечение по операции с фючърси, както и към 31 декември 2017 г.

Ценните книжа, емитирани от чуждестранни правителства и други емитенти или съответните емитенти с кредитен рейтинг, определен най-малко от две от шестте международно признати рейтингови агенции – *Standard & Poor's*, *Fitch Ratings*, *Moody's*, *DBRS*, *Re&I* и *JCRA*, са представени, както следва:

(хил. лв.)

Ценни книжа по кредитен рейтинг на емисията/емитента	Кредитен рейтинг на емисията/емитента	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
	AAA	23 562 968	20 977 496
	AA+	276 985	216 058
	AA	569 901	818 250
	A+	-	341 991
	A	573 013	-
		<u>24 982 867</u>	<u>22 353 795</u>

14. Инвестиции

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Квота на Република България в МВФ	2 115 053	2 081 648
Инвестиции в международни финансови институции	30 081	30 081
Инвестиции в асоциирани предприятия	19 777	19 777
	<u>2 164 911</u>	<u>2 131 506</u>

Квотата на Република България в МВФ е в размер на 896 300 хил. СПТ (31 декември 2017 г. – 896 300 хил. СПТ). Резервният транш по квотата на Република България в МВФ е в размер на 227 897 хил. лв. (31 декември 2017 г. – 227 897 хил. лв.). МВФ заплаща възнаграждение (лихва) на страните членки, които имат лихвоносна резервна позиция, като средният лихвен процент е 0.85%.

Инвестициите в международните финансови институции включват инвестиции в БМР, като 25% от участието в капитала на БМР са платени. Текущата стойност на платените акции в размер на 10 000 хил. СПТ възлиза към 30 юни 2018 г. на 23 225 хил. лв., към 31 декември 2017 г. – на 23 225 хил. лв. (вж. приложение 28). Невнесеният капитал е с опция за внасяне до три месеца по решение на Съвета на управителите на БМР.

Инвестициите в международните финансови институции не надвишават 10% от записания акционерен капитал на съответната институция.

Инвестициите в международни финансови институции включват и участие-то на БНБ в ЕЦБ. От 1 януари 2007 г. (присъединяването на Република България към ЕС) БНБ притежава дялово участие в капитала на ЕЦБ. Към 30 юни 2018 г. сумата на внесенения дял от БНБ в капитала на ЕЦБ възлиза на 3487 хил. евро, или 6820 хил. лв.

В съответствие с чл. 28 от Устава на ЕСЦБ/ЕЦБ само националните централни банки – членки на ЕСЦБ, имат право да участват в капитала на ЕЦБ. Подписката на капитала се осъществява в съответствие с изискванията и алгоритъма на чл. 29 от Устава на ЕСЦБ/ЕЦБ, т.е. делът на всяка национална централна банка в капитала на ЕЦБ се определя в процент и кореспондира на дела на държавата членка в общото население и брутният вътрешен продукт на ЕС (в равни съотношения). Процентът се актуализира на всеки пет години и при всяко присъединяване на нова държава към ЕС. Към 30 юни 2018 г. дяловото участие на БНБ в записания капитал на ЕЦБ възлиза на 0.8590%, което съответства на 92 986.8 хил. евро.

БНБ, като централна банка на държава членка извън еврозоната, е задължена да внесе минималния процент от записания си капитал в ЕЦБ, което съответства на чл. 47 от Устава на ЕСЦБ/ЕЦБ (уредено от Генералния съвет на ЕЦБ), което представлява приносът на БНБ за оперативните разходи на ЕЦБ. От 29 декември 2010 г. този процент възлиза на 3.75%. За разлика от централните банки на държави от еврозоната БНБ няма право да участва в печалбата на ЕЦБ, нито се изисква да покрива нейни(те) загуби. При присъединяване към еврозоната от БНБ ще се изиска да внесе и останалите 96.25% от записания си капитал в ЕЦБ, т.е. 89 499.8 хил. евро.

Банката упражнява значително влияние върху финансовата и оперативната политика на следните асоциирани дружества и капиталовите ѝ инвестиции в местни предприятия могат да бъдат анализирани, както следва:

Асоциирани предприятия	Участие, %	Основна дейност
„БОРИКА“ АД	36.11	Междубанкови картови разплащания
„Дружество за касови услуги“ АД	20.00	Обработка на ценни пратки с български банкноти и монети, предоставяни от БНБ и банките

15. Материални активи

Справедливата стойност на земята и сградите е категоризирана като справедлива стойност от ниво 3 на база на входящите данни за използваната техника за оценяване.

За останалите класове активи: машини, съоръжения, оборудване, автомобили и стопански инвентар, за справедлива стойност е приета настоящата им стойност по баланса на Банката поради това, че основна част от тези активи е закупена в последните четири години и балансовата им стойност е близка до справедливата им стойност.

При преоценката на дълготрайни материални активи Банката отписва натрупаната амортизация за сметка на брутната балансова стойност на активите, като нетната им стойност се преизчислява спрямо преоценената стойност.

(хил. лв.)

	Земя и сгради	Машини и оборудване	Информационно оборудване	Офис оборудване	Друго оборудване (вкл. транспортни средства)	Разходи за придобиване на материални активи	Общо
Към 1 януари 2018 г.	184 096	91 053	48 237	9 984	8 233	2 142	343 745
Придобити	-	49	12	10	9	2 737	2 817
Отписани	-	(81)	(49)	(8)	-	(18)	(156)
Трансфери	-	489	18	36	1	(447)	97
Към 30 юни 2018 г.	184 096	91 510	48 218	10 022	8 243	4 414	346 503
Амортизация и загуби от обезценка							
Към 1 януари 2018 г.	(56 320)	(73 244)	(42 728)	(8 721)	(6 711)	0	(187 724)
Начисления за периода	(2 590)	(1 201)	(1 702)	(129)	(191)	0	(5 813)
На отписаните	0	81	49	8	0	0	138
Към 30 юни 2018 г.	(58 910)	(74 364)	(44 381)	(8 842)	(6 902)	0	(193 399)
Балансова стойност към 30 юни 2018 г.	125 186	17 146	3 837	1 180	1 341	4 414	153 104
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	127 776	17 809	5 509	1 263	1 522	2 142	156 021
Към 1 януари 2017 г.	183 232	90 297	48 156	9 829	8 374	1 871	341 759
Придобити	864	1 415	300	120	-	1 009	3 708
Отписани	-	(813)	(706)	(58)	(145)	-	(1 722)
Трансфери	-	154	487	93	4	(738)	-
Към 31 декември 2017 г.	184 096	91 053	48 237	9 984	8 233	2 142	343 745
Амортизация и загуби от обезценка							
Към 1 януари 2017 г.	(50 592)	(71 285)	(39 568)	(8 575)	(6 454)	-	(176 474)
Начисления за периода	(5 728)	(2 737)	(3 868)	(199)	(402)	-	(12 934)
На отписаните	-	778	708	53	145	-	1 684
Към 31 декември 2017 г.	(56 320)	(73 244)	(42 728)	(8 721)	(6 711)	-	(187 724)
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	127 776	17 809	5 509	1 263	1 522	2 142	156 021
Балансова стойност към 31 декември 2016 г.	132 640	19 012	8 588	1 254	1 920	1 871	165 285

В изпълнение на МСС 16 „Имоти, машини и съоръжения“ и на „Вътрешни правила за финансови отчети и счетоводна политика на БНБ“ към декември 2013 г. е направен преглед на балансовата стойност на дълготрайните материални активи, отчитани в отчета за финансовото състояние на Банката. Справедливата стойност на земята и сградите е определена от външен, независим и лицензиран оценител с призната професионална квалификация и опит с оценяването на имоти с местонахождение и категория, сходни на оценяваните. Към 30 юни 2018 г. справедливата стойност на земята и сградите не е съществено по-различна от балансовата им стойност към същата дата, поради което се приема, че настоящата балансова стойност на земите и сградите по баланса на Банката отразява справедливо пазарната им стойност. Отчетната стойност на напълно амортизираните дълготрайни материални активи към 30 юни 2018 г. е 78 223 хил. лв. (31 декември 2017 г. – 73 839 хил. лв.).

16. Нематериални активи

(хил. лв.)

	Софтуер	Други нематериални активи	Разходи за придобиване на нематериални активи	Общо
Към 1 януари 2018 г.	52 064	174	63	52 301
Придобити	-	-	338	338
Отписани	-	-	-	-
Трансфери	338	-	(338)	-
Към 30 юни 2018 г.	52 402	174	63	52 639
Амортизация и загуби от обезценка				
Към 1 януари 2018 г.	(47 714)	(161)	-	(47 875)
Начисления за периода	(927)	(2)	-	(929)
На отписаните	-	-	-	-
Към 30 юни 2018 г.	(48 641)	(163)	-	(48 804)
Балансова стойност към 30 юни 2018 г.	3 761	11	63	3 835
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	4 350	13	63	4 426

В софтуера към 30 юни 2018 г. са включени закупени за БНБ лицензи на стойност 119 хил. лв. (31 декември 2017 г. – 486 хил. лв.) и програмни продукти на стойност 219 хил. лв. (31 декември 2017 г. – 1170 хил. лв.).

(хил. лв.)

	Софтуер	Други нематериални активи	Разходи за придобиване на нематериални активи	Общо
Към 1 януари 2017 г.	49 947	161	406	50 514
Придобити	95	13	1 756	1 864
Отписани	(77)	-	-	(77)
Трансфери	2 099	-	(2 099)	-
Към 31 декември 2017 г.	52 064	174	63	52 301
Амортизация и загуби от обезценка				
Към 1 януари 2017 г.	(46 118)	(159)	-	(46 277)
Начисления за периода	(1 673)	(2)	-	(1 675)
На отписаните	77	-	-	77
Към 31 декември 2017 г.	(47 714)	(161)	-	(47 875)
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	4 350	13	63	4 426
Балансова стойност към 31 декември 2016 г.	3 829	2	406	4 237

В софтуера към 31 декември 2017 г. са включени закупени за БНБ лицензи на стойност 486 хил. лв. (31 декември 2016 г. – 372 хил. лв.) и програмни продукти на стойност 1170 хил. лв. (31 декември 2016 г. – 1395 хил. лв.).

17. Други активи

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Вземания на дъщерни предприятия от местни банки	49 363	49 297
Инвестиции на дъщерни предприятия в съвместни и асоциирани предприятия	8 791	8 791
Възпоменателни монети за продажба	414	344
Материални запаси	19 473	17 786
Вземания от доставчици	3 158	3 880
Разходи за бъдещи периоди	1 356	1 284
Други вземания	896	856
	83 451	82 238

Във вземанията на дъщерни предприятия от местни банки са включени 43 935 хил. лв. вземания на „Печатница на БНБ“ АД и 5428 хил. лв. на „Монетен двор“ ЕАД.

Инвестициите на дъщерни предприятия в съвместни и асоциирани предприятия включват непарична вноса под формата на оборудване за производство на банкноти в капитала на „Франсоа-Шарл Обертюр Груп“, с което „Печатница на БНБ“ АД е създава съвместно дружество за производство на банкноти.

18. Банкноти и монети в обращение

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Банкноти в обращение	15 375 062	15 333 225
Монети в обращение	393 654	369 972
	<u>15 768 716</u>	<u>15 703 197</u>

19. Задължения към банки и други финансови институции

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Депозити на виждане от банки и други финансови институции		
– в левове	7 637 622	8 341 080
– в чуждестранна валута	5 563 050	5 551 416
	<u>13 200 672</u>	<u>13 892 496</u>

Сумата на депозитите на виждане включва 6 939 408 хил. лв., представляващи задължителните резерви, които банките са длъжни да поддържат по сметки в БНБ (31 декември 2017 г. – 6 707 578 хил. лв.).

На 4 януари 2016 г. влезе в сила Наредба № 21 за задължителните минимални резерви, които банките поддържат при Българската народна банка, приета от УС на БНБ на 26 ноември 2015 г. С тази наредба отпадна признаването за резервни активи на средства на банките по сметки в националния системен компонент ТАРГЕТ2-БНБ.

Във връзка с промените в чл. 42 на Наредба № 3 на БНБ, считано от 30 септември 2016 г., Резервният обезпечителен фонд (РОФ) е трансформиран в Гаранционен механизъм за сепарация на плащанията на банките – участници в оперираната от „БОРИКА“ АД система, обработваща платежни операции, свързани с карти (БОРИКА). Съгласно чл. 42, ал. 3 участието в гаранционния механизъм се включва в размера на резервните активи на съответния участник при отчитане на изпълнението на задължението за поддържане на задължителни минимални резерви при БНБ.

20. Задължения към държавни институции и други задължения

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Разплащателни сметки		
– в левове	2 222 164	2 086 817
– в чуждестранна валута	225 695	123 203
Срочни депозитни сметки		
– в левове	5 477 000	5 325 000
– в чуждестранна валута	3 505 456	3 458 597
	<u>11 430 315</u>	<u>10 993 617</u>

Депозитите и разплащателните сметки на правителството в Банката включват средства, държани от името на бюджетни и други правителствени организации. Считано от 4 януари 2016 г., Банката начислява лихви в съответствие с „Общи условия на Българската народна банка за приемане на парични депозити и обслужване на сметки на банки, бюджетни организации и други клиенти“, приети с решение на УС на БНБ на 26 ноември 2015 г.

21. Задължения за участие в международни финансови институции

Задълженията към МВФ по квотата за участие на Република България към 30 юни 2018 г. възлизат на 1 883 454 хил. лв., или 795 933 хил. СПТ (31 декември 2017 г. – 1 848 546 хил. лв., или 795 933 хил. СПТ).

Задълженията към МВФ са деноминирани в СПТ. Задълженията, свързани с квотата на България в МВФ, са безлихвени и нямат определен падеж. В това приложение са включени Сметка № 1 и Сметка № 2 на МВФ в левове в размер на 5243 хил. лв. (31 декември 2017 г. – 5524 хил. лв.).

Банката има получени от МВФ средства от общо и специално разпределение на СПТ в размер съответно на 474 586 534 СПТ и 136 289 102 СПТ. Връщането на средствата ще се извърши при поискване от МВФ. Съгласно чл. XX от Устава на МВФ Банката получава лихва по наличните СПТ и плаща такса по получените средства от общото и специалното разпределение с един и същи лихвен процент.

22. Други пасиви

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Средства на институции и органи на Европейския съюз	6 622	4 211
Задължения по заплати и социално осигуряване	6 093	5 688
Приходи за бъдещи периоди	577	1 402
Други пасиви	176 207	220 366
	<u>189 499</u>	<u>231 667</u>

В „средства на институции и органи на Европейския съюз“ се включват средства на Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка. Съгласно чл. 9 от Регламент (ЕО, Евратом) № 1150/2000 г. на Съвета и участието на България във финансирането на бюджета на ЕС в Банката са открити сметки на Европейската комисия. Към 30 юни 2018 г. средствата по тях възлизат на 6622 хил. лв.

23. Капитал и резерви

Капиталът на Банката е определен със ЗБНБ и е в размер на 20 000 хил. лв.

Резервите от преоценка на немонетарни активи включват нетното изменение в справедливата стойност на имоти, капиталови инвестиции и други немонетарни активи.

Съгласно чл. 36 от ЗБНБ нереализираните печалби/загуби, възникнали от преоценка на активи и пасиви на БНБ, деноминирани в чуждестранна валута или злато, са прехвърлени в специална резервна сметка и формират специални резерви.

Другите резерви включват 25% от годишното превишение на приходите над разходите след разпределение в специални резерви, както и резерви, създадени по решение на Управителния съвет на Банката.

Разпределението на печалбата към 30 юни 2018 г. съгласно оповестената в приложение 5(3) политика е, както следва:

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	30 юни 2017 г.
Печалба/(загуба) за периода	(97 742)	(141 166)
Разпределение в специален резерв съгласно чл. 36 от ЗБНБ		
Нереализирана загуба от преоценка на злато	22 260	19 714
Нереализирана загуба от преоценка на финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	13 421	146 359
Нереализирана (печалба)/загуба от преоценка на чуждестранна валута	(1 218)	3 868
Друга нереализирана загуба/(печалба)	127	(302)
Резултат след разпределение в специален резерв	(63 152)	(28 473)

24. Неконтролиращо участие

„Печатница на БНБ“ АД е акционерно дружество с двама акционери – БНБ и държавата чрез Министерството на финансите. БНБ притежава 95.6% от капитала на дружеството, а държавата чрез МФ – 4.4% от капитала на дружеството.

25. Парични задължения и брутни международни валутни резерви

(хил. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
Брутни международни валутни резерви		
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	18 037 371	20 948 427
Монетарно злато и други инструменти в злато	2 729 433	2 748 964
Инвестиции в ценни книжа	24 982 868	22 353 795
Капиталови инвестиции и квота в МВФ	231 554	227 897
	45 981 226	46 279 083
Парични задължения		
Банкноти и монети в обращение	15 768 716	15 703 197
Задължения към банки	13 199 374	13 891 858
Задължения към правителството и бюджетните организации	9 443 214	9 397 550
Задължения към други депозанти	1 995 020	1 600 916
	40 406 324	40 593 521
Превишение на брутните международни валутни резерви над паричните задължения	5 574 902	5 685 562

Вземанията по лихви и задълженията по начислени лихви се отнасят към съответните активи и пасиви.

„Монетарно злато и други инструменти в злато“ се преоценява ежедневно на база фиксинга в евро на Лондонския пазар на благородни метали.

26. Сделки със свързани лица

Правителство на Република България

Международен валутен фонд

Към 30 юни 2018 г. Република България няма получени средства по заемни споразумения с МВФ.

Квотата на Република България в МВФ е обезпечена със записи на заповед, подписани от Банката и правителството (вж. приложение 21).

Банкови сметки на правителството

Бюджетните организации имат разплащателни сметки и срочни депозити в Банката (виж приложение 20).

Дейности по агентските функции

В съответствие със ЗБНБ и при условия, договорени с министъра на финансите, Банката действа като агент по държавни дългове или по дългове, гарантирани от държавата. В тази си роля тя изпълнява депозитарни и агентски функции, свързани с администриране и управление на издадените от МФ държавни ценни книжа. Банката получава комисиони, свързани с изпълнението на тези функции. Тези държавни ценни книжа не са активи или пасиви за Банката и не са отразени в консолидирания отчет за финансовото ѝ състояние. Банката не е изложена на кредитен риск по отношение на държавните ценни книжа, тъй като не ги гарантира. Номиналната стойност на държавните ценни книжа, държани от Банката като депозитар, към 30 юни 2018 г. е в размер на 5647 млн. лв. (31 декември 2017 г. – 6712 млн. лв.).

27. Дъщерни дружества, включени в консолидирания финансов отчет

(%)

Дял в акционерния капитал на	30 юни 2018 г.	31 декември 2017 г.
„Монетен двор“ ЕАД	100	100
„Печатница на БНБ“ АД (виж приложение 24)	95.6	95.6

За отчетния период нетният приход от дъщерни предприятия включва нетна печалба в размер на 238 хил. лв. от „Монетен двор“ ЕАД (30 юни 2017 г. – 396 хил. лв.) и 2095 хил. лв. печалба от „Печатница на БНБ“ АД (30 юни 2017 г. – 995 хил. лв.).

28. Поети ангажменти и потенциални задължения**1) Участие в Банката за международни разплащания**

Банката притежава 8000 акции от капитала на БМР, всяка на стойност 5000 СПТ. От участието в капитала на БМР 25% са платени. Невнесеният капитал е с опция за внасяне до три месеца след решение на Съвета на управителите на БМР. Потенциалното задължение на Банката към 30 юни 2018 г. е 69 675 хил. лв. (31 декември 2017 г. – 69 675 хил. лв.).

2) Квота в МВФ

Квотата в МВФ е обезпечена със записи на заповед, подписани съвместно от Банката и правителството на Република България, на стойност 1 853 334 хил. лв.

3) Капиталови ангажменти

Към 30 юни 2018 г. Банката има поети ангажменти за 2161 хил. лв. за придобиване на дълготрайни активи (31 декември 2017 г. – 2222 хил. лв.).

4) Други ангажменти и поети задължения

Банката няма издадени други гаранции, акредитиви или поети ангажменти за закупуването или продажбата на злато, други благородни метали или чуждестранна валута.

5) Други потенциални задължения

Срещу БНБ са заведени съдебни дела, свързани с претендирано обезщетение за забавено изплащане на влогове, за суми над гарантирания размер на влоговете или за оспорване на преводи от клиенти на „Корпоративна търговска банка“ АД (в несъстоятелност), на обща стойност около 54 млн. лв. Към момента в България няма установена съдебна практика по подобни случаи, като са налице и редица открити въпроси, свързани с приложимия закон и процесуалния ред за разглеждането им. Развитието на делата е на ранен етап, като повечето от

тях са спрени до произнасянето по преюдициални за разглеждането им въпроси от български съдебни институции и Съда на Европейския съюз. С оглед на това, както и на база текущата информация за тези дела, ръководството на Банката приема, че не може да направи надеждна оценка за вероятния изход на съдебните производства и съответно не следва да бъдат начислени провизии за тези условни задължения.

29. Провизии за очаквани кредитни загуби в резултат от прилагането на МСФО 9

Очакваните кредитни загуби от финансови инструменти са изчислени на база приетата от УС на БНБ методология. Изчислената кредитна загуба за финансовите активи, отчитани в категория „амортизирана стойност“, към 30 юни 2018 г. е в размер на 7526 хил. лв. За целите на анализа Банката е направила аналогични изчисления за размера на очакваните кредитни загуби към 31 декември 2017 г., който възлиза на 7501 хил. лв.

30. Събития, настъпили след отчетната дата

Няма събития, възникнали след датата на отчета за финансовото състояние, които да изискват допълнително оповестяване или корекции във финансовите отчети на Банката.

Информация по чл. 17, ал. 5 от ЗБНБ относно решения, приети от Управителния съвет на БНБ през януари – юни 2018 г.

Отчетност и бюджет

РЕШЕНИЕ № 8 от 10 януари

Приема Наредба № 1 за формата и съдържанието на обособените баланси на управление „Емисионно“, управление „Банково“ и на консолидирания отчет за финансовото състояние на Българската народна банка.

РЕШЕНИЕ № 75 от 29 март

Приема изменения и допълнения в „Общи условия на Българската народна банка за приемане на депозити и обслужване на банкови сметки на банки, бюджетни предприятия и други юридически лица“.

РЕШЕНИЕ № 86 от 4 април

Приема на първо четене Годишен отчет на Българската народна банка за 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 87 от 4 април

Приема на първо четене Отчет за изпълнението на бюджета на Българската народна банка към 31 декември 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 101 от 18 април

Приема Годишен отчет на Българската народна банка за 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 102 от 18 април

Одобрява Отчет за изпълнението на бюджета на Българската народна банка към 31 декември 2017 г.

Брутни международни валутни резерви

РЕШЕНИЕ № 21 от 25 януари

Приема за информация избрания бенчмарк за динамично структуриране на активите за първото тримесечие на 2018 г.

РЕШЕНИЕ № 74 от 29 март

Подкрепя присъединяването на Българската народна банка към Световния кодекс за поведение на валутните пазари (*FX Global Code*) с третата вълна от банки в Европейската система на централните банки.

РЕШЕНИЕ № 92 от 4 април

Приема за информация Отчет за управлението на международните валутни резерви на БНБ за 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 113 от 18 април

Приема за информация изборния бенчмарк за динамично структуриране на активите за второто тримесечие на 2018 г.

РЕШЕНИЕ № 165 от 15 юни

Приема за информация Отчет за управлението на международните валутни резерви на БНБ за първото тримесечие на 2018 г.

Платежни системи и платежен надзор**РЕШЕНИЕ № 6 от 10 януари**

Дава съгласие „БНП Париба Пърснъл Файненс“ ЕАД да прекрати своята дейност като платежна институция, считано от 1 февруари 2018 г. Кредитната институция „БНП Париба Пърснъл Файненс“ С.А., Франция, ще започне да осъществява дейност чрез клон на територията на Република България.

РЕШЕНИЕ № 9 от 10 януари

БНБ да започне да прилага до края на първото полугодие на 2018 г. „Насоки относно докладването на значими инциденти съгласно Директива (ЕС) 2015/2366“ (ЕВА/GL/2017/10 от 19 декември 2017 г.), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 14 от 18 януари

Приема предложение за изменения и допълнения в проекта на Закон за платежните услуги и платежните системи, приет на първо четене от Народното събрание на 7 декември 2017 г., които да бъдат изпратени, заедно със съответните мотиви към тях, на председателя на Комисията по бюджет и финанси към 44-тото Народно събрание.

РЕШЕНИЕ № 16 от 25 януари

Приема за информация План за извършване на надзорни проверки на достъпности на платежни услуги за 2018 г.

РЕШЕНИЕ № 17 от 25 януари

Издава лиценз на „Датекс Пеймънт Технологии“ ЕАД за извършване на дейност като платежна институция.

РЕШЕНИЕ № 31 от 7 февруари

Приема за сведение информация относно реализация на проектите за включване на спомагателна система, оперирана от „Централен депозитар“ АД, в Трансевропейската автоматизирана система за брутен сетълмент на експресни преводи в реално време (ТАРГЕТ2), за достъп на „Централен депозитар“ АД до системата за брутен сетълмент в реално време (РИНГС), в това число за извършване на плащания по корпоративни действия с ценни книжа и за участие на „Централен депозитар“ АД в Електронната система за регистриране и обслужване на търговията с държавни ценни книжа (ЕСРОТ), за което между страните да бъдат подписани съответните договори.

РЕШЕНИЕ № 32 от 7 февруари

БНБ да започне да прилага до края на първото полугодие на 2018 г. „Насоки относно мерките за сигурност за операционните рискове и рисковете, свързани със сигурността, за платежните услуги съгласно Директива (ЕС) 2015/2366“ (EBA/GL/2017/17 от 12 януари 2018 г.), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 43 от 22 февруари

Приема за информация Годишен отчетен доклад на Помирителната комитсия за платежни спорове за 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 76 от 29 март

Приема Наредба № 16 за издаване на лицензи и одобрения за вписване в регистъра по чл. 19 от Закона за платежните услуги и платежните системи и за изискванията към дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента.

РЕШЕНИЕ № 105 от 18 април

Приема Наредба № 3 на БНБ за условията и реда за откриване на платежни сметки, за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти.

РЕШЕНИЕ № 106 от 18 април

Приема за информация изчисления във връзка с чл. 120, ал. 6 от ЗПУПС и чл. 35, ал. 2 от проекта на Наредба № 3 на БНБ среден размер на таксите, начислявани от банките за услугите по Приложение № 1 към чл. 34 от проекта на Наредба № 3 на БНБ по разплащателни сметки за 2018 г.

РЕШЕНИЕ № 107 от 18 април

Обезсилва издадения с Решение № 60 от 3 юни 2010 г. на УС на БНБ лиценз на „Айкарт“ АД (с предишно наименование „Интеркарт Файнанс“ АД) за извършване на дейност като платежна институция.

РЕШЕНИЕ № 108 от 18 април

Обезсилва издадения с Решение № 59 от 3 юни 2010 г. на УС на БНБ лиценз на „Транзакт Юрђп“ ЕАД (с предишно наименование „Ти Би Ай Кредит“ ЕАД) за извършване на дейност като платежна институция.

РЕШЕНИЕ № 109 от 18 април

Обезсилва издадения с Решение № 5 от 15 януари 2015 г. на УС на БНБ лиценз на „Пейнетикс“ АД (с предишно наименование „Кредибул“ ЕАД) за извършване на дейност като платежна институция.

РЕШЕНИЕ № 160 от 5 юни

Оправомощава подуправителите, ръководещи управление „Банково“ и управление „Банков надзор“, да уведомят банките в страната за предприемане на необходимите мерки за прилагане на изготвените от тях планове за действие в случаите, когато използван бенчмарк се промени съществено или вече не се изготвя, съгласно чл. 28, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2016/1011,

във връзка с преустановяване изчисляването и публикуването на индексите СОФИБИД и СОФИБОР от БНБ на 1 юли 2018 г.

През периода януари – юни 2018 г. Управителният съвет на БНБ е приел две решения във връзка с мерки за одобрения, разрешения и други действия по административни процедури, свързани с платежния надзор.

Наличнопарично обращение

РЕШЕНИЕ № 22 от 25 януари

Пуска в обращение, считано от 26 февруари 2018 г., сребърна възпоменателна монета „140 години от Освобождението на България“.

РЕШЕНИЕ № 33 от 7 февруари

Приема информация за наличността и движението на Стратегически запас от банкноти на Българската народна банка за 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 34 от 7 февруари

Одобрява предложените цени в „Списък с продажни цени на български монети, емисии 1951–2018 г.“.

Одобрява предложените цени в „Списък с продажни цени на български банкноти, емисии 1950–2006 г.“.

РЕШЕНИЕ № 35 от 7 февруари

Цената, по която сребърната възпоменателна монета „140 години от Освобождението на България“, емисия 2018 г., ще се продава на касите на БНБ, е 78 (седемдесет и осем) лв.

РЕШЕНИЕ № 47 от 22 февруари

Приема „Общи условия на Българската народна банка за закупуване на едро и последващо продаване на дребно на възпоменателни монети и комплекти с монети от банки и доставчици на услуги (разпространители)“.

РЕШЕНИЕ № 56 от 8 март

Пуска в обращение, считано от 23 април 2018 г., сребърна възпоменателна монета „Старият бряст в Сливен“.

РЕШЕНИЕ № 80 от 29 март

Цената, по която сребърната възпоменателна монета „Старият бряст в Сливен“, емисия 2018 г., ще се продава на касите на БНБ, е 78 (седемдесет и осем) лв.

РЕШЕНИЕ № 96 от 4 април

Приема изменения в Приложение № 1 към Тарифа за таксите, които Българската народна банка събира за обслужване на клиенти с банкноти и монети, в сила от 10 април 2018 г.

РЕШЕНИЕ № 114 от 18 април

На основание чл. 26 от ЗБНБ изважда от обращение възпоменателните монети, емитирани в периода 5 юли 1999 г. – 31 декември 2012 г., които престават да бъдат законно платежно средство от 15 май 2018 г.

Възпоменателните монети, емитирани в периода 5 юли 1999 г. – 31 декември 2012 г., да се обменят на касите на БНБ по номинална стойност, без ограничение на количеството, без такса и със срок до 31 декември 2019 г.

Да се прекрати отсичането на десет златни възпоменателни монети, емисия 2002 г., емитирани във връзка с XXVIII Летни олимпийски игри, Атина, Гърция, 2004 г., съгласно Приложение № 2 и да се прекрати Договор № РД29-2136/27.09.2002 г., сключен между „Монетен двор“ ЕАД и БНБ.

РЕШЕНИЕ № 149 от 22 май

Приема „Общи условия на Българската народна банка за провеждане или оказване на съдействие при провеждане на обучения за работа с банкноти и монети съгласно Наредба № 18 на БНБ“, в сила от 4 юни 2018 г.

РЕШЕНИЕ № 166 от 15 юни

Пуска в обращение, считано от 17 септември 2018 г., сребърна възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване „Цар Иван Асен II“ от серията „Средновековни български владетели“.

РЕШЕНИЕ № 175 от 26 юни

Приема „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2019 г.“.

Приема за информация „Предварителна програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2020–2021 г.“ като основа за подготовка на ежегодните програми.

Поддържане на стабилността на банковата система и защита на интересите на вложителите

РЕШЕНИЕ № 1 от 10 януари

Разрешава преобразуването на „Сибанк“ ЕАД чрез вливане по реда на чл. 262 от Търговския закон в „Обединена българска банка“ АД.

РЕШЕНИЕ № 2 от 10 януари

Одобрява проекта на „Съвместно решение (*Joint Decision*) на Българската народна банка, Националната банка на Унгария и регулаторните органи, упражняващи надзор върху дъщерните дружества на *OTP Group*, относно съществени промени в прилагания на групово ниво усъвършенстван подход (*Advanced Measurement Approach*) за измерване на операционен риск“.

РЕШЕНИЕ № 4 от 10 януари

Одобрява прякото придобиване от „Новито Опортюнитис Фонд АГмвК“ (*Novito Opportunities Fund AGmvK*) на 3 880 388 броя безналични акции, представляващи 67.646407% от вписания акционерен капитал, в размер на 57 362 810 лв. на „Общинска банка“ АД.

РЕШЕНИЕ № 15 от 25 януари

Одобрява проекта на „Съвместно решение (*Joint Decision*) на Българската народна банка, Федералния орган за финансов надзор на Германия (*BaFin*), Германската централна банка и Румънската централна банка за определяне

на специални изисквания за ликвидност и относно адекватността на рамката за управление на ликвидния риск на *ProCredit Group*“.

РЕШЕНИЕ № 30 от 7 февруари

БНБ да започне да прилага в срок до 26 юни 2018 г. „Съвместни насоки по чл. 17 и чл. 18, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/849 относно опростената и разширената комплексна проверка на клиента и факторите, които кредитните и финансовите институции трябва да вземат предвид при оценяване на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма, свързан с индивидуални делови взаимоотношения и случайни сделки (Насоки за рисковите фактори)“ (JC/GL/2017/37), издадени от Съвместния комитет на Европейските надзорни органи.

БНБ да започне да прилага в срок до 16 юли 2018 г. „Съвместни насоки съгласно чл. 25 от Регламент (ЕС) 2015/847 относно мерките, които доставчиците на платежни услуги следва да предприемат за откриване на липсваща или непълна информация за платеца или получателя, и процедурите, които те следва да въведат с цел управление на преводи на средства, при които липсва изискваната информация“ (JC/GL/2017/16), издадени от Съвместния комитет на Европейските надзорни органи.

РЕШЕНИЕ № 43 от 22 февруари

Приема за информация Годишен отчетен доклад на Секторната помирителна комисия за финансови услуги за 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 44 от 22 февруари

БНБ да започне да прилага до края на първото тримесечие на 2018 г. „Препоръки относно обхвата на субектите в плана за възстановяване на групата“ (EBA/Rec/2017/02), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 51 от 8 март

Одобрява прякото придобиване от „Българо-американска кредитна банка“ АД на акциите на Търговска банка „Виктория“ ЕАД.

РЕШЕНИЕ № 52 от 8 март

Одобрява прякото придобиване от „Инвестбанк“ АД на акциите на Търговска банка „Виктория“ ЕАД.

РЕШЕНИЕ № 59 от 8 март

БНБ да започне да прилага до края на първото тримесечие на 2018 г. „Насоки за единно оповестяване съгласно чл. 473а от Регламент (ЕС) № 575/2013 по отношение на преходните мерки за смекчаване на въздействието от въвеждането на МСФО 9 върху собствения капитал“ (EBA/GL/2018/01), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 65 от 29 март

Отлага разглеждането на „Доклад за състоянието на банковата система (четвърто тримесечие на 2017 г.)“ за 4 април 2018 г.

Приема за информация публикацията „Банките в България (октомври – декември 2017 г.)“.

РЕШЕНИЕ № 66 от 29 март

Определя ниво на антицикличния капиталов буфер, приложим към кредитни рискови експозиции в Република България, в размер на 0% за второто тримесечие на 2018 г.

РЕШЕНИЕ № 67 от 29 март

БНБ да започне да прилага от 1 януари 2019 г. „Насоки относно свързаните клиенти по чл. 4, параграф 1, т. 39 от Регламент (ЕС) № 575/2013“ (EBA/GL/2017/15), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 68 от 29 март

Одобрява „Съвместно решение (*Joint Decision*) на Българската народна банка, Федералния орган за финансов надзор на Германия (*BaFin*), Германската централна банка и Румънската централна банка за определяне на адекватността на собствените средства и изискваното ниво за поддържане на собствени средства от ПроКредит Холдинг Груп (*ProCredit Holding Group*) и дъщерните банки от Групата, включително „ПроКредит Банк (България)“ ЕАД“.

РЕШЕНИЕ № 69 от 29 март

Одобрява проекта на „Съвместно решение (*Joint Decision*) на Европейската централна банка, Българската народна банка, Националната банка на Чехия, Националната банка на Румъния, Националната банка на Хърватия и Националната банка на Унгария – в качеството им на регулаторни органи, упражняващи надзор върху УниКредит Груп (*UniCredit Group*) и нейните дъщерни дружества, във връзка с подписване на съвместно решение за преглед и оценка на План за възстановяване на УниКредит Груп, представен през септември 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 70 от 29 март

Одобрява проекта на „Съвместно решение (*Joint Decision*) на Европейската централна банка, Българската народна банка, Националната банка на Чехия, Комисията по финансов надзор на Полша, Националната банка на Румъния и Пруденциалния регулаторен орган на Великобритания за преглед и оценка на План за възстановяване на Сосиете Женерал Груп, представен през септември 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 71 от 29 март

Одобрява проекта на „Съвместно решение (*Joint Decision*) на Европейската централна банка, Българската народна банка и Националната банка на Румъния за преглед и оценка на План за възстановяване на Пиреос Банк Груп (*Piraeus Bank S.A.*), представен през септември 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 72 от 29 март

Одобрява проекта на „Съвместно решение (*Joint Decision*) на Европейската централна банка, Българската народна банка и Румънската централна банка за преглед и оценка на План за възстановяване на *Eurobank Ergasias S.A. Group*, представен през 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 73 от 29 март

Одобрява проекта на „Съвместно решение (*Joint Decision*) на Европейската централна банка, Българската народна банка, Националната банка на Чехия и Националната банка на Унгария за преглед и оценка на План за възстановяване на *KBC Group*, представен през септември 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 88 от 4 април

Приема за информация Доклад за състоянието на банковата система (четвърто тримесечие на 2017 г.).

РЕШЕНИЕ № 89 от 4 април

Приема за информация доклад „Надзорен преглед на състоянието на банките към 31 декември 2017 г.“.

РЕШЕНИЕ № 120 от 3 май

БНБ да започне да прилага от 1 януари 2019 г. „Насоки за оценка на пригодността на членовете на ръководния орган и лицата, заемащи ключови позиции“ (EBA/GL/2017/12), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 121 от 3 май

БНБ да започне да прилага от 31 май 2018 г. „Насоки относно надзора на значими клонове“ (EBA/GL/2017/14), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 122 от 3 май

БНБ да започне да прилага от 1 януари 2019 г. „Насоки относно вътрешното управление“ (EBA/GL/2017/11), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 150 от 22 май

БНБ да започне да прилага от 1 януари 2021 г. „Насоки относно оценката на параметрите *PD* и *LGD* и третирането на експозициите в неизпълнение“ (EBA/GL/2017/16), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 170 от 26 юни

Приема за информация Доклад за състоянието на банковата система (първо тримесечие на 2018 г.).

РЕШЕНИЕ № 171 от 26 юни

Определя ниво на антицикличния капиталов буфер, приложим към кредитни рискови експозиции в Република България, в размер на 0% за третото тримесечие на 2018 г.

РЕШЕНИЕ № 172 от 26 юни

Приема за информация доклад „Надзорен преглед на състоянието на банките към 31 март 2018 г.“.

РЕШЕНИЕ № 173 от 26 юни

Приема на първо четене проект на Наредба за вътрешните експозиции на банките.

През периода януари – юни 2018 г. Управителният съвет на БНБ е приел:

- 24 решения на основание чл. 11, ал. 3 от Закона за кредитните институции (ЗКИ) за издаване на предварително одобрение за заемане на длъжност член на управителен орган, надзорен орган или прокурист на кредитна институция;
- 7 решения на основание чл. 76, ал. 4 от ЗКИ за съгласуване на избор на одитор на кредитна институция;
- 4 решения на основание чл. 71, ал. 3 във връзка с ал. 1, т. 6 от ЗКИ за одобрение за изменение в устава на кредитна институция;
- 4 решения на основание чл. 26, параграф 2 във връзка с параграф 1, буква „в“ от Регламент (ЕС) № 575/2013 за включване в базовия собствен капитал от първи ред на нетна печалба на кредитна институция;
- 8 решения във връзка с мерки, одобрения, разрешения и други действия по административни процедури, свързани с банковия надзор.

Дейност на БНБ по реструктуриране на кредитни институции**РЕШЕНИЕ № 7 от 10 януари**

Приема Методология за определяне на критични функции на кредитни институции и клонове на кредитни институции, за които БНБ е орган за реструктуриране.

РЕШЕНИЕ № 53 от 8 март

Определя обща сума на годишните вноски на банките за 2018 г. във Фонда за реструктуриране на банки в размер на 121 956 185 лв.

РЕШЕНИЕ № 54 от 8 март

Приема за сведение „Обобщена информация и анализ относно финалните проекти на планове за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на Групата *Eurobank Ergasias* и на Групата *Piraeus Bank* и относно дейността на колегиите за реструктуриране на Групата *Eurobank Ergasias* и на Групата *Piraeus Bank* в процеса по планиране на реструктурирането през 2017 г.“.

Приема съвместно решение относно план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на Групата *Eurobank Ergasias* за 2017 г.

Приема съвместно решение относно план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на Групата *Piraeus Bank* за 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 61 от 23 март

Приема за сведение „Обобщена информация и анализ относно финалните проекти на планове за реструктуриране на Групата *Société Générale* и на Групата *Raiffeisen Bank International* и относно дейността на колегиите за реструктуриране на Групата *Société Générale* и на Групата *Raiffeisen Bank International* в процеса по планиране на реструктурирането през 2017 г.“.

Приема съвместно решение относно план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на Групата *Société Générale* за 2017 г.

Приема съвместно решение относно определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения на консолидирана основа на Групата *Société Générale* за 2017 г.

Приема съвместно решение относно план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на Групата *Raiffeisen Bank International* за 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 93 от 4 април

Приема Методология за определяне на общата сума на годишните вноски и индивидуалните годишни вноски на кредитни институции и клонове от трети страни във Фонда за реструктуриране на банки.

РЕШЕНИЕ № 94 от 4 април

Приема за сведение „Обобщена информация и анализ относно финалните проекти на планове за реструктуриране на Групата *KBC* и на Групата *UniCredit* и относно дейността на колегиите за реструктуриране на Групата *KBC* и на Групата *UniCredit* в процеса по планиране на реструктурирането през 2017 г.“.

Приема съвместно решение относно план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на Групата *KBC* за 2017 г.

Приема съвместно решение относно определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения на консолидирана основа на Групата *KBC* за 2017 г.

Приема съвместно решение относно план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на Групата *UniCredit* за 2017 г.

Приема съвместно решение относно определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения на консолидирана основа на Групата *UniCredit* за 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 95 от 4 април

Приема ревизирано съвместно решение относно план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на Групата *Société Générale* за 2017 г.

Приема ревизирано съвместно решение относно определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения на консолидирана основа на Групата *Société Générale* за 2017 г.

Приема за сведение информацията относно стартиралото производство по уреждане на разногласия пред Европейския банков орган в процеса по планиране на реструктуриране на Групата *Raiffeisen Bank International* за 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 111 от 18 април

Приема за сведение „Обобщена информация и анализ относно финалния проект на план за реструктуриране на Групата *OTP* и относно дейността на колегията за реструктуриране на Групата *OTP* в процеса по планиране на реструктурирането през 2017 г.“.

РЕШЕНИЕ № 112 от 18 април

Определя индивидуалните годишни вноски на кредитните институции и клоновете на кредитни институции от трети страни във Фонда за реструктуриране на банки за 2018 г.

РЕШЕНИЕ № 147 от 22 май

Приема за сведение предоставената от Фонда за гарантиране на влоговете в банките информация относно Годишния финансов отчет на Фонда за реструктуриране на банките за годината, приключваща на 31 декември 2017 г.

РЕШЕНИЕ № 148 от 22 май

Възлага на подуправителя, ръководещ управление „Емисионно“, да укаже на субектите по чл. 1, ал. 1 от ЗВПКИИП, по отношение на които БНБ е орган за реструктуриране, че е необходимо да поддържат подробна документация и информация за финансовите договори и да я предоставят в БНБ по определен от него ред и срокове.

Статистическа дейност**РЕШЕНИЕ № 78 от 29 март**

Приема Наредба № 17 за паричната и лихвената статистика и статистиката на финансовите сметки.

Централен кредитен регистър и Регистър на банковите сметки и сейфове**РЕШЕНИЕ № 103 от 18 април**

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 22 от 16 юли 2009 г. за Централния кредитен регистър.

РЕШЕНИЕ № 104 от 18 април

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 12 от 29 септември 2016 г. за Регистъра на банковите сметки и сейфове.

Изследователска дейност**РЕШЕНИЕ № 36 от 7 февруари**

Приема за информация оценките за развитие на основните макроикономически показатели през първото и второто тримесечие на 2018 г. и прогнозата на БНБ по основни макроикономически показатели за 2017–2019 г. (изготвена на база информация към 19 декември 2017 г.), които да бъдат публикувани в „Икономически преглед“ (2017, № 4).

РЕШЕНИЕ № 48 от 22 февруари

Не присъжда стипендия за 2018 г. на кандидати, обучаващи се за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Присъжда две стипендии за 2018 г. на кандидати, обучаващи се за придобиване на образователно-квалификационна степен „магистър“.

РЕШЕНИЕ № 49 от 22 февруари

Считано от брой 1 за 2018 г., преустановява калкулирането на цени, предлагането за продажба и абонамент, както и отпечатването на хартия, на следните периодични публикации на Българската народна банка: *Икономически преглед*, *Econotic Review*, *Банките в България* и *Banks in Bulgaria*.

РЕШЕНИЕ № 126 от 3 май

Приема за информация оценките за развитие на основните макроикономически показатели през второто и третото тримесечие на 2018 г., които да бъдат публикувани в „Икономически преглед“ (2018, № 1).

Вътрешен одит на БНБ**РЕШЕНИЕ № 152 от 22 май**

Приема Отчет за дейността на главния одитор на Българската народна банка за 2017 г.

През периода януари – юни 2018 г. Управителният съвет на БНБ е приел решения, свързани с одобряване на вътрешни правила на Банката (7 решения), представителство в общи събрания на дружества, в които БНБ има участие (5 решения), провеждане на обществени поръчки и сключване на договори (16 решения)* и във връзка с организацията на дейности на Банката (25 решения).

* Пълна информация за организираниите обществени поръчки е достъпна на страницата на БНБ в интернет: <http://www.bnb.bg/AboutUs/AUPublicProcurements/AUPPList/index.htm>

ISSN 2367-4938

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА БАНКОТАТА С НОМИНАЛ 50 ЛЕВА, ЕМИСИИ 1999 И 2006 Г.